

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

LİMİTED ŞİRKETTE PAY DEVİR SÖZLEŞMESİ

Demet YÜRÜK YENİOCAK

Doktora Tezi

Danışman

Doç. Dr. Murat Can ATAKAN

İstanbul, 2023

LİMİTED ŞİRKETTE PAY DEVİR SÖZLEŞMESİ

Demet YÜRÜK YENİOCAK

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Doktora Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2023

“Demet YÜRÜK YENİOCAK” tarafından hazırlanmış ve 06.12.202 tarihinde sunulmuş “LİMİTED ŞİRKETTE PAY DEVİR SÖZLEMESİ” başlıklı tez Özel Hukuk Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Murat Can ATAKAN

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Mehmet BAHTİYAR	Özel Hukuk Bölümü, Yeditepe Üniversitesi	_____
Prof. Dr. Tekin MEMİŞ	Özel Hukuk Bölümü, İstanbul Beykent Üniversitesi	_____
Prof. Dr. Ertan DEMİRKAPI	Özel Hukuk Bölümü, Bahçeşehir Üniversitesi	_____
Doç. Dr. Esra HAMAMCIOĞLU	Özel Hukuk Bölümü, Kadir Has Üniversitesi	_____
Doç. Dr. Murat Can ATAKAN	Özel Hukuk Bölümü, Altınbaş Üniversitesi	_____

Bu tezin Doktora tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Demet YÜRÜK YENİOCAK

İmzası

XXXXXX

ÖZET

LİMİTED ŞİRKETTE PAY DEVİR SÖZLEŞMESİ

YÜRÜK YENİOCAK, Demet

Doktora Özel Hukuk Anabilim Dalı Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Doç. Dr. Murat Can ATAKAN

Tarih: Aralık /2023

Sayfa: 278

Limited şirketlerde payın devri, Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlerden farklı bir düzenlemeye tabidir. Güncel yüksek mahkeme kararları incelendiğinde de payın sözleşme yolu ile devrinden kaynaklanan birçok uyuşmazlığın mevcut olduğu görülmektedir. Tezimizde pay devir sözleşmelerinin şekli, unsurları ve geçersizlik hâlleri öncelikli olarak incelenmiştir. Sonrasında devrin genel kurul tarafından onay aşaması, pay defterine kayıt ve tescil aşamaları incelenmiştir. Pay devrinin sonuçları ve pay devir sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların tahkim ve arabuluculuk yolu ile çözümlenmesi tezimizin üçüncü bölümünü oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Limited Şirket, Pay Devri, Pay Devir Sözleşmesi, Pay, Ortak Sıfatı.

ABSTRACT

SHARE TRANSFER AGREEMENT IN LIMITED COMPANY

YÜRÜK YENİOCAK, Demet

PhD, Private Law Department Altınbaş University

Supervisor: Assoc. Dr. Murat Can ATAKAN

Date: December / 2023

Pages: 278

The transfer of shares in limited liability companies is subject to a different regulation than joint stock companies under the Turkish Commercial Code. When the current high court decisions are examined, it is seen that there are many disputes arising from the transfer of the share agreements. In this thesis, the form, elements and invalidity states of share transfer agreements are examined primarily. Afterwards, the approval phase of the transfer by the general assembly, entry to the book of share and registration on the commercial registry phases were examined. The consequences of share transfer and the resolution of disputes arising from share transfer agreements through arbitration and mediation constitute the third part of our thesis.

Key Words: Limited Company, Share Transfer, Share Transfer Agreement, Share, Partner Status.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ.....	1
1. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI, TEMEL ÖZELLİKLERİ, ORTAK VE PAY KAVRAMLARI ile PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI, ŞEKLİ VE UNSURLARI	3
1.1 LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI.....	3
1.2 LİMİTED ŞİRKETİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	4
1.3 LİMİTED ŞİRKETTE ORTAK KAVRAMI.....	5
1.4 LİMİTED ŞİRKETTE PAY KAVRAMI.....	8
1.4.1 Genel Olarak Pay Kavramı.....	8
1.4.2 Limited Şirketlerde Pay Kavramı	8
1.4.3 Limited Şirketlerde Payın Senede Bağlanması	12
1.4.4 Limited Şirkette Nama Yazılı Pay Kavramı.....	14
1.5 PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI, ŞEKLİ VE UNSURLARI	19
1.5.1 Payı Devir Borcu Doğuran İşlemler	19
1.5.2 Pay Devir Sözleşmesi	26
1.5.2.1 Genel olarak.....	26
1.5.2.2 Pay devir sözleşmesinin tarafları	30
1.5.2.3 Pay devir sözleşmesinde devralanın şirket olması halinde uygulanacak kurallar.....	33
1.5.2.4 Pay devir sözleşmesinde şekil şartı	47
1.5.2.5 Sözleşmenin objektif esaslı unsurları	64

1.5.2.6 Esas sözleşmede mevcut olması hâlinde pay devir sözleşmesinde bulunması zorunlu unsurlar.....	77
1.5.2.7 Pay devir sözleşmelerinde geçersizlik hâlleri.....	86
1.5.2.8 Borçlandırııcı işlemdeki geçersizliğin payın devrine etkisi	95
1.5.2.9 Pay devir sözleşmelerinden kaynaklanan taleplerde zamanaşımı	97
2. DEVRİN GENEL KURUL TARAFINDAN ONAYLANMASI, PAY DEFTERİNE İŞLENMESİ VE TESCİLİ	99
2.1 GENEL KURULUN ONAYI	99
2.1.1 Genel Olarak.....	99
2.1.2 Devrin Şirkete Bildirilmesi.....	101
2.1.2.1 Genel olarak.....	101
2.1.2.2 Bildirimin kimin tarafından, kime yapılacağı.....	102
2.1.2.3 Bildirimin şekli	104
2.1.2.4 Bildirimin içeriği	105
2.1.2.5 Bildirimin incelenmesi	106
2.1.3 Genel Kurul Onayının Sözleşmeden Önce yahut Sözleşmeden Sonra Alınabilir Olması.....	109
2.1.3.1 Genel kurul onayının sözleşmeden önce alınması.....	109
2.1.3.2 Genel kurul onayının sözleşmeden sonra alınması	112
2.1.3.3 Sözleşme ile genel kurul onayı arasında geçen sürede sözleşmenin akıbeti	112
2.1.4 Genel Kurul Onayında Aranacak Nisaplar	119
2.1.4.1 Genel olarak.....	119
2.1.4.2 Genel kurulun olağan veya olağanüstü genel kurulda yahut elektronik ortamda toplanarak karar aldığı durumlarda aranacak nisaplar.....	119
2.1.4.3 Elden dolaştırma yöntemi ile alınacak kararlarda aranacak nisaplar	122

2.1.4.4 Çağrısız genel kurulda karar alınması hâlinde aranacak nisaplar.....	124
2.1.5 Devrin Gerçekleşme Tarihinin Tespiti	125
2.1.5.1 Genel olarak.....	125
2.1.5.2 Devrin, genel kurul tarafından onaylanması hâlinde.....	126
2.1.5.3 Genel kurul onayının şirket esas sözleşmesi ile kaldırılması	128
2.1.5.4 Genel kurulun onay vermiş sayılması (TTK 595/7. madde)	129
2.1.6 Genel Kurulun Onay Kararının Ortaya Çıkardığı Sonuçlar	134
2.1.7 Esas Sözleşmede Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülüğünün Getirilmiş Olması Hâlinde Genel Kurulun Onaydan Kaçınabilmesi	136
2.1.8 Genel Kurulun Devri Onaylamaktan Sebepsiz Yere Kaçınması.....	138
2.1.9 Esas Sözleşmede Genel Kurulun Devrin Onaylanmasından Kaçınma Sebeplerinin Düzenlenmiş Olması	139
2.1.10 Pay Devrinin Genel Kurul Tarafından Onaylanmamasının Sonuçları	140
2.1.10.1 Genel olarak.....	140
2.1.10.2 Devrin onaylanmamasının devreden ile şirket arasındaki ilişkiye etkileri ve devreden haklı sebeple çıkma hakkı.....	140
2.1.10.3 Devrin genel kurul tarafından onaylanmamasının devir sözleşmesinin taahhütleri açısından sonuçları.....	153
2.1.10.4 Devrin onaylanmamasının devralan ile şirket arasındaki ilişki açısından sonuçları	159
2.1.11 Devrin Onaylanmasına İlişkin Verilen Kararın Geri Alınıp Alınamayacağı .	160
2.1.12 Devir Sözleşmesine İlişkin Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü	161
2.1.12.1 Devir sözleşmesinin reddine yahut onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının yokluğu.....	162
2.1.12.2 Devir sözleşmesinin reddine yahut onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının butlanı.....	166

2.1.12.3 Devir sözleşmesinin reddine yahut onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının iptal edilebilirliği	169
2.2 DEVRİN PAY DEFTERİNE İŞLENMESİ	184
2.2.1 Genel Olarak.....	184
2.2.2 Pay Defterinin Gerçeğe Uygun Tutulması ve Müdürlerin Sorumluluğu	185
2.2.3 Hükmen Yazım Davası.....	186
2.2.4 Kaydın Düzeltilmesi Davası.....	187
2.3 PAY DEVRİNİN TESCİLİ.....	189
2.3.1 Genel Olarak.....	189
2.3.2 Tescil Talebinde Bulunabilecekler	190
2.3.3 Sicile Güvenin Korunması	193
3. PAY DEVRİNİN SONUÇLARI ve PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA TAHKİM VE ARABULUCULUK	196
3.1 PAY DEVRİNİN SONUÇLARI.....	196
3.1.1 Sözleşmenin Taraflarının Borçlardan Sorumluluğu	196
3.1.1.1 Payı devreden ve devralan ortağın kamu borçlarından sorumluluğu	196
3.1.1.2 Ödenmemiş sermaye taahhüdünden devreden ve devralanın sorumluluğu	204
3.1.1.3 Sözleşmenin taraflarının ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünden sorumluluğu	205
3.1.2 Sözleşmenin Taraflarının Kâr Payı Hakkı.....	208
3.1.3 Devreden Şahsına Yahut Paya Tanınmış Üstün Hakların Mevcut Olması Halinde Devrin Bu Haklara Etkisi.....	210
3.1.4 Payın Devrinin Esas Sözleşmede Düzenlenen Rekabet Yasağı Açısından Sonuçları.....	210
3.1.5 Payın Devrinin Şirket Esas Sözleşmesine Etkisi.....	212

3.1.6 Sözleşmeden Dönme Hâlinde Tarafların İleri Sürebileceği Talepler.....	213
3.1.7 Payın Devri ile Şirketin Tek Ortaklı Hale Gelmesi ve Sonuçları.....	215
3.1.8 Payın Devri ile Ortak Sayısının Elli Kişiyi Geçmesi ve Sonuçları	217
3.1.9 Şirket Esas Sözleşmesinde Bağlam Hükümlerinin Bulunması ve Bağlam Kurallarına Aykırı Şekilde Gerçekleşen Pay Devirlerinin Sonuçları.....	218
3.1.9.1 Kanunda belirlenen devir usulünün esas sözleşme ile değiştirilmesi.....	220
3.1.9.2 Esas sözleşme ile ortakların niteliklerine ilişkin düzenleme getirilmiş olması	221
3.1.9.3 Şirket esas sözleşmesinde pay devrinin yasaklanmış olması hâlinde sözleşmenin akıbeti	222
3.1.9.4 Bağlam kurallarına aykırı şekilde gerçekleşen pay devirlerinin sonuçları	224
3.1.10 Devrin Önalım, Alım ve Geri Alım Hakları Açısından Doğurduğu Sonuçlar	225
3.1.11 Payın İnançlı İşlem Yoluyla Devredilmesi ve Sonuçları	228
3.1.12 Pay Devir Sözleşmesinin Muvazaalı Olması ve Sonuçları	232
3.1.13 Devir Sözleşmesinin Şarta Bağlı Olmasının Sonuçları	236
3.2 PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARIN TAHKİM VE ARABULUCULUK YOLU İLE ÇÖZÜMÜ	239
3.2.1 Pay Devir Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu İle Çözümlemesi	239
3.2.2 Pay Devir Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Arabuluculuk Yolu ile Çözümlemesi	242
4. SONUÇ	245
REFERANSLAR	252

KISALTMALAR

AktG	:	Aktiengesetz
AŞ	:	Anonim Şirket
AATUHK	:	6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun
BAM	:	Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGB	:	Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
bkz.	:	Bakınız
C	:	Cilt
E	:	Esas
eTTK	:	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
GmbH	:	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
GmbHG	:	Gesellschaft mit beschränkter Haftung Gesetz
H.D.	:	Hukuk Dairesi
HMK	:	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	:	Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
İİK	:	2004 sayılı İcra İflas Kanunu
İKÜHFD	:	İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İTO	:	İstanbul Ticaret Odası
İÜHFM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K	:	Karar
Ltd	:	Limited Şirket
m.	:	Madde

MoMiG	:	Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen
MÖHUK	:	Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MTK	:	Milletlerarası Tahkim Kanunu
MÜHFD	:	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
NK	:	1512 sayılı Noterlik Kanunu
OR	:	Obligationenrecht
RG	:	Resmî Gazete
Rn.	:	Randnummer
RKHK	:	4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
T.	:	Tarih
TBB	:	Türkiye Barolar Birliği
TBK	:	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TC	:	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	:	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TFMHD	:	Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
TL	:	Türk Lirası
TMK	:	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSY	:	Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTK	:	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	:	Ve Benzeri

vd. : Ve Devamı
VUK : 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
YHGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurul

GİRİŞ

Limited şirketler Türkiye'deki ticari hayatın en önemli unsurlarından biridir. Gerek düşük sermaye miktarı ile kurulabilmesi gerek ortak sayısının az olması gerekse ortakların sorumluluğunun sınırlı olması sebebiyle Türkiye'de en çok tercih edilen şirket türüdür¹. Çok daha fazla tercih edilmesine karşılık, Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirketlere ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yer almamakta, daha çok anonim şirketlere ilişkin düzenlemelere atıf yapılmaktadır.

Limited şirketler yapıları itibari ile hem sermaye şirketlerine hem de şahıs şirketlerine benzer özellikler taşımaktadırlar². Bununla birlikte özellikle 6102 sayılı TTK ile getirilen değişiklikler, limited şirketleri sermaye şirketlerine daha da yaklaştırmıştır. Kanun

¹İTO verileri uyarınca Türkiye'de toplam 391.908 limited şirket mevcutken anonim şirket sayısı 97.895'tir.
<https://bilgibankasi.ito.org.tr/tr/bilgi-bankasi/firma-istatistikleri/faal-firma-sayilari> (Erişim tarihi 20.09.2023)

² Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, 16. Baskı, Beta Yayınevi, 2022 s.397; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt IV, 4. Baskı, Adalet 2022, s.3083; Ertan Demirkapı, **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2008, s.1; Ferhat Erçin, "Limited Şirkette Pay Devri (TTK.520)", **Legal Mali Hukuk Dergisi**, C.1, S. 8, Ağustos 2005, s. 2065; Ersin Çamoğlu, "Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi ve Yargıtay Kararları", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Haziran 2017, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s.62; İsmail Kayar, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul Seçkin Yayınevi, 2018, s.491; Burçak Tatlı, "Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarma ve Ayrılma Akçesi", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 1, Oca. 2021, s.168; Oğuz Sefer, "Limited Ortaklık Esas Sermaye Payının Devri", **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.8, 2017,s.184; Hakan Çebi, **Limited Şirketler Hukuku**, Adalet Yayınevi, 2019 s.41; Rıza Ayhan / Hayrettin Çağlar / Mehmet Özdamar, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021, s.417-418; Hakan Çebi, **Şirketler Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020, s.339; Mustafa Erdem Can, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 2. Baskı Turhan Kitabevi, 2017, s.222; Mustafa Erdem Can, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri". **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, S.4, 2011, s.2; Murat Alışkan, **Limited Şirket (Tarihçe Niteliği)**, Legal Yayınevi, İstanbul 2013, s.84; Esra Cenkeci, "Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642)", **Ankara Barosu Dergisi**, C.76, S.4, 2018, s.5; Bünyamin Gürpınar, "Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma". **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XX, S. 2, 2016, s.73; Hasan Karakılıç, Limited Ortaklıkta Rekabet Yasağı, On İki Levha Yayıncılık, 2019 İstanbul, s.9; Peter Böckli, **Das neue schweizerische GmbH-Recht - was ist wirklich neu? Eine Übersicht / Literaturübersicht**, Schultess, 2006, s.6.

hazırlanırken güdülen temel amaç, ilerleyen ekonomik hayatta daha çok tercih edilen limited şirketlerin, İsviçre Borçlar Kanunu’nda getirilen yenilikler ve AB şirketler hukukuna ilişkin yönerge de dikkate alınarak, sermaye şirketlerine yakınlaştırılmasıdır³.

Tezimizin de konusunu oluşturan pay devir sözleşmeleri, limited şirketlerin şahıs şirketlerine yaklaştığı noktalardan biri olmakla birlikte, yapılan değişiklik ile devrin genel kurul tarafından onaylanmasının esas sözleşme ile kaldırılabilir hâle getirilmesi, sermaye şirketlerine yaklaşan bir yönüdür. Aşağıda ilk olarak limited şirketlerde pay devirleri ile bağlantısı nedeniyle ortak ve pay kavramlarına ait genel bilgilere kısaca yer verilecektir. Sonrasında tezimizin asıl konusunu oluşturan pay devir sözleşmeleri ayrıntılı bir şekilde incelememize konu olacaktır.

³ Şükrü Yıldız, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi” **Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.501.

1. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI, TEMEL ÖZELLİKLERİ, ORTAK VE PAY KAVRAMLARI ile PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI, ŞEKLİ VE UNSURLARI

1.1 LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI

Daha önce de belirttiğimiz üzere limited şirketlerin birtakım özellikleri sermaye şirketlerine benzerken birtakım özellikleri ise şahıs şirketlerine benzemektedir. Bununla birlikte TTK 124/2. maddesinde limited şirketler, açıkça sermaye şirketleri arasında sayılmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu incelendiğinde limited şirketin tanımının açıkça yapılmadığı görülmektedir. TTK 573. maddede limited şirketler, kavramsal olarak ele alınmıştır. Bu düzenlemeden yola çıkarak limited şirketin tanımına ulaşmamız mümkündür. Buna göre limited şirketler, bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabilen, bir ticaret unvanı altında faaliyet gösteren, esas sermayesi belirli ve esas sermaye payları toplamından oluşan, ortaklarının kural olarak sadece taahhüt ettikleri esas sermaye payları ile şirkete karşı sorumlu olduğu ve kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik gaye ve konuda kurulabilen sermaye şirketleridir⁴. Madde metninde limited şirketin kuruculardan ayrı bir tüzel kişiliğe

⁴ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, 14. Baskı II. Cilt, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s.400; Ersin Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020, s.9; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.399; Kayar, **a.g.e.**, s.491; Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020, s. 516; Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı Dora Yayıncılık, 2013, s.616-617; Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 8. Baskı, Dora Yayıncılık, 2021, s.414; Oruç Hami Şener, **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, 1. Baskı, İstanbul Seçkin Yayınevi, 2017, s.5; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.41; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.418; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.339; Taşdelen, **Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Yetkin Yayınevi Ankara 2012, s.58; Şaban Kayıhan, **Şirketler Hukuku**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, s.290; Mustafa Çeker, **Prof. Dr. Sami Karahan-Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Mimoza Yayınevi, 2013, s.820; Can, **Şirketler Hukuku**, s.222-223; Alışkan, **a.g.e.**, s.92; Seniha Dal, **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler Hukuku El Kitabı**, Legal Yayıncılık, İstanbul.2013, s.1-2 Moroğlu da limited şirketi tanımlarken benzer yönde görüş bildirmiş olmakla birlikte tanımında esas sermayesi kıymetli evrak niteliğinde olmayan senetlere bağlanabilen ifadelerine de yer vermektedir. Bkz. Erdoğan Moroğlu, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Nisan 2016, s. 356.

sahip olduğu özel olarak belirtilmemiştir. Buna karşılık TTK 125/1. maddesi uyarınca bütün ticaret şirketleri kurucularından ayrı bir tüzel kişiliğı haizdir.

Tanımda da belirttiğimiz üzere limited şirketlerde esas sermaye, belirli ve sabit bir sayıyı ifade etmektedir. TTK 580/1. maddesi uyarınca bir limited şirketin esas sermayesi 10.000,00 TL'den az olamayacaktır. TTK 580/2. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanının esas sermaye miktarını on katına kadar artırma yetkisi vardır. 24.11.2023 tarih ve 7887 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile limited şirketler için asgari 10.000,00 TL olarak belirlenen sermaye miktarı 01.10.2024 tarihinden geçerli olmak üzere 50.000,00 TL'ye yükseltilmiştir⁵. 26.11.2023 tarih ve 32381 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan düzeltme ile kararın geçerliliğini düzenleyen 2. maddesi 01.01.2024 şeklinde değiştirilerek düzeltilmiştir. Sonuç olarak 01.01.2024 tarihinden itibaren limited şirketlerde asgari sermaye miktarı 50.000,00 TL olacaktır.

1.2 LİMİTED ŞİRKETİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Limited şirket TTK'da anonim şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ile birlikte sermaye şirketleri arasında sayılmaktadır. Bununla birlikte limited şirket, şahıs şirketlerine has birçok özelliğı de bünyesinde barındırmaktadır.

Tezimizin konusunu oluşturan pay devri, limited şirketi şahıs şirketlerine yaklaştıran en önemli noktalardan biridir (TTK 595. madde). Devrin yasaklanabilmesi yahut esas sözleşmede aksi yönde düzenleme olmadığı müddetçe devrin genel kurul tarafından onaylanmak zorunda olması, genel kurulun devri herhangi bir gerekçe göstermek zorunda olmaksızın reddedebilmesi, ortakların şirketin kamu borçlarından payları oranında sorumlu olması (AATUHK 35. madde) ve genel kurulun toplanmak zorunda olmaksızın karar alma imkânına sahip olması (TTK 617/4. madde) şahıs şirketlerinde karşımıza çıkabilecek özelliklerdir.

6102 Sayılı TTK ile getirilen değişikliklerle limited şirket bazı yönleri ile de sermaye şirketlerine benzemektedir. Örneğin özden organ ilkesinin terk edilmiş olması (TTK 623. madde), payın senede bağlanabilmesi (TTK 593/2. madde), eTTK'da ortak sayısına göre farklılık gösteren düzenlemelerin 6102 Sayılı TTK'ya alınmamış olması, esas sözleşmede hüküm bulunması halinde genel kurulun onayı aranmaksızın payın devredilebilmesi ve

⁵ Karar için bkz. 25.10.2023 Tarih ve 32380 Sayılı Resmî Gazete.

temel olarak tek borç ilkesinin geçerli olması, limited şirketin sermaye şirketlerine yaklaşan yönlerini oluşturmaktadır.

Kanunda limited şirketlere ilişkin kısımlar incelendiğinde birçok alanda özel olarak düzenlemelere yer verilmediği, anonim şirket hükümlerine atıf yapıldığı görülmektedir. Nitekim TTK 644. maddesinde açıkça limited şirketlere de uygulanacak anonim şirketlere ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu da esasında kanun koyucunun limited şirketlerde karakteristik bir sermaye şirketi olan anonim şirket hükümlerinin uygulanmasını istediğini göstermektedir.

1.3 LİMİTED ŞİRKETTE ORTAK KAVRAMI

Limited şirketlerde ortak, esas sermaye payına sahip kişi şeklinde tanımlanabilir⁶. Bir başka deyişle, ortaklık sıfatı pay sahipliğine bağlanmış olup, pay sahipliği ile ortaklık sıfatı kazanılmakta ve payın devredilmesi ile de ortaklık sıfatı kaybedilmektedir.

6102 Sayılı TTK ile getirilen yeniliklerden biri de tek kişi ile limited şirket kurulmasının mümkün hâle gelmesidir (TTK 573/1. madde). Ortak ya da ortaklar, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi olmaları da mümkündür (TTK 573/1. madde). Ortağın gerçek kişi olması hâlinde, gerçek kişilerin hak ve fiil ehliyetine ilişkin TMK 8. ve devamındaki maddeler uygulanacaktır⁷. Benzer şekilde ortağın tüzel kişi olması hâlinde de hak ve fiil ehliyetine ilişkin TMK 47. maddesi ve devamındaki düzenlemeler, burada da uygulama alanı bulacaktır.

Şayet ortak sıfatını taşıyacak gerçek kişi, ayırt etme gücüne sahip bir küçük veya kısıtlıysa ortaklığa katılabilmeleri için yasal temsilcilerinin iznini almaları gerekmektedir. (TMK 16.

⁶ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.718; Serhan Dinç, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:7, S.29, Ocak 2017, s.152; Zekeriya Akın, **Limited Şirketlerde Payın Devri**, Seçkin Yayınevi, 2023, s.52; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.445; Mustafa Yasan, **Ortaklıklar Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2021, s.219; Can, **Şirketler Hukuku**, s.253.

⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.11; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 7. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s.720; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.18; Şükrü Yıldız, **Limited Şirketler Hukuku**, Arkan Yayıncılık, 2007, s.73; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.43; Melis Gizem Çığsar, **Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Rehni**, Seçkin Yayınları, 2019, s.17; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.340; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.854; Pulaşlı, **Şerh**, s.3056.

madde). Hukukumuzda yasal temsilcinin izni yeterli görülmesine karşılık mehz Alman hukukunda küçüğe ait hissenin satışı ve buna bağlı ortaklık sıfatının kaybedilecek olması hâlinde ilgili Aile Mahkemesinin onayı aranacaktır⁸. Ortağın tam ehliyetsiz olması hâlinde ise ortak adına işlemleri yasal temsilcisi yapacaktır. Gerçek kişilerden başka hem özel hukuk hem de kamu hukuku tüzel kişileri limited şirket ortağı olabileceklerdir⁹.

Limited şirketlerin tek kişi ile kurulabilmesine imkân tanınmasıyla Kara Avrupa Ülkelerinde ve AET 89/667 sayılı yönergede yer alan düzenlemelere de uyum sağlanmıştır¹⁰. Böylece yasada şart koşulan ortak sayısını sağlayabilmek için gerçekte ortak olmayan kimselerin ortak gibi gösterilmesinin ve muvazaalı pay devirlerinin de önüne geçilmiştir¹¹.

Bununla birlikte limited şirket, tek ortak kendisi olacak şekilde ortaksız olarak kurulamaz (TTK 574. madde). Şirketin bütün paylarının kuruluş sonrası limited şirket tarafından devralınması hâlinde ise bu durum TTK 574/3. maddesine aykırılık teşkil edecektir. Bu düzenleme uyarınca limited şirket, tek ortak kendisi olacak şekilde esas sermaye paylarını devralamayacaktır. Devralması hâlinde TTK 574/3. maddesi emredici nitelikte olduğu için söz konusu devir işlemi kesin hükümsüz olacaktır¹².

Limited şirketlerde asgari ortak sayısı bir olarak belirlenmiştir (TTK 573/1. madde). Limited şirketin sahip olabileceği azami ortak sayısı ise TTK 574/1. maddesinde 50 olarak

⁸ Lutz Michâlski/Andreas Heidinge / Stefan Leible/ Jessica Schmidt, **Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung**, 3. Baskı, C.H.BECK, 2017, §15, Rn.260; Dirk A. Verse Henssler / Strohn, **Gesellschaftsrecht**, 5. Baskı, C.H. BECK , 2021, §15, Rn.11.

⁹ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.73; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.43.

¹⁰Yönergenin tam metni için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A31989L0667> (Erişim tarihi 11.06.2022).

¹¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.719; Pulaşlı, **Şerh**, s.3051; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.620; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.22; Ünal Tekinalp, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, 2. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011, s.67; Ünal Tekinalp, “*Türk Ticaret Kanunu Tasarısı*”, **Bankacılar Dergisi**, S.53, 2005, s.116; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.823; Mustafa Çeker, “Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması”, **TFMHD**, C.1., S.1, 2015, s.60.

¹² Bu konuda ayrıntılı bilgiler için bkz. 1.Bölüm/4.2.2.2. Kısım “Pay devir sözleşmesinde devralanının şirket olması halinde uygulanacak kurallar” ilişkin açıklamalar.

belirlenmiştir¹³.

Şirket esas sözleşmesinde, bir kişinin ortak olabilmesi için birtakım özelliklere sahip olması (TTK 577/1-a. maddesi)¹⁴ veya belirli kişilerin sermaye borcu dışında yükümlülükler altına girmesi düzenlenebilir (TTK 577/1-c ve TTK 577/1-d maddeleri)¹⁵. Örneğin, esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile şirkete ortak olacak kimselerin belirli bir eğitim seviyesinde olması şartı getirilebileceği gibi, esas sözleşmede ek ödeme yahut yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesi de mümkündür.

Ortaklık sıfatı aslen yahut devren kazanılabilir. Ortaklık sıfatının aslen kazanılması beş şekilde gerçekleşecektir. Bunlar; şirketin kuruluşu, şirketin sermaye artırımına gitmesi, şirketlerin birleşmesi, tür değiştirmesi ve bölünmesi hâlleridir¹⁶. Bu beş durumda, ortaklık sıfatının kazanılması için esas sözleşmenin ticaret siciline tescili gerekir. Bir başka deyişle aslen kazanımlarda esas sözleşmenin ticaret siciline tescili ortaklık sıfatının kazanılmasında kurucu etkiye sahiptir¹⁷.

Devren kazanma hâlinde ise bir başka ortaktan pay devralınarak ortaklık sıfatı kazanılmaktadır. Devren kazanma hâlleri de eserimizin temel konusu olan payın sözleşme ile devredilmesi ve miras, mal rejimi yahut cebri icra yolu ile ortaklığın kazanılması hâllerinde söz konusu olacaktır.

¹³ “Devir ile Ortak Sayısının Elli Kişiyi Geçmesi ve Sonuçları”na ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.8. Kısım.

¹⁴ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. bölüm/1.9.2. Kısım “Esas Sözleşme ile Ortakların Niteliklerine İlişkin Düzenleme Getirilmiş Olması”

¹⁵ Ayrıca bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm 4.2.5.1. Kısım “Ek ödeme yükümlülüğü” ile 1. Bölüm 4.2.5.2. Kısım “Yan edim yükümlülüğü”.

¹⁶ Pulaşlı, **Şerh**, s.3091; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 35; Ünal Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.564; Dinç, **a.g.e.**, s.152; Akın, **a.g.e.**, s. 52-53; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.229; Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, Legem Yayıncılık, 2020, Ankara, s.540.

¹⁷ **Pulaşlı**, Genel Esaslar, 2021, s.749; Pulaşlı, **Şerh**, s.3091; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.136; Dinç, **a.g.e.**, s.152; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.434; Akın, **a.g.e.**, s.53.

1.4 LİMİTED ŞİRKETTE PAY KAVRAMI

1.4.1 Genel Olarak Pay Kavramı

Pay kavramı, içerisinde birden fazla anlamı barındırmaktadır. Bunlardan ilki ve doktrinde genel olarak kabul gören tanım uyarınca pay, ortağın, sahip olduğu ortaklık sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerinin bütünüdür¹⁸. İkinci olarak pay, ortağın sermayeye katılımı ve bu katılım sonucunda sermaye içinde sahip olduğu oranı ifade etmektedir¹⁹. Üçüncü ve son anlamı ile anonim şirketlerde ve limited şirketlerde nama yazılı pay senetleri açısından pay kavramı, pay senedi yahut payı temsil eden hisse senedi anlamında da kullanılmaktadır²⁰.

1.4.2 Limited Şirketlerde Pay Kavramı

Limited şirketlerde esas sermaye, TTK 573. madde uyarınca esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır; ancak kanunda limited şirketlerde pay kavramının tanımının yapılmadığı görülmektedir. Doktrinde ise limited şirketlerde payın tanımı açısından ortaya birçok görüş konulmuştur²¹.

¹⁸ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.13; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.110; Öz, **a.g.e.**, s.348; Barbaros Çağa, Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri, **BATİDER**, C. VII, S. 3, 1974, s.589; Demirkapı, **Payın Devri**, s.6; Ertan Demirkapı, “Noterlik Uygulaması Açısından Limited Ortaklık Pay Devir Vaadi ve Pay Devri”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, **Üniversite ve Fakülte 10.Yıl Kuruluş Armağanı**, C.7, S.2, 2008, s. 144; Ertan Demirkapı, “Limited Ortaklıkta Payın Devir Vaadi İşleminin Konusu ve Hukuki Niteliği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 0, Temmuz 2007, 2007, s.830; Sevda Bora, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri, -Devrin Sonuçları ve Devre İlişkin Önemli Hususlar”, **Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.7, Ocak 2013, s.7; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.262; Özer, **a.g.e.**, s.175; Alışkan, **a.g.e.**, s.135.

¹⁹ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.109; Demirkapı, **Payın Devri**, s.6.

²⁰ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.110; Demirkapı, **Payın Devri**, s.8.

²¹ İlk görüş uyarınca limited şirketlerde pay, ortak ve limited şirket arasında, kaynağını pay sahibinin ortaklık sıfatından alan, haklar kazandıran ve borçlar yükleyen bir bütündür. Demirkapı, **Payın Devri**, s.18; Öz, **a.g.e.**, s.348; Çağa, **a.g.e.**, s.589 Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.14; Demirkapı, **Devir Vaadi İşlemi**, s.830; Bora, **a.g.e.**, s.7; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.262. *Çamoğlu*’na göre genel tanımın yanında limited şirketlerde pay, bir ortağın taahhüt edebileceği en küçük payı ifade eder. Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.12. *Pulaşlı*’ya göre ise limited şirketlerde pay, ortağın, şirketin esas sermayesine asgari katılım miktarının nakit olarak ifade edilidir. Pay, ortağın sermayeye katılımı ile ortaya çıkar. Pay sahibinin kazandığı hakların ve yüklendiği borçların dayanağı ise kanunlar ve şirket esas sözleşmesidir. Pay miras bırakılabilen ve devredilen

Doktrinde pay için yapılan tanımlarda payın iki temel niteliğinin öne çıktığı söylenebilecektir. Bunlardan ilki payın maddi yanıyken ikincisi ortağın şirkete karşı sahip olduğu hakları ve yükümlülükleri ifade eden yönü ile ortaklık statüsüdür.

6102 sayılı TTK ile limited şirket payına ilişkin hükümlerde, esas sermaye payı terimi kullanılarak bir terim birliği sağlanmıştır²². Limited şirketlerde esas sermaye payı ifadesinden, bir ortağın taahhüt edebileceği en küçük pay anlaşılmaktadır²³. Limited şirketin esas sermayesi belirli hisselerle bölünmekte ve her bir hisse, payı oluşturmaktadır. Bir başka deyişle limited şirket esas sermayesi, esas sermaye paylarına bölünmüştür²⁴. Her bir pay, şirket ortağının koyduğu sermayeyi göstermektedir²⁵. Limited şirketlerde esas sermaye paylarının itibari değerleri, TTK 583/1. maddesi uyarınca şirket sözleşmesinde en az 25 TL olarak belirlenebilecektir. Esas sermaye payının değeri, 25 TL'nin katları olmak koşuluyla arttırılabilir. Örneğin şirket esas sözleşmesinde, esas sermaye payının itibari değerinin 25 TL olarak belirlenmesi hâlinde her 25 TL, 1 oy hakkı verecektir. Buna karşılık itibari değer 100 TL olarak belirlenmiş olması hâlinde ortak, her 100 TL karşılığı 1 oya sahip olacaktır. Esas sermaye paylarının itibari değerlerinin birbirine eşit olması şart değildir (TTK 583/2). Bir başka deyişle limited şirketlerde esas sermaye payı, esas sermayenin paylara bölünmesi sonucu elde edilen bir birim olmadığı için her bir payın itibari değeri farklı olabilir²⁶.

Limited şirket, yine 25 TL'nin katları olmak koşulu ile şirkette farklı nominal değerlerde esas sermaye payı gruplarını oluşturma hakkına sahiptir. Limited şirketin ortağının, farklı nominal değerlere sahip gruplardan esas sermaye paylarına sahip olması mümkün olduğu

bir değerdir. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.722. *Son olarak Yıldız'a göre ise limited şirketlerde pay, ortağın sermayeye katılım miktarının yanında ortaklık haklarının hesaplanmasında esas teşkil eden esas sermaye parçalarıdır. Yıldız, Ltd Şirketler*, s.81.

²² Demirkapı, **Payın Devri**, s.16, Dinç, **a.g.e.**, s.143.

²³ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.403; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 12; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 553; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.722; Dinç, **a.g.e.**, s.143.

²⁴ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 12; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.403; Dinç, **a.g.e.**, s.148-149, 493; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.107.

²⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.722; Dinç, **a.g.e.**, s.149; Kayar, **a.g.e.** s.493.

²⁶ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.722; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 12; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 553; Dinç, **a.g.e.**, s.144.

gibi birden fazla kişinin birlikte bir esas sermaye payına sahip olması da mümkündür²⁷. Bir paya birden fazla ortağın birlikte sahip olması hâlinde TTK 599/2. maddesi uyarınca pay sahipleri sermaye payından doğan haklarını ancak bir temsilci atayarak kullanabileceklerdir. Payın malikleri tarafından bir temsilci atanmamış ise şirket tarafından ortaklardan birine yapılacak tebligat, hepsi için hüküm doğuracaktır. Esas sözleşmede düzenlenen, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinden ise bu ortaklar şirkete karşı müteselsilen sorumlu olacaktır (TTK 599/1).

Paya ilişkin öne çıkan ikinci nitelik ise ortağın şirkete karşı sahip olduğu hakları ve yükümlülükleri ifade eden yönü ile ortaklık statüsüdür. Bir başka deyişle pay, ortağın sahip olduğu ortaklık sıfatını temsil etmektedir²⁸. Ortak, kural olarak sahip olduğu payın, esas sermaye içerisindeki oranına göre kazanç sağlayacak, bir takım yönetsel haklarını kullanacak veya yükümlülük altına girecektir.

Esas sermaye payı iki şekilde ortaya çıkar. Birincisi kuruluş aşamasında şirketin tesciliyken, ikincisi sermaye artırımlarında esas sözleşmedeki değişikliğin tescili sonucu payın oluşmasıdır. Bu işlemler payın oluşması açısından kurucu işlemlerdir²⁹.

Almanya’da, limited şirketlerin, bölgedeki diğer ülkeler ile rekabet edebilmesi ve bazı kötüye kullanımların önüne geçilmesi için köklü bir yasa değişikliğine gidilmiştir³⁰. 01.11.2008 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerden biri de bir ortak bir pay kuralının değişmesidir. Buna göre artık bir ortak birden fazla paya sahip olabilecektir. Ayrıca payını devretmek isteyen ortağın, payın bölünmesi kararına gerek olmaksızın, payını kısmen devredebilmesi mümkün hâle gelmiştir³¹. Ortağın birden fazla payı devralması hâlinde ise

²⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.13; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, s.403.

²⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.19.

²⁹ Oğuz, **a.g.e.**, s.185, Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.262.

³⁰ Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz. Fatih Aydoğan, “*Federal Almanya’da Limited Şirketler Kanunu’nda (GmbHG) Yapılan Değişiklikler-Yenilikler (MoMiG)*”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, S. 3, Eylül 2009, s. 391-421; Ayhan Kortunay, “*Alman Limited Şirketler Hukukundaki Yeni Gelişmeler ve Türk Hukukuna Yönelik Bazı Tespitler*”, **Batider**, Eylül 2009, C. XXXV, S. 3, s.321.

³¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.723; Aydoğan, **a.g.e.**, s.401; Christoph H. Seibt, **GmbHG (Scholz)**, 13. Baskı, Dr. Otto Schmidt, 2022, s.1089; Özer, **a.g.e.**, s.176; Alışkan, **a.g.e.**, s.149.

bu paylar da birleşmiş sayılmayacak ve bağımsızlıklarını koruyacaklardır³².

Benzer değişiklikler 6102 sayılı TTK'da da yer bulmuştur. Bir ortağın birden fazla paya sahip olabilmesi 6102 sayılı TTK ile getirilmiş bir yeniliktir. Limited şirketlere ilişkin eTTK'da yer alan hükümler incelendiğinde, her ortağın yalnızca bir paya sahip olabileceği kuralının yer aldığı görülmektedir; ancak 6102 sayılı TTK ile “*bir ortak- bir pay*” kuralı terk edilmiştir. Bunun sonucunda paylara özerklik kazandırılmış ve bir ortağın esas sermaye payını kısmen devredebilmesi, payın haczedilebilmesi yahut esas sermaye payı üzerinde rehin veya intifa hakkı kurulması mümkün hâle gelmiştir³³. Bu düzenlemeler ayrıca payın devrini de kolaylaştırmıştır.

Bütün bu açıklamalar ışığında limited şirketlerde esas sermaye payının yalnızca hesabi olarak paylara bölündüğünü söylemek mümkündür³⁴. Bir başka deyişle oy hakkının, ayrılma akçesinin, kâr payının, toplantı karar ve yeter sayılarının hesaplanabilmesi için pay, hesabi olarak parçalara bölünecek ve pay sahibinin hakları belirlenecektir.

Yapılan değişiklik ile limited şirket payının, anonim şirket payının özelliklerine yaklaştığı doktrinde dile getirilmektedir³⁵. Buna karşılık TTK 593. madde ve TTK 583. madde

³² Herald Bartl, Angela Bartl, Klaus Beine, Detlef Koch, Everhard Schlarb, Michaela C. Schmitt,., **GmbH-Recht**, 8. Baskı, FC Müller, 201, §15, Rn.III-24; Walter Bayer, **Lutter/Hommelhoff GmbH Gesetz**, 20. Baskı, Otto Schmidt, 2020, §15, Rn.23; Wolfgang Servatius, **GmbHG (Noack, Servatius, Haas)**, 23. Baskı, C.H.BECK, 2022, §15, Rn.18; Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.1. Buna karşılık Alman Hukukunda GmbHG 46. maddede ortakların sorumlulukları arasında hisselerin birleştirilmesi de sayılmaktadır. Bunun sonucunda her ne kadar ortak yeni bir pay devraldığında devralınan pay bağımsızlığını koruyacak olsa da pay sahibi dilerse aynı yapıdaki payları birleştirebilecektir. Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.186.

³³ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.403; Esin Önal, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri ve Senede Bağlanması Sonuçları”, **Banka ve Finans Hukuku Dergisi**, C. 4, S.16, 2015, s.117.

³⁴ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 12-13; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.724; Pulaşlı, **Şerh**, s.3061; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.404; Ülgen/Helvaci/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.26; Hanife Doğrusöz Koşut, Limited Şirkette Nama Yazılı Senede Bağlanmış Esas Sermaye Payının Devir Şartları”, **MÜHFD HAD**, C. 22, S.1, s.369; Dinç, **a.g.e.**, s.145; Önal, **a.g.e.**, s.113; Kayar, **a.g.e.** s.493; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.80; Alışkan, **a.g.e.**, s.151; Demirkapı/ Yıldırım, **a.g.e.**, s.445; Dal, **a.g.e.**, s.6.

³⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.23; Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016, s.487; Moroğlu, **Öneriler**, s.367; Esra Hamamcıoğlu / Levent Biçer, “*Limited Ortaklıkla Esas Sermaye Payının Rehni*”, **Kadir Has Üniversitesi**

gerekçelerinde her iki şirketin paylarının birbirine yaklaştığı yahut dönüştüğü yönündeki görüşlerin önünün kapatıldığı görülmektedir. TTK 583. madde gerekçesinde limited şirketteki itibari değerin anonim şirketteki itibari değerden gerek teorik gerekse dogmatik düzen açısından farklı olduğu dile getirilirken, TTK 593/2. maddesinin gerekçesinde ise limited şirket payının ispat aracı yahut nama yazılı şekilde düzenlenmesinin iki payı birbirine dönüştürüp yaklaştırmayacağı ifadelerine yer verilmiştir³⁶. Kanaatimizce de her ne kadar madde gerekçelerinde, limited şirketler ile anonim şirketlerin birbirlerine yaklaştığı yönündeki görüşlerin önü kapatılmak istenmişse de kanundaki mevcut düzenlemelerin aksini ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. 6102 Sayılı TTK ile “bir ortak bir pay” kuralının terk edilmiş olması, payın kıymetli evrak niteliğinde senede bağlanabilmesi, esas sözleşmede genel kurulun devre onay vermesi şartının kaldırılabilmesi, anonim ve limited şirketlerde pay yapılarının birbirine yaklaştığını gösteren düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4.3 Limited Şirketlerde Payın Senede Bağlanması

Esas sermaye payının işlemlere konu olmasına ilişkin genel düzenleme TTK 593. maddesinde yer almaktadır. TTK 593/2. maddede “*esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenir*” ifadelerine yer verilmiştir. Her ne kadar kanun koyucu payın senede bağlanmasını bir zorunluluk gibi düzenlemişse de pay senetlerinin ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenmesi konusundaki hüküm, emredici değildir. Buradaki “*düzenlenir*” ifadesi gerek gerekçedeki ifadeler³⁷, gerekse doktrindeki görüşler

Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.2, 2013, s.62. Aksi yönde görüş için bkz. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.723-724; Ertan Demirkapı- Ali Haydar Yıldırım, “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **BATIDER**, C.24, S.3, 2008, s.461.

³⁶ **Bkz. TTK 583. Madde Gerekçesi:** “... Limited şirkette, “itibarî değer”, anonim şirketteki itibarî değerden hem teorik hem de dogmatik düzen yönünden farklıdır...”.

Bkz TTK 593. Madde- İkinci fıkra: “...Tasarının 595 ve devamı maddelerindeki hükümleri gene geçerli olmakta devam eder ve uygulanır; kanunî bağlam varlığını aynen sürdürür. Bu olanak, limited şirket esas sermaye payını ne anonim şirket payına dönüştürür ne de yaklaştırır. Sadece ispatı ve gereğinde (limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde) payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabilir...”.

³⁷ **TTK 593/2. Madde gerekçesi:** “Tasarı bir yenilik getirmekte, esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanımaktadır.”

dikkate alındığında “düzenlenebilir” şeklinde yorumlanmalıdır³⁸. Bu düzenleme 6102 sayılı TTK ile getirilmiş yeni bir düzenlemedir. Zira eTTK döneminde limited şirket paylarının kıymetli evrak vasfında olmadığı, yalnızca ispat görevini taşıyan senetler olduğu düzenlenmiştir. Limited şirketlerde payın senede bağlanması için esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunması zorunlu değildir³⁹. Payın senede bağlanmasında inisiyatif, şirkete bırakılmıştır.

Buradan yola çıkarak payın senede bağlanmasında iki yolun varlığından söz etmek mümkündür. Bunlardan ilki ispat aracı olmak üzere payın senede bağlanmasıdır. İkinci yol ise payın nama yazılı senet şeklinde düzenlenmesidir.

Limited şirketlerde payın ispat aracı şeklinde senede bağlanması dediğimizde nama ya da eksik nama yazılı olmayan, ibraz zorunluluğu içermeyen yazılı senetler anlaşılmaktadır⁴⁰. Pay senedi ispat aracı olarak düzenlenmiş ise ortaklık sıfatının ortaya konması açısından ispat aracı ve sermaye borcunun ifa edilmiş olması hâlinde makbuz işlevi taşıyacaktır⁴¹. İspat aracı şeklinde düzenlenen senette gösterilen hakkın devri de yine TTK 595. maddede yer alan genel kurala uygun şekilde gerçekleşecektir.

Şayet limited şirket ortağı bir ek ödeme yahut yan edim yükümlülüğü ile sorumlu tutulmuş ise gerek ispat aracı şeklinde düzenlenen gerekse nama yazılı şekilde düzenlenen pay senetlerinde bu yükümlülüklerin açıkça gösterilmiş olması gerekmektedir. Bunun yanında şirket sözleşmesi ile daha ağır rekabet yasağı hükümleri getirilmiş yahut rekabet yasağı hükümleri bütün ortakları kapsayacak şekilde düzenlenmişse, yine şirket sözleşmesinde öngörülmüş olmak şartıyla öneriye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları mevcut ise bunların da senetlerde açıkça gösterilmesi gerekir. TTK 593/2. maddesinin gerekçesinde,

³⁸ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.725; Pulaşlı, **Şerh**, s.3061; Kemal Çağrı Derekaya, **Limited Şirketlerde Pay Devri**, Seçkin Yayıncılık, 2022, s.29; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s. 720; Önal, **a.g.e.**, s.130

³⁹ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s. 719; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.554; Derekaya, **a.g.e.**, s.30; Özer, **a.g.e.**, s.201; Önal, **a.g.e.**, s.130.

⁴⁰ Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.370,

⁴¹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.555; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.270; Ayşegül Sezgin Huysal, Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 1, Mar. 2017, s.322; Oğuz, **a.g.e.**, s. 187; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.370; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.481.

sayılan hususların senette belirtilmesi mecburiyetinin, pay ile şirket arasındaki bağı ortaya koyduğu ifadelerine yer verilmiştir⁴².

Kanunda, söz konusu kayıtların yazılmamış olması hâlinde yaptırımının ne olacağı yönünde bir hüküm bulunmamaktadır. Bu kayıtlar ile güdülen amaç pay defterinde ortak ile ilgili kısmın senede yansıtılması, bir başka deyişle aleniyetin sağlanmasıdır⁴³. Doktrindeki genel görüş, açıklığa ve işlem güvenliğine hizmet eden bu kayıtların, pay senedinde yer almaması hâlinde, zorunlu olarak içermesi gereken hususları barındırmayan senetlerin geçersiz olması gerektiği yönündedir⁴⁴.

1.4.4 Limited Şirkette Nama Yazılı Pay Kavramı

Limited şirketlerin hisse senedi çıkartması eTTK'da yasaklanmış olup (eTTK 503/2. madde), pay senedi çıkartılması hâlindeyse bu senetlerin ancak ispat aracı olarak düzenlenebileceği hükme bağlanmıştır (eTTK 518/2. madde). Mehaz OR'da 2008 yılında yapılan bir değişiklik ile limited şirketlerde payların ispat senedi olabileceği gibi nama yazılı şekilde de düzenlenebileceği hükme bağlanmıştır (OR 784/1. madde). 6102 sayılı TTK'nın hazırlanması sürecinde de OR'da yapılan bu değişiklik ile paralel olarak, limited şirketlerde esas sermaye paylarının ispat görevini üstlenebilecekleri gibi nama yazılı şekilde de düzenlenebileceği hükme bağlanmıştır (TTK 593/2. madde).

Nama yazılı senet düzenlenmesi imkânına karşın limited şirketlerin hamiline yahut emre yazılı senet çıkartmaları mümkün değildir. Bu durum, daha önce de ifade ettiğimiz üzere limited şirketin her ne kadar bir sermaye şirketi olsa da şahıs şirketine ait birçok özelliği de bünyesinde barındırmasından kaynaklanmaktadır⁴⁵.

Anonim şirketlerden farklı olarak (TTK 339/2-d. madde), limited şirketin nama yazılı pay çıkartabilmesi için bu durumun şirket esas sözleşmesinde belirtilmiş olması şart değildir⁴⁶.

⁴² Bkz. TTK 593/2. madde gerekçesi.

⁴³ Dinç, **a.g.e.**, s.144; Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.326.

⁴⁴ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 554; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.720; Alışkan, **a.g.e.**, s.156.

⁴⁵ Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.318.

⁴⁶ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 554; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s. 719; Derekaya, **a.g.e.**, s.30; Önal, **a.g.e.**, s.130; Özer, **a.g.e.**, s.201.

Kıymetli evrak hukukunda nama yazılı senetlerin devrinde uygun düştüğü ölçüde alçağın temlikine ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır. Örneğin nama yazılı kıymetli evraklar yazılı devir sözleşmesi yolu ile devredilebileceklerdir. Devir beyanı senedin üzerine yazılabileceği gibi beyanın ayrı bir belge şeklinde düzenlenmesi de mümkündür.

Buna karşılık limited şirket payını temsilen nama yazılı şekilde çıkartılan paylar, kıymetli evrak hukukunda yer alan kurallardan ve anonim şirketlerden farklı olarak, bu usulde devredilemeyecek ve limited şirket pay devrine ilişkin genel kural, burada da uygulanacaktır⁴⁷. Bir başka deyişle nama yazılı paylar da TTK 595. madde uyarınca ancak yazılı devir sözleşmesi ve sözleşmedeki imzaların noterde onaylanması yolu ile devredilebilecektir. Bu durum TTK 593. maddenin 2. fıkrasının gerekçesinde de açıkça dile getirilmiştir. Buna göre nama yazılı pay senedi çıkartılmış olması kanuni bağlamı ortadan kaldırmayacak ve TTK 595. maddede yer alan devir süreci, nama yazılı pay senetleri açısından da uygulanacaktır⁴⁸.

Çamoğlu ve Tekinalp'e göre payın nama yazılı senede bağlanmış olması özellikle devirlerde genel kurul onayının kaldırıldığı hâllerde önem kazanacaktır. Bu görüş uyarınca TTK 577. maddesine dayanılarak esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile payın, nama yazılı pay senedinin teslimi ve pay defterine kayıt ile devri mümkün olabilecektir⁴⁹. Ayrıca esas sözleşmedeki değişiklik ile pay defterine kaydın, kurucu bir işleve sahip hâle getirilmesi mümkündür⁵⁰.

Pay senedinin nama yazılı şekilde düzenlenmiş olması hâlinde bu durum müdür(ler)e, pay senedinin ibrazını talep etme hakkı tanıyacaktır. Bu durum özellikle payın devri için genel kurul onayının kaldırıldığı durumlarda önem arz edecektir. Zira devrin tamamlanması için genel kurulun onayı gerekmediğinden, devirler ortaklık dışında gerçekleşecek ve ortaklık çevresindeki belirsizliğin ortadan kaldırılması ancak nama yazılı pay senetlerinin

⁴⁷ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.426; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.42; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.746; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.405; Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.319.

⁴⁸ Bkz. TTK 593/2. madde gerekçesi.

⁴⁹ Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.370; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.426; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.43; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 555.

⁵⁰ Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.370.

düzenlenerek bunların ibrazının talep edilmesi yolu ile mümkün olacaktır⁵¹.

Mehaz OR incelendiğinde limited şirketlere nama yazılı senet çıkartılması imkânı verilmiş olmakla birlikte, payın devir usulünün de değiştiği görülmektedir. Buna göre OR uyarınca pay devirlerinde resmî şekil şartı kaldırılmış olup aleniyet ise sicile tescil yolu ile sağlanmaktadır. Doktrinde payın nama yazılı senede bağlanması mümkün olmasına rağmen OR'dan farklı olarak devir usulünün değiştirilmemiş olması eleştirilmektedir⁵².

Bu durum doktrinde limited şirketin nama yazılı paylarının kıymetli evrak niteliği taşıyıp taşımadığı konusunda tartışmalara yol açmıştır. Doktrindeki bir görüş nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak olarak nitelendirilemeyeceğini savunmaktadır⁵³. Bu görüşü savunanların gerekçeleri nama yazılı pay senetlerine kıymetli evrak niteliği kazandırma amacının bulunmadığının kanunda açıkça yazılı olması yanında, limited şirket sermayesinin yalnızca hesabi olarak paylara bölünmüş olması⁵⁴, yazılı devir sözleşmesinin yanında payın devri için noter onayının aranmasının hakkın tedavülünü engellediği⁵⁵, nama yazılı pay senedinin mevcut olması hâlinde ek ödeme, yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağına ilişkin esas sözleşme hükümleri, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarına ilişkin kayıtları da barındırmak zorunda olmasından yola çıkarak daha çok pay sahibi ile limited şirket arasındaki bağı ortaya koyan bir ispat belgesi niteliği taşıması⁵⁶, payın devri için kanunda aranan devir prosedürünün nama yazılı pay senetleri için de geçerli

⁵¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.43; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.370.

⁵² Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.133-134; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.440; Önal, **a.g.e.**, s. 134.

⁵³ Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.26; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 133-134; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.747; Pulaşlı, **Şerh**, s.3061; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.618, 720; Sinem Camcı, Limited Şirketlerde Pay Devri (Türk Ticaret Kanunu md. 595), **Terazi Hukuk Dergisi**, C.15, S.163, 2020, s. 521; Moroğlu, **Öneriler**, s.377; Öz, **a.g.e.**, s.353; Bora, **a.g.e.**, s. 88; Oğuz, **a.g.e.**, s. 187; Derekaya, **a.g.e.**, s.38; Akın, **a.g.e.**, s. 50; Yasan, **a.g.e.**, s.197; Taşdelen, **a.g.e.**, s.102; Can, **Şirketler Hukuku**, s.223; Ali Bozer/Celal Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 7. Baskı Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017, s.9, Bozkurt, **a.g.e.**, s.381-382.

⁵⁴ Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.26.

⁵⁵ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 133-134; Oğuz, **a.g.e.**, s. 187.

⁵⁶ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.747; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.720; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.473; Camcı, **a.g.e.**, s. 521.

olması nedeniyle bunların ancak ispat senedi olarak nitelendirilebileceği⁵⁷ gerekçelerine de dayanmaktadır.

Bununla birlikte diğer görüş nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak niteliği taşıdığını savunmaktadır⁵⁸. Bu görüşü savunanlardan *Bahtiyar* nama yazılı payın kıymetli evrak niteliğinde olduğunu yalnızca devri için noterce imzaların onaylanması ve genel kurulun devri onaylaması gerektiğini ifade etmiştir⁵⁹. *Sezgin Huysal* ise kanunda iki şekilde pay senedi çıkartılabileceğinin açıkça ifade edilmiş olmasından yola çıkarak ispat niteliğindeki pay senetleri ile, nama yazılı pay senetlerinin farklı hükümlere tabi olması gerektiği bu nedenle nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğinde olduğunu savunmaktadır⁶⁰. Bu görüş uyarınca, kıymetli evrakın konusunu oluşturan hakkın tedavül kabiliyetinin bulunması yeterli olup, devrin limited şirket genel kurulu tarafından onaylanacak olması bu tedavül kabiliyetini ortadan kaldırmamaktadır⁶¹. *Özer* de kanunda iki şekilde pay senedinden söz ediliyor olmasından yola çıkarak kanun koyucunun pay senedine kıymetli evrak vasfı kazandırmak niyetinde olduğunu ancak TTK 595. maddesi ile kıymetli evrak ilkeleri arasında uyum sağlanması gerektiği kanaatindedir⁶². *Şener*'e göreyse nama yazılı pay senetleri TTK 654. maddesi kapsamında değerlendirilmeli ve kıymetli evrak vasfına sahip olmalıdır⁶³. *Kendigelen* de benzer bir görüşte olup nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğinde olmasına rağmen maddenin yalnızca çıplak payların devrini düzenler şekilde kaleme alınmasını eleştirmektedir⁶⁴.

Yargıtay verdiği kararlarda temel olarak gerekçeyi dayanak göstererek nama yazılı pay senedi çıkartılmasının limited şirket payını, anonim şirket payına yaklaştırmayacağı yalnızca

⁵⁷ Moroğlu, *Öneriler*, s.377; Oğuz, *a.g.e.*, s. 187; Öz, *a.g.e.*, s.353; Bozer/Göle, *a.g.e.*, s.9.

⁵⁸ Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s.405-406; Sezgin Huysal, *Nama Yazılı Pay*, s.322; Şener, *Limited Ortaklıklar*, s.270; Kendigelen, *İlk Tespitler*, s.502; Esra Hamamcıoğlu, *Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi*, Yetkin Yayınları, 2022, s.192-193; Alışkan, *a.g.e.*, s.89; Özer, *a.g.e.*, s.205.

⁵⁹ Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s.405-406.

⁶⁰ Sezgin Huysal, *Nama Yazılı Pay*, s.322.

⁶¹ Sezgin Huysal, *Nama Yazılı Pay*, s.325.

⁶² Özer, *a.g.e.*, s.204-205.

⁶³ Şener, *Limited Ortaklıklar*, s.270.

⁶⁴ Kendigelen, *İlk Tespitler*, s.502.

bazı hâllerde devir kolaylığı sağlayacağı bu nedenle ispat senedine bir alternatif olduğu yönünde hüküm kurmuştur⁶⁵.

Kanaatimizce limited şirketlerde nama yazılı pay senetleri, kıymetli evrak vasfını haizdir. TTK 645. maddesindeki tanımdan yola çıktığımız zaman bir kıymetli evrakın mevcut olabilmesi için üç unsurun bir arada bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu unsurlar; senet, devredilebilir bir hakkın mevcut olması ve son olarak senet ile hak arasındaki bağlantıdır⁶⁶. Bir başka deyişle bir kıymetli evraktan bahsedebilmemiz için hakkın somut unsurunu oluşturan bir senet bulunması⁶⁷, kıymetli evrakın devredilebilir bir hak içermesi⁶⁸ ve son olarak bu hakkın senetten ayrı olarak ileri sürülmesinin mümkün olmaması gerekir⁶⁹.

Kanun'da yer alan bu düzenleme ışığında limited şirket tarafından çıkartılan nama yazılı pay senetlerini incelemek gerekirse; öncelikli olarak senet ve devredilebilir bir hakkın mevcut olması koşullarının sağlandığı görülmektedir. Ayrıca nama yazılı senetler için mutlak surette aranan devir beyanı koşulunun da TTK 595. maddesinde düzenlenen yazılı sözleşme ve imzaların noter tarafından onaylanması ile sağlandığı sonucuna ulaşılabilir. Senet ve hak arasında mevcut olması gereken bağlantı unsuru açısından ise özellikle genel kurul onayının esas sözleşme ile kaldırıldığı durumlarda kanaatimizce müdür(ler) tarafından mutlak surette

⁶⁵ **Yargıtay 12. H.D.**..2013/3150 **E.**, 2013/15806 **K.**, 26.04.2013 **T.**, “limited şirketlerde pay senetleri birer ispat vasıtası niteliğinde olup, pay senedinin teslimi ile ortaklık hakkı devir ve temlik edilemez ve yine aynı nedenle bu haklar üzerine rehin ve haciz konulamaz. Pay senetlerinin kazanılması ile sermaye payı devralınmış olmaz. Esas sermaye payının devredilebilmesi 6102 Sayılı TTK.nun 595 ve 596.maddesi hükümleri şartlarında mümkündür.” (www.lexpera.com)

Aynı yönde **Yargıtay 12. H.D.** 2013/7955 **E.**, 2013/17423 **K.** 07.05.2013 **T.** ve **Yargıtay 12. H.D.** 2013/22119 **E.**, 2013/30474 **K.** 30.09.2013 **T.** (www.lexpera.com)

⁶⁶ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 23. Baskı İstanbul Vedat Kitapçılık, 2019, s.27; Kayar, **a.g.e.**, s. 585-586; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.16; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 10. Baskı, Dora Yayıncılık, 2019, s.7.

⁶⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.17-18; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s.12-13; Bilgili/Demirkapı, **Kıymetli Evrak**, s.7.

⁶⁸ Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.19; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s.15; Bilgili/Demirkapı, **Kıymetli Evrak**, s.9.

⁶⁹ Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s.20; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s.14; Bilgili/Demirkapı, **Kıymetli Evrak**, s.10.

pay senedinin ibrazı talep edilmeli ve pay defterine kayıt ancak bu şekilde gerçekleştirilmelidir.

TTK 593. maddede yer alan düzenleme, eTTK’da ve mehz OR’da yer alan düzenlemeler dikkate alınarak yorumlanmalıdır. Öncelikle konunun başında da ifade ettiğimiz üzere eTTK 503/2. madde ve eTTK 518/2. maddede limited şirketlerde pay senetlerinin ancak ispat aracı olarak düzenlenebileceğine ilişkin düzenlemeye TTK 593. maddede yer verilmemiştir. Ayrıca, mehz OR 784/1. maddesi uyarınca da limited şirketlerde nama yazılı pay senetleri kıymetli evrak vasfını haizdir. Pay senetlerinin ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenebileceği yönünde kanundaki açık ifade ve TTK 654. maddede nama yazılı senetlerin kıymetli evrak olarak nitelendirildiği de dikkate alındığında limited şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak vasfını haiz olduğunu söylemek mümkündür.

Nama yazılı pay senetleri kıymetli evrak vasfını haiz olmasına rağmen kanunda devir usulünün farklı şekilde düzenlenmemiş olması, kanaatimizce hatalıdır. Yapılacak bir değişiklik ile limited şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin devri, kıymetli evrak vasfına uygun şekilde özel olarak düzenlenmelidir.

1.5 PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI, ŞEKLİ VE UNSURLARI

1.5.1 Payı Devir Borcu Doğuran İşlemler

Limited şirketin kurulmasının ardından, ortak sıfatına sahip kişiler değişebilir. Bu değişikliğin gerçekleşmesi birtakım hukuki işlemlerin varlığına bağlanmıştır. Limited şirket payının devri amacıyla gerçekleştirilen hukuki işlemler, sonuçlarını ortak sıfatı üzerinde doğuracaktır⁷⁰. Ortak sıfatının devri amacıyla yapılacak olan işlemler iki aşamadan oluşmakta olup bunlardan ilki borçlandırıcı işlem ve ikincisi ise tasarruf işlemidir. Uygulamada çoğu zaman borçlandırıcı işlem ve tasarruf işlemi aynı anda gerçekleşmekle birlikte bazı hâllerde taraflar, önce borçlandırıcı işlem niteliğindeki devir vaadini içeren sözleşmeyi yapabilmektedir.

Mülga Türk Ticaret Kanunu’ndaki düzenlemeyi incelediğimizde, Kanun’un 520/5. maddesinde şekil şartının, “*devir vaadi hakkındaki mukavele*”lerde de uygulanacağını düzenlendiği görülmektedir. 6102 Sayılı TTK’da ise bu ifade “*devir borcunu doğuran*

⁷⁰ Demirkapı, **Devir Vaadi İşlemi**, s.848; Murat Türe, Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 0, S. 51, Temmuz 2022 s.145.

işlemler” şeklinde değiştirilmiştir. 6102 Sayılı TTK’da kullanılan “*devir borcu doğuran işlemler*” ibaresi ile gerekçede de açıkça ifade edildiği üzere kanun koyucu, devir vaadinin mi, ön sözleşmenin mi yahut borçlandırııcı işlemin mi söz konusu olduğu yönündeki tartışmalara son vermeye çalışmıştır. Yine TTK 595. maddesinin gerekçesini incelediğimizde devir borcunun tek taraflı bir işlem, bir sözleşme yahut bir taahhüt yolu ile de doğabileceğinin kabul edildiği görülmektedir⁷¹. Bu nedenle eTTK’daki gibi mukavele değil daha geniş kapsamlı olan işlem sözcüğü kullanılmıştır⁷².

Doktrinde borcu doğuracak hukuki işlemin tek taraflı bir taahhüt olarak da ortaya çıkabileceğinin gerekçede belirtilmesi eleştirilmektedir. Bu görüş uyarınca taraflar arasındaki işlem bir sözleşme niteliğindedir. Zira payın devri hâlinde devralan açısından da bazı yükümlülüklerin doğacağı, taahhüt edilen sermaye ödenmiş olsa dahi bağlılık yükümlülüğü gereği devralanın borç altına gireceği, bu nedenle tek taraflı bir taahhüt ile borcu doğuracak işlemin limited şirket payının özelliklerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir⁷³. Tek taraflı taahhüt icap niteliğinde olup, bu nedenle devralanın kabulüne ihtiyaç duyulacaktır⁷⁴.

Ön sözleşme, tarafların sözleşme yapma özgürlüğünün bir istisnasını oluşturmaktadır. Ön sözleşme kavramı TBK 29. maddede düzenlenmiştir. Buna göre ön sözleşme ile taraflar ileride belirli bir borç doğuran sözleşmenin yapılması konusunda anlaşmaktadır⁷⁵. Bir başka

⁷¹ GmbHG’de pay devir sözleşmelerinde şekle ilişkin düzenleme uyarınca, şekil şartı yalnızca sözleşmeler için geçerli olup, tek taraflı işlemlerin kanunda yer alan şekil şartına uygun yapılmış olması şart değildir. Servatius, **a.g.e.**, s.15.B.-31; Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.68.

⁷² Bkz. TTK 595. madde gerekçesi.

⁷³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.116-117; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.149; Hâil Arslanlı, “Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirketlere Dair 520’nci Maddesi Hükümleri”. **BATİDER**, C. II, S. 2, 1963, s.188; Hâil Arslanlı, **Ticaret Kanunu Şerhi- Limited Şirketler**, 2. Kitap, 7. Fası, Fakülteler Matbaası, 1963, s.183; Halil Arslanlı-Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Hisseli Komandit Şirketler**, Temel Yayınevi, 1989, s.262; Yavuz, **Hisse Devri**, s.148; Jeanette K.Wibmer, **OR Kommentar**, 3. Baskı, Orell Füssli, 2016, s.2092, Demirkapı, **Devir Vaadi İşlemi**, s.822.

⁷⁴ Önal, **a.g.e.**, s. 120.

⁷⁵ Kocayusufoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.100; Oğuzman/Öz, **C.I**, s.189; Nomer, **Genel Hükümler**, s.100; Andreas von Thur, **Borçlar Hukuku**, Çeviren Cevat Edege, Yargıtay Yayınları No:15, 1983, s.261; Nomer,

deyişle ön sözleşmede tarafların borçları ileride bir sözleşme yapmaktır. Örneğin satış vaadi sözleşmesi de tarafların ileride borçlandırıcı işlem (satış sözleşmesi) yapmayı taahhüt etmeleri nedeniyle bir ön sözleşmedir.

Şayet taraflar aralarında ileride bir tasarruf işlemi yapma konusunda anlaşılıyorsa bu durumda artık ön sözleşmeden bahsedilemeyecek ve taraflar arasındaki anlaşma borçlandırıcı sözleşmeyi oluşturacaktır⁷⁶. Borçlandırıcı işlem ise tarafların ileride bir tasarruf işlemi yapmayı vadettikleri bir sözleşmedir⁷⁷. Buna göre tarafların ileride bir satış sözleşmesi yapmayı vadetmiş olması halinde yaptıkları sözleşme bir ön sözleşmeyken, alacağın devri vaadi gibi ileride bir tasarruf işlemi (alacağın devri) yapmayı vadettikleri durumlarda borçlandırıcı sözleşme söz konusu olacaktır⁷⁸. Borçlandırıcı işlemde sözleşmeye konu malın mülkiyeti açısından herhangi bir değişiklik meydana gelmeyecektir. Borçlandırıcı işlem ile taraflar sözleşmeye konu malın mülkiyetini devretme ve devir bedeli konusunda anlaşmaya varacaktır⁷⁹. Bir başka deyişle borçlandırıcı işlem ile sözleşmeye konu hakkın devrine ilişkin tasarruf işlemi yapılması konusunda taraflar anlaşmaya varmaktadır.

Bütün bu açıklamalar ışığında doktrinde de kabul gördüğü ve bizim de katıldığımız görüş uyarınca payı devir borcunu doğuran işlemler borçlandırıcı işlemler olarak nitelendirilmektedir⁸⁰. Payı devir borcu doğuran işlemler borçlandırıcı işlemi oluştururken pay devir sözleşmesi ise tasarruf işlemi oluşturacaktır⁸¹. Payı devir borcu doğuran işlem ile hak üzerinde doğrudan bir etki ortaya çıkmayacaktır. Devir vaadi sözleşmeleri etkisini yalnızca sözleşmenin tarafları üzerinde doğurmakta olup taraflara ileride pay devir sözleşmesi (tasarruf işlemi) yapma borcu yüklemektedir. Devir borcunu doğuran işlem, bir

Genel Hükümler, s.40; Zevkliler- Ertaş-Havutcu-Aydoğdu-Cumalıoğlu, **a.g.e.**, s.s.157; Söğüt, **a.g.e.**, 763; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.189.

⁷⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.100; v. Thur, **a.g.e.**, s.261; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.189; Nomer, **Genel Hükümler**, s.40; Söğüt. **a.g.e.**, s.763.

⁷⁷ v. Thur, **a.g.e.**, s.190; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.100; Nomer, **Genel Hükümler**, s.40.

⁷⁸ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.40; Söğüt. **a.g.e.**, s.763.

⁷⁹ v. Thur, **a.g.e.**, s.190; Söğüt. **a.g.e.**, s.768.

⁸⁰ Demirkapı, **Devir Vaadi İşlemi**, s.824; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s. 144; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.429.

⁸¹ Pay devir sözleşmesinin tasarruf işlemi olduğuna ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/ 4.2.1. Kısım “Genel Olarak”

tasarruf işlemi yapma borcu doğuracaktır. Borçlandırııcı işlemlerin yapısı gereği, tasarruf işlemlerinden farklı olarak işlemi yapan kişinin tasarruf yetkisinin varlığı aranmayacaktır. Zira devir vaadi sözleşmesinin gerçekleştiği sırada tasarruf yetkisine sahip olmayan devreden, sonradan devir sözleşmesinin yapıldığı sırada tasarruf yetkisine sahip olabilir. Bu noktada devir sözleşmelerinden farklı olarak devir vaadi sözleşmelerinin genel kurul tarafından onaylanmasına ihtiyaç yoktur.

Payı devir borcu doğuran sözleşmeleri şekil şartı açısından incelersek, TTK 595. maddede pay devir sözleşmeleri için geçerli olan şekil şartlarının payı devir borcu doğuran sözleşmeler için de aynen uygulanacağını düzenlendiği görülmektedir. Bir başka deyişle payı devir borcu doğuran bir sözleşmenin geçerliliği için, sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onanması gerekmektedir⁸². Şekil kurallarına aykırı yapılan sözleşme batıl olup, batıl olan sözleşme kapsamında taraflar birbirlerine bir şey vermiş ise TBK 77. maddesi uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak iadesini talep edebileceklerdir⁸³.

Buna karşılık payı devir borcu doğuran sözleşme kanunda belirtilen şekil şartına uygun yapılmamış olmasına rağmen, daha sonra taraflar arasında şekil şartına uygun bir pay devir

⁸² **Yargıtay 11. H.D.**, 2015/12266 E., 2017/296 K., 17.07.2017 T., “...6102 sayılı TTK’nın 595. m. uyarınca getirilen şekil şartına uyulmadığı, bu düzenlemenin devri taahhüt eden ön akitler açısından da geçerlilik şartı olduğu, yasanın aradığı geçerlilik şartına uyulmadığı için anlaşmanın geçersiz olduğu, bu nedenle davacının geçersiz olan anlaşmanın aynen ifasını talep edemeyeceği, anlaşma geçersiz olduğu için davalıların temerrüt hâlinin de söz konusu olmadığı ve davacının geçersiz sözleşmeye ilişkin gecikme tazminatı da isteyemeyeceği, geçersiz sözleşme nedeniyle her iki tarafın verdiğini geri istemesinin mümkün olduğu...” yönünde hüküm kurmuştur. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Ayrıca sözleşmenin şekline ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm 4.2.3. Kısım “Pay Devir Sözleşmelerinde Şekil Şartı”.

⁸³ Bu yönde **Yargıtay 11. H.D.** 2019/4355 E., 2020/2784 K. 10.06.2020 T., “TTK’nın 595.maddesine göre, limited şirketlerde pay devrinin geçerli olabilmesi için pay devrine ilişkin işlemin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onaylanması gerektiği, dava konusu olayda pay devrine ilişkin sözleşmenin geçersiz olduğu ve tarafların aldığını iade etmekle yükümlü olduğu” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Ayrıca sözleşmenin batıl olması halinde bunun sonuçlarına ilişkin bkz. 1. Bölüm 4.2.6.3. Kısım “Butlan”.

sözleşmesi düzenlenmiş ise artık payı devir borcu doğuran sözleşmenin geçersizliği ileri sürülemeyecektir⁸⁴.

Payı devir borcu doğuran sözleşmenin yurtdışında yapılması⁸⁵, sulh sözleşmesi⁸⁶ yahut miras taksim sözleşmesi⁸⁷ şeklinde yapılması halinde farklı şekil kuralları uygulanacaktır.

Devir borcu doğuran sözleşmelerde, devir vaadine ilişkin objektif ve sübjektif esaslı unsurların bulunması gerekir⁸⁸. Objektif esaslı unsurlar dediğimiz zaman, taraflar arasındaki sözleşmenin asgari içeriğini oluşturan zorunlu temel unsurlar anlaşılmalıdır⁸⁹. Objektif esaslı unsurlar hukuk düzenince öngörülen sözleşme tipinin oluşabilmesi için zorunlu unsurlardır. Sübjektif esaslı unsurlar ise sözleşmenin objektif esaslı unsurları dışında kalan fakat taraflarca sözleşmenin yapılması için zorunlu görülen unsurlardır⁹⁰. Taraflar arasında bir sözleşmenin kurulmuş sayılabilmesi için bütün objektif ve varsa sübjektif esaslı unsurlar üzerinde anlaşılmış olması gerekmektedir.

Uygulamada çoğu devir borcu doğuran sözleşmenin ivazlı şekilde düzenlendiği dikkate alındığında objektif açıdan esaslı unsurlar, tarafların adları, devir vaadine konu olan pay ya da paylar ve devrin ivazlı olması hâlinde ödenecek bedeldir⁹¹. İvaz olarak para dışında bir

⁸⁴ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/ 4.2.7. Kısım “Borçlandırıcı İşlemdaki Geçersizliğin payın Devrine Etkisi”

⁸⁵ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.3.5. Kısım “Devir sözleşmesinin yurt dışında yapılması halinde uygulanacak şekil kuralları”

⁸⁶ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.3.6. Kısım “Devrin sulh sözleşmesi şeklinde yapılması halinde şekil”

⁸⁷ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.3.5. Kısım “Miras taksim sözleşmesi ile payın devralınması halinde uygulanacak şekil”

⁸⁸ Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.430; Özer, **a.g.e.**, s.178.

⁸⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.174; Zevkliler- Ertaş-Havutcu-Aydoğdu-Cumalıoğlu, **a.g.e.**, s.81.

⁹⁰ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.175-176; Zevkliler- Ertaş-Havutcu-Aydoğdu-Cumalıoğlu, **a.g.e.**, s.85.

⁹¹ Gerek devir vaadi sözleşmeleri gerekse pay devir sözleşmeleri, esaslı unsurlar açısından birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Bu nedenle bu konudaki ayrıntılı açıklamalara pay devir sözleşmelerinin esaslı unsurları kısmında yer verilmiştir. Pay devir sözleşmelerinde objektif esaslı unsurlara ilişkin açıklamalar için bkz 1. Bölüm/4.2.4. Kısım “Sözleşmenin Objektif Esaslı Unsurları”.

şey kararlaştırılmış ise bunun da sözleşmede yer alması gerekir. Devir borcu doğuran sözleşmenin ivazsız olduğu durumlarda da bağış iradesinin ortaya konulması gerekir.

Devir vaadinde bulunan tarafın birden fazla paya sahip olması hâlinde sözleşmenin konusunu hangi payın oluşturduğu sözleşmeden açıkça anlaşılmalıdır. Bunun dışında sözleşmenin niteliğine göre esaslı unsurlar tespit edilecektir.

Taraflar arasında devir borcu doğuran bir sözleşme yapılması hâlinde, koşullar oluştuğunda bu sözleşme, payın devri borcunu doğuracaktır. Bir başka deyişle borçlandırııcı işlem niteliğinde olan devir vaadi sözleşmesi, taraflara tasarruf işlemi niteliğinde olan pay devir sözleşmesinin yapılmasını talep hakkı verir⁹². Tarafların borçlarını ifa etmemesi hâlinde ise gerek devreden gerekse devralan açısından dava açma imkânı ortaya çıkacaktır. Şayet devir taahhüdünde bulunan ortak kusurlu olarak taahhüt işlemini ihlal eder ise karşı tarafın bundan doğacak zararlarını gidermekle yükümlü olacaktır⁹³. Devreden devir sözleşmesi yapma borcunu yerine getirmemesi hâlinde mahkeme tarafından yapılacak yargılama sonunda verilecek olan karar devir sözleşmesi yerine geçecektir⁹⁴; ancak verilen karar, devrin tamamlanması için yeterli olmayacak genel kurul tarafından devrin onaylanması devralanın ortak sıfatını kazanabilmesi için yine aranacaktır⁹⁵.

Devralanın devir vaadi sözleşmesinin gereklerini yerine getirmemesi ya pay devir sözleşmesini yapmaması yahut sözleşme ile yüklendiği başkaca bir edimi yerine getirmemesi (örneğin devir ivazlı ise devir bedelini ödememesi) şeklinde karşımıza çıkabilir⁹⁶. Devralanın sözleşme kurma yükümlülüğüne aykırı davranması hâlinde devreden taleplerini TBK'da yer alan karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde temerrüt hükümlerine dayanarak şekillendirebilir. Devralanın temerrüde düşmesi hâlinde devreden, TBK 118. maddesi gereğince her zaman borcun aynen ifasını ve gecikmeden kaynaklı zararlarının tazminini talep edebilir.

⁹² Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.430.

⁹³ Gökhan Antalya/Murat Topuz, **Medeni Hukuk**, 3. Baskı, İstanbul Seçkin Yayıncılık, 2019, s.273-274; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.288.

⁹⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.191; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.287; Akın, **a.g.e.**, s.75; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.230; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.267.

⁹⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.191; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.287; Akın, **a.g.e.**, s.75.

⁹⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.153.

Bu talep hakkına ek olarak devreden, TBK 123. maddesi uyarınca borcun ifası için makul bir süre verebileceği gibi mahkemeden de bir süre verilmesini talep edebilir ve bu süre içerisinde borcun ifa edilmemesi hâlinde TBK 125. maddesi uyarınca devreden sahip olduğu hakları kullanabilir. Bu durumda devreden açtığı davada;

a) Payın devrinden vazgeçtiğini devralana hemen bildirerek borcun ifa edilmemesinden kaynaklı (olumlu) zararının tazminini talep edebilir

b) Yahut sözleşmeden dönebilir. Şayet sözleşmeden dönme hakkı kullanılmış ise hem devreden hem de devralan karşılıklı olarak edimlerini ifa etmekten kurtulacaktır. Öncesinde ifa edilmiş edimler var ise sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak iadesi talep edilebilecektir. Devralan temerrüde düşmekte kusurunun olmadığını ispat edemezse devreden sözleşmenin hükümsüzlüğünden kaynaklı uğradığı (olumsuz) zararın giderilmesini isteyebilir.

Yargıtay verdiği bir kararda devredenın ödenmeyen devir bedeli için icra takibine geçtiği bir davada, sözleşmede belirlenen devir tarihi geçtikten sonra, devredenın devir bedelini talep edebilmesi için öncelikli olarak devralana payı devretmeye hazır olduğu, devir bedelinin ödenmesi gerektiği aksi takdirde yasal yollara başvuracağı yönünde ihtar göndermesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁹⁷. Bir başka deyişle Yargıtay verdiği kararda devredenın devir bedelini talep edebilmesi için öncelikli olarak devralanı temerrüde düşürmesi gerektiği yönünde karar vermiştir.

Payı devir borcu doğuran işlemlerin geçersizliği gerek TTK'da yer alan düzenlemeler gerekse TBK'da geçerlilik şartlarına ilişkin düzenlemeler doğrultusunda ileri sürülebilecektir. Pay devir sözleşmelerinin geçersizlik hallerine ilişkin kurallar, payı devir borcu doğuran işlemler açısından da uygulanabilir. Bu konudaki ayrıntılı açıklamalara aşağıda yer verildiği için burada ayrıca değerlendirilmeyecektir⁹⁸.

Borçlandırııcı işlem niteliğindeki, payı devir borcu doğuran sözleşme inancılı işlem şeklinde⁹⁹

⁹⁷ **Yargıtay 11. H.D.**, 2017/1781 E., 2019/845 K., 05.02.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁹⁸ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.6. Kısım "Pay Devir Sözleşmelerinde Geçersizlik Halleri"

⁹⁹ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.11. Kısım "Payın İnancılı İşlem Yoluyla Devredilmesi ve Sonuçları"

yapılabileceği gibi muvazaalı olması¹⁰⁰, geciktirici yahut bozucu şarta bağlanması¹⁰¹ da mümkündür.

Yaşanacak olan uyuşmazlıklarda çoğu zaman devir sözleşmesine ilişkin kurallar devir vaadine de uygulanabilir. Tezimizin ana başlığı devir sözleşmesi olduğu için devir vaadine ilişkin ayrıntılı açıklamalara yer verilmeyecek olup uyuşmazlık hâlinde uygulanabilecek kurallara devir sözleşmesine ilişkin yapılan açıklamaların içerisinde yer verilecektir.

1.5.2 Pay Devir Sözleşmesi

1.5.2.1 Genel olarak

Limited şirketlerde pay, devredilebilir bir mal varlığı değeri olup, pay devir sözleşmesi ile güdülen amaç sağlar arasında payın kısmen yahut tamamen devredilmesidir¹⁰². Payın tamamının devrediliyor olması hâlinde devreden açısından, ortak sıfatını kaybederek şirketten çıkma, devralan açısından ise ortak sıfatının kazanılması anlamına gelmektedir¹⁰³.

Payın sözleşme yolu ile devrini, şirket tiplerine göre genel olarak değerlendirmek gerekirse sermaye şirketi olma özelliğine sahip anonim şirketlerde payın devrinde kural olarak bir organın izni aranmadığı gibi serbestçe devredilebilmesi esastır¹⁰⁴. Buna karşılık şahıs şirketlerinde kişi unsuru daha önemli olduğu için bütün ortakların onayı aranacaktır.

Limited şirketler daha önce de ifade ettiğimiz üzere bazı özellikleri ile şahıs şirketlerine yaklaşırken sermaye şirketlerine ait özelliklere de sahiptir. Bunun sonucunda limited şirketlerde payın sözleşme yolu ile devri, kanunda sermaye şirketlerinden yahut şahıs

¹⁰⁰ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.11. Kısım “Pay Devir Sözleşmesinin Muvazaalı Olması ve Sonuçları”

¹⁰¹ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.11. Kısım “Pay Devir Sözleşmesinin Şarta Bağlı Olmasının Sonuçları”

¹⁰² Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.35, Hâil Arslanlı, Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirketlere Dair 520’nci Maddesi Hükümleri”. **BATİDER**, C. II, S. 2, 1963, s.166.

¹⁰³ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.35; Özer, **a.g.e.**, s.176; Demirkapı, **Payın Devri**, s.177; Türe, **a.g.e.**, s.145; Arslanlı, **TTK 520**, s.169; Altmeppen, **a.g.e.**, §15, Rn.19; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.263.

¹⁰⁴ Bu kuralın istisnası TTK 492/1. maddesidir. Söz konusu düzenleme uyarınca anonim şirketlerde nama yazılı payların ancak şirket onayı ile devredilebileceğine ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulması mümkündür. Yine TTK 493. maddede yasada düzenlenen koşulların oluşması halinde şirketin pay devrine onay vermeme hakkına ilişkin düzenleme yer almaktadır.

şirketlerinden ayrı bir sisteme tabi tutulmuştur. Bu sistemde payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi kabul edilmiş ancak devrin gerçekleşebilmesi bazı koşullara tabi tutulmuştur¹⁰⁵. Devredilebilirlik ilkesi ile limited şirketlerin sermaye şirketi özellikleri korunurken, kanundaki prosedür ile şahıs şirketine ilişkin özellikleri korunmaya çalışılmıştır¹⁰⁶. Böylece bir yandan ortakların menfaatleri, bir yandan da şirketin menfaatleri koruma altına alınmıştır¹⁰⁷. TTK 595. maddede her ne kadar payın iradi devir prosedürü ayrıntılı şekilde düzenlenmişse de bu konuda şirkete de hareket alanı bırakılmıştır. TTK 595/2. maddede esas sözleşme ile genel kurul onayının kaldırılabilmesi mümkün hâle getirilirken TTK 595/4. maddesi uyarınca yine esas sözleşmeye konulacak bir hükümle payın devrinin tamamen yasaklanabilmesi mümkün hâle gelmiştir. Sonuç olarak limited şirketlerde pay devri, ancak devrin esas sözleşme ile yasaklanmadığı ve esas sözleşme ile onayın kaldırılmadığı durumlarda genel kurulun devre onay vermesi halinde mümkün olacaktır.

Pay devri ile birlikte devreden, sahip olduğu bütün hak ve borçlarla birlikte, bir bütün olarak, hukuki bir ilişkiyi devredecektir¹⁰⁸. Sözleşmenin konusu, devreden ile limited şirket arasındaki hukuki ilişkinin devridir. Devir sözleşmesi, devredenın sahip olduğu hakların yanında, limited şirkete karşı olan borçları da kapsadığı için kanunda sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuştur¹⁰⁹.

Devir sözleşmeleri de borçlandırıcı işlem ve tasarruf işlemi olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamaların ayrılması mümkün olduğu gibi her iki sözleşmenin birlikte yapılması da mümkündür.

Pay devir sözleşmesinin tasarruf işlemi mi yoksa borçlandırıcı işlem mi olduğu doktrinde tartışmalıdır. Öz'e göre taşınmaz satışında tarafların sicil memuru önündeki devir talebi

¹⁰⁵Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.750; Pulaşlı, **Şerh**, s.3091; Mustafa İsmail Kaya, Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payı Devri ve Devir Borcunu Doğuran İşlemlerde Tarafların İmzalarının Noter Tarafından Onaylanması Zorunluluğu, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 3, Sayı: 2, Aralık 2008, s.361.

¹⁰⁶Çağa, **a.g.e.**, s.593; Önal, **a.g.e.**, s. 116; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.755; Pulaşlı, **Şerh**, s.2032.

¹⁰⁷ Çağa, **a.g.e.**, s. 593.

¹⁰⁸ Öz, **a.g.e.**, s.356; Demirkapı, **Payın Devri**, s.202; Yanlı, **Şekil**, s.675; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.240;

Yanlı, **Şekil**, s. 522; Camcı, **a.g.e.**, s.522; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.435.

¹⁰⁹ Öz, **a.g.e.**, s.363; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.262.

borçlandırıcı işlemi, tapuya tescil de tasarruf işlemi oluşturduğu gibi pay devir sözleşmelerinde de yazılı şekilde yapılan ve imzaları noterce onanan sözleşme borçlandırıcı işlemi, sözleşmenin şirkete bildirilerek genel kurulda onaylanması ve pay defterine kaydedilmesi de tasarruf işlemi oluşturmaktadır¹¹⁰. Çamoğlu'na göre pay devir sözleşmesi yazılı şekilde yapılarak imzaların noter tarafından onaylanmasıyla taraflar arasında yürürlüğe girecek ve pay devralana geçecektir. Genel kurul tarafından sözleşmenin onaylanması devrin şirkete karşı geçerli olabilmesi için gereklidir¹¹¹. Pulaşlı'ya göre pay devir sözleşmeleri tasarruf işlemi olmakla birlikte devrin genel kurul tarafından onaylanması genel kurula kanun tarafından verilmiş bir yetkidir. Genel kurul bu yetkiyi kullanarak devralanın şirkete karşı ortaklık sıfatını kazanmasını ve devrin geçerli olmasını sağlar¹¹². Son görüşe göre ise pay devir sözleşmesinin tek başına tasarruf işlemi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Pay devir sözleşmesi tasarruf işleminin unsurlarından ilkinin, genel kurul tarafından onaylanması ise ikinci kısmını oluşturacaktır¹¹³. Şener'e göre de payın devrinde tasarruf işleminin iki aşamadan oluştuğu söylenebilir¹¹⁴. Bu aşamalardan ilki, taraflar arasında, imzaları noterce onaylanmış yazılı devir sözleşmesinin yapılmış olmasıdır. Noter onayı ile birlikte sözleşme taraflar arasında etkisini doğurmaya başlayacaktır. İkinci aşama ise limited şirket genel kurulu tarafından devir sözleşmesinin onaylanmasıdır.

eTTK'daki düzenlemeden farklı olarak 6102 sayılı TTK'da genel kurulun devre onay vermesi ile devir gerçekleşmiş sayılacağından, devrin pay defterine işlenmesi artık açıklayıcı nitelikte olup devrin aşamalarından biri olarak sayılmamaktadır.

Tasarruf işlemi dediğimiz zaman mal varlığını etkileyen, bir hakkı sona erdiren, sınırlandıran, değiştiren, yükümlülük altına sokan yahut devreden işlemler anlaşılmalıdır¹¹⁵. Pay devir sözleşmeleri ile pay ile birlikte bir hukuki ilişki de devredilmektedir¹¹⁶. Ayrıca

¹¹⁰ Öz, a.g.e., s.365.

¹¹¹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.36.

¹¹² Pulaşlı, **Şerh**, s.3101.

¹¹³ Demirkapı, **Payın Devri**, s. 214; Arslanlı, **TTK 520**, s. 168.

¹¹⁴ Oruç Hami Şener, **Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Emsal Kararların Değerlendirilmesi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020, s.625.

¹¹⁵ v. Thur, a.g.e., s.189; Kemal Oğuzman/Nami Barlas, **Medeni Hukuk**, 22. Baskı, İstanbul Vedat Kitapçılık, 2016, s.184-185; Antalya/Topuz, a.g.e., s.274; Vardar Hamamcıoğlu, a.g.e., s.7.

¹¹⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.202.

devir sözleşmesi ile devreden sahip olduğu pay üzerindeki mülkiyet hakkını devralana devretmektedir. Bu açıklamalardan yola çıktığımızda kanaatimizce pay devir sözleşmelerinin tasarruf işlemi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum şirket esas sözleşmesinde genel kurul onayının kaldırıldığı hâllerde daha açık şekilde kendini göstermektedir. Zira genel kurul onayının kaldırıldığı hâllerde payın devri, imzaların noterde onaylanması ile gerçekleşeceğinden pay devir sözleşmesinin tasarruf işlemi niteliği açıkça ortaya çıkacaktır. Genel kurul onayının kaldırılmadığı durumlarda ise noter tarafından imzaların onaylanması ile her ne kadar pay devir sözleşmesi taraflar arasında etkisini doğurmaya başlayacaksa da devrin tamamlanması ancak genel kurul onayı ile gerçekleşecektir. Bu durumda genel kurul onayı yasal şart niteliği taşıyacaktır¹¹⁷.

Pay devir sözleşmesinin bir tasarruf işlemi olarak nitelendirilmesi ve devredenin altına girdiği borcun payın devri olduğu dikkate alındığında, payın devredilebilmesi için devredenin pay üzerinde tasarruf yetkisini haiz olması gerekir¹¹⁸. Tasarruf yetkisi bir hakka doğrudan etki yapma gücü olarak tanımlanabilir¹¹⁹. Pay devir sözleşmelerinde tasarruf yetkisi dediğimiz zaman bunun iki unsurdan oluştuğunu söylemek mümkündür. Bu unsurlardan ilki devredenin limited şirket ortağı olması, ikincisi ise pay sahibi olan devredenin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmamış olmasıdır¹²⁰. Şayet devredenin tasarruf yetkisi yok ise bu durumda sözleşme geçersiz hâle gelecektir. Genel kurul tarafından devir sözleşmesinin onaylanması dahi sözleşmeyi geçerli hâle getirmeye yetmeyecektir. Bununla birlikte devir borcu doğuran sözleşme (devir vaadi) eğer ayrı bir sözleşme şeklinde yapılmışsa bu durumda devir vaadi borçlandırıcı işlem olarak nitelendirilecek ve borçlandırıcı işlem açısından tasarruf yetkisi aranmayacaktır. Bir başka deyişle tasarruf işlemi sırasında devredenin pay üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması yeterli olup,

¹¹⁷ Genel kurul onayının yasal şart niteliğinde olduğuna ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.3.3.3. Kısım “Kanaatimiz”.

¹¹⁸ Abdülkerim Yıldırım- Fevzi Fırat Gözüyeşil, “Limited Şirket Pay Devir Sözleşmesindeki Ceza Koşulunun Tenkisi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.28, S.3, Aralık 2020, s.1151.

¹¹⁹ Nomer, **Genel Hükümler**, s.46; Hâluk Nami Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler El Kitabı**, 3. Baskı İstanbul Beta Basım Yayım, 2022, s.30.

¹²⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.214; Akın, **a.g.e.**, s.94; Mustafa Yavuz, “Yargı Kararları Işığında Limited Şirketlerde Hisse Devir Sözleşmeleri” **Vergi Dünyası** C. 38, S. 445, Eylül 2018, s.150.

borçlandırııcı işlem olan devir vaadi sırasında tasarruf yetkisine sahip olmaması devir vaadini geçersiz hâle getirmeyecektir.

1.5.2.2 Pay devir sözleşmesinin tarafları

Genel olarak:

Devir sözleşmesinin bir tarafını şirket ortağı olan devreden oluştururken diğer tarafını devralan oluşturacaktır.

Paya birden fazla kişinin birlikte sahip olması hâlinde, bu kişilerce atanacak temsilci aracılığıyla pay devir sözleşmesi gerçekleştirilecek olup, temsilci atanmamış ise bütün maliklerin sözleşmeyi devreden sıfatıyla imzalaması gerekecektir¹²¹.

Payı devralan taraf, şirket ortağı olabileceği gibi şirket dışından üçüncü bir kişi de olabilir. Bunun yanında bazı koşullar dahilinde şirket de kendi payını devralabilir¹²².

Esas sözleşmede payı devralabilecek kimseler ile ilgili bir takım bağlam hükümleri getirilmesi mümkündür¹²³.

Pay devir sözleşmesinin yapılabilmesi için, devreden ve devralanın tam ehliyetli olmaları gerekir¹²⁴. Yasada belirlenen koşullara uygun şekilde kurulan tüzel kişiler de TMK 49. maddesi uyarınca hak ve fiil ehliyetine sahip olacaktır. Tarafların ehliyetinin sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olması yeterli olup genel kurul tarafından sözleşmenin onaylandığı sırada ehliyetin hâlen devam etmesi şart değildir¹²⁵.

Devreden yahut devralan tam ehliyetsiz ise bu durumda, sözleşmenin yasal temsilci tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yasal temsilci tarafından sözleşmenin yapılması hâlinde dikkat edilmesi gereken nokta payın bağış sözleşmesine konu

¹²¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.764.

¹²² Şirketin kendi payını devralması konusunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım “Pay Devir Sözleşmesinde Devralanın Şirket Olması Halinde Uygulanacak Kurallar”

¹²³ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.750; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.492; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.434 Ayrıca bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz 3. Bölüm/1.9.2. Kısım “*Esas Sözleşme ile Ortakların Niteliklerine İlişkin Düzenleme Getirilmiş Olması*”.

¹²⁴ Tarafların ehliyetine ilişkin değerlendirmeler devir vaadi sözleşmesinin tarafları için de geçerli olacaktır.

¹²⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.215.

olamayacağıdır. Zira kanuni temsilcilerin, tam ehliyetsizin malını bağışlaması mümkün değildir¹²⁶.

Sınırlı ehliyetsizler kendilerini borç altına sokan hukuki işlemleri ancak yasal temsilcisinin rızası ile gerçekleştirebilir. Pay devir sözleşmelerinde de taraflardan birinin sınırlı ehliyetsiz olması hâlinde, sözleşmenin geçerli olabilmesi için yasal temsilcinin onayı aranacaktır. Payın devri ivazsız gerçekleşiyor olsa dahi devralan, ortaklık sıfatını kazanmakla şirkete karşı birtakım yükümlülükler üstleneceği için yine yasal temsilcinin onayına ihtiyaç olacaktır.

Pay devir sözleşmelerinde tarafların kendilerini iradi temsilci vasıtasıyla temsil ettirmesi de mümkündür. Pay devir sözleşmelerinde, tarafların iradi olarak atanan temsilci tarafından temsil edilmesine ilişkin özel bir düzenleme TTK'da mevcut değildir. Bu durumda TBK 41. maddesi uyarınca temsilin kapsamı, temsil ilişkisini oluşturan hukuki işleme göre tespit edilecek ve iradi temsile ilişkin kurallar, pay devir sözleşmelerinde tarafların temsili hâlinde de geçerli olacaktır¹²⁷. İradi temsilci atayan tarafın, fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Temsilcinin işlemi yapabilmesi için genel temsil yetkisine sahip olması yeterli olup özel temsil yetkisi aranmayacaktır¹²⁸. Zira özel temsil yetkisi gerektiren haller TBK 504. maddede düzenlenmiş olup, pay devir sözleşmesi madde metninde düzenlenen ve özel temsil yetkisi gerektiren haller arasında sayılmamıştır.

Temsilcinin görevi sırasında gereken özeni göstermemesi hâlinde vekâlet görevinin kötüye kullanılmasına ilişkin hükümler uygulanacaktır. Vekilin, işini görürken sözleşmeye uygun davranma, sadakat ve vekâlet verenin talimatlarına uyma ve özen borcu vardır (TBK 506. madde). Borca aykırı bir davranış sonucu temsil olunanın bir zararı doğmuşsa temsilci bu

¹²⁶ Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.252.

¹²⁷ TBK'da temsil 40-48. maddeler arasında düzenlenmiştir. Buna göre yetkili temsilci tarafından devreden veya devralan adına hukuki işlem yapılması hâlinde devir sözleşmesi, sonuçlarını doğrudan temsil olunan üzerinde doğuracaktır. Temsil yetkisinin verilmesi açısından özel bir şekil şartı kanunda yer almamaktadır. İstisnai hâller, kanunda özel olarak düzenlenmiştir. Genel düzenlemeden yola çıkarak, kanunda temsil yetkisinin nasıl verileceğine ilişkin özel bir düzenleme de olmadığından pay devir sözleşmelerinde temsil yetkisinin verilmesinin herhangi bir şekil şartına tabi olmadığını söylemek mümkündür. Bir başka deyişle devreden yahut devralan kendisini temsil etmek üzere üçüncü bir kişiyi sözlü olarak da yetkilendirilebilir.

¹²⁸ Aksi Yönde Bkz. Demirkapı, **Payın Devri**, s.96.

zararı tazmin etmekle yükümlüdür¹²⁹. Bunun için temsilcinin özen borcunu ihlal etmiş olması, bir zararın mevcut olması ve özen borcuna aykırı davranış ile ortaya çıkan zarar arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir¹³⁰.

Uygulamada en çok karşılaşılan durum, payın temsilci tarafından rayiç bedelinin çok altında bir bedel ile satılmasıdır. Yargıtay, temsil yetkisinin kötüye kullanıldığı bu durumlarda belirli koşulların gerçekleşmesi şartıyla temsilci tarafından yapılan işlemi batıl saymaktadır¹³¹. Bu koşullar temsilcinin temsil olunan ile aralarındaki temsiliyet ilişkisine aykırı şekilde, temsil görevini özensiz ve sadakatsizce görmüş olması, temsilcinin temsil olunana zarar verme kastıyla hareket ediyor olması ve temsilci ile işlem yapan üçüncü kişinin kötü niyetli olmasıdır.

Vekâlet görevinin kötüye kullanılması halinde senet ile ispat yükümlülüğü ortadan kalkmakta ve davacı iddiasını her türlü delil ile ispat edebilmektedir¹³². Yargıtay, temsilci tarafından payların gerçek değerinin çok altında satıldığı bir davada, yerel mahkemenin bedele ilişkin iddiaların yazılı delil ile ispat edilmesi gerektiği yönündeki kararını bozmuş, vekâlet görevinin kötüye kullanılmasının koşullarının oluşup oluşmadığının araştırılması gerektiği ve bu konuda yazılı delil şartı bulunmadığı yönünde hüküm kurmuştur¹³³. Ayrıca vekâletin kötüye kullanılması gerekçesi ile aynı hakları koruyan talep ve davalara Yargıtay'ın yerleşik kararları uyarınca, zamanaşımı yahut hak düşürücü süre söz konusu olmaksızın ileri sürülebilecektir¹³⁴. Buradan hareketle pay sahibinin pay üzerindeki aynı haklarını korumak

¹²⁹ Eren, **a.g.e.**, s.744, Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s.566; Fahrettin Aral- Hasan Ayrancı, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 14. Baskı, Yetkin Basımevi, 2021, s.468; Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınları, 2023, s.712.

¹³⁰ Eren, **a.g.e.**, s.744, Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s.566; Akipek Öcal, **Özel Hükümler** (Ed. Öz), s.712.

¹³¹ **YHGK**, 1993/79 E, 1993/195 K. 05.05.1993 T.. Ayrıca Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.469

¹³² Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 5. baskı, Filiz Kitabevi, 2020, **a.g.e.**, s.468.

¹³³ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/2339 E., 2020/413 K., 15.01.2020 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹³⁴ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/4410 E., 2019/7851 K., 04.12.2019 T. “*Vekâletin kötüye kullanılması iddiasına dayalı, aynı hakları koruyan talep ve dava haklarının, herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi olmadan her zaman ileri sürülebilmesi tartışmasız olup Bölge Adliye Mahkemesinin ve uyuşmazlığın esasının incelenmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

maksadıyla temsilciye karşı açacağı davalarda zamanaşımı yahut hak düşürücü süreden bahsedilemeyecektir.

1.5.2.3 Pay devir sözleşmesinde devralanın şirket olması halinde uygulanacak kurallar

Genel olarak:

Şirketin kendi payını devralması, şirketin kendi tüzel kişiliğinde bulunan payları yine kendisi iktisap ederek mülkiyetini kazanması olarak tanımlanabilir¹³⁵. Şirket kendi payını bir devir sözleşmesi yoluyla yahut ortaklardan birinin çıkma veya çıkarılma kararıyla birlikte devralabilir¹³⁶.

Limited şirketin kendi payını devralabilmesinin koşulları TTK 612. maddede düzenlenmiş olup anonim şirketin kendi payını devralabilmesine ilişkin kurallar ile de paralellik gösterir¹³⁷.

Limited şirketler TTK 612. maddesinde düzenlenen şartların oluşmamış olması hâlinde kural olarak kendi paylarını devralamazlar¹³⁸. Bu kurallar, sermaye şirketlerinde sermayenin korunması ilkesi gereğince getirilmiştir¹³⁹.

TTK 612/1. maddesi şirketin kendi payını devralmasını düzenlerken, TTK 574/3. maddede şirketin kendi payını devralmasına bir istisna getirilmiştir. Buna göre kanunda limited şirketin, tek ortağının kendisi olduğu bir şirkete dönüşeceği şekilde kendi paylarını iktisap etmesine izin verilmemektedir. Kanunun konuyu düzenleme şeklini ve lafzını incelediğimizde emredici bir hüküm olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu durumda taraflar

¹³⁵ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.150; Çapa, **a.g.e.**, s. 18; Nihan Palta, “Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi” **İstanbul Barosu Dergisi**, C.91, S.4, 2017, s.53.

¹³⁶ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.759; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.497

¹³⁷ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.764.

¹³⁸ Limited şirketin kendi payını devralmasında aranacak mali ve oransal koşullar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım ii. Başlık ve 2. Bölüm/4.2.2.2. Kısım iii. Başlık

¹³⁹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.764; Pulaşlı, **Şerh**, s.3067; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.44; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.150; Franz Scholz, **GmbHG**, 13. Baskı, Otto Schimdt, 2022, s.1685-1686; Gabriele Roskopf/Richard L. Notz, **Münchener Kommentar zum GmbHG (Hrsg. Holger Fleischer /Wulf Goette)**, 4. Baskı, Verlag C.H.BECK München, 2022, §33, Rn.20, Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.3; Yasan, **a.g.e.**, s.195.

arasındaki devir sözleşmesi ile limited şirket tek ortak hâline geliyorsa, kanunun emredici hükümlerine aykırı olan sözleşme batıl olacaktır¹⁴⁰.

Bir limited şirketin kendi payını devralması, ortaklık yapısının korunması, şirketin değerinin korunması ve desteklenmesi, şirketin mali durumunun iyi olduğu hâllerde sahip olduğu birikimi kendi payları ile değerlendirerek gelir elde edebilmesi ya da kâr payı dağıtımına alternatif oluşturması gibi olumlu yönler içermektedir¹⁴¹. Bu avantajların yanında paylar devralınırken eşit işlem ilkesine aykırılıkların ortaya çıkabilmesi, sermayenin iadesi yasağının bu yolla dolandırılabilmesi ve şirket içi oy dengelerinin bu yolla değiştirilebilmesi gibi birtakım olumsuz yönleri de içermektedir¹⁴².

TTK 585. madde uyarınca limited şirket kurulabilmesi için anonim şirketlerdeki gibi tescilden önce payın %25'inin ödenmesi koşulu mevcut olmayıp sermayenin tamamının ödenmesinin kayıtsız şartsız taahhüt edilmesi yeterlidir. Limited şirketlerin kendi paylarını edinmesiyle ilgili eTTK'da yer alan düzenlemede, sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş paylar açısından bir sınırlama getirilmiş ve bu payların şirket tarafından edinilmesi kural olarak geçerli sayılmamıştır (eTTK 526. madde). Düzenlemenin amacı, sermaye koyma borcu yerine getirilmemiş paylarda alacaklı sıfatı şirkete ait olduğu için, bu payların devralınması hâlinde alacaklı ve borçlu sıfatlarının limited şirketin tüzel kişiliğinde birleşmesini engellemektir¹⁴³. Bir diğer amaç da şirket alacaklılarının zarara uğramasının önüne geçmektir¹⁴⁴. eTTK'da şirketin yalnızca sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmiş payları iktisap edebileceği yönündeki kurala 6102 sayılı TTK'da yer verilmemiştir.

¹⁴⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.400. Alman Hukukunda şirketin tek hissedarı kendisi olacak şekilde paylarını devralmasına izin verilmiştir. Limited şirket genel müdürü tarafından fırsat doğduğu anda hisseler üçüncü kişilere devredilmelidir. Bu aynı zamanda genel müdür açısından bir yükümlülük oluşturmaktadır. Buna karşılık "kein-mann-GmbH" adı verilen bu durum, şirket açısından bir haklı fesih nedeni oluşturacaktır. Roskopf-Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.40,41; Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.19; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.418.

¹⁴¹ Çapa, **a.g.e.**, s.30-32; Palta, **a.g.e.**, s.50-52.

¹⁴² Çapa, **a.g.e.**, s.33-35; Palta, **a.g.e.**, s.53.

¹⁴³ Ömer Teoman, "Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi", **Tüm Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2012, s.135.

¹⁴⁴ Teoman, **Kendi Payını Edinme Yasağı**, s.135; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, s.263.

Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş payların şirket tarafından devralınıp alınamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, bedeli ödenmemiş paylarda anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağını düzenleyen TTK 585. maddesinden yola çıkarak, anonim şirketlerde bedeli tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınamayacağına ilişkin TTK 379/4. maddesi kıyasen limited şirketlere de uygulanacaktır¹⁴⁵. Söz konusu düzenleme uyarınca sermaye koyma borcu yerine getirilmemiş olan paylar şirket tarafından devralınamayacaktır¹⁴⁶. Bu kurala aykırı şekilde gerçekleşen devirler batıl olacaktır¹⁴⁷. Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş paylar açısından ayrı bir düzenlemeye gidilmesi gerekliliği, sermaye borcu açısından alacaklı sıfatına sahip şirketin payı devralması hâlinde alacaklı ve borçlu sıfatlarının şirket bünyesinde birleşiyor olması, şirket alacakları açısından esas sermayenin teminat teşkil etmesi ve payın şirket tarafından devralınması ile sermayenin korunması ilkesine aykırı bir durumun oluşacağı sebeplerine dayanmaktadır¹⁴⁸. Tüm bunların yanında paylara ilişkin ödenmesi gereken bedeller, bu paylar üçüncü kişiler tarafından devralındığında şirket açısından pay bedelinin ödenmesi bir nevi güvence altına alınmaktadır¹⁴⁹. Diğer görüş uyarınca ise sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş paylar, şirket tarafından devralılabilecek olup, TTK 612/5. maddesinin kıyasen uygulanması sonucu borç, paylar şirketin elinde bulunduğu müddetçe donacaktır¹⁵⁰.

¹⁴⁵ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.761; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.498; Çapa, **a.g.e.**, s. 125;.

¹⁴⁶ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.761; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.498; Çapa, **a.g.e.**, s. 125; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.152; Palta, **a.g.e.**, s.57.

¹⁴⁷ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.761; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.498; Çapa, **a.g.e.**, s. 125; Teoman, **Kendi Payını Edinme Yasağı**, s. 135.

¹⁴⁸ Teoman, **Kendi Payını Edinme Yasağı**, s. 135; Roskopf/Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.20; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.5. Teoman'a göre her ne kadar kural olarak şirketin sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş payları devralması geçersizse de bu durumun bir istisnası mevcuttur. Şirket payı ivazsız devralıyorsa ve ilk fırsatta payın devredilmesinin koşullarını sağlıyorsa bu durumda devir geçerli sayılacaktır. Teoman, **Kendi Payını Edinme Yasağı**, s. 135.

¹⁴⁹ Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.3.

¹⁵⁰ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.519.

Kanaatimizce üçüncü kişiler açısından teminat niteliği taşıyan sermayenin korunması açısından, sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş payların şirket tarafından devralınamaması gerekir. Her ne kadar 6102 Sayılı TTK'da sermaye koyma borcu yerine getirilmemiş olan payların şirket tarafından devralınması yasağına yer verilmemiş ise de anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yolu ile aynı sonuca ulaşmak mümkündür. Buna karşılık *Teoman*'ın da ifade ettiği üzere şayet pay ivazsız şekilde devralınmış ise ilk fırsatta devredilmesi şartı ile devir geçerli sayılabilir¹⁵¹. Alman hukukunda da GmbHG 33. maddede bedeli tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınması yasaklanmıştır. Yasağa rağmen gerçekleştirilen devir geçersiz olacaktır¹⁵². Buna karşılık bedeli tamamen ödenmemiş payın bölünmesi suretiyle ödenen kısma karşılık gelecek payların şirket tarafından devralınması mümkündür¹⁵³. Kanaatimizce hukukumuzda da benzer bir düzenlemeye gidilmesi sorunun çözümü açısından yerinde olacaktır.

TTK 612. maddesini incelediğimizde yalnızca devralınabilecek pay oranına ve devir bedeline ilişkin istisnalar getirildiği görülmektedir. Kanaatimizce anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yerine, madde metninde yapılacak bir değişiklik ile limited şirketlerin yapısına uygun şekilde uygulanabilecek başkaca istisnai hallerin düzenlenmesi, yerinde bir değişiklik olacaktır. Örneğin şirketin kendi payını ivazsız devralması yahut esas sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmemiş payların şirket tarafından devralınması hususlarda düzenlemelere yer verilebilir.

Şirketin kendi payını devralabilmesinin mali koşulları:

Bir limited şirketin kendi paylarını devralabilmesi için TTK 612/1. maddesi uyarınca pay bedeli tutarında serbestçe kullanabileceği öz kaynağa sahip olması ve devralınacak pay veya payların itibari değerlerinin toplamının esas sermayenin yüzde onunu aşmaması gerekir. Bu iki koşulun bir arada sağlanması hâlinde şirket kendi payını devralabilecektir.

Şirketin serbestçe kullanabileceği öz kaynak tabirinden anlaşılması gereken, esas sermaye

¹⁵¹ Teoman, **Kendi Payını Edinme Yasağı**, s. 135, Demirkapı, **Pay Devri**, s.283.

¹⁵² Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.68; Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.6; Fleischer, **a.g.e.**, §33, Rn.12; Altmeppen, **a.g.e.**, §33, Rn.7.

¹⁵³ Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.47.

ve dağıtılması mümkün olmayan yedekler toplamını aşan miktardır¹⁵⁴. Sermayenin korunması ilkesi gereği şirket ancak bu miktar ile kendi payını devralabilir. Bu miktarı aşacak şekilde gerçekleşen devirler geçersiz olacaktır¹⁵⁵. Maddenin lafzından, söz konusu düzenlemenin şirketin kendi paylarını ivazlı olarak devraldığı durumlar için geçerli olacağı anlaşılmaktadır. Bu kural ile güdülen amaç sermayenin iadesinin önüne geçmektir¹⁵⁶.

Şirketin devri gerçekleştirebilmesi için, yeterli miktarda serbestçe kullanabileceği öz kaynağa sahip olması yeterli olup satış bedelinin bu öz kaynak ile karşılanması zorunlu değildir. Burada aranan, şirketin finansal olarak bu bedele sahip olması olup bedelin bu kaynaktan ödenmesi mecburi değildir¹⁵⁷.

Pay devir bedeli belirlenirken nominal değer üzerinde bir bedelin belirlenmesi mümkündür. Pay devir bedeli olarak fahiş bir fiyatın belirlenmiş olması hâlinde Şener'e göre söz konusu sınırlamalar, şirket alacaklılarını koruma gayesi güttüğü için sözleşme batıldır¹⁵⁸.

Şirketin kendi payını devralmasında oransal sınırlama:

Şirketin yeterli tutarda serbestçe kullanabileceği öz kaynağa sahip olması hâlinde, TTK 612/1. maddesi uyarınca yalnızca itibari değerlerinin toplamı esas sermayenin %10'unu geçmeyen payları devralabilir.

TTK 612/1. maddede yer alan %10'luk sınır, 2. fıkrada esas sözleşmede düzenlenmiş yahut mahkeme kararı sonucu şirketten çıkma veya çıkarma dolayısıyla paylar şirket tarafından iktisap ediliyorsa %20 olarak uygulanacaktır. Bir başka deyişle, kanunda geçerli koşulları taşıyan çıkma ve çıkarılma hâlinde şirket esas sermayenin %20'sine kadar kendi payını iktisap edebilir. Şirketin devraldığı payların oranı hesaplanırken, itibari değerlerinin toplamı dikkate alınacaktır.

Şirket, kanunda belirlenen %10 sınırını aşacak şekilde kendi payını iktisap etmiş ise TTK 612/2. maddesi uyarınca, bu sınırı aşan paylar iki yıl içerisinde şirket tarafından devredilmeli

¹⁵⁴ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.46; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.241.

¹⁵⁵ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.48, Demirkapı, **Pay Devri**, s.282.

¹⁵⁶ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.760; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.497; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.23.

¹⁵⁷ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.562.

¹⁵⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.155.

yahut sermayenin azaltılması yolu ile itfa edilmelidir. Söz konusu düzenleme, limited şirket açısından bir seçimlik hak teşkil etmektedir.

Devir yahut itfa şartı %10'u geçen kısım için geçerlidir¹⁵⁹. Bir başka deyişle şayet mahkeme kararı ile çıkma hakkını kullanan ortağın pay oranı %15 ise, iki yıl içerisinde en az %5'lik kısmın devredilmesi yahut itfa edilmesi gerekmektedir. Devralınan payların %10 sınırının altında kalması hâlinde ise payların akıbetinin ne olacağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Bu durumda şirketin bu payları muhafaza edebileceği yahut dilediği zaman elden çıkarma hakkına sahip olduğu sonucuna ulaşılabilir¹⁶⁰. Yasal sınırın altında kalan paylar, kısmen yahut tamamen devredilebilir. Devir sırasında yine TTK 595. maddesinde öngörülen devir usulü uygulanacaktır.

Şener'e göre şirketin sahibi olduğu payları devri, sermaye arttırımı etkisini gösterecektir. Bunun sonucunda devre konu esas sermaye payları, öncelikle bütün ortaklara aynı şartlarla teklif edilmelidir¹⁶¹.

Kanunda limited şirketin kendi payını iktisap etmesi konusunda düzenlenen tek istisna TTK 612/2. maddesinde yer almakta olup madde metni incelendiğinde emredici bir hüküm olduğu görülmektedir. Anonim şirketlerin kendi payını iktisap etmesi hâlinde uygulanabilecek istisnalara ilişkin düzenlemelerin kıyasen limited şirketlerde de uygulanabilir olduğuna yönelik bir düzenleme de mevcut değildir. Bu durumda şirket esas sözleşmesi ile veya genel kurulda alınacak bir karar ile yeni istisnalar getirilmesi ve bu sınırın değiştirilmesi mümkün değildir¹⁶².

Şirketin TTK 612/1. maddesinde düzenlenen sınırlara aykırı şekilde bir pay devir sözleşmesi yapması yahut sınırı aşan payların kanunda belirlenen sürede devredilmemesi hâlinde bu sözleşmenin akıbetinin ne olacağı da tartışmalıdır. Bir görüşe göre, kanunda yer alan bu kurallar düzen hükümleridir. Bu kurallara aykırı şekilde gerçekleşen sözleşmeler geçersiz

¹⁵⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.157; Çapa, **a.g.e.**, s.130; Murat Can Atakan, "Anonim Şirketlerin Kendi Paylarını İktisabının Hukuki Sonuçları", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2021, C.12, S.1, s.370.

¹⁶⁰ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.156,157; Çapa, **a.g.e.**, s.130; Atakan, **a.g.e.**, s.370; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.168,169; Altmeyden, **a.g.e.**, §33, Rn.28.

¹⁶¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.164-165.

¹⁶² Çapa, **a.g.e.**, s. 127; Palta, **a.g.e.**, s.59.

olmayacak ancak şirketin bir zararı doğar ise müdürlere karşı sorumluluk davası açılabilecektir¹⁶³. Diğer görüş uyarınca ise şirketlerin kendi paylarını iktisabında oransal sınırlamaları gösteren düzenlemeler emredici olup, bunlara aykırı şekilde gerçekleştirilen sözleşmeler batıl olmalıdır¹⁶⁴.

Doktrindeki bir görüşe göre %20'lik sınır ancak ivazlı gerçekleşen devirler açısından uygulanmalıdır. Şayet vasiyet yahut bağış gibi ivazsız şekilde şirket kendi payını devralıyor ise bu durumda %20'lik sınır uygulanmaksızın iktisap mümkün olmalıdır¹⁶⁵. Zira payın ivazsız şekilde devralınması hâlinde bu durum şirkete mali bir yük getirmeyeceği gibi şirket alacaklılarını zarara uğratmayacak ve sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir¹⁶⁶. Yasal sınırı aşan paylar iki yıl içerisinde elden çıkartılmalı yahut sermayenin azaltılması yolu ile itfa edilmelidir¹⁶⁷.

Şirketin %20'den fazla payına sahip bir ortağının çıkma hakkını kullanmak istemesi hâlinde üst sınıra ilişkin düzenlemenin uygulanıp uygulanmayacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Doktrindeki genel görüşe göre mahkeme kararı ile ortağın çıkması hâlinde de %20'lik üst sınır uygulanmalıdır¹⁶⁸. Bu durum sermayenin korunması ilkesinin bir sonucudur¹⁶⁹. Çapa'ya göre de bu durumda %20'lik sınır uygulanmaya devam edecek olup, şayet ortağın payı %20'nin üzerinde ise sermayenin azaltılması yolu ile paylar itfa edilebilir¹⁷⁰.

Yargıtay %20'lik sınırın aşıldığı bir uyuşmazlıkta, %49 paya sahip bir ortağın çıkması sonucu şirketin payı devralmasını geçerli saymış, devralınan payların TTK 612/2. maddesi uyarınca iki yıl içerisinde elden çıkartılabileceği ya da sermayenin azaltılması yolu ile itfa

¹⁶³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.158; Atakan, **a.g.e.**, s.372.

¹⁶⁴ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.572.

¹⁶⁵ Çapa, **a.g.e.**, s.128; Özge Ayan, "Ölümün Şirketler Hukuku İlişkilerine Etkileri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 1, 2019, s.23.

¹⁶⁶ Çapa, **a.g.e.**, s. 128.

¹⁶⁷ Ayan, Ö., **a.g.e.**, s.23.

¹⁶⁸ Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s.71 bkz dpnt 43; Çapa, **a.g.e.**, s.129; Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**, s.9; Cenkcı, **a.g.e.**, s.29; Sert/Bildik, **a.g.e.**, s.2202.

¹⁶⁹ Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s.71 bkz dpnt 43.

¹⁷⁰ Çapa, **a.g.e.**, s.129.

edilebileceğine karar vermiştir¹⁷¹. Bu kararın yanında Yargıtay'ın %20'lik sınırı uyguladığı kararları da mevcuttur¹⁷².

Şirketin kendi payını devralmasında usul ve devrin sonuçları:

Limited şirketin kendi payını devralması hâlinde devir, TTK. 595. maddede yer alan kurallara uygun şekilde gerçekleşecektir. Bir başka deyişle ortak ile şirket arasındaki devir sözleşmesi yazılı şekilde yapılacak, imzalar noter tarafından onaylanacak ve genel kurulda görüşülerek devir onaylanacaktır.

Yargıtay 1983 yılında verdiği bir kararda payın şirket tarafından devralınması hâlinde sağlanması gereken koşulların eTTK 526. maddede düzenlendiğini bu nedenle noter onayı aranmaksızın yapılacak devrin geçerli sayılması gerektiğini belirtmiştir¹⁷³. Bu karar doktrinde eleştirilmektedir. 6102 sayılı TTK'da bu hükmün karşılığı olan TTK 612. maddesi uyarınca, limited şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için bunları alabilecek tutarda serbestçe kullanabileceği kaynağa sahip olması ve alacağı payların itibari değerlerinin

¹⁷¹ **Yargıtay 11. H.D., 2020/6437 E., 2022/2893 K., 06.04.2022 T.,** "... davacının %49 hissesinin şirkete devrine dair tescil işleminin davacının şirket ortaklığından çıkmasına ilişkin kesinleşen hakem kararının sonucu olarak gerçekleştiği, çıkma payının henüz ödenmemiş olmasının davacıyı ortak hâline getirmeyeceği, şirketin TTK'nın 612/2-son cümlesi uyarınca iktisap ettiği fazla payı iki yıl içinde elden çıkarması veya sermayeyi azaltma yoluna gitmesinin mümkün olduğu, tescil işleminde mevzuata aykırılık bulunmadığı" (www.lexpera.com)

Aynı yönde **Yargıtay 11. H.D., 2016/2571 E., 2017/5023 K., 04.10.2017 T.,** Yargıtay yaptığı inceleme sonunda %25 paya sahip ortağın çıkma talebinin kabul etmiştir. Söz konusu kararda üyelerden biri karşı oy yazısında, yasada belirlenen %20'lik yasal sınır dikkate alınarak hüküm kurulması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Kanaatimizce karşı oy yazısında ortaya konulan görüş yerindedir. Zira şirketin payını devralmasını düzenleyen TTK 612. madde incelendiğinde emredici nitelikte olduğu görülmektedir. Bu nedenle karar oluşturulurken yasal sınırlar dikkate alınmalıdır. (www.lexpera.com)

¹⁷² **Yargıtay 11. H.D., 2021/3473 E., 2022/7361 K., 25.10.2022 T.** Söz konusu kararda Yargıtay yerel mahkemenin çıkma hakkını kullanan ortağın payının %20'lik kısmının şirket adına tesciline karar verildiği, bu nedenle şirket adına re'sen tescil edilebilecek hisse limitinin dolduğu yönündeki yerel mahkeme kararını onamıştır. (www.lexpera.com)

¹⁷³ **Yargıtay 11. HD. 2838 E, 3267 K., 23.06.1983 T.** "Davacı limited şirket ortağı, davalı şirketteki payını üçüncü bir şahsa veya şirket ortaklarından bir diğerine değil, doğrudan doğruya davalı şirket hükmü şirket şahsına devretmiş bulunmasına nazaran, yapılan bu devir işleminin noter tasdikinden geçmeden de geçerli olacağı TTK'nın 526/f.2 hükmü icabı bulunmasına nazaran mahalli mahkemesinin davayı kabul ederek pay devri bedelinin tahsiline karar vermiş olması doğrudur." (Karar için bkz. Palta, **a.g.e.**, s.50)

toplam esas sermayenin %10'unu aşmaması gerekir. Bu düzenleme TTK 595. maddede yer alan ve payın devrinin hangi şekilde yapılacağını gösteren kurallara ek olarak getirilmiş kurallardır. Bir başka deyişle, TTK 612. maddede yer alan maddi koşulların sağlanması devrin geçerli olması için yeterli olmayacak, TTK 595. maddedeki koşulların da yerine getirilmesi gerekecektir¹⁷⁴.

Şirketin devralan olduğu devir sözleşmelerinde, şirketi müdür yahut müdürler temsil edecektir. Müdür yahut müdürlerin bu yetkiye sahip olabilmesi için de TTK 616/1-ı maddesi uyarınca genel kurul tarafından mutlaka görevlendirilmesi gerekir. Yapılacak görevlendirme genel kurulun devredilemez görevleri arasında sayılmıştır. Alınacak kararda, müdürlerin görevlendirilmesi TTK 621. maddede düzenlenen önemli kararlar başlığı altında sayılmadığından, olağan kararların tabi olduğu toplantı yeter ve karar sayıları aranacaktır. Bir başka deyişle, toplantıda görevlendirmeye ilişkin karar, TTK 620. maddesi uyarınca toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınacaktır.

Kanundaki düzenlemede görevlendirmenin süresine ve içeriğine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Buna karşılık anonim şirketlerin kendi payını iktisap etmesi hâlinde yönetim kurulunun görevlendirilmesine ilişkin TTK 379. maddede yetkilendirmenin süresi, iktisap edilecek payların itibari değeri ve sayıları ve paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırının gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir. Limited şirketlerde benzer bir düzenlemeye yer verilmemiş olması bizi müdürlerin bu konudaki yetkilerinin sınırsız olduğu sonucuna ulaştırmamalıdır. TTK 379/2. maddesindeki düzenleme limited şirketlere de kıyasen uygulanabilecek olup, müdürlerin şirketin kendi payını devralması hâlindeki yetkisinin belirli bir süre ile kısıtlanması gerektiği gibi paylara karşılık ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı da mutlaka belirtilmelidir¹⁷⁵. Yukarıda ayrıntılı olarak incelenen şirketin kendi payını devralmasında oransal sınırlamaların, sermayenin korunması ilkesi ve şirket içerisindeki güç dengelerini korumaya yönelik önlemler olduğu dikkate alındığında, müdürlerin bu konuda yetkilendirilebilmesi için genel kurulun onayı aranmıştır¹⁷⁶.

¹⁷⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.182; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.439; Sert/Bildik, **a.g.e.**, s.2196.

¹⁷⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.764; Çapa, **a.g.e.**, s. 122; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.759; Pulaşlı **Şerh**, s.2058; Atakan, **a.g.e.**, s.365; Pulaşlı, **Şerh**, s.3130.

¹⁷⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.522; Roskopf/Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.35; Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.12a; Palta, **a.g.e.**, s.56.

Müdürlerin yetkilendirme talebi ile genel kurula başvurusu sırasında kanunda belirlenen koşulların mevcut olduğu ortaya konmalıdır. Müdürler yetkilendirme talebinde bulunurken devralınacak payların yasal sınırlara uygun olduğunu ve pay bedeli olarak serbestçe kullanılabilecek öz kaynağın mevcut olduğunu ispat etmeli, sürecin kanunda belirlenen koşullara uygun gerçekleşmesini sağlamalıdır¹⁷⁷. Genel kurul, yapılacak olan yetkilendirmenin kullanılmasını belli şartlara bağlayabilecek olup, bu konuda belirlenecek şartların kanunun emredici hükümlerine, ahlâka ve adaba aykırı olmaması gerekir¹⁷⁸.

Müdür yahut müdürlerin şirketin kendi payını devralması sırasında gerekli özeni göstermemesi hâlinde, TTK 644/1-a hükmü uyarınca anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu düzenleyen TTK 553. madde kıyasen limited şirketlere de uygulanabilecektir. Örneğin devir yasada belirlenen koşullara uygun şekilde gerçekleşmiş olmasına rağmen devir karşılığı ödenen bedelin başka türlü değerlendirilmesi hâlinde şirketin çok daha büyük bir kâr elde edebileceği durumlarda müdürlerin sorumluluğuna gidilmesi mümkündür¹⁷⁹. Benzer şekilde TTK 612. maddede belirlenen koşullara aykırı şekilde (örneğin gerekli öz kaynak mevcut olmamasına rağmen devrin gerçekleşmesi) limited şirket kendi payını devralmış ise müdür yahut müdürlerin sorumluluğuna gidilmesi mümkündür¹⁸⁰.

Şirketin kendi payını devralması hâlinde genel kural uyarınca devir, genel kurul tarafından onaylanmalıdır. Buna karşılık yetki belgesinde TTK 616/1-ı maddesi uyarınca müdürler iktisabın onaylanması konusunda da yetkilendirilmiş olabilir. Bu durumda devrin sözleşme öncesi verilen yetki belgesi ile onaylandığı, genel kurulda yeniden görüşülerek onaylanmasına gerek kalmayacağı sonucuna ulaşılabilir¹⁸¹. Bir başka deyişle genel kurul tarafından yetki belgesi ile verilen onay devir öncesi verilmiş onay niteliğindedir.

¹⁷⁷ Çapa, **a.g.e.**, s. 123; Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.12a.

¹⁷⁸ Çapa, **a.g.e.**, s.123.

¹⁷⁹ Çapa, **a.g.e.**, s.134; Roskopf/Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.35.

¹⁸⁰ Çapa, **a.g.e.**, s.136; Scholz, **a.g.e.**, s.1723.

¹⁸¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.159; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.377; Direnç Akbay, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010s. 192.

Devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması sırasında oy hakkına ilişkin düzenleme TTK 619/2. maddesinde yer almaktadır. Oy hakkından yoksunluğu düzenleyen TTK 619. maddesinin 2. fıkrasında şirketin kendi esas sermaye payını iktisap ettiği pay devir sözleşmelerinde, yapılacak olan genel kurul toplantısında payı devreden ortağın oy hakkından yoksun olacağı yönünde düzenlemeye yer verilmiştir. Devreden oydan yoksunluğu, hem payın devrinin genel kurul tarafından onaylanması sırasında hem de müdürün söz konusu devir ile ilgili yetkilendirilmesi kararında söz konusudur¹⁸².

Payın üçüncü kişi tarafından devralınması hâlinde devreden ortak açısından bir oydan yoksunluk hâli söz konusu değilken, devralanın şirket olduğu durumlarda neden bir oydan yoksunluk hâline kanunda yer verildiğine ilişkin gerekçede bir açıklama bulunmamaktadır. Buna karşılık mehz İsviçre Borçlar Kanunu'nda oydan yoksunluk hâllerinin, ortak ile şirket arasında menfaat çatışmalarının doğmasına neden olacak durumlarda düzenlendiği ifadelerine yer verilmektedir. Doktrinde, şirketin kendi payını devralması hâlinde devreden ortağın oydan yoksun olması, menfaat çatışmalarını önlemek üzere TTK 612. maddesinde getirilen bir takım önlem mahiyetindeki düzenlemelerin zaten mevcut olduğu, ayrıca devralan ortağın oydan yoksun olduğu yönündeki düzenlemeye gerek olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir¹⁸³. Oydan yoksunluğun söz konusu olduğu durumlarda salt çoğunluk, oydan yoksun olan payların, oy kullanabilecek pay sayısından düşülmesi suretiyle hesaplanacaktır¹⁸⁴.

Şirketin tek bir ortağının bulunması hâlinde ise oydan yoksunluğa ilişkin kuralın uygulanmasına yer olmayacaktır. Zira devreden oydan yoksunluğu ile güdülen amacın, diğer ortakların menfaatlerini korumak olduğu dikkate alındığında, devreden tek ortak olduğu bir şirkette menfaati korunacak başkaca bir ortak mevcut değildir¹⁸⁵.

Devrin onaylanmasının ardından pay defterine kayıt ve tescil gerçekleştirilmelidir. Tescil aşamasında devre ilişkin genel kurul kararı ve devre ilişkin koşulların sağlandığına dair belgeler ticaret sicil müdürlüğüne sunulmalıdır¹⁸⁶.

¹⁸² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.589.

¹⁸³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.330.

¹⁸⁴ Bahtiyar, **Genel Kurul**, s.63-64.

¹⁸⁵ Bilgili-Cengil, **a.g.e.**, s.91.

¹⁸⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.159.

TTK 612/3. maddesi uyarınca kendi payını devralan şirket, payın devri için ödediği bedel miktarında yedek akçe ayırmalıdır. Her ne kadar TTK 612. maddede yer verilmemiş olsa da TTK 520/1. maddesinin kıyasen uygulanması yolu ile devralınan payların şirket tarafından satılması hâlinde devredilen paya karşılık gelen miktarda yedek akçe çözülebilir.

Şirketin kendi payını devralması hâlinde payın varlığı sona ermeyecek, bağımsızlığını korumaya devam edecektir¹⁸⁷. Şirketin kendi payını devralabilmesinin mümkün olmasına karşılık, payların şirket tarafından devralınması hâlinde TTK 612/4. maddesinde bu paylara bağlı haklara ilişkin bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca şirketin kendi payını devralması hâlinde bu paylara ilişkin oy hakkı ve buna bağlı haklar, paylar şirketin elinde bulunduğu süre boyunca donacaktır. Oy hakkı şirketi temsilen müdür yahut üçüncü kişi tarafından da kullanılamayacaktır¹⁸⁸. Genel kurula katılma hakkı da donan haklar kapsamındadır¹⁸⁹. Söz konusu düzenleme ile güdülen amaç, şirket yöneticilerinin bu paylara ait oy hakkını kişisel çıkarları için kullanmalarının önüne geçmektir¹⁹⁰. Şirketin kendi payını devralması hâlinde, genel kurul sırasında toplantı yeter ve karar nisapları hesaplanırken bu paylar hesaba katılmayacaktır¹⁹¹.

TTK 612/5. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca, şirketin kendi payını devralması hâlinde bu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri istenemeyecektir. Zira şirketin kendi payını devralması hâlinde ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri açısından alacaklı ve borçlu sıfatları şirket tüzel kişiliğinde birleşecektir¹⁹².

¹⁸⁷ Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.54.

¹⁸⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.160-161; Scholz, **a.g.e.**, s.1739; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.166.

¹⁸⁹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.816; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.48; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Atakan, **a.g.e.**, s.366; Scholz, **a.g.e.**, s.1739; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.154; Palta, **a.g.e.**, s.60.

¹⁹⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.766; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.61; Pulaşlı, **Şerh**, s.3132.

¹⁹¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.816; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.760; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.48; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.61; Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.24; Fleischer, **a.g.e.**, §33, Rn.22; Altmeppen, **a.g.e.**, §33, Rn.31; Bilgili-Cengil, **a.g.e.**, s.78.

¹⁹² Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.766; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.49; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.55, Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.60; Pulaşlı, **Şerh**, s.3133.

Gerek oy hakkının donması gerekse ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin payların şirketin elinde bulunduğu sürece istenememesi, payların şirketin uhdesinde kaldığı müddetçe devam edecek olup payların şirket tarafından devredilmesi hâlinde yükümlülükler yeniden canlanacaktır¹⁹³.

Kendi payını devralması hâlinde mali hakların akıbetinin ne olacağı ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre kâr payı yahut yeni pay alma gibi mal varlığı hakları şirkete ait olmalıdır¹⁹⁴. Bu durumun istisnası tasfiye payıdır. Bu durumda şirket sona erdiği için şirketin payına düşecek tasfiye payı da esas sermaye payları oranında diğer ortaklara dağıtılmalıdır¹⁹⁵. Diğer bir görüşe göre ise, şirketin devraldığı paylar ile ilgili kâr payı diğer ortaklara dağıtılmalı, yeni pay alma hakkı ise diğer ortaklara payları oranında kullanandırılmalıdır¹⁹⁶. Son görüş uyarınca ise kâr payı şirket tarafından emanet hesabına alınmalı, yeni pay alma hakkı şirket tarafından kullanılarak alınan yeni paylar ve emanet hesabındaki kâr payı pay ile birlikte devredilmelidir.¹⁹⁷

Kanaatimizce ilk görüş yerindedir. Şirket, kendi paylarını devralarak bu paydan doğan kâr payını ya da yeni pay alma haklarını kullanabilmeli, buradan elde edilen faydalar şirkete ait olmalıdır.

Şirket, devraldığı payları üçüncü kişiye devrederken yine TTK 595. maddesinde düzenlenen devir prosedürüne uygun şekilde yazılı devir sözleşmesi hazırlanmalı, imzalar noter tarafından onaylanmalı, devir genel kurul tarafından onaylanmalı, pay defterine

¹⁹³ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 766; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.49; Çapa, **a.g.e.**, s.133; Atakan, **a.g.e.**, s.367; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.150; Altmeyden, **a.g.e.**, §33, Rn.56; Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**, s.16; Palta, **a.g.e.**, s.61; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.175; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.54.

¹⁹⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.242; Scholz, **a.g.e.**, s.1745; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.439; Pulaşlı, **Şerh**, s.3133.

¹⁹⁵ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.162; Scholz, **a.g.e.**, s.1744; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.59.

¹⁹⁶ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.761; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.157,163; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.55; Fleischer, **a.g.e.**, §33, Rn.22; Altmeyden, **a.g.e.**, §33, Rn.31; Palta, **a.g.e.**, s.61.

¹⁹⁷ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.563; Atakan, **a.g.e.**, s.368.

kaydedilmeli ve ticaret siciline tescil edilmelidir. Şirket adına devir sözleşmesini, yasal temsilci sıfatını taşıyan müdür yahut müdürler imzalayacaktır.

TTK 612/1. maddesindeki düzenleme, TTK 612/6. maddesi uyarınca payın, limited şirketin esas sermaye paylarının çoğuna sahip olduğu yavru şirketler tarafından devralınması hâlinde de uygulanacaktır. Ayrıca yavru ortaklığın, hâkim ortaklığın esas sermaye payını iktisap etmesi hâlinde, hâkim ortaklık, kendi payını iktisap etmiş gibi TTK 612/3. maddesi uyarınca yedek akçe ayırmak zorundadır¹⁹⁸.

Kanunda düzenlenen sınırlamaları bertaraf etmek amacıyla üçüncü kişi tarafından, payın kendi adına fakat şirket hesabına devralınması hâlinde genel kural devreye girecek ve şirketin kendi payını iktisap yasağı uyarınca işlem batıl olacaktır¹⁹⁹. Nitekim TTK 379/1. maddesinde şirketin kendi payını devralmasında uygulanacak olan sınırlamaların üçüncü kişinin kendi adına ancak şirket hesabına iktisap ettiği paylar için de geçerli olacağı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme kıyasen limited şirketlere de uygulanabilir²⁰⁰. Yine anonim şirketlerde kanuna karşı hile başlıklı TTK 380. madde de kıyasen limited şirketlere uygulanabilir. Söz konusu düzenleme uyarınca payların iktisap edilmesi amacıyla şirketin üçüncü kişiyle yaptığı konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıldır.

Şirketin kendi payını TTK 596. maddesi uyarınca miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra yoluyla iktisap etmesi:

Şirketin kendi payını devralabileceği bir başka hâl, TTK 596. maddede düzenlenmiştir. Payın miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra yoluyla iktisap edilmesi hâlinde, şirket, payın geçtiği kişiyi onaylamayı reddederek bu payları kendisi, şirket ortağı yahut şirket tarafından gösterilecek üçüncü kişi hesabına devralabilir. Burada kanundan kaynaklanan bir önalım hakkı mevcuttur. Bu hak, tek yanlı kurucu yenilik doğuran hak olup, şirket payı devralmak istediğini muhataba bildirecek ve bildirimin muhataba ulaşmasıyla hukuki sonuç doğacaktır²⁰¹. Böylece devredenin kabulüne ihtiyaç duyulmaksızın devir sözleşmesi

¹⁹⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.163.

¹⁹⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.47; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.429; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.151.

²⁰⁰ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.47; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.429.

²⁰¹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.51; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.432.

kurulmuş olacaktır. Devir bedeli olan gerçek değer, tarafların anlaşamaması hâlinde TTK 597/1. maddesi uyarınca taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkeme tarafından belirlenecektir²⁰². Payın ortaklardan biri yahut üçüncü kişi hesabına alınması durumunda da gerçek değer belirlenmesi için mahkemeye, devreden ya da şirket başvuracaktır²⁰³. Devreden, payı cebri icra yolu ile satın almış ise gerçek değer ihale bedeli olmak zorunda değildir. Bu durumda da gerçek değer tespiti için mahkemeye başvurulabilir. Gerçek değer tespiti amacıyla açılan davada yargılama giderlerinin kime ait olacağına TTK 597/2. maddesi uyarınca mahkeme kendi takdirine göre karar verir. Bu konuda verilen hüküm kesindir. Şener'e göre istenmeyen kişinin ortak olmamasında menfaat şirkete ait olduğu için masraflara şirket katlanmalıdır. Buna karşılık şayet şirket gerçek değer belirlenmesi için tarafsız şekilde bilirkişiler tarafından araştırma yapılmasını sağlamış buna rağmen ortak tarafından gerçek değer belirlenmesi amacıyla mahkemeye başvurulmuş ise hâlin icabına göre masraflar paylaştırılabilir²⁰⁴.

Şirketin kanundan doğan bu önalım hakkını, intikalin öğrenilmesinden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde kullanması gerekir. Öğrenme, şirketin intikalden resmen haberdar olması yahut hak sahibinin bildirimde bulunması ile gerçekleşir.

1.5.2.4 Pay devir sözleşmesinde şekil şartı

Hukukumuzda sözleşmelerde kural, şekil serbestisidir. Buna karşılık kanunda eğer bir sözleşme ile ilgili bir şekil şartı öngörülmüş ise bu, TBK 12/2. maddesi uyarınca geçerlilik şeklindedir. Kanunda bir sözleşmenin yazılı şekilde yapılacağı düzenlenmiş olabilir. Yazılı şekil, adi yazılı şekil ve resmî şekil olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Adi yazılı şekilde, taraf iradelerini yansıtan bir senet ve sözleşme ile borç altına girenlerin imzası aranmalıdır²⁰⁵. Resmî şekil dediğimiz zaman ise kamu güvenine sahip bir resmî memur tarafından ilgili usule uygun şekilde gerçekleştirilen şekil anlaşılmalıdır²⁰⁶.

²⁰² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.348; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.48; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.430.

²⁰³ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.53; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.433.

²⁰⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.351.

²⁰⁵ Adi yazılı şekle ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.277 vd.; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.142.

²⁰⁶ Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.150; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.301.

Sözleşmelerde resmî şekil iki şekilde karşımıza çıkar. Bunlardan ilki sözleşmenin resmî memur tarafından re'sen düzenlenmesidir. Re'sen düzenlenen sözleşme, tümüyle bu resmîyetten yararlanacaktır. Karşımıza çıkabilecek ikinci hal ise imzaların resmî memur tarafından onanmasıdır. Bu durumda resmîyetten yalnızca imzalar ve resmî memur tarafından tarih atıldığı için sözleşmenin tarihi yararlanır²⁰⁷.

Pay devir sözleşmeleri ve payı devir borcunu doğuran işlemler, TTK 595. maddesi uyarınca yazılı şekilde yapılmalı ve tarafların imzaları noter tarafından onaylanmalıdır. Yapılan açıklamalar ışığında pay devir sözleşmelerinin resmî şekil şartına tabi olduğunu söylemek mümkündür. Ancak devir sözleşmesinde yalnızca taraf imzaları noter tarafından onandığı ve noter tarafından tarih atıldığı için resmîyetten imzalar ve sözleşme tarihi yararlanabilecektir.

Şekil şartı payın devri amacını taşıyan bütün işlemlerde uygulanacaktır. Örneğin henüz iktisap etmediği bir payı devretmeyi taahhüt eden kişi de sözleşmeyi TTK 595/1. maddede belirtilen koşullara uygun yapmalıdır. Bunun yanında payın kısmen devredilmesi, devralanın ortak sıfatını taşıyor olması, payın şirket tarafından devrediliyor ya da devralınıyor olması hâlinde de devir TTK 595. maddeye uygun şekilde gerçekleşecektir.

TTK 595. maddesinde, şekle ilişkin getirilen düzenlemeler, payın senede bağlanması hâlinde de geçerli olacaktır. TTK 647. maddesi kıymetli evrakların devrinde genel şekil kuralını düzenlemektedir. Her ne kadar limited şirketlerde nama yazılı pay senedi çıkartılması imkânı getirilmişse de devir, TTK 647. maddeye göre değil TTK 595. maddede yer alan şekil

²⁰⁷ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.277. Bu noktada v. Thur'a göre şekil yazılı şekil, resmî şekil ve resmî tasdik olmak üzere üç başlık altında incelenecektir. Benzer şekilde Bahtiyar da imzaların noter tarafından onaylanmasının sözleşmenin resmî şekilde düzenlenmesi anlamına gelmeyeceği, burada öngörülen şeklin ticaret şirketlerin kuruluşunda öngörüldüğü gibi resmî onamaya bağlı yazılı şekil olduğu görüşündedir. v. Thur, **a.g.e.**, 229; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.457, Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi**, Beta Basım Yayım, 2001, s.58-59. Ayrıca şakle ilişkin açıklamalar için bkz. Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Filiz Yayınevi, 1993, s.125.

kurallarına uygun yapılacaktır²⁰⁸. Yargıtay’ın yerleşik uygulaması da bu yöndedir²⁰⁹.

Esas sözleşmeyle, TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına ek birtakım kurallar getirilebilecektir. Örneğin esas sözleşmede devir sözleşmesinin noter tarafından re’sen düzenlenmesi gerektiği yönünde bir kural getirilebilir²¹⁰.

Şekle ilişkin kurallar devrin ortaklık sıfatını konu alması hâlinde geçerlidir²¹¹. Paya ilişkin kâr payı ya da ayrılma akçesinin devri gibi payın devri amacını taşımayan sözleşmelerde TTK 595. madde uygulanmayacaktır²¹². Bu durumda alacağın temliki hükümleri geçerli olacak, TBK 184. maddesi uyarınca yazılı şekil sözleşmenin geçerli olması için yeterli olacaktır²¹³.

Devir vaadi sözleşmesinin TTK 595. maddeye uygun yapılmış olması, devir sözleşmesi yapılırken şekil şartlarına uygun davranma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Daha sonra yapılacak devir sözleşmesi de kanunda belirlenen şekil şartlarına uygun yapılmalıdır²¹⁴.

²⁰⁸ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.426; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.42; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.746; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.405; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.290; Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.319.

²⁰⁹ **Yargıtay 12. H.D.** 2016/30527 E., 2016/23256 K., 10.11.2016 T., “...limited şirketlerde pay senetleri birer ispat vasıtası niteliğinde olup, pay senedinin teslimi ile ortaklık hakkı devir ve temlik edilemez.”

Aynı yönde **Yargıtay 12. H.D.**, 2013/3150 E., 2013/15806 K. 26.04.2013 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

²¹⁰ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.9.1. Kısım “Kanunda Belirlenen Devir Usulünün Esas Sözleşme ile Değiştirilmesi”

²¹¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.279; Seibt, **a.g.e.** s. 1077; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.46; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.32.

²¹² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.279; Seibt, **a.g.e.** s. 1077; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.46; Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.51 Ayrıca bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.3.8. Kısım “Haricen yapılan alt ortaklık sözleşmesi veya payın haricen tamamen devredilmesi halinde uygulanacak şekil”.

²¹³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.279.

²¹⁴ Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.160; Nomer, **El Kitabı**, s.26; Nomer, **Genel Hükümler**, s.4. Ayrıca bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz 1. Bölüm/4.2.7. Kısım. “Borçlandırıci İşlemdaki Geçersizliğin Payın Devrine Etkisi”.

Sözleşmenin yazılı şekilde yapılması:

Pay devir sözleşmeleri TTK 595. maddesi uyarınca yazılı şekil şartına tabidir. Devir sözleşmesi tek başına bir sözleşme şeklinde hazırlanabileceği gibi, taraflar arasında mevcut kapsamlı bir hukuki ilişkinin bir parçasını da oluşturabilir. Bir başka deyişle farklı bir hukuki ilişki kapsamında yapılacak bir sözleşme içeriğinde, pay devir sözleşmesinin de bulunması mümkündür. Bu durumda payın devri her ne kadar tali nitelikte olsa da sözleşme yine yazılı şekilde yapılmalı ve tarafların imzaları noter tarafından onaylanmalıdır²¹⁵.

Sözleşmenin esaslı unsurlarının sözleşme metninde yer alması yeterli olup, bu unsurlar dışında kalan noktaların şekil kuralına uygun olması şart değildir.²¹⁶ Bir başka deyişle sözleşmenin esaslı noktalarını içeren ve TTK 595. maddede yer alan şekil şartına uygun bir sözleşme metni mevcut ise bu esaslı noktalar dışında kalan unsurlar TTK 595. maddede yazılı şekil kuralları yerine getirilmemiş olsa dahi geçerli sayılmalıdır.

Taraflar arasında yapılan pay devir sözleşmesinde bir değişiklik yapılması yahut bu sözleşmenin iptali amacıyla yeni bir sözleşme yapılacak olması hâlinde bu sözleşmeler de aynı şekil şartına tabi olacaklardır²¹⁷. Burada sözleşmedeki değişiklikten kasıt sözleşme koşullarında değişikliğe gidilmesi olup, mevcut koşulların açıklanması amacını taşıyan sözleşmeler yasada belirlenen şekil şartlarını sağlamak zorunda değildir (TBK 13).

Bu noktada şekle ilişkin değerlendirilebilecek bir başka husus, sözleşmede devir bedeli olarak bir taşınmazın devrinin vadedilmiş olmasıdır. Bu durumda sözleşmeye dayanarak taşınmazın devrinin talep edilebilmesi için pay devir sözleşmesinin noter tarafından re'sen düzenlenmesi gerekmektedir. Nitekim Yargıtay da verdiği bir kararda, devir bedeli olarak bir taşınmazın devrinin kararlaştırıldığı pay devir sözleşmesinin, noter tarafından re'sen düzenlenmediği gerekçesi ile tapu iptali ve tescil yerine ancak tazminat talep edilebileceği

²¹⁵ Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s. 147.

²¹⁶ Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.153; v. Thur, **a.g.e.**, 237; Demirkapı, **Payın Devri**, s.114; Öz, **a.g.e.**, s.366. Ayrıca sözleşmenin objektif esaslı unsurlarına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.4. Kısım "Sözleşmenin Objektif Esaslı Unsurları".

²¹⁷ Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.153; v. Thur, **a.g.e.**, 237; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.289; Bayer, **a.g.e.**, §15, Rn.VI-1; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.92; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.30; Altmeppen, **a.g.e.**, §15, Rn.70; Yanlı, **Şekil**, s.677.

yönünde hüküm kurmuştur²¹⁸. Zira somut olayda karşı edim olarak bir taşınmazın devri kararlaştırılmıştır. Bu durumda pay devir sözleşmesi aynı zamanda taşınmaz satış vaadi sözleşmesidir. TMK 706/1. maddesi uyarınca taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin geçerli olabilmesi için resmî şekilde düzenlenmiş olması şarttır.

Yazılı şekilde yapılmayan pay devir sözleşmesi genel kurul tarafından onaylansa dahi geçerli olmayacaktır²¹⁹.

Sözleşme metninin imzalanması:

Sözleşme ile borç altına giren kişilerin TBK 15. maddesi uyarınca metnin altında imzalarının bulunması gerekir. Taraflarca hazırlanan devir sözleşmesi hem devreden hem de devralan tarafından imzalanmalıdır.

Payın ivazlı olarak devredildiği durumlarda hem devreden hem de devralanın borç altına girmesi nedeniyle her iki tarafın da imzalarının sözleşmede bulunması gerektiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte payın devrinin ivazsız şekilde gerçekleştiği durumlarda, sözleşmenin geçerli olabilmesi için her iki tarafın da imzasının gerekli olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır²²⁰. Bununla birlikte genel görüş devir sözleşmesi ivazsız yapılsa dahi her iki tarafın da imzasının bulunmasının gerektiği yönündedir²²¹. Zira devralan, her ne kadar payı ivazsız şekilde devralacak olsa da payın devri ile birlikte ortaklık sıfatını kazanmakta ve limited şirkete karşı birtakım sorumluluklar yüklenmektedir²²². Bu durumda geçerli bir devir sözleşmesinden bahsedilebilmesi için her iki tarafın da imzasının sözleşmede bulunması gerekir.

²¹⁸ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/2501 E., 2019/8309 K., 19.12.2019 T. (www.lexpera.com)

²¹⁹ Çağa, **a.g.e.**, s.599; Türe, **a.g.e.**, s. 149-150; Erçin, **a.g.e.**, s.2075; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.155; Arslanlı, **TTK 520**, s.192; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.435; Oğuz, **a.g.e.**, s. 196; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.232.

²²⁰ Bu konudaki tartışmalar için Bkz. Demirkapı, **Payın Devri**, s.116.

²²¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.116-117; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.149; Arslanlı, **TTK 520**, s.188; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.183; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.262; Yavuz, **Hisse Devri**, s.148; Jeanette K.Wibmer, **OR Kommentar**, 3. Baskı, Orell Füssli, 2016, s.2092.

²²² Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.5. Kısım “Esas Sözleşmede Mevcut Olması Halinde Devir Sözleşmesinde Bulunması Zorunlu Unsurlar”.

Kanaatimizce de ortağın pay sahibi olarak yüklendiği yükümlülükler dikkate alındığında, yazılı şeklin oluşabilmesi ve sözleşmenin geçerliliği için sözleşmenin hem devralan hem de devreden tarafından imzalanması gerekir.

Sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylanması:

Geçerli bir pay devir sözleşmesinden bahsedebilmemiz için gerekli diğer bir koşul, yazılı şekilde yapılan devir sözleşmesinde yer alan taraf imzalarının noter tarafından onaylanmasıdır. İmzaların noter tarafından onaylanması şartı eTTK'da yer aldığı gibi 6102 sayılı TTK'da da varlığını aynen sürdürmektedir. Mehaz OR'u incelediğimizde 01.01.2008 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler ile limited şirketlerde pay devir sözleşmelerinde tarafların imzalarının noter tarafından onaylanması zorunluluğunun kaldırıldığı, devir için sözleşmenin yazılı şekilde yapılması gerektiği yönündeki düzenlemeye yer verildiği görülmektedir²²³. Buna karşılık TTK 595/1. maddesinin gerekçesinde her ne kadar mehaz OR'da noter onayı kaldırılmışsa da 6102 sayılı TTK'da imzaların noter tarafından onaylanması yönündeki düzenlemenin korunmasında yarar görüldüğü ifadelerine yer verilmektedir²²⁴. Benzer şekilde Alman hukukunda da GmbHG 15. maddesi uyarınca devir sözleşmesinin noter tarafından onaylanması şarttır.

Onaylama işlemi, pay devir sözleşmesinin altındaki imzaların, sözleşmenin taraflarına ait olduğunun tespiti şeklinde gerçekleşir. Noterin sözleşme içeriğini kontrol ederek yasaya aykırı bir durumun mevcut olması hâlinde tarafları uyarmak gibi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır²²⁵. Bir başka deyişle noter tarafından gerçekleştirilen onama işlemi, sözleşme içeriğine dair olmayıp yalnızca sözleşmede kimlikleri mevcut olan taraflara imzaların ait olmasına yönelik tespiti içerir²²⁶. Buna karşılık tarafların arasındaki

²²³ Bkz. OR 785/1. maddesi.

²²⁴ **TTK 595/1. madde gerekçesi** “Birinci fıkrada devir sözleşmesi yazılı şekle bağlanmış ve 6762 sayılı Kanunda olduğu gibi imzaların noterce onayı da aranmıştır. İsviçre Tasarısında bulunmayan bu şartın korunmasında yarar görülmüştür. Çünkü, yazılı şekil, imza onanması hem ispat yönünden gereklidir hem güvenliği sağlamaktadır hem de tarafları, devir, özellikle ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ve diğer sözleşmesel borçlar bakımından düşünmeye yöneltmek için uygun bir araç niteliğine sahip bulunmaktadır.”

²²⁵ Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.172; Seibt, **a.g.e.** s. 1046.

²²⁶ Kaya, M.İ., **a.g.e.**, s.366; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.150; Hasan Ali Dural, “Hisse Satış Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar Bakımından Tahkim”, **Şirketler Hukuku Uyuşmazlıkları ve Tahkim**, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.120.

sözleşmenin tamamının noter tarafından düzenlenmesinin önünde de yasal bir engel bulunmamaktadır.

Noterlik Kanunu'nun 92/4. maddesi uyarınca taraflar, imzalarını noter huzurunda atabileceği gibi, sözleşme altındaki imzanın kendilerine ait olduğunu noter huzurunda kabul etmeleri de yeterlidir. Bunun sonucunda sözleşme içeriği aksi ispat edilebilir nitelikteyken, sözleşmede yer alan imzaların ve tarihin sahteliği ispat olununcaya kadar geçerli olması sonucunu doğurur²²⁷. Bir başka deyişle imzaların noter tarafından onaylanması sözleşmenin imzalar ve tarih açısından resmî senet niteliği kazanmasını sağlamakta ve sözleşmenin ispat gücü artmaktadır²²⁸. Buna karşılık sözleşmenin içeriği, aksi ispat edilebilir niteliktedir.

Bu noktada güvenli elektronik imza ile imzalanmış bir sözleşmede yer alan imzaların noter tarafından onaylanıp onaylanamayacağı incelenmelidir. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunun 5. maddesi incelendiğinde kanunda resmî şekle yahut özel bir merasime tabi tutulan hukuki işlemlerin elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği düzenlenmiştir. Kaldı ki Noterlik İşlemlerinin Elektronik Ortamda Yapılması Hakkında Yönetmelik'in²²⁹ 5/1. maddesinde de benzer bir düzenlemeye yer verilmektedir. Buna göre, kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler elektronik imza ile gerçekleştirilemeyecektir. TTK 595. maddesi uyarınca tarafların imzalarının noter tarafından onaylanması şartı, pay devir sözleşmesini resmî onaya tabi sözleşme grubuna sokmaktadır²³⁰. Bu durumda elektronik ortamda düzenlenerek tarafların elektronik imzalarını içeren pay devir sözleşmeleri, adı geçen kanunda ve yönetmelikte yer alan düzenlemeler uyarınca geçerli olmayacaktır²³¹.

Türk Ticaret Kanunu'nun 595/1. maddesinin gerekçesini incelediğimizde sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasının ve imzaların noter tarafından onaylanmasının hem ispat hem de güvenliğin sağlanması açısından önemli olduğu ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Noter tarafından imzaların onaylanması ile sözleşmenin tarafları açısından payın devri

²²⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.119; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.150; Şener, **Emsal Kararlar**, s.612; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.277.

²²⁸ Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.168; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.277.

²²⁹ **R.G.** 11.07.2015, **S.** 29413.

²³⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.112; Kayıhan, **a.g.e.**, s.302.

²³¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.112, Badun, **a.g.e.**, s.65; Aksi yönde Akın, **a.g.e.**, s. 101-102.

yönündeki irade kolaylıkla ispat edilebilecektir²³². Bunun yanında imzaların noterce onaylanması, gerekçe uyarınca tarafları yüklediği yükümlülükler hakkında düşünmeye yöneltecek bir araç niteliğindedir²³³. Bütün bunlar bir arada değerlendirildiğinde noter tarafından tarafların imzalarının onaylanmasının sözleşmeye aleniyet kazandırdığı, hukuk güvenliği sağladığı ve ispat kolaylığı getirdiği söylenebilecektir²³⁴. Sözleşmede yer alan imzaların noter tarafından onaylanması zorunluluğu, payın devrinin kolaylaşmasının önüne geçecek ve limited şirket paylarının piyasada spekülatif bir şekilde işlem görmesini engelleyecek bir işleve sahiptir²³⁵.

Doktrinde pay devrinin bu şekilde resmî şekle bağlanmış olması aynı zamanda eleştirilmektedir. Bozkurt'a göre ekonomik anlamda daha büyük sermayelere sahip olan anonim şirketlerde dahi çıplak payların devri yalnızca yazılı şekil şartına bağlanmışken daha küçük sermayeye sahip olan limited şirketlerde pay devrinin bu şekilde resmî şekil şartına bağlanması doğru değildir. Kaldı ki anonim şirketlerde bulunmayan ticaret siciline tescil zorunluluğunun limited şirketlerde mevcut olması karşısında devrin resmî şekilde yapılıyor olmasının taraflara ekonomik yük getirmesi dışında başkaca bir etkisinin bulunmadığını ileri sürmektedir²³⁶.

Kanaatimizce noter onayının yalnızca tarih ve imzaların taraflara ait olduğu yönünde ispat gücüne sahip olması ve özellikle genel kurul onayının esas sözleşmede kaldırılmadığı haller dikkate alındığında uygulamada Bozkurt'un da ifade ettiği üzere taraflara ekonomik bir yük getirmesi haricinde bir faydası mevcut değildir. Noterin sözleşme içeriğine bir etkisi olmadığından kanaatimizce tarafları düşünmeye sevk edecek bir işlevi de bulunmamaktadır. Mehaz OR'da yapılan değişiklikler ile noter onayının kaldırılmış olması da dikkate alındığında kanunda yapılacak bir değişiklik ile esas sözleşmede devrin genel kurul tarafından onaylanması şartının bulunduğu hallerde imzaların noter tarafından onaylanması

²³² Kaya, M.İ., **a.g.e.**, s.368; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.17.

²³³ Bkz. TTK 595/1. madde gerekçesi ayrıca Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.283; Şener, **Emsal Kararlar**, s.607; v. Thur, **a.g.e.**, 230.

²³⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.283; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.170; v. Thur, **a.g.e.**, 229.

²³⁵ Kaya, M.İ., **a.g.e.**, s.369.

²³⁶ Tamer Bozkurt, "Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri, Devir Sınırlamaları ve Özellikle Yasal İntikallerde Ortaya Çıkabilecek Sorunlar" **Ticaret Hukukunda Genç Yaklaşımlar** No:10, On İki Levha Yayınları, 2021,s. 373-375.

şartının kaldırılması, yerinde bir değişiklik olacaktır. Buna karşılık kanaatimizce esas sözleşmede devrin genel kurul tarafından onaylanması şartı kaldırılmış ise noter onayının getirdiği aleniyet, hukuk güvenliği ve imza tarihinin resmîyetten yararlanması nedeniyle sağladığı ispat kolaylığı dikkate alındığında imzaların noter tarafından onanması şartının devamı yerinde olacaktır.

Mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 520/4. maddesi incelendiğinde “*şirket mukavelesi payların devrini yasak edebileceği gibi yukarıdaki fıkralarda derpiş edilenlerden daha ağır şartlara da bağlı tutabilir*” ifadelerine yer verildiği görülmektedir. 6102 sayılı TTK'da limited şirketin esas sözleşmeyle sermaye payının devrini yasaklayabileceği yönündeki düzenleme korunmuş olmakla birlikte devrin daha ağır şartlara bağlı tutulabileceği yönündeki ifadeye yer verilmemiştir. Bu ifadeye yer verilmemiş olması şirket tarafından devrin daha ağır koşullara bağlanabilmesinin yolunu kapatmamaktadır.

Şekle ilişkin emredici hüküm nedeniyle devir koşulları ancak kanun kapsamında hafifletilebilir. Örneğin şirket esas sözleşmesi ile devirde genel kurul şartı kaldırılabilir. Bunun yanında kanunun, limited şirkete payın devrini yasaklama hakkını tanımış olması da dikkate alındığında, şirket esas sözleşmesinde devir sözleşmesinin daha ağır şekil şartlarına tabi tutulması da mümkün olmalıdır²³⁷. Örneğin esas sözleşme ile devir sözleşmesinin re'sen noter tarafından düzenlenmesi mecburiyeti getirilebilir²³⁸.

Noterde yapılacak işlemin masraflarından, hangi tarafın sorumlu olacağı kanunda düzenlenmemiştir. Devrin ivazlı yapıldığı durumlarda satış sözleşmesine ilişkin hükümler kanaatimizce burada kıyasen uygulanabilir (TBK 211. madde). Bu durumda taşınırın devri

²³⁷ Ömer Teoman, “Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi”, **Tüm Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2012, s.153; Pulaşlı, **Şerh**, s.3119; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.154; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 532; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.635; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.492; Peter Opitz, (**Kronke/Melis/Kuhn**) **Handbuch Internationales Wirtschaftsrecht**, 2. Baskı, Otto Schmidt, 2017, Rn.472; Akın, **a.g.e.**, s.85; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, s.15.B.-2; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.182; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.260; Tekinalp, **Tescil Davası**, s.3; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.448; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.868; Can, **Şirketler Hukuku**, s.265; Özer, **a.g.e.**, s.177; Yavuz, “Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Devrinin Ticaret Siciline Tescil ve İlanı” **Vergi Dünyası**, C.40, S.473, Ocak 2021, s.73; Demirkapı/ Yıldırım, **a.g.e.**, s.462; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.100; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, s.259.

²³⁸ Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.155; Şener, **Emsal Kararlar**, s.611.

ile ilgili masrafların devralana ait olacağı yönündeki düzenlemenin, pay devir sözleşmesine uygulanması hâlinde noter masraflarından taraflar aksini kararlaştırmamış ise devralanın sorumlu olduğu sonucuna ulaşılabilir²³⁹.

Şekle aykırılığın sonuçları:

Tarafların kanunda öngörülen şekil şartına uymaması hâlinde sözleşme hüküm doğurmayacaktır, batıldır²⁴⁰. Şekle aykırı yapılan sözleşme, genel kurul tarafından onaylansa dahi geçerli hâle gelmeyecektir²⁴¹. Geçersiz pay devir sözleşmesinin onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı da geçerli olmayacaktır²⁴².

eTTK 520/5. maddesinde, pay devir sözleşmesinin yazılı şekilde yapılmaması ve imzaların noter tarafından onaylanmaması hâlinde, sözleşmenin tarafları arasında dahi hüküm ifade etmeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Buna karşılık TTK 595. maddesini incelediğimizde bu ifadeye düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Mehaz OR'u incelediğimizde de son yapılan değişiklik ile imzaların noter tarafından onaylanması şartının kaldırıldığı ve sözleşmenin yazılı olarak yapılması kuralının ise korunduğu görülmektedir.

Bizim de taraftarı olduğumuz ve doktrinde genel olarak kabul gören görüş uyarınca, sözleşmenin yazılı şekilde yapılması açık bir geçerlilik şartıdır. Buna karşılık doktrinde sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylanmamasının geçerliğe etkisi tartışmalıdır.

Bu konudaki ilk görüş eTTK'da yer alan açık ifadenin 6102 sayılı TTK'da bulunmaması ve TTK 595. maddeyle, İsviçre Borçlar Kanunundaki ilgili düzenlemelerden yola çıkarak imzaların noterde onaylanmasının bir geçerlik şartı olarak değerlendirilemeyeceğini

²³⁹ Derekaya, **a.g.e.**, s.103; Demirkapı, **Payın Devri**, s.220; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.153.

²⁴⁰ Türe, **a.g.e.**, s. 149-150; Erçin, **a.g.e.**, s.2075; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.155; Arslanlı, **TTK 520**, s.192; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.435; Oğuz, **a.g.e.**, s. 196; Seibt, **a.g.e.**s.1112; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.188; v. Thur, **a.g.e.**, 232 ;Oğuzman/Öz, **C.I**, s.154.

²⁴¹ Çağa, **a.g.e.**, s.599; Türe, **a.g.e.**, s. 149-150; Erçin, **a.g.e.**, s.2075; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.155; Arslanlı, **TTK 520**, s.192; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.435; Oğuz, **a.g.e.**, s. 196; Seibt, **a.g.e.**s.1112; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.188.

²⁴² Çağa, **a.g.e.**, s.599; Türe, **a.g.e.**, s. 149-150; Erçin, **a.g.e.**, s.2075; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.155; Arslanlı, **TTK 520**, s.192; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.435; Oğuz, **a.g.e.**, s. 196; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.232.

savunmaktadır²⁴³. *Pulaşlı*'nın savunduğu bu görüşe göre imzaların noter tarafından onaylanmasına ilişkin düzenleme, emredici nitelikte değildir. Hem ispat yükü açısından kolaylık getirmek hem de limited şirketlerin yapısı uyarınca devri zorlaştırmak amacı taşıdığından, geçerlilik şartı olarak benimsenemeyecektir. Bu nedenle devir sözleşmesindeki imzalar noter tarafından onaylanmamış olsa dahi bu durum sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecektir.

Karşıt görüşte olan yazarlara göre ise sözleşmedeki imzaların noterde onaylanması da bir geçerlilik şartıdır. Buna göre yazılı şekilde yapılmayan ve imzaları noterde onaylanmayan devir sözleşmeleri batıl olacaktır²⁴⁴.

Kanaatimizce her ne kadar eTTK 520/5 maddesindeki düzenlemeye, TTK 595. maddede yer verilmemiş olsa da TBK 12/2 ve TTK 595. maddeleri bir arada değerlendirildiğinde, pay devir sözleşmeleri için öngörülen şekil şartının, geçerlilik şartı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Yazılı şekilde yapılmayan ve imzaları noterde onaylanmayan pay devir sözleşmesi batıldır. Yerleşik Yargıtay kararları da bu yöndedir²⁴⁵. Buna karşılık taraflar geçersiz sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanmasının ardından şekle uygun bir devir

²⁴³ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 754; Pulaşlı, **Şerh**, s.3098.

²⁴⁴ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.420; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 558; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.139; Yanlı, **Şekil**, s.676; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 36; İsmail Doğanay, "Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nedir?", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 2, Aralık 1975, s.90; Demirkapı, **Payın Devri**, s.121-122; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.285; Camcı, **a.g.e.**, s.520; Kaya, M.İ., **a.g.e.**, s.363; Türe, **a.g.e.**, s.148-149; Erçin, **a.g.e.**, s.2069; Önal, **a.g.e.**, s.219; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.435; Kayar, **a.g.e.** s.506; Teoman, **Kendi Payını Edinme**, s.153; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s. 750-751; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.492-493; Derekaya, **a.g.e.**, s.106; Brandes, **a.g.e.** s.380; *H. Bartl*, (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn. IV-26; Bayer, **a.g.e.**, §15, Rn.V-2; Hubertus Leo/Felix Sparka, **Unternehmensnachfolge (Wiese)**, Dr. Otto Schmidt, 2020, N.20.176; Akın, **a.g.e.**, s.122; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.16; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.29; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.182; Hamamcıoğlu/Bişer, **Rehin**, s.69; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.372; Yanlı, **Şekil**, s.676; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.261; Şener, **Emsal Kararlar**, s.609; Çığsar, **a.g.e.**, s.45; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.431; Özer, **a.g.e.**, s.180; Yavuz, **Hisse Devri**, s.149; Yavuz, **Tescil ve İlan**, s.73; Dal, **a.g.e.**, s.7.

²⁴⁵ **Yargıtay 11. H.D.** 2020/1478 E., 2021/620 K. 01.01.2021 T. "...Taraflar arasındaki hisse devir vaadi sözleşmesinin yazılı şekilde yapıldığı ancak taraf imzalarının noterce onaylanmadığı anlaşıldığından Kanunun öngördüğü şekle riayet edilmeksizin akdedilen sözleşmenin geçersiz olduğunun kabulü zorunludur..."

sözleşmesi yaparlarsa genel kurulun onayı, devir öncesi onay kabul edilerek devir gerçekleşmiş sayılacaktır²⁴⁶.

Şekle aykırı sözleşmenin batıl olmasının ortaya çıkaracağı sonuçlar aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir²⁴⁷.

Devir sözleşmesinin yurtdışında yapılması hâlinde uygulanacak şekil kuralları:

Türkiye’de bulunan bir limited şirket payının devri için yurtdışında sözleşme imzalanabileceği gibi, yurtdışında bulunan bir limited şirket payının devri için Türkiye’de sözleşme imzalanması da mümkündür. Bu durumda hangi hukuk kurallarının uygulanacağını tespiti önem arz edecektir.

Milletlerarası özel hukukta hukuki işlemlerin şekline ilişkin iki temel ilke mevcuttur. Bunlardan ilki hukuki işlemin, yapıldığı ülke hukukunun şekil kurallarına tabi olması, ikincisi ise bu genel kuralın yanında yer alan, işlemin esasını idare eden hukukun şekil kurallarının yetkili hukuk kabul edilmesidir²⁴⁸.

Resmî şekil şartının arandığı durumlarda resmîyetin hangi makamlar tarafından sağlanabileceği de her ülkenin kendi hukukuna göre tespit edilecektir. Örneğin ülkemizde sözleşmelerde resmîyet noterler tarafından sağlanmaktadır. Benzer şekilde yurtdışında yapılacak ve resmî şekil şartına tabi bir sözleşme mevcut ise resmîyet, bu ülkenin sözleşmeye resmîyet verme konusunda yetkili kıldığı kişi ya da kurum tarafından gerçekleştirilecektir²⁴⁹.

Hukukumuzda konuya ilişkin genel yasal düzenleme ise MÖHUK 7. maddede yer almaktadır. Buna göre bir hukuki işlem gerçekleştirilirken hükümde şekil açısından alternatifli bir kural kabul edilmiştir. Bu kural uyarınca şekil konusunda ya işlemin yapıldığı ülkenin hukuku yahut da söz konusu hukuki işlemin esası hakkında yetkili olan ülke

²⁴⁶ Öz, **a.g.e.**, s.376; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.161.

²⁴⁷ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.6.3. Kısım pay devir sözleşmelerinde geçersizlik hallerinden “Butlan”.

²⁴⁸ Aysel Çelikel- B. Bahadır Erdem, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 15. Baskı, Beta Yayınevi, 2017, s.187-188; Hacı Can-Ali Gümrak Toker, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018, s.318; Zeynep Derya Tarman, **Milletlerarası Özel Hukuk**, Vedat Kitapçılık, 2017, s.61.

²⁴⁹ Çelikel-Erdem, **a.g.e.**, s.190, Can- Toker, **a.g.e.**, s.321; Tarman, **a.g.e.**, s.62.

hukukunun maddi hukuk hükümleri uygulanacaktır. Her iki kuralın da kanunda kabul edilmesinin sebebi yapılan sözleşmenin geçerliliğini sağlamaktır²⁵⁰.

Konuyu bir örnek ışığında incelemek gerekirse, merkezi Türkiye’de bulunan bir limited şirket payının yurt dışında yapılacak bir devir sözleşmesi ile devredileceğini varsayalım. Bu durumda devir sözleşmesi, TTK 595. maddedeki hükümlere uygun şekilde yapılması hâlinde geçerli olacağı gibi işlemin yapıldığı ülkenin kanunlarına uygun şekilde yapılması durumunda da geçerli olacaktır²⁵¹. TTK 595. maddesi uyarınca pay devir sözleşmeleri resmî şekil şartına tabi olup, devrin şekil şartlarına uygun yapılabilmesi için işlemin yapıldığı ülkede resmîyet kazandırmakla görevli makam tarafından imzaların onaylanması gerekmektedir.

MÖHUK 7. maddesinin yanında şekil kuralları belirlenirken MÖHUK 24/1. maddesi de dikkate alınmalıdır. Söz konusu düzenleme uyarınca “*Sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tâbidir. Sözleşme hükümlerinden veya hâlin şartlarından tereddüde yer vermeyecek biçimde anlaşılabilen hukuk seçimi de geçerlidir.*” Ayrıca MÖHUK 2/4. maddesi uyarınca “*Uygulanacak hukuku seçme imkânı verilen hâllerde, taraflarca aksi açıkça kararlaştırılmadıkça seçilen hukukun maddî hukuk hükümleri*” uygulanacaktır. Maddi hukuk hükümleri şekil kurallarını da kapsamaktadır. Bu durumda MÖHUK 7. maddesinde şekle ilişkin kuralların belirlenmesinde kısıtlayıcı bir ifadeye de yer verilmediği dikkate alındığında, şayet sözleşmenin tarafları aralarındaki hukuki ilişkinin açık olarak seçtikleri hukuka tabi olmasını istemişlerse bu durumda şekil kuralları da bu seçilen hukuka göre belirlenecektir²⁵².

Bu noktada değerlendirilmesi gereken bir diğer düzenleme de MÖHUK 24/4. maddesidir. Söz konusu madde uyarınca taraflar, sözleşmenin tabi olacağı hukuk seçimini yapmamış ise uygulanacak olan hukuk sözleşme ile en sıkı ilişkili olan hukuktur. Bu durumda bir limited şirkete ait payın devri halinde sözleşme ile en sıkı ilişkisi olacak olan hukuk kanaatimizce şirket merkezinin bulunduğu ülke hukukudur. Bu düzenleme MÖHUK 7. maddede yer alan genel kural ile de çelişkili olmayacaktır.

Devrin sulh sözleşmesi şeklinde yapılması halinde şekil

²⁵⁰ Çelikel- Erdem, **a.g.e.**, s.189.

²⁵¹ Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.158.

²⁵² Can- Toker, **a.g.e.**, s.325.

Sulh sözleşmesi dediğimiz zaman, bir hukuki ilişkide ortaya çıkan uyuşmazlıkların karşılıklı fedakârlıklar verilerek ortadan kaldırılması anlaşılmaktadır²⁵³. Sulh sözleşmesini taraflar kendi aralarında yapabileceği gibi mahkeme önünde de sulh olmaları mümkündür. Sulh sözleşmeleri kural olarak şekle bağlı değildir; ancak tarafların aralarında yaptıkları sulh sözleşmesinin konusunun limited şirket payının devri olması hâlinde, TTK 595. maddede belirtilen şekil kurallarına uyulması gerekecek aksi taktirde sözleşme geçersiz olacaktır²⁵⁴. Buna karşılık tarafların mahkemede sulh olması hâlinde, hâkim tarafından oluşturulacak olan karar sulh sözleşmesi yerine geçecek ve tarafların ayrıca bir pay devir sözleşmesi yapmasına gerek kalmayacaktır. Buna karşılık mahkeme tarafından sonuca bağlanan devrin, tamamlanabilmesi için genel kurul tarafından onaylanması yine aranacaktır²⁵⁵.

Bu noktada değerlendirilmesi gereken bir diğer husus tarafların arabulucu huzurunda sulh olması halinde düzenlenecek tutanağın TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarını sağlamış sayılıp sayılmayacağıdır. HUAK 18/1. maddesi uyarınca, arabuluculuk görüşmeleri sonunda anlaşma belgesi düzenlenmiş olması halinde bu belge arabulucu ve taraflarca imzalanacaktır. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere pay devir sözleşmeleri resmî şekle tabi olup²⁵⁶, resmî şekil dediğimiz zaman ise kamu güvenine sahip bir resmî memur tarafından ilgili usule uygun şekilde gerçekleştirilen şekil anlaşılmaktadır²⁵⁷. Arabulucunun kamu güvenine sahip bir resmî memur olarak kabul edilmesi mümkündür²⁵⁸. Bu durumda arabulucunun imzası, düzenlenen anlaşma belgesini yazılı şekilden resmî yazılı şekle taşıyacaktır²⁵⁹. Zira anlaşma belgesinde arabulucunun imzası, tarafların imzalarına ve sözleşmenin imza tarihine resmîyet kazandıracaktır.

²⁵³; Ayrıca sulh sözleşmeleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz Tandoğan, **a.g.e.**, s.14 ve Murat Atalı, **Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku**, 15. Baskı, İstanbul 2017, s.2033 vd..

²⁵⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.191.

²⁵⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.192.

²⁵⁶ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. bölüm/4.2.3. Kısım “Pay Devir Sözleşmesinde Şekil Şartı”

²⁵⁷ Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.150; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s.301.

²⁵⁸ Emel Badur, “Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi” **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Y.9, S.18, 2021, s.64

²⁵⁹ Badur, **a.g.e.**, s.64

Miras taksim sözleşmesi ile payın devralınması hâlinde uygulanacak şekil:

Payın miras yolu ile devralınması hâlinde uygulanacak olan usul TTK 596. maddede belirtilmiştir. Buna göre şayet esas sermaye payı miras yolu ile geçiyor ise mirasa konu paya ait tüm haklar ve borçlar genel kurul onayına gerek olmaksızın mirasçıya geçer. Mirasçıların arasında miras taksim sözleşmesi yapması hâlinde TTK 596. maddenin mi yoksa TTK 595. maddenin mi uygulanacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir.

Miras taksim sözleşmeleri TMK 676. maddede düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme uyarınca mirasçılar, aralarında yapacakları bir sözleşme ile payların oluşturulması ve fiilen alınması konusunda anlaşabileceklerdir. Ayrıca aralarında yapacakları sözleşme ile terekeedeki malların bir kısmı yahut tamamı üzerindeki elbirliği ile mülkiyeti payları oranında paylı mülkiyete dönüştürmeyi kabul edebileceklerdir. Bu düzenlemenin terekeye dahil olan paylara uygulanması hâlinde mirasçılar, aralarında yapacakları anlaşma ile veraset ilamında yer alan oranlardan farklı oranlar ile payı paylaşabilecek yahut paylar üzerindeki elbirliği ile mülkiyeti paylı mülkiyete dönüştürebileceklerdir.

TMK’da miras taksim sözleşmesinin geçerli olabilmesi için sözleşmenin yazılı şekilde yapılması aranmıştır. Miras taksim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması limited şirket payları açısından da yeterli olup bütün payların tek bir mirasçıda toplanmasını konu alan bir miras taksim sözleşmesi söz konusu olsa dahi TTK 595. madde uygulanmayacaktır. Bir başka deyişle, konusu limited şirket payları olan miras taksim sözleşmesinin de yazılı şekilde yapılması yeterli olup, imzaların noter tarafından onaylanması ve genel kurul tarafından kabul edilmesi aranmayacaktır²⁶⁰.

Yargıtay, 6762 Sayılı TTK’nın yürürlükte olduğu dönemde verdiği bir kararda her ne kadar limited şirket payları bölünemese de payın devri hâlinde bölünmesinin mümkün olduğu, mirasçılar tarafından payların paylaştırılarak ortaklığın giderilmesinin mümkün olduğuna karar vermiştir²⁶¹.

Söz konusu kararı 6102 Sayılı TTK’ya uyarlı olarak yapılan değişiklikler ile zaten bir ortak bir pay uygulamasından vazgeçilmiştir. Bu durumda genel kurul kararı olmaksızın payın bölünerek devri mümkündür. Mirasçıların arasında yapacağı taksim sözleşmesi ile

²⁶⁰ Ayan, Ö., a.g.e., s.19-20.

²⁶¹ Yargıtay 11. H.D., 1983/3374 E., 1983/3550 K. 05.07.1983 T (www.lexpera.com)

aralarındaki ortaklığı gidermeleri mümkündür. Bu miras taksim sözleşmesinin ise yazılı şekilde yapılması yeterlidir.

Mirasçılar tarafından payın iktisap edildiğinin öğrenilmesinden itibaren üç ay içerisinde genel kurul tarafından açıkça ret kararı verilmez ise devre onay verilmiş sayılır. Genel kurul taksim sözleşmesindeki devri onaylamak istemiyor ise açıkça üç ay içerisinde ret kararı vermeli ve mirasa konu payların şirket, ortaklar yahut şirket tarafından gösterilecek üçüncü kişi tarafından gerçek değeri üzerinde devralınmasını önermelidir (TTK 596/2. madde). Şirket tarafından ret kararı verilene kadar miras taksim sözleşmesi sonuçlarını doğuracak ve mirasçı ortak sıfatını kazanacaktır; ancak ret kararı verilmesi ile birlikte devir geriye doğru geçersiz hâle gelmekle birlikte bu süre içerisinde alınan ve mirasçıların ortak sıfatı ile katılarak oy kullandığı genel kurul kararları geçerliliğini korumaya devam edecektir (TTK 596/3 madde)

Haricen yapılan alt ortaklık sözleşmesi veya payın haricen tamamen devredilmesi halinde uygulanacak şekil:

Payın devralana geçtiği ve devredenin ortaklık sıfatını kaybettiği durumlarda TTK 595. madde uygulanacaktır. Şayet pay sahibi, üçüncü kişiyi sahip olduğu paya ortak ediyorsa, bir başka deyişle ortaklık sıfatını şirkete karşı devreden taşımaya devam ediyorsa bu durumda TTK 595. maddesinde yer alan şekil kurallarının uygulanmasına gerek yoktur²⁶². Buna karşılık söz konusu alt katılım sözleşmesinde belli koşulların gerçekleşmesi hâlinde payın devri de öngörülmüş ise, kanunda düzenlenen şekil şartlarına uyulmalıdır²⁶³.

Alt katılım çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir²⁶⁴. Örneğin ortak üçüncü kişiyi yalnızca kâr payı, tasfiye payı gibi payın maddi getirilerine ortak edebileceği gibi üçüncü kişi payın maddi getirileri yanında idaresi hakkında da söz hakkı sahibi olabilir. Alt katılım açık olabileceği gibi birtakım sebeplerle gizli şekilde de yürütülebilir.

²⁶² Öz, **a.g.e.**, s.359, Çağa, **a.g.e.**, s.595, Arslanlı, **TTK 520**, s.172, Seibt, **a.g.e.**s.1077, Weller/Reichert, **a.g.e.**, s.15.B.-47, Altmeppen, **a.g.e.**, §15, Rn.65, Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.163.

²⁶³ Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.59.

²⁶⁴ Bu konudaki açıklamalar için Bkz Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.247,248.

Devir TBK’da yer alan adi ortaklık hükümleri uyarınca gerçekleşecektir. Bir başka deyişle kural olarak taraflar arasındaki ilişki bir şekil şartına tabi değildir²⁶⁵. Pay sahibi ve üçüncü kişi arasında gerçekleşen ortaklığın şirkete bildirilmesi mecburiyeti de bulunmamaktadır²⁶⁶. Ortaklık sıfatı yer değiştirmeyeceği için devreden, ortaklık sıfatını taşımaya devam edecektir²⁶⁷. Üçüncü kişi konumundaki devralanın ortak sıfatı ile şirkete karşı ileri sürebileceği hakları mevcut değildir. Örneğin ortakların sahip olduğu oy kullanma, genel kurula katılma, bilgi alma ve inceleme gibi hakları alt katılımcı kullanamayacaktır. Buna karşılık kâr payı, tasfiye payı gibi mali hakları da ancak hâlen ortaklık sıfatını elinde tutan devredene karşı ileri sürebilir. Benzer şekilde alt katılımcı şirkete karşı bir yükümlülük altına girmeyecektir. Örneğin esas sözleşmede ek ödeme yahut yan edim yükümlülüğü belirlenmiş ise bundan alt katılımcı değil hâlen ortak sıfatını taşıyan pay sahibi sorumlu olacaktır.

Özet olarak dile getirmek gerekirse haklar ve borçlar açısından, devreden ve devralan arasındaki iç ilişkide alt katılım sözleşmesindeki içerik belirleyici olacak, devreden ve şirket arasındaki dış ilişkide devreden hâlâ bu hakları elinde bulunduracaktır. Devreden, yediemin sıfatıyla bu hakları devralanın talimatlarına uygun şekilde kullanmalıdır²⁶⁸; ancak bu durum hâlen ortak sıfatını taşıyan devredenın şirkete karşı bağlılık yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır²⁶⁹. Şayet devralanın verdiği talimatlar şirketin menfaatleriyle çatışyorsa devreden bu talimatları yerine getirmemelidir.

Oy hakkı hâlen şirket ortağı sıfatını taşıyan devredene ait olmasına karşılık, alt katılım sözleşmesi ile birlikte bir oy sözleşmesi yapılması da mümkündür. Bu durumda ortak, oyunu kullanırken bu sözleşmeye uygun davranmalıdır; ancak sözleşmeye aykırı şekilde oy kullanılması hâlinde de oy geçerliliğini korumaya devam eder. Oy sözleşmesine aykırı

²⁶⁵ Öz, **a.g.e.**, s.359; Çağa, **a.g.e.**, s.595, Arslanlı, **TTK 520**, s.172, Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.169, Seibt, **a.g.e.**s.1077, Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.253, Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.123, Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.126, Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.187, Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.266; Şenocak, **Özel Hükümler** (Ed. Öz), s.936; Becker; **a.g.e.**, s.1167.

²⁶⁶ Öz, **a.g.e.**, s.359, Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.169, Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.245.

²⁶⁷ Öz, **a.g.e.**, s.359, Çağa, **a.g.e.**, s.595, Arslanlı, **TTK 520**, s.172, Seibt, **a.g.e.**s.1077, Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.253, Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.188, Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.188, Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.245.

²⁶⁸ Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.170.

²⁶⁹ Arslanlı, **TTK 520**, s.173; Seibt, **a.g.e.** s. 1052; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.245.

davranılması hâlinde şayet bir zarar ortaya çıkmış ise alt katılımcı bu zararının tazminini talep edebilir²⁷⁰.

Taraflar arasında böyle bir sözleşme akdedilmesi yasaya aykırı değildir. Esas sözleşmede payın devri tamamen yasaklanmış olsa dahi ortakların alt katılım sözleşmesi yapmaları mümkündür. Bununla birlikte söz konusu sözleşme, esas sözleşmedeki bağlam hükümlerini dolanmak maksadıyla yapılmış ve bu sözleşme ile şirketin menfaatleri zarar görmüş ise ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması yoluna gidilebilir²⁷¹.

Sözleşme, tarafların anlaşması ile sona erdirilebileceği gibi, devreden ile şirket arasındaki ortaklık ilişkisinin sona ermesi hâlinde de kurulan alt ortaklık sona ermiş olacaktır²⁷².

1.5.2.5 Sözleşmenin objektif esaslı unsurları

Genel olarak:

Bir sözleşmenin kurulabilmesi için, TBK 1. maddesi uyarınca sözleşmenin taraflarının karşılıklı olarak ve birbirine uygun şekilde irade beyanlarını açıklamaları gerekecektir. Tarafların irade beyanları sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde tam ve karşılıklı olarak uyuşmalıdır (TBK 2. madde). Sözleşmenin objektif esaslı unsurları olabileceği gibi tarafların iradesinden kaynaklı subjektif esaslı unsurlar da olabilir²⁷³. Şayet taraflar sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde anlaşmış ise ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa dahi sözleşme kurulmuş sayılacaktır; ancak taraflar sözleşmenin esaslı unsurlarından biri dahi üzerinde anlaşmamış ise bu durumda sözleşme kurulmamıştır, yoktur.

²⁷⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.336; Emine Develi Ayverdi, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği” **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 81. S. 80(1), 2022, s.97; Tekinalp (Poroy Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s.50-51; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.223; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.265; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.188; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.267. Ayrıca devri sözleşmesinin taafları arasında oy sözleşmesi yapılmış olması halinde sonuçlarına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm 1.10.3.1. Kısım “Sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde taraflar açısından doğacak hukuki sonuçlar”

²⁷¹ Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.256.

²⁷² Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.190.

²⁷³ Nomer, **Genel Hükümler**, s.35; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.286; Özer, **a.g.e.**, s.178; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.72-73.

Bir sözleşmenin esaslı unsurlarının neler olduğunu tespit edebilmek için öncelikle kanundaki tanıma bakılır. Tanımda geçen temel borçlar sözleşmenin objektif esaslı unsurlarıdır. Bir başka deyişle kanunda ön görülen sözleşme tipinin meydana gelebilmesi için sözleşmede zorunlu olarak bulunması gereken ve sözleşmenin niteliğini belirleyen unsurlar objektif esaslı unsurlardır²⁷⁴. İsimli sözleşmelerde ise tarafların yükledikleri asli edimlere bakılarak esaslı unsurlar belirlenir. Esaslı unsurlardan hareketle sözleşmenin niteliği belirlenir. Bu belirleme gerek sözleşmeye uygulanacak emredici hükümlerin gerekse sözleşmede bir boşluk bulunması hâlinde hangi yorumlayıcı ve tamamlayıcı hükümlerin uygulanacağını tespiti açısından da önem arz etmektedir.

Objektif esaslı unsurlar dışında, taraf iradelerinden kaynaklanan ve sözleşmenin kurulmuş sayılabilmesi için sözleşmede bulunması şart koşulmuş başkaca unsurlar da söz konusu olabilir. Bu şartların sözleşmede yer alması ve taraf iradelerinin bu şartlar üzerinde de uyuşması, sözleşmenin kurulması için gereklidir. Bu unsurların sözleşmenin kurulması için gerekli olduğu taraflarca bilinmelidir. İşte taraf iradeleri ile sözleşmede yer alması zorunlu olan bu asgari unsurlar da sübjektif esaslı unsurlar olarak nitelendirilir²⁷⁵.

Pay devir sözleşmesinin esaslı unsurlarına ilişkin açıklamalar pay devir vaadi sözleşmeleri açısından da geçerli olacaktır.

Pay devir sözleşmelerinde devrin konusu limited şirket payıdır. Buna göre devir sözleşmesinde devre konu olan pay ve devir iradesi esaslı noktalar olarak açıkça ortaya konulmalıdır²⁷⁶. Bunların yanında devreden ve devralanın açık kimlikleri sözleşmede mevcut olmalıdır. Taraflara ait imzalar noter tarafından onaylanacağından, imzaların kime ait olduğunun tespiti açısından bu unsur önem arz etmektedir.

²⁷⁴ Nomer, **Genel Hükümler**, s.35; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.174-175.

²⁷⁵ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.175-176, Nomer, **Genel Hükümler**, s.35; Çığsar, **a.g.e.**, s.160; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.72-73.

²⁷⁶ Raziye Aksu Özkan, “Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Pay Devrinin Ortağın Kamu Borçlarına Etkisi”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1, 2020, s.231; Demirkapı, **Payın Devri**, s.216; Türe, **a.g.e.**, s.151; Çağa, **a.g.e.**, s. 596; Rino /Pascal / Martin, **a.g.e.**, s.95.

Pay devir sözleşmesi ile devreden taraf, payın karşı tarafa geçmesi için gerekli olan maddi ve usuli işlemleri yapma edimini yüklenmektedir²⁷⁷. Buna karşılık devralan taraf ise pay karşılığında bir edim belirlenmiş ise bu edimi ifa etmekle yükümlü olacaktır.

TBK 207. maddesinde satış sözleşmesinin tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre satış sözleşmesi “*satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir*”. Madde metni incelendiğinde, satış sözleşmelerine ilişkin genel bir tanım verildiği görülmektedir. Taşınır ve taşınmaz satışlarına ilişkin düzenlemelere ise kanunda ayrıca yer verilmiştir. Taşınır satış sözleşmelerini düzenleyen TBK 209. madde incelendiğinde “*Türk Medenî Kanunu uyarınca taşınmaz sayılanlar dışında kalan ve diğer kanunlarda taşınır olarak belirtilen şeylerin*” satışına, taşınır satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı görülmektedir. TMK 704. maddede nelerin taşınmaz sayılacağına ilişkin düzenleme yer almaktadır. Söz konusu düzenleme uyarınca taşınmaz sayılan şeyler, araziler, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar ve kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümlerdir.

Bütün bu düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde limited şirket payının taşınmaz olarak nitelendirilemeyeceği açıktır. Doktrinde bir başkasına para karşılığı devredilmesi mümkün olan ve ekonomik değeri olan bütün maddi ve maddi olmayan varlıkların taşınır satış sözleşmesine konu olabileceği kabul edilmektedir²⁷⁸. Ayrıca doktrinde taşınır ve taşınmaz eşyalar dışında kıymetli evraka bağlı olsun ya da olmasın ortaklık paylarının da satış sözleşmesinin konusunu oluşturabileceği kabul edilmektedir²⁷⁹. Taşınır satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygun düştüğü ölçüde devredilebilir hakların satışında da uygulanabileceği kabul edilmektedir²⁸⁰.

²⁷⁷ Öz, **a.g.e.**, s.364; Yıldırım/ Gözüyeşil, **a.g.e.**, s.1154, Tolga Ayoğlu, **Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim**, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.246.

²⁷⁸ Eren, **a.g.e.**, s.30; Tandoğan, **a.g.e.**, s.79; Yavuz, **a.g.e.**, s.94-95; Gümüş, **a.g.e.**, s.14, Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.71, 79; Haluk Nami Nomer-Baki İlkay Engin, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi Özel Borç İlişkileri 1. Cilt**, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, 2022, s.53, Sert Sütçü, **Özel Hükümler** (Ed. Öz), s.53.

²⁷⁹ Tandoğan, **a.g.e.**, s.102; Nomer- Engin, **a.g.e.**, s.53, Gümüş, **a.g.e.**, s.21.

²⁸⁰ Nomer-Engin, **a.g.e.**, s.54.

Her ne kadar pay devir sözleşmelerine ilişkin kanunda özel düzenlemelere yer verilmişse de boşluk bulunması hâlinde taşınır satışına ilişkin tamamlayıcı hükümlerin pay devir sözleşmesinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanması da mümkündür²⁸¹.

Payın karşı tarafa bağışlanması yahut mal değişim (trampa) sözleşmesi ile devredilmesi de mümkündür. Trampa sözleşmelerinde satış sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanmaktadır²⁸². Burada mal (sözleşmenin konusu maddi bir mal olmak zorunda olmayıp, maddi olmayan bir mal veya hak da olabilir), para ile değil başka bir mal ile değiştirilmektedir²⁸³. Trampa sözleşmesinin söz konusu olduğu hallerde TBK 283. maddesi uyarınca satış sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır. Bağışlama ise TBK 285. maddesinde tanımlanmış olup *“bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir”*.

Bu açıklamalar ışığında taraflar arasındaki pay devir sözleşmesinin içeriği incelenmeli ve objektif esaslı unsurlar ile uygulanabilecek tamamlayıcı hükümler tarafların karşılıklı yüklendiği edimler dikkate alınarak belirlenmelidir.

Devir iradesi ve devredilecek payın belirli olması mutlaka sözleşmede bulunması gereken objektif esaslı unsurlarken, TTK 595/1. maddesinde, mevcut olması hâlinde devir sözleşmesinde bulunması zorunlu birtakım koşullara yer verilmiştir. Bu koşullar *“ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullar”* olup bu koşullara sözleşmede yer verilmemiş olması hâlinde karşılaşılabilecek yaptırımlara aşağıda ayrıntılı olarak yer verilecektir²⁸⁴.

²⁸¹Yıldırım/ Gözüyeşil, **a.g.e.**, s.1153;.

²⁸² Tandoğan, **a.g.e.**, s.102335-336, Sert Sütçü, **Özel Hükümle** (Ed. Öz) r, s.169; Becker; **a.g.e.**, s.202.

²⁸³ Tandoğan, **a.g.e.**, s.102335-336, Gümüş, **a.g.e.**, s.166; Becker; **a.g.e.**, s.202,

²⁸⁴ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/ 4.2.5. Kısım “Mevcut Olması Hâlinde Sözleşmede Bulunması Zorunlu Unsurlar”.

Devre konu payın belirli olması:

Genel olarak:

Devir sözleşmesinin konusu, limited şirket payıdır. Devre konu olan payın sözleşmede açıkça belirtilmesi bir başka deyişle devir konusu şeyin belirli olması gerekir²⁸⁵. Aksi takdirde TBK 1. maddesi uyarınca, taraf iradelerinin sözleşmenin objektif esaslı unsurları üzerinde tam ve karşılıklı olarak uyduğundan söz edilemeyeceği için sözleşme de kurulmuş sayılmayacaktır.

Payın belirli olması için hangi şirket ile devralan arasında ortaklık ilişkisinin kurulacağının belirtilmesi gerekir²⁸⁶. Bunun tespiti amacıyla devir sözleşmesinde, şirketin ticaret unvanına yer verilmesi yeterlidir²⁸⁷.

İkinci olarak ise devre konu payın hangi pay olduğu ve payın itibari değerinin sözleşmede belirtilmesi gerekir²⁸⁸. 6102 Sayılı TTK ile getirilen değişiklik ile bir ortağın birden fazla paya sahip olma imkânı artık mevcut olduğu için özellikle pay sahibinin birden fazla paya sahip olması hâlinde devre konu pay özel olarak belirtilmelidir²⁸⁹. Bir başka deyişle sözleşmeye konu pay, şüpheye yer kalmayacak şekilde tespit edilebilir olmalıdır²⁹⁰.

Pay sahibi payını bütün hâlinde devredebileceği gibi payın bölünerek bir kısmının devredilmesi de mümkündür. Payın kısmen devri hâlinde de TTK 595. maddede yer alan devir prosedürü yine uygulanacaktır. Payın kısmen devri hâlinde de payın ne kadarlık bir

²⁸⁵ Marcus Lutter/ Peter Hommelhoff **GmbH-Gesetz Kommentar**, 20. Baskı, Dr. Otto Schmidt Verl., Köln, 2020, §15, Rn.V-3; Demirkapı, **Payın Devri**, s.80; Seibt, **a.g.e.**, s.1104; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.26; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.116; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.22; Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.6; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.183; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.230; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.262; Çığsar, **a.g.e.**, s.161; Trüeb, **a.g.e.**, 87; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.75.

²⁸⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.216; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s. 145; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.301; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.183.

²⁸⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.79.

²⁸⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.216; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s. 145; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.301; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.183.

²⁸⁹ Bayer, **a.g.e.**, §15, Rn.V-3; Demirkapı, **Payın Devri**, s.80; Seibt, **a.g.e.**, s.1104; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.26; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.116; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.22; Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.6; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.183; Altmeppen, **a.g.e.**, §15, Rn.17; Çığsar, **a.g.e.**, s.161.

²⁹⁰ Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.26; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.116.

kısımının sözleşmenin konusunu oluşturduğu açıkça ortaya konmalıdır. Aksi takdirde daha önce de ifade ettiğimiz üzere sözleşmenin objektif esaslı unsurları üzerinde tam ve karşılıklı olarak uyuma sağlandığından söz edilemez.

Ön ortaklık aşamasında payın devir sözleşmesine konu olması:

Limited şirket TTK 585. maddesi uyarınca, sermayenin tamamını ödemeyi taahhüt eden kurucuların, ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzaladıkları esas sözleşmede, şirket kurma iradelerinin açıklanmasıyla kurulacaktır. Bu noktada kurucu ortaklar tarafından sermayenin taahhüt edilmesi ile sözleşmenin noter tarafından onaylanması arasında geçecek süre içerisinde payın devir sözleşmesinin konusunu oluşturup oluşturamayacağı ayrıca değerlendirilmelidir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile getirilen yeniliklerden birisi de ön ortaklık sistemidir. Buna göre yukarıda da ifade ettiğimiz üzere şirket, sözleşmenin yetkili personel huzurunda imzalanarak şirket kurma iradelerinin açıklanması ile kurulmuş sayılacak ancak tüzel kişiliği ticaret siciline tescil ile kazanacaktır. Bir başka deyişle şirketin kuruluşu ile tüzel kişilik kazanma anı birbirinden ayrılmıştır²⁹¹. Arada geçen süre içerisinde şirketin ne şekilde nitelendirileceği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre tescile kadar geçen süre içerisinde kurulan ortaklık ön limited şirket olarak nitelendirilmelidir²⁹². Diğer görüşe göre ise bu süreçte çıkacak uyuşmazlıkların adi ortaklık hükümlerine göre çözülmesi gerekmektedir²⁹³.

Her ne kadar 6102 sayılı TTK ile Alman hukukunda yer alan ön ortaklık müessesesi getirilmişse de Alman hukukundan farklı olarak bu süreçte çıkacak uyuşmazlıkların hangi hükümlere göre çözümleneceğine yönelik bir düzenlemeye kanunda yer verilmemiştir. Alman Limited Şirketler Kanunu 11/1. maddesi uyarınca limited şirket ticaret siciline tescil ile kurulacaktır²⁹⁴. Sicile tescilden önce payın devri mümkün olmakla birlikte hükümlerini

²⁹¹ Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.232.

²⁹² Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.743.

²⁹³ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 21.

²⁹⁴ § 11 GmbHG in der Fassung vom 23.10.2008 “Vor der Eintragung in das Handelsregister des Sitzes der Gesellschaft besteht die Gesellschaft mit beschränkter Haftung als solche nicht.” (<https://09bc5613c6b7a74878d71c9cc389a06acf41ca25.vetisonline.com/r3/document>)

şayet tescilden önce doğurması isteniyor ise esas sözleşmenin değiştirilmesi gerekecektir²⁹⁵. Aksi takdirde devir sonuçlarını ancak ticaret siciline tescil ile doğurur²⁹⁶. Bunun gerekçesi tescilden önce payın henüz oluşmamış olmasıdır²⁹⁷. TTK 335. maddenin gerekçesini incelediğimiz zaman, ön ortaklığın doktrindeki hâkim görüşe göre bir adi ortaklık olmadığı, elbirliği ile mülkiyet hükümlerinin uygulanmasının kabul edildiği dile getirilmektedir. Buna karşılık ön ortaklık müessesesinden doğacak olan uyuşmazlıklarda hangi hükümlerin uygulanacağını öğretti ve mahkeme kararlarına bırakıldığı belirtilmektedir.

Ön ortaklık aşamasında payın devrinin mümkün olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. Anonim şirketlerde tescil öncesi pay taahhüdünün devrinin geçersiz olacağı TTK 352. maddede açıkça düzenlenmiştir. Buna karşılık limited şirketlerde benzer bir düzenleme mevcut olmadığı gibi anonim ortaklığa ilişkin kıyasen uygulanabilir düzenlemeler arasında TTK 352. madde de sayılmamıştır. Bu durumda payın devri mümkün olmakla beraber devir sırasında hangi usulün izleneceği yine belirsizdir. Adi ortaklık hükümlerinin uygulanması gerektiğinin kabulü hâlinde payını devretmek isteyen ortak TBK 632. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca diğer bütün ortakların onayını almak zorundadır²⁹⁸. Bu durum özellikle devrin şirketin tüzel kişilik kazanmadan gerçekleşmesinin arzu edildiği durumlarda geçerli olacaktır. Gerekçeye uygun şekilde el birliği ile mülkiyet hükümlerinin uygulanması hâlinde de yine payını devretmek isteyen ortak devir işlemini diğer bütün ortaklar ile birlikte yapmak zorunda kalacaktır (TMK 702/2).

Çağa'ya göre henüz kurulmamış bir şirketteki payın devredilmek istenmesi hâlinde de TTK 595. maddede yer alan prosedür uygulanmalıdır²⁹⁹. TTK 595. maddenin uygulanması gerektiğinin kabulü hâlinde, pay devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması şart olduğundan ve şirketin ticaret siciline tescil edilmesinden önce oluşmuş bir genel kuruldan bahsedilemeyeceğinden, devir prosedürünün tamamlanabilmesi için tescil ve genel kurul

²⁹⁵ Bayer, *a.g.e.*, §15, Rn.II-6; Seibt, *a.g.e.* s. 1048; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, *a.g.e.*, §15, Rn.85.

²⁹⁶ Brandes, s.373; Bayer, *a.g.e.*, §15, Rn.II-4; Seibt, *a.g.e.* s. 1048; Weller/Reichert, *a.g.e.*, §15, Rn.42; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, *a.g.e.*, §15, Rn.122.

²⁹⁷ **BHG 2. Zivil Senato**, II ZR 409/02 **Dosya No**, 12.13.2004 **T.**, aynı yönde **Thüringen Yüksek Bölge Mahkemesi 2. Zivil Senato**, 2 U 557/12 **Dosya No**,05.12.20212 **T.**

²⁹⁸ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 23; Akın, *a.g.e.*, s.135.

²⁹⁹ Çağa, *a.g.e.*, s.595-596, Seibt, *a.g.e.* s. 1048.

onayının tamamlanması gerekecektir. Bir başka deyişle ön ortaklık aşamasında da limited şirketlerde pay devrine ilişkin kuralların uygulanması gerektiği kabul edilirse devir, şirket tüzel kişilik kazanana kadar tamamlanamayacaktır³⁰⁰. *Arslanlı* da benzer görüşte olup henüz kurulmamış bir şirketin payının devrinin mümkün olduğunu ancak devrin yalnızca sermaye payının doğumu ile hüküm ifade edeceğini savunmaktadır³⁰¹. *Şener ve Yıldız*'a göre ön ortaklık aşamasında ortakların arasındaki ilişkide limited şirkete ilişkin kurallar, dış ilişkide ise adi ortaklık kuralları uygulanmalıdır³⁰². *Atakan*'a göre Alman hukukunda ön ortaklık aşamasına ilişkin uygulanan prensipler Türk hukukunda da uygulanabilir prensiplerdir. Buna göre ön ortaklık aşamasındaki şirket, tescil edilecek şirketin hukukuna tabi özel bir organizasyon olarak nitelendirilebilecektir. Bu durumda ön ortaklık aşamasında payın devredilmek istenmesi hâlinde limited şirketlerde pay devrine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır³⁰³.

Aksi görüşe göre ise, limited şirketlerde pay, kuruluş aşamasında şirketin tescili, sermaye artırımında ise esas sözleşmedeki değişikliğin tescili ile ortaya çıkacağı için bu işlemlerden önce yapılacak pay devirleri imkânsızlık nedeniyle geçersiz olacaktır³⁰⁴.

Kanaatimizce de limited şirket payının ön ortaklık aşamasında devri mümkündür. TTK 595/1'de açıkça esas sermaye payının devrine ilişkin işlemlerin hangi usule uyularak yapılacağı belirtilmiştir. Söz konusu usul devir vaadi sözleşmeleri açısından da geçerlidir. Sözleşmenin konusu limited şirket payının devri olduğuna ve payın devri ancak genel kurul tarafından onaylanması ile gerçekleşeceğine göre devir, şirket ticaret siciline tescil edilerek genel kurul toplanana kadar tamamlanamayacaktır³⁰⁵; ancak bu durum devir sözleşmesinin geçerliliğini etkilemeyecektir. Buna karşılık şirketin kurulması beklenmeksizin payın devrinin hemen sonuçlanması amaçlanıyorsa kanaatimizce bütün ortakların onayının alınması ve kurucu ortak olarak devralanın da esas sözleşmeyi imzalaması gerekmektedir.

³⁰⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.195.

³⁰¹ Arslanlı, **TTK 520**, s.: 190.

³⁰² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.71; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.98..

³⁰³ Murat Can Atakan, "Ön Anonim Şirketin Tüzel Kişilik Kazanması" **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu**, On İki Levha Yayınları s.496.

³⁰⁴ Oğuz, **a.g.e.**, s.186.

³⁰⁵ Aynı yönde Seibt, **a.g.e.** s. 1048.

Müstakbel payın devri kuruluş aşaması dışında, sermaye arttırımı hâlinde de söz konusu olabilir. TTK 456/4. maddesi uyarınca, tescilin kurucu etkisine ilişkin TTK 355/1. maddesi sermaye arttırmalarında da kıyasen uygulanacaktır. Bu durumda sermaye arttırımı yapılmış ancak tescil edilmemiş ise müstakbel bir payın devrinden söz etmek gerekecektir. Taraflar yine TTK 595. madde uyarınca sözleşmeyi yazılı şekilde yapacak ve noterde imzalar onaylanacaktır; ancak devrin tamamlanabilmesi için sermaye arttırımının ticaret siciline tescil edilmesi ve tescil sonucu oluşacak genel kurul tarafından onaylanması gerekecektir³⁰⁶. Zira ancak tescilden sonra şirketteki pay oranları netleşecek ve devrin kabulüne ilişkin oy çoğunluğunun sağlanıp sağlanmadığı tespit edilebilecektir³⁰⁷.

Bedeli tamamen ödenmemiş esas sermaye payının devre konu olması:

Türk Ticaret Kanunu'nu incelediğimiz zaman bedeli tamamen ödenmemiş esas sermaye paylarının devrinde hangi usulün uygulanacağına dair bir düzenlemenin yer almadığı görülmektedir. Bunun öncelikli nedenlerinden biri, kanunun yapımı aşamasında limited şirkette nakit sermaye taahhüt edilmesi halinde bunun tamamının tescilden önce ifa edilmesi gerektiği yönünde bir düzenlemeye yer verilmiş olmasıdır. Daha sonra 6335 Sayılı Kanun ile 2012 yılında bu düzenleme değiştirilerek pay bedelinin tamamının tescilden önce taahhüt edilmesi yeterli sayılmıştır.

TTK 585. maddesi uyarınca limited şirketlerde esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi ve bedelleri tamamen ödenmemiş esas sermaye paylarının devrinde anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır.

Anonim şirketlere ilişkin pay bedellerinin ödenmesini düzenleyen TTK 344. maddeyi incelediğimizde, nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin tescilden önce en az %25'inin ödenmesinin şart koşulduğu, kalan pay bedellerinin ise tescili izleyen 24 ay içerisinde ödenmesi gerektiği görülmektedir. Buna karşılık limited şirketlerin kurulma anını düzenleyen TTK 585. maddeyi incelediğimizde, sermayenin tamamının ödenmesinin şartsız olarak taahhüt edilmesi, kurulma için yeterli görülmüştür. Kurucu ortaklar taahhüt ettikleri sermayenin %25'lik kısmını tescilden önce ödemek zorunda olmayıp tümünü tescilden itibaren 24 ay içerisinde ödeyebilir.

³⁰⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.195.

³⁰⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.195.

Bedeli tamamen ödenmemiş bir pay mevcut olduğunda burada aynı zamanda borcun nakli de söz konusudur³⁰⁸; çünkü devralan şirkete karşı eksik kalan pay bedellerini ödemekle yükümlü olacaktır. Bu nedenle bedeli tamamen ödenmemiş payların devri, bedeli tamamen ödenmiş payların devrinden farklılık arz edecektir.

Doktrindeki bir görüşe göre bedeli tamamen ödenmemiş payların, anonim şirketlerde çıplak payların devrine ilişkin hükümler uyarınca devredileceği ileri sürülmektedir³⁰⁹. Doktrinde bedeli tamamen ödenmiş çıplak payların devrinin alacağın temlik hükümleri uyarınca gerçekleştirileceği belirtilmişse de³¹⁰ limited şirketler açısından pay sahipliği sıfatı, alacaklar yanında birçok borcu da içerdiğinden sözleşmenin devri hükümlerine göre devir gerçekleştirilmelidir³¹¹. Sözleşmenin devrinde uyulması gereken şekil şartları devredilecek olan sözleşmenin şekil şartları ile aynıdır. Devrin konusu, ortak ile limited şirket arasındaki ortaklık ilişkisi olduğuna göre şirket esas sözleşmesi düzenlenirken uyulması gereken şekil şartları uygulanmalıdır³¹².

Doktrindeki bir diğer görüşe göre ise TTK 491. maddesinin kıyasen uygulanması ile bedeli tamamen ödenmemiş limited şirket payları ancak şirketin onayı ile devrolunabilir ve şirket onay vermekten yalnızca devralanın ödeme gücü şüpheli ise ve şirket tarafından istenen teminat verilmemişse kaçınılabilir³¹³. Bu görüşten yola çıkarak her ne kadar esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmışsa da devir sözleşmesinin konusunu bedeli tamamen ödenmemiş bir pay oluşturuyor ise bu durumda TTK 491/1. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca genel kurul onayı aranmalıdır. TTK 491/2. maddesinde yer alan teminata ilişkin düzenleme, limited şirketlerde ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünün mevcut olması hâlinde devralanın ödeme gücünün şüpheli görülmesi durumunda teminat talep edilmesi düzenlemesi ile paralellik göstermektedir³¹⁴. Esasen anonim şirketlere ilişkin hükümlerin

³⁰⁸ Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Seçkin Yayınları, 2004, s.254-255.

³⁰⁹ Oğuz, **a.g.e.**, s. 192.

³¹⁰ Sevi, **a.g.e.**, s.254.

³¹¹ Oğuz, **a.g.e.**, s. 192.

³¹² Oğuz, **a.g.e.**, s.192.

³¹³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.323; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.755; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.495; Akın, **a.g.e.**, s.57; Sevi, **a.g.e.**, s.255, Bozkurt, **a.g.e.**, s.388.

³¹⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.323, Ayrıca esas sözleşmede ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü getirilmiş olması hâlinde genel kurulun devri onaydan kaçınılabilmesine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2.

kıyasen uygulanması yerine, doğrudan limited şirketlerde devralanın ödeme gücünün şüpheli görülmesi halinde şirket tarafından teminat talep edilebilmesi ve teminatın verilmemesi halinde şirketin devri reddedebileceğine ilişkin TTK 595/6. maddesinde yer alan düzenlemenin uygulanması daha uygun olacaktır.

Bedeli tamamen ödenmemiş payların devrinde değerlendirilmesi gereken bir diğer düzenleme de TTK 501. maddedir. TTK 501. maddesi uyarınca bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payı devralan kimse devrin pay defterine kaydedilmesi ile birlikte kalan pay bedelinden sorumlu olacaktır. Burada genel kurul onayının değil pay defterine kayıt tarihinin esas alınması genel düzenlemeden ayrık bir durumdur.

TTK 501/2. maddesinde ise bazı koşulların mevcut olması hâlinde bedeli ödenmemiş payların devrinde devredenın pay bedelinden sorumluluğu düzenlenmiştir. Devredenın sorumluluğuna gidilebilmesi için üç şartın bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlardan ilki, devredenın şirketin kurulması yahut sermayenin arttırılması sırasında iştirak taahhüdünde bulunarak şirkete ortak olmuş olmasıdır. İkinci koşul ise, kuruluş veya esas sermayenin arttırılması tarihinden itibaren iki yıl içerisinde şirketin iflas etmiş olmasıdır. Son olarak devredenın sorumluluğuna gidilebilmesi için devralanın, bakiye sermaye borcunu ödemedede temerrüde düşerek paydan doğan haklarından mahrum edilmiş olması aranacaktır. Bu üç şartın bir arada mevcut olması hâlinde devreden, bakiye sermaye borcundan sorumlu olacaktır. Bununla birlikte devredenın sorumlu olması, devralanın sorumluluğunu sona erdirmeyecektir³¹⁵. Ayrıca devredenın şirkete bakiye sermaye borcunu ödemiş olması hâlinde devralana rücu etme hakkı da saklıdır³¹⁶. Bütün bu açıklamalar ışığında devreden, payı aslen iktisap edenden yahut devren iktisap etmiş bir pay sahibinden devralmış yahut kanunda belirlenen iki yıllık süre dolmuş ise, devrin pay defterine kaydedilmesi ile bakiye sermaye borcundan kurtulmuş olacaktır³¹⁷.

Bölüm/1.7. Kısım “Esas Sözleşmede Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülüğünün Getirilmiş Olması Hâlinde Genel Kurulun Onaydan Kaçınabilmesi”.

³¹⁵ Sevi, **a.g.e.**, s.257.

³¹⁶ Sevi, **a.g.e.**, s.257.

³¹⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.324; Sevi, **a.g.e.**, s.257.

Bedeli tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınması ise ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husustur³¹⁸. Bedeli tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınıp alınamayacağı doktrinde tartışmalı olup, daha önce bu konuda ayrıntılı bilgi verildiği için yeniden yer verilmeyecektir³¹⁹.

Devir iradesinin açıkça anlaşılması:

Taraflar arasındaki sözleşmenin incelenmesi ile devredenin payı devretme iradesinin, devralanın ise payı devralma iradesinin ortaya konulmuş olması gerekir³²⁰. Taraflar bu iradelerini sözleşmede açıkça ortaya koymuş olabileceği gibi, sözleşmedeki ifadelerin yorumlanması ile de bu sonuca ulaşılması mümkündür³²¹. Bir başka deyişle sözleşmede devreden açısından “devrediyorum”, devralan açısından ise “devralıyorum” ifadelerine yer verilmiş olması şartı aranmayacaktır.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus her ne kadar devir iradesinin açıkça dile getirilmiş olması şart olmasa da sözleşmeden devir iradesinin anlaşılıyor olmasıdır.

Şayet pay ivazsız şekilde devrediliyor ise sözleşme bağış sözleşmesi niteliğinde olacaktır. Bu durumda sözleşmede bağış iradesinin açıkça yer alması gerekir³²².

Devir bedeline ilişkin değerlendirme:

Pay devri bir ivaz karşılığı gerçekleştirilebileceği gibi pay, ivazsız olarak da devredilebilir. İvazlı gerçekleşmesi hâlinde devrin bir bedel karşılığı gerçekleştiğine ilişkin ifadeler sözleşmede bulunması gereken unsurlardandır. Uygulamada noterlerin alacağı ücret devir bedeli üzerinden hesaplandığı için sözleşmelerde devrin ivazlı olması halinde devir bedeli

³¹⁸ Hukukumuzda bedeli tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınması hâlinde uygulanacak kurallara açıkça yer verilmemiş olmasına karşılık GmbHG 33/1. maddesinde, açıkça sermaye borcu tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınamayacağı yönündeki düzenlemeye yer verilmiştir. Pay ivazsız iktisap ediliyor olsa da yasak uygulanacaktır. Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz Hommelhoff, **(Lutter/Hommelhoff)**, §33, Rn.8; Scholz, **a.g.e.**, s.1702.

³¹⁹ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım “Pay devir sözleşmesinde devralanın şirket olması halinde uygulanacak kurallar”

³²⁰ Arslanlı, **TTK 520**, s.170; Seibt, **a.g.e.s.1103**; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.2; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.230; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s. 183; Yavuz, **Hisse Devri**, s.149; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.95.

³²¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.226; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.187.

³²² Demirkapı, **Payın Devri**, s.83; Doğrusöz Koşut, **a.g.e.**, s.372; Yıldırım/ Gözüyeşil, **a.g.e.**, s.1154.

bulunmaktadır; ancak devir sözleşmesinin ivazlı olması hâlinde, devir bedelinin objektif esaslı unsurlardan sayılıp sayılmadığı ve bedelin sözleşmede belirtilmemiş olmasının sözleşmenin kurulmasında etkili olup olmadığı ayrıca değerlendirmeye muhtaçtır.

Yukarıda ayrıntılı şekilde incelendiği üzere bir eksiklik bulunması halinde uygun düştüğü ölçüde taşınır satış sözleşmesine ilişkin tamamlayıcı hükümler pay devir sözleşmesinde de uygulanabilecektir³²³. Devir şayet bir bedel karşılığı gerçekleşecek ise bu durum mutlaka sözleşmede yer almalıdır. Sözleşmeden bedel ödeneceğinin anlaşılması da yeterli olmayıp satış bedeli hal ve şartlara göre belirlenebilir olmalıdır³²⁴. Zira TBK 207/3. maddesinde “*Durum ve koşullara göre belirlenmesi mümkün olan bedel, kararlaştırılmış bedel hükmündedir*” ifadelerine yer verilmiştir. Bu durumun istisnası devralanın, satış bedeli belirlenmeksizin kesin olarak sözleşmenin tarafı olmak istediğini beyan etmiş olmasıdır. Bu durumda TBK 233. maddesi uyarınca, sözleşmede satış bedeli belirtilmemiş olmasına rağmen satış bedeli sözleşmede belirlenen ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden belirlenmiş sayılacaktır.

Yargıtay da verdiği kararlarda, taraflar arasında satış sözleşmesi yapılmış ancak satış bedeli belirlenmemiş ise sözleşmeyi geçerli saymış ve satış sözleşmesine konu şeyin bedelinin TBK 233/1. maddesi uyarınca belirlenmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur³²⁵. Söz konusu hükmü ve Yargıtay kararlarını pay devir sözleşmelerine uyguladığımızda; sözleşmede pay bedeli belirtilmemiş olmasına rağmen taraflar payın ivazlı olarak devri hususunda anlaşmışlarsa bu durumda her ne kadar sözleşmede devir bedeli belirtilmemiş olsa da sözleşme kurulmuş sayılacaktır³²⁶. Devir bedelini taraflar daha sonra anlaşarak belirleyebileceği gibi anlaşamamaları hâlinde bedel, TTK 597/1. maddesi uyarınca

³²³ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm 4.2.4. Kısım “*Sözleşmenin Objektif Esaslı Unsurları*”.

³²⁴ Tandoğan, **a.g.e.**, s.90; Gümüş, **a.g.e.**, s.26, Nomer_Engin, **a.g.e.**, s.64.

³²⁵ **Yargıtay 19. H.D.** 2017/3375 E., 2019/2004 K., 26.03.2019 T., “*Taraflar arasında sözlü olarak kömür satımı sözleşmesi yapıldığı ve kömürlerin teslim edildiği çekişmesizdir. Uyuşmazlık satış bedelinde toplanmaktadır. Satım konusunda, piyasa değeri olan emtianın fiyatında anlaşmazlık hâlinde TBK'nun 233/1 maddesi uygulanır.*” (www.lexpera.com)

³²⁶ Tandoğan, **a.g.e.**, s.91; Oğuz, **a.g.e.**, s. 190. Şener’e göre şayet tarafların kararlaştırdığı subjektif unsurlar varsa bunlar da sözleşmede mutlaka yer almalıdır. Bu unsurlardan birinin sözleşmede yer almaması hâlinde geçerli olarak kabul edilmesi kural olarak olanaksızdır. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.286.

taflardan birinin talebi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından da belirlenebilir.

1.5.2.6 Esas sözleşmede mevcut olması hâlinde pay devir sözleşmesinde bulunması zorunlu unsurlar

Esas sözleşmede mevcut olması hâlinde ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağı ağırlaştırılmış yahut bütün ortakları kapsayacak biçimde genişletilmişse bu durum, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullar TTK 595/1. maddesi uyarınca pay devir sözleşmesinde belirtilmelidir. Bu hüküm ile güdülen amaç, devralanın hangi koşullar altında ve hangi yükümlülükleri yüklenerek payı devraldığının bilincinde olmasını sağlamaktır³²⁷. Söz konusu düzenleme ile devredene de bu koşullar hakkında devralanı bilgilendirme yükümlülüğü yüklenmektedir.

Mevcut olması halinde devir sözleşmesinde bulunması zorunlu unsurları incelediğimizde, bunların borçlar hukuku karakterli sözleşmeler olduğu görülmektedir. Buna karşılık TTK 577/1. maddesinde yer alan ve esas sözleşmede öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümler arasında bu unsurların da sayıldığı görülmektedir.

Tescil aşamasında bu kayıtların sözleşmede mevcut olup olmadığı Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından kontrol edilecektir. Söz konusu kontrolün yasal dayanağı Ticaret Sicili Yönetmeliğinin (TSY) 34/1-ç ve d maddesinde yer alan düzenleme ile 103. maddesidir. Bu düzenlemeler uyarınca, tescil için başvuru sırasında, payın devrine ilişkin sözleşmenin tarafların imzalarının noter tarafından onaylanmış bir örneğinin ibraz edilmesi gerekir. İbra edilen sözleşmede esas sözleşmeye ve kanunun emredici hükümlerine aykırı bir düzenlemenin mevcut olup olmadığı Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından kontrol edilecektir.

Esas sözleşmede mevcut olması hâlinde, devir sözleşmesinde bulunması gerekli unsurların koşulları, sözleşmede açıkça belirtilmelidir. Bir başka deyişle bu koşulların neler olduğu somut şekilde ortaya konmalı ve açıklanmalıdır³²⁸. Şirket esas sözleşmesinin, devir

³²⁷ Çamoğlu (Poroy Tekinalp), **Ortaklıklar II** s. 421; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.436; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.302; Türe, **a.g.e.**, s.151; Önal, **a.g.e.**, s. 121; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.139; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.184.

³²⁸Raziye Aksu Özkan, “Limited Şirket Pay Devri Sözleşmesinde TTK 595/1’de Yer Alan Kayıtların Bulunmamasının Devir Sözleşmesinin Geçerliliğine Etkisi”, **Regesta**, C.5, S.2, 2020, s.287.

sözleşmesine eklenmesi hâlinde gerekli açıklamaların yapıldığı kabul edilebilir³²⁹. Buna karşılık esas sözleşmenin devir sözleşmesine eklenmesi hâlinde, noterde imzaları onaylanan sözleşmenin sayfa sayısı artarak noter giderleri esaslı şekilde yükseleceğinden uygulamada çok tercih edilir bir yöntem olmayacaktır³³⁰.

TTK 595. maddesinin gerekçesini incelediğimizde bu kayıtların sözleşmede yer almaması hâlinde sözleşmenin geçersiz olmayacağı fakat bazı durumlarda devreden sorumluluğuna gidilebileceği ifadelerine yer verilmiştir³³¹. Kanaatimizce kayıtların sözleşmede yer almaması hâlinde bunun hukuki sonuçlarının ne olacağına gerekçe yer verilmesi doğru bir yöntem değildir. Bu hâli ile gerekçe ve kanun hükmü, mehz İsviçre Borçlar Kanunundan farklılık arz etmektedir. OR 784/2. maddesini incelediğimizde, bu unsurların sözleşmede yer almasına ilişkin düzenlemenin emredici nitelikte olduğu görülmektedir.

Gerekçedeki açık ifadeye karşılık bu unsurların, devir sözleşmesinde bulunmaması hâlinde yaptırımının ne olacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre kanunda sınırlı sayılı şekilde düzenlenen bu unsurların tamamen yahut bir kısmının sözleşmede yer almaması hâlinde devir sözleşmesi geçersiz olmalıdır³³². Sözleşmenin geçersiz olması gerektiğini savunan yazarların bir kısmının gerekçesi, bu düzenlemenin devraları koruma amacı güttüğü, devraların altına girdiği borçlar ve kazandığı haklar hakkında tam bir bilgiye sahip olması gerektiği yönündedir³³³. *Tekinalp*'e göre bu konuda ticaret sicil müdürü gerekli incelemeyi yapmalı ve şayet sözleşme bu unsurları içermiyor ise devri tescil etmemelidir. Sözleşmedeki eksiklik, genel kurul onayı yahut müdürün gerekli incelemeyi ihmal ederek gerçekleştirdiği

³²⁹ Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s.287-288; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.303.

³³⁰ Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s.288.

³³¹ Bkz. TTK595/1. madde gerekçesi.

³³² Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.36; **Tekinalp**, *Yeni Hukuk*, s.558; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.303,451; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 139; Türe, **a.g.e.**, s.151; Önal, **a.g.e.**, s.121; Raziye Aksu Özkan, “Limited Şirket Pay Devri Sözleşmesinde TTK 595/1’de Yer Alan Kayıtların Bulunmamasının Devir Sözleşmesinin Geçerliliğine Etkisi” **Regesta**, C.5, S.2, 2020, s.298-309; Kayar, **a.g.e.** s.506; Yıldız, **Tasarı**, s.514; Sefer Oğuz, “Limited Ortaklık Esas Sermaye Payının Devri” **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.8, 2017, s.191; Fatih Bilgili/ Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı Dora Yayıncılık, 2013, s.751; *H. Bartl*, (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn.IV-26; Akın, **a.g.e.**, s.98; Hamamcioğlu, **a.g.e.**, s.184; Özer, **a.g.e.**, s.181; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.145.

³³³ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 36; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.451.

tescil ile düzeltilmeyecektir³³⁴. *Demirkapı*'ya göre ise bu kayıtların sözleşmede yer alması hâlinde devralanın bunlardan haberdar olduğu anlaşılacak ve böylece ortaklık korunacaktır³³⁵.

Diğer bir görüş uyarınca gerekçedeki açık ifade karşısında bu kayıtların devir sözleşmesinde yer almaması sözleşmeyi geçersiz hâle getirmeyecektir³³⁶. Kayıtların devir sözleşmesinde yer almaması hâlinde devralan, devredenden kendisini eksik bilgilendirmesinden kaynaklı uğradığı zararların tazminini talep edebilecektir.

Kendigelen ise bu unsurların sözleşmede yer almaması hâlinde devralanın genel hükümler çerçevesinde, örneğin yanılma hükümlerine dayanarak sözleşmenin geçersizliğini ileri sürebileceğini savunmaktadır³³⁷.

Kanaatimizce bu unsurları incelediğimizde devralanı bilgilendirme ve devralanın sözleşme ile üstleneceği yükümlülükleri tam olarak ortaya koyma amacına hizmet ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Söz konusu düzenleme gerek devralanı gerekse şirketi koruma amacı gütmektedir. *Mehaz OR*'da ve *TTK*'da devir sözleşmesinde bu kayıtlara yer verilmesi gerektiği yönündeki düzenlemenin dili incelendiğinde de emredici bir hukuk kuralı olduğu görülmektedir. Kaldı ki devir sözleşmesi ile şirket ile ortak arasındaki ilişkinin de devredildiği dikkate alındığında şirketin devir sırasında korunabilmesi için bu unsurların sözleşmede yer alması gerekir. Bunun sonucunda sözleşmede bu kayıtlara yer verilmemesi hâlinde emredici hukuk kuralına aykırılık içeren sözleşme batıl olmalıdır.

Ek ödeme yükümlülüğü:

Limited şirketlerde ortakların kural olarak tek borçları, taahhüt ettikleri sermaye borcunun ifasıdır. Bununla birlikte *TTK* 603. maddesi uyarınca şirket esas sözleşmesinde düzenlenmiş olmak koşulu ile limited şirket ortakları bir ek ödeme ile yükümlü olabilirler. Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payı esas alınarak nakdi bir bedel olarak belirlenecektir. Esas sözleşmede ek ödeme yükümlülüğü sermaye ile orantılı olarak düzenlenebileceği gibi belirli

³³⁴ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.558.

³³⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.218.

³³⁶ Doğrusöz Koşut, **a.g.e.**, s.373; Çığsar, **a.g.e.**, s.46; Taşdelen, **a.g.e.**, s.100; Yavuz, **Hisse Devri**, s.149; Dal, **a.g.e.**, s.152.

³³⁷ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.502.

bir meblağ olarak da düzenlenebilir³³⁸. Her iki hâlde de TTK 603/3. maddesi ile ek ödeme yükümlülüğüne bir üst sınır getirilmiştir. Buna göre ortağın ödemekle yükümlü tutulabileceği ek ödeme miktarı, esas sermaye payının itibari değerinin iki katından fazla olamayacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğü ile güdülen amaç TTK 603. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere finansal açıdan kötü durumda olan yahut bilanço açığı mevcut olan şirkete, yapılacak olan ödeme ile yardımcı olmaktır³³⁹.

Bütün bu açıklamalar ışığında bir tanım yapmak gerekirse ek ödeme yükümlülüğü, kanunda düzenlenen koşulların mevcut olması hâlinde ve şirket esas sözleşmesinde mevcut olması şartıyla, şirketin faaliyetlerini sürdürebilmesini garanti altına almak amacıyla, ortakların esas sermaye borçları dışında bir nakit ödeme yükümlülüğü altına sokulmasıdır³⁴⁰. Söz konusu yükümlülük, üçüncü kişilere karşı değil şirkete karşıdır.

Ek ödeme yükümlülüğü taşıdığı önem dolayısıyla esas sözleşmede ön görülmüş olması halinde devir sözleşmesinde yer alması gereken unsurlar arasında sayılmıştır. Böylece payı devralan kimse, payı devralmak suretiyle altına girdiği yükümlülükler hakkında ayrıntılı şekilde bilgi sahibi olmaktadır. Devrin ek ödeme yükümlülüğüne etkisi aşağıda ayrıca incelenecektir³⁴¹.

Yan edim yükümlülüğü:

Limited şirketler açısından tek borç ilkesinin ek ödeme yükümlülüğü dışındaki ikinci istisnası yan edim yükümlülüğüdür. Hukukumuzda yan edim yükümlülüğü TTK 606.

³³⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.411.

³³⁹ Bkz TTK 603. madde gerekçe metni.

³⁴⁰ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.587; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.740; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.486; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.188; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.406; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.405; Şener, ortaklıklar hukuku, s.704; Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s. 288; Hediye Bahar Sayın, “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu ” **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.23, S.1, 2019, s.35; Hasan Karakılıç, “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”. **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.2, 2014, s.108.

³⁴¹ Devrin ek ödeme yükümlülüğü açısından doğurduğu sonuçlar hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/ 1.1.3. Kısım “Sözleşmenin taraflarının ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünden sorumluluğu”

maddede düzenlenmiştir³⁴². Yan edim yükümlülüğü ile güdülen amaç, şirketin işletme konusunu gerçekleştirmesine hizmet etmektir.

Yan edim yükümlülüğü ile ortak bir yapma, yapmama, kullandırma veya katlanma borcu altına girmektedir³⁴³. Örneğin limited şirket fıstık ezmesi üretiyorsa, ortaklara her yıl sermaye payları ile orantılı olarak fıstık teslim etme yükümlülüğü öngörmesi bir yapma borcu olup yan edim yükümlülüğü oluşturmaktadır.

Esas sözleşme ile yan edim yükümlülüğünün kararlaştırıldığı hâllerde bu durumun TTK 595/1. maddesi uyarınca taraflar arasında düzenlenecek pay devir sözleşmesinde gösterilmesi gerekmektedir. Amaç hem devralan ortağı yükümlülükleri hakkında eksiksiz bilgi sahibi yapmak hem de şirketin işletme konusunu gerçekleştirme yolunda sorun yaşamasının önüne geçmektir. Ayrıca yan edim yükümlülüğüne aykırı davranılması hâlinde temerrüde ilişkin yaptırımlarla karşılaşılabilmesi ve yükümlülüğe aykırı davranan ortak açısından çıkartılma davasına haklı sebep oluşturabilmesi nedeniyle devralanın bu konuda bilgilendirilmesi önem arz etmektedir.

Rekabet yasağına ilişkin düzenlemeler:

Ortakların sır saklama yükümlülüğü, bağlılık yükümlülüğü ve de rekabet yasağına ilişkin düzenlemeye TTK 613. maddede yer verilmiştir. Bu düzenleme limited şirketlerin şahıs şirketlerine yaklaşan yönlerinden birini oluşturmaktadır. Öncelikli olarak bütün ortaklar sır saklama yükümlülüğü altındadır. Sır saklama yükümlülüğüne ilişkin düzenleme emredici

³⁴² **TTK 606. Madde:** (1) *Şirket sözleşmesiyle, şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek yan edim yükümlülükleri öngörülebilir.*

(2) *Bir esas sermaye payına bağlı yan edim yükümlülüklerinin konusu, kapsamı, koşulları ve diğer önemli noktalar şirket sözleşmesinde belirtilir. Ayrıntıyı gerektiren konular genel kurul düzenlemesine bırakılabilir.*

(3) *Şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmiş bir karşılığı veya uygun bir karşılığı bulunmayan ve özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdî ve aynı edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere tâbidir.*

³⁴³ Türe, **a.g.e.**, s.160; Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s. 288; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.747; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.490; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 798; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.449; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.283; Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, s.554; Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**, s.18; Demirkapı/ Yıldırım, **a.g.e.**, s.447; Karakılıç, **Ek Ödeme Yükümlülüğü**, s.111; Böckli, **a.g.e.**, s.20.

olup esas sözleşmeye konulacak bir hükümle yahut genel kurul tarafından alınacak bir karar ile kaldırılması mümkün değildir³⁴⁴.

Bağlılık yükümlülüğü bütün ortaklar için geçerliyen, TTK 613/2. maddesi uyarınca rekabet yasağının varlığından söz edebilmek için bu durumun şirket esas sözleşmesinde düzenlenmiş olması gerekmektedir. Esas sözleşmede getirilebilecek bir düzenlemeyle, ortaklar şirket ile rekabet eden davranışlarda bulunmaktan kaçınmakla yükümlü tutulabileceklerdir.

Şirket esas sözleşmesinde rekabet yasağı bütün ortakları kapsayacak şekilde genişletilmişse taraflar, aralarındaki pay devir sözleşmesinde bu durumu açıkça belirtmelidir³⁴⁵.

Rekabet yasağı ortaklardan yalnızca birkaçı için getirilmiş olabilir. Bu durumda rekabet yasağı ortağın şahsı ile ilgili olduğu için pay devir sözleşmesinde bu durumun belirtilmesine gerek yoktur³⁴⁶.

Önerilmeye muhatap olma:

Önerilmeye muhatap olma hakkı, Türk Ticaret Kanunu'na İsviçre hukukundan giren bir pay sahipliği hakkıdır³⁴⁷. Bu hak uyarınca, şartlı sermaye artırımlarında, şirket tarafından değiştirme veya alım hakkı tanınmış tahvil yahut borçlanma senetleri çıkartılmış ise bu tahvil yahut borçlanma senetleri öncelikli olarak ortaklara payları oranında teklif edilecektir³⁴⁸. Daha sonra pay sahipleri değiştirme hakkını kullanarak bu tahvil yahut borç senetlerini ortaklık payına dönüştürebilecektir. Önerilmeye muhatap olma hakkı ile şirket içerisindeki oy oranlarının ve buna bağlı olarak da güç dengelerinin korunması amaçlanmaktadır³⁴⁹.

Limited şirketlere ilişkin düzenlemeleri incelediğimizde, önerilmeye muhatap olma hakkının tanımına yahut bu hakkın kullanılmasında nasıl bir usulün takip edileceğine ilişkin

³⁴⁴ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.794; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.185; Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**, s.12.

³⁴⁵ Payın devrinin esas sözleşmede belirlenen rekabet yasağına etkisi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.4. Kısım “Payın Devrinin Esas Sözleşmede Düzenlenen Rekabet Yasağı Açısından Sonuçları”

³⁴⁶ Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s. 291.

³⁴⁷ Hasan Pulaşlı, “*Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar*”, **BATİDER** 2009, C. XXV S. 2, s.50.

³⁴⁸ Pulaşlı, **Güncel Gelişmeler**, s.50.

³⁴⁹ Pulaşlı, **Güncel Gelişmeler**, s.51-52.

herhangi bir düzenlemenin mevcut olmadığı görülmektedir. Ayrıca şartlı sermaye artırımını yalnızca anonim şirketler açısından düzenlenmiş olup limited şirketlerde sermayenin şartlı arttırılması mümkün değildir. Doktrinde limited şirkete ilişkin düzenlemelerde “*önerilmeye muhatap olma*” ifadesinin kullanılması eleştirilmektedir³⁵⁰. Zira limited şirketlerde önerilmeye muhatap olma hakkı farklı bir anlam içermektedir.

Limited şirketlerde önerilmeye muhatap olma hakkı, doktrinde daha çok “öncelik hakkı” şeklinde ifade edilmektedir³⁵¹. Önerilmeye muhatap olma hakkı, doğurduğu sonuçlar itibariyle daha çok önalım hakkına benzese de kullanılabilmesi için gerekli olan koşullar açısından farklılık arz etmektedir.

Önalım hakkının kullanılabilmesi için “satış” olgusunun mevcut olması gerekirken önerilmeye muhatap olma hakkının kullanılabilmesi için payı devir niyeti yeterli olacaktır³⁵².

Önerilmeye muhatap olma hakkının söz konusu olduğu hallerde söz edilebilecek yükümlülüklerden biri müzakere etme yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük uyarınca önalım hakkını veren kişi, payını devretme niyetinde olduğunda üçüncü kişilerle bir sözleşme kurmadan önce lehine hak tesis edilen kimse ile müzakere etme yükümlülüğü altındadır³⁵³. Bu durumda devreden ortağın teklifi bir öneriye davet niteliğindedir³⁵⁴. Lehine hak tesis edilen kişi devreden ortağa bir öneride bulunacaktır. Ortak, bu öneriyi kabul etmekle yükümlü değildir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, ortak, önerideki koşullarda üçüncü kişi ile sözleşme imzalayamayacak olup aynı koşullar altında payı devretmek isterse öncelik hak sahibinin olacaktır³⁵⁵. Aksi takdirde örneğin daha düşük bir bedel üzerinden

³⁵⁰ Pulaşlı, **Güncel Gelişmeler**, s.53, Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.215.

³⁵¹ Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.90; Murat Yusuf Akın / Rifat Cankat, “Limited Ortaklıklarda Opsiyon Haklarının Hukuki Niteliği”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 28, S. 2, Aralık 2022, s.986; Bozkurt, **Bağlam**, s.256; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.215; Uçar, **a.g.e.**, s.50.

³⁵² Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.90-91; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.247; Bozkurt, **Bağlam**, s.256; Uçar, **a.g.e.**, s.52.

³⁵³ Bozkurt, **Bağlam**, s.256; Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.987; Uçar, **a.g.e.**, s.53.

³⁵⁴ Bozkurt, **Bağlam**, s.256; Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.987.

³⁵⁵ Bozkurt, **Bağlam**, s.257; Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.988; Uçar, **a.g.e.**, s.53.

payın devredilme niyetinde olması halinde yine hak sahibine öncelikli olarak öneride bulunmalıdır³⁵⁶.

Önerilmeye muhatap olma hakkının getirdiği ikinci yükümlülük bir teklif yapılmasıdır. Bu durumda devredenin teklifi öneri sayılacak ve hak sahibinin kabul etmesi ile satış sözleşmesi kurulacaktır³⁵⁷. Devredenin üçüncü kişiye payı devredebilmesi, ancak hak sahibinin öneriyi reddetmesi halinde mümkündür³⁵⁸.

Önerilmeye muhatap olma hakkı yenilik doğuran haklar kapsamında değildir. Zira önalım hakkında olduğu gibi lehine hak tesis edilen kişinin payı devralmak istemesi, hakkın kullanılması açısından yeterli olmayacaktır³⁵⁹.

Bütün bu açıklamalar ışığında, şayet limited şirket esas sözleşmesinde önerilmeye muhatap olma hakkı düzenlenmiş ise bu durum pay devir sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir.

Sözleşme cezası:

Sözleşme cezası yahut TBK'daki ifadesi ile ceza koşulu, borca aykırılık oluşmadan önce taraflarca kararlaştırılan ve asıl borcun, hiç yahut gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda alacaklının borçluya ifa etmekle yükümlü olduğu bir edim borcu olarak tanımlanabilir³⁶⁰.

TTK 577/1-f maddesi uyarınca, kanunda yahut esas sözleşmede düzenlenmiş yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemesi hâlinde sözleşme cezası ödenmesi kararlaştırılması ancak esas sözleşmede bu konuda bir hüküm bulunması hâlinde mümkündür.

Limited şirketler genellikle az ortakla kurulmaktadır. Bu nedenle her ne kadar özden organ ilkesi terk edilmişse de limited şirket ortakları, anonim şirketlere kıyasla şirket işleyişine daha fazla dahil olmaktadır. Bunun sonucunda bazı şirket esas sözleşmelerinde, şirket sırlarına vakıf olan ortakların payını devretmesi hâlinde bu sırları açıklamaları yahut

³⁵⁶ Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.988.

³⁵⁷ Bozkurt, **Bağlam**, s.257; Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.988; Uçar, **a.g.e.**, s.54.

³⁵⁸ Bozkurt, **Bağlam**, s.257; Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.988.

³⁵⁹ Bozkurt, **Bağlam**, s.258; Akın-Cankat, **a.g.e.**, s.987; Uçar, **a.g.e.**, s.55.

³⁶⁰ Erol Cansel, Çağlar Özel, "Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu-The Penal Clause in Turkish Code of Obligations." **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, 2013; 8(Özel): s.713-714; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.430.

düzenlenmiş olması hâlinde rekabet yasağına aykırı hareket eden şirket ortağının bu davranışı sonucunda sözleşme cezası ödemekle sorumlu tutulması mümkündür³⁶¹.

Buna karşılık esas sözleşmede rekabet yasağı, yalnızca ortakları kapsayacak şekilde düzenlenebilecektir. Bir başka deyişle esas sözleşmede ortaklık sıfatının sona ermesinden sonrasını kapsayacak şekilde rekabet yasağı ve buna bağlı sözleşme cezası ön görülmesi mümkün değildir³⁶².

Şirket esas sözleşmesinde, sözleşme cezasının kararlaştırılmış olması hâlinde, TTK 595/1. maddesinde bu durumun devir sözleşmesinde belirtilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Önalım, alım ve geri alım hakları:

Önalım, alım ve geri alım hakları ile hedeflenen temel amaç, el değiştirmesi hâlinde payın, istenmeyen üçüncü kişilerin eline geçmesini engellemektir. Böylece ortaklık çevresi korunacak, şirket içerisindeki güç dengeleri bozulmayacak ve şayet mevcut ise yapılmış olan oy anlaşmaları işlerliğini korumaya devam edecektir³⁶³.

Önalım hakkı, lehine hak tesis edilen kişinin tek taraflı irade beyanı ile önalım hakkına konu şeyi devralma yetkisi veren bir yenilik doğurucu haktır³⁶⁴. Bu hakkın pay devir sözleşmelerine uygulanması halinde, pay sahibinin üçüncü kişi ile payını devretmek üzere anlaşmış olması halinde, lehine önalım hakkı tanınan kimse tek taraflı irade beyanı ile payı devralma yetkisine sahip olacaktır³⁶⁵. Ortaklardan birine ya da hepsine, şirkete hatta üçüncü kişilere önalım hakkı tanınması mümkündür³⁶⁶.

Alım hakkının söz konusu olduğu hâllerde ise hak sahibi, koşulları önceden belirlenmiş şekilde payı satın alma hakkına sahip olacaktır. Hak sahibi payı devralmak istediğini beyan ettiğinde karşı taraf da payı devretme borcu altına girecektir.

³⁶¹ Yıldırım/ Gözüyeşil, **a.g.e.**, s.1147.

³⁶² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.484, Pulaşlı, **Şerh**, s.3196.

³⁶³ Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.88, Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s.293; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.213; Seibt, **a.g.e.**s.1122; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, s.15.B.-68.

³⁶⁴ Tandoğan, **a.g.e.**, s.274; Ertaş, **a.g.e.**, s.404-405; Hatemi, **a.g.e.**, s.114.

³⁶⁵ Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.89.

³⁶⁶ Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.88.

Geri alım hakkında hak sahibi payını daha önce devretmiştir; ancak sahip olduğu hak kapsamında dilediği zaman devrettiği payı geri alabilecektir.

Önalım, alım ve geri alım hakları şirket esas sözleşmesinde düzenlenebileceği gibi esas sözleşmeden farklı olarak münferit bir sözleşme şeklinde de yapılması mümkündür. Bununla birlikte TTK 577/1-b hükmü uyarınca ortaklara yahut şirkete önalım, geri alım ve alım hakları tanınması için bunların esas sözleşmede düzenlenmiş olması gerekmektedir. Şirket esas sözleşmesinde düzenlenmiş önalım, alım, geri alım haklarının söz konusu olması hâlinde bu durum TTK 595/1. maddesi uyarınca pay devir sözleşmesinde belirtilmelidir.

Önalım, alım ve geri alım haklarının pay devir sözleşmeleri açısından doğurduğu sonuçlara ilerde yer verilecektir³⁶⁷.

1.5.2.7 Pay devir sözleşmelerinde geçersizlik hâlleri

Genel olarak:

Bir hukuki işlemin geçerli olabilmesi için işlemin, hukukun aradığı birtakım koşullara sahip olması gerekir. Şayet aranan koşullara sahip değil ise işlemde beklenen hukuki sonuçlar ortaya çıkmayacaktır³⁶⁸. İşlemde hangi eksikliklerin mevcut olduğuna göre karşılaşılabilecek yaptırım da değişkenlik göstermektedir.

Pay devir sözleşmelerinin hangi hâllerde geçersiz olacağına ilişkin TTK'da yer alan birtakım kuralların yanında genel hükümlerin de uygulanması mümkündür. Aşağıda pay devir sözleşmelerinde yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik hâlleri üzerinde durulacaktır.

Yokluk:

Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarında yahut kanunda kurucu unsur olarak kabul edilen unsurlarında eksiklik mevcut olması hâlinde yokluk ortaya çıkacaktır³⁶⁹. Kurucu

³⁶⁷ Önalım, alım ve geri alım haklarına ilişkin ek açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.10. Kısım “Devrin Önalım, Alım ve Geri Alım Hakları Açısından Doğurduğu Sonuçlar”

³⁶⁸ Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.281 v. Thur, **a.g.e.**, s.220.

³⁶⁹ Nomer, **Genel Hükümler**, s.43; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.220; Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.283; MehmetAyan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Adalet Yayınevi, 2020, s.142; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.123; Fahiman Tekil, “Yokluk, Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları”, **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan**, İstanbul 2000, s.1096-1097; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175.

unsurlarında eksiklik bulunan sözleşme varlık kazanamayacak ve hiçbir hukuki sonuç doğurmayacaktır³⁷⁰.

Bir sözleşmenin oluşabilmesi için karşılıklı olarak irade beyanlarının mevcut olması gerekir. Birbirine uygun irade beyanları, sözleşmenin kurucu unsurlarıdır. Bunun sonucu olarak, taraf iradelerinden biri mevcut değilse yahut taraf beyanları arasında bir uyuma yok ise sözleşme yoktur³⁷¹. Bu açıklamalar ışığında pay devir sözleşmelerini değerlendirmek gerekir ise sözleşmenin taraflarının belirli bir payın devri konusunda karşılıklı olarak uyumuş irade beyanlarının mevcut olmaması hâlinde yokluk söz konusu olacaktır.

Bir resmî senedin söz konusu olması için ya resmî memur tarafından re'sen düzenlenmiş olması yahut resmî memur tarafından senet altındaki imzaların onaylanması gerekecektir. Pay devir sözleşmelerinde taraf imzaları noter tarafından onaylandığından imzalar ve tarih açısından resmîyet gerçekleşecektir³⁷². Pay devir sözleşmesinde bulunan imzanın sahte olması hâlinde geçerli bir irade beyanından bahsedilemeyeceği için sözleşme yoklukla maluldür. Noter tarafından onaylanan devir sözleşmesi resmî senet niteliğinde olacağından imzanın sahteliği de ancak noterin davalı olarak gösterildiği ayrı bir davada ileri sürülebilecektir (HMK 208/4)³⁷³. Yargıtay'ın da bu yönde kararları mevcuttur³⁷⁴.

Koşulların mevcut olması hâlinde açılacak olan dava, yokluğun tespiti davasıdır ve ilgili olan herkes sözleşmenin yok olduğunun tespiti için dava açabilir³⁷⁵. Açılacak olan davada

³⁷⁰ Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 1. Cilt, 5. Baskı, İstanbul,0 Filiz Kitabevi, 2010, s.578; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.220; Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.284.

³⁷¹ Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.124; Ayan, **a.g.e.**, s.142.

³⁷² Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.302.

³⁷³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.299; Derekaya, **a.g.e.**, s.95.

³⁷⁴ **Yargıtay 11. H.D. 2016/11147 E. 2018/3388 K. 09.05.2018 T.** “... Dava, noterde düzenlenen limited şirket hisse devir sözleşmesinin sahteliği sebebiyle hisse devir sözleşmesinin yokluğunun tespiti, şirket hissedarlığının iptaline karar verilmesi istemine ilişkindir.... Resmî bir senetteki yazı veya imzayı inkâr eden tarafın bu iddiası, ancak ilgili evraka resmîyet kazandıran kişiyi de taraf göstererek açacağı ayrı bir davada incelenip karara bağlanabilir. Bu durumda, mahkemece ilgili noter hakkında, bu davayla birleştirme istemli olarak ayrı bir dava açmak üzere davacıya mehil verilmesi ve dava açıldığı takdirde bu dava ile birleştirilerek görülmesi gerekirken noterin yokluğunda noter sözleşmesinin sahteliği hakkında karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³⁷⁵ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.222; Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.285; Ayan, **a.g.e.**, s.142; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.124; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175.

zaman sınırlaması yoktur³⁷⁶. Nitekim Yargıtay, devredenin imzasının sahte olduğu iddiası ile açılan davada 10 yıllık zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle davanın reddini doğru bulmamış, sahtelik iddiasının ileri sürülebilmesinin bir zaman sınırına tabi olmadığı yönünde hüküm kurmuştur³⁷⁷.

Butlan:

Bir sözleşmenin kurucu unsurları mevcut olmasına rağmen kamu düzenini ilgilendirecek önemde geçerlilik şartlarının gerçekleşmemiş olması hâlinde sözleşme batıldır³⁷⁸.

Butlana ilişkin genel düzenleme TBK 27. maddede yer almaktadır. TBK 27. maddesi uyarınca “*kanunun emredici hükümlerine, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler*” batıldır. Söz konusu düzenlemenin pay devir sözleşmelerine de uygulanması gerekir.

Bir sözleşmenin batıl olması denince ilk akla gelen ve uygulamada da en çok karşılaşılan durum şekle aykırılıktır. TTK 595. maddesinde pay devir sözleşmelerinde hangi şekil kurallarına uyulacağı açıkça düzenlenmiştir. Limited şirketlerde payın devrinin geçerli bir şekilde gerçekleşebilmesi için sözleşmenin yazılı şekilde yapılması, imzaların noterde onaylanması ve genel kurulun devri onaylaması gerekmektedir. Sözleşmenin sözlü şekilde yapılmış olması yahut yazılı yapılmış olmasına rağmen imzaların noter tarafından onaylanmamış olması hâlinde şekil kurallarına aykırılık söz konusu olacak ve sözleşme batıl olacaktır³⁷⁹.

Yargıtay 6762 Sayılı TTK döneminde verdiği bir kararda kanunda belirtilen şekil şartlarının ve genel kurul tarafından devrin onaylanmasının yanında devrin, pay defterine de işlenmesi gerektiği, bu üç aşamadan birinin eksik bırakılması hâlinde devir işleminin geçersiz ve yok

³⁷⁶ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.222; Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.285; Ayan, **a.g.e.**, s.142; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.124; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175.

³⁷⁷ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/3912 E., 2019/6188 K., 07.10.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³⁷⁸ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.223; v. Thur, **a.g.e.**, s.221; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.124; Ayan, **a.g.e.**, s.143; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.130; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175; İhsan Erdoğan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, 2019, s.73; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.556.

³⁷⁹ Ayrıca bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.3.4. Kısım “Şekle Aykırılığın Sonuçları”.

hükmünde olduğu yönünde görüş bildirmiştir³⁸⁰. Kanaatimizce Yargıtay kararında kullanılan ifadeler hatalıdır. Zira bir sözleşmenin hem geçersiz hem de yok olması mümkün değildir. Yokluğa ilişkin yaptığımız açıklamalarda da dile getirdiğimiz üzere bir sözleşmenin yokluğu hâlinde sözleşme hiç oluşmamıştır. Geçersizlik hâlinde ise sözleşmenin kurucu unsurları tam olmakla beraber batıl olmasını gerektiren sebepler mevcuttur. Bu nedenle sözleşmenin geçersiz ve yok olduğu yönünde hüküm kurulması hatalıdır.

Bir sözleşmenin geçerli olabilmesi için aranan bir diğer koşul da sözleşmenin taraflarının fiil ehliyetine sahip olmasıdır. Pay devir sözleşmesinin taraflarının fiil ehliyetinin bulunmaması (tam ehliyetsiz olması) halinde sözleşme batıl olacaktır.

Limited şirketlere ilişkin TTK'da getirilmiş bir takım emredici düzenlemeler de pay devir sözleşmelerinin batıl olması sonucunu doğurabilir. Limited şirketlerin, TTK 574/3. maddesi uyarınca, tek ortak şirketin kendisi olacağı şekilde kendi esas sermaye payını devralması veya TTK 574/1. maddesi uyarınca devir ile ortak sayısının elliye aşmış olması³⁸¹ halinde konusu bu emredici hukuk kuralına aykırılık teşkil eden devir sözleşmeleri batıl olacaktır.

Limited şirketin kendi payını devralması hâlinde TTK 612. maddede birtakım sınırlar getirilmiştir³⁸². Bu kuralı dolanmak amacı ile üçüncü kişi adına ancak şirket hesabına payın devralınması hâlinde sözleşmenin akıbetine ilişkin bir düzenleme limited şirketlerde mevcut değildir. Buna karşılık anonim şirketlere ilişkin TTK 379/1. maddesinin burada kıyasen uygulanması mümkündür³⁸³. TTK 379/1. maddesi uyarınca şirketin kendi payını devralması hâlinde, TTK 612. maddede düzenlenen sınırlama, üçüncü kişi tarafından kendi adına ancak

³⁸⁰ **Yargıtay 11. H.D.** 2013/11162 E., 2014/304 K., 08.01.2014 T. “... devir ve dava tarihinde yürürlükte bulunan TTK'nın 520. maddesine göre, yukarıda belirtilen işlemlerden başka devir işleminin geçerli olması için bir de ayrıca pay defterine kaydı gerekmektedir. Limited şirketlerde pay devrinin geçerliliği için belirtilen bu üç aşamanın yerine getirilmesi zorunludur. Bunlardan birinin eksik olması hâlinde devir işlemi geçersiz ve yok hükmündedir ve bu iddia zamanaşımına tabi değildir.”

³⁸¹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.401; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.10-11. Ayrıca bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.8. Kısım “Payın Devri İle Ortak Sayısının Elli Kişiyi Geçmesi ve Sonuçları”.

³⁸² Şirketin kendi payını devralmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım “Pay devir sözleşmesinde devralanın şirket olması halinde uygulanacak kurallar”.

³⁸³ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.47; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.429.

şirket hesabına iktisap ettiği paylar için de geçerli olacaktır. Bu kurala aykırı olan devir sözleşmeleri batıldır.

Butlana bir başka örnek şirketin sermaye borcu ödenmemiş payını devralmasıdır. Her ne kadar limited şirketlerde bunu yasaklayan bir düzenleme mevcut olmasa da TTK 585. maddesinden yola çıkarak TTK 379/4. maddesinde yer alan sermaye bedeli tamamen ödenmemiş payların şirket tarafından devralınamayacağına ilişkin düzenlemenin kıyasen uygulanması ile sözleşmenin konusunu sermaye bedelleri ödenmemiş paylar oluşturuyor ve devralan sıfatı şirkete ait ise sözleşme batıl olacaktır³⁸⁴.

Sözleşmenin batıl olması halinde ilgili herkes bu durumu ileri sürebileceği gibi bir uyuşmazlık yaşanması hâlinde hâkim tarafından da re'sen dikkate alınacaktır³⁸⁵. Nitekim Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, miras bırakanın devir sırasında ayırt etme gücüne sahip olmadığı gerekçesiyle sözleşmenin batıl olduğuna ilişkin tespit talebinin menfaati olan herkes tarafından ileri sürülebileceği, bu konuda bütün mirasçıların birlikte hareket etme zorunluluğu bulunmadığı yönünde hüküm kurmuştur³⁸⁶.

Sözleşmenin batıl olduğunun ileri sürülebilmesi, herhangi bir süre kısıtlamasına tabi olmadığı gibi açılacak olan dava da sözleşmenin butlanının tespiti davası olacaktır³⁸⁷.

³⁸⁴ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.761; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.498; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.152; Çapa, **a.g.e.**, s. 125. Ayrıca bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.4.2. Kısım/ iii. *Başlık* “Bedeli tamamen ödenmemiş esas sermaye payının devre konu olması”.

³⁸⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.267; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.152; v. Thur, **a.g.e.**, s.222; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Turhan Kitabevi, 2021, s. 132; Ayan, **a.g.e.**, s.144; Murat Doğan/ Gökhan Şahan / İsmail Atamulu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**, Seçkin Yayıncılık, 2019, s.125; Erdoğan, **a.g.e.**, s.73.

³⁸⁶ **Yargıtay 11. H.D.**, 2019/2353 **E.**, 2020/535 **K.**, 20.01.20020 **T.**, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³⁸⁷ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.267; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 132; Ayan, **a.g.e.**, s.144; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.125; Erdoğan, **a.g.e.**, s.73.

Batıl hâle gelen sözleşmenin tarafları, sözleşmeye dayanarak verdiklerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak geri alabilecektir³⁸⁸. Yargıtay'ın bu konudaki yerleşik kararları da bu yöndedir³⁸⁹. Payı devir borcunu doğuran işlemler açısından da sonuç aynıdır. Hakkın kötüye kullanılmasının söz konusu olduğu hâllerde artık sözleşmenin batıl olduğu ileri sürülemeyecektir³⁹⁰. Örneğin yazılı şekilde yapılan sözleşme noterde onaylanmamış olmasına rağmen taraflar yüklendikleri edimleri ifa etmişlerse ve sözleşme şirket tarafından onaylanmış ise bu durumda artık sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmek TMK 2. maddesine aykırılık teşkil edecektir³⁹¹. Bir başka deyişle sözleşme batıl olmasına rağmen borç ifa edilmiş yahut ifa edilmiş sayılacak kadar büyük bir kısmı yerine getirilmiş ise artık taraflar sözleşmenin geçersizliğini ileri süremeyecektir³⁹². Sözleşmenin batıl olduğunu öğrendikten uzun süre sonra, butlan iddiasında bulunulması da yine hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılık teşkil edecektir³⁹³. Yargıtay'ın da sözleşmenin batıl olmasının ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil ettiği hâllerde sözleşmenin geçerli sayılabileceği yönünde kararları mevcuttur³⁹⁴.

³⁸⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.284, 292; Erçin, **a.g.e.**, s. 2069; Arslanlı, **TTK 520**, s.193; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.188; Şener, **Emsal Kararlar**, s.607; Taşdelen, **a.g.e.**, s.103; Tekinalp, **Tescil Davası**, s.3.

³⁸⁹ **Yargıtay 11. H.D.**, 2018/782 E., 2019/2723 K., 08.04.2019 T. “...taraflar arasında adi yazılı olarak yapılan pay satış sözleşmesinin geçersiz olması nedeniyle de HMK m.10 ve TBK m.89'un somut olayda uygulanamayacağı, davacının geçersiz sözleşme nedeni ile verdiklerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri isteyebileceği...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

³⁹⁰ Öz, **a.g.e.**, s.367; Doğrusöz Koşut, **a.g.e.**, s.374; Neslihan Pelvan, "Limited Şirketlerde Pay Devri", **Bursa Barosu Dergisi**, C. 43, S. 107, Mart, 2019, s.85; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.160; Bora, **a.g.e.**, s. 79; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, s.15.B.-128; Çığsar, **a.g.e.**, s.45; Taşdelen, **a.g.e.**, s.103; Ayan, **a.g.e.**, s.143; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.124; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 132.

³⁹¹ Öz, **a.g.e.**, s.367; Doğrusöz Koşut, **a.g.e.**, s.374; Pelvan, **a.g.e.**, s.85; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.160; Bora, **a.g.e.**, s. 79.

³⁹² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.296; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.284; Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.569; Seibt, **a.g.e.**, s.1112.

³⁹³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.297.

³⁹⁴ **YHGK 1993/11-500 E.**, 1993/725 K., 17.11.1993 T. “her ne kadar, ortaklık pay devri yasada öngörülen biçim koşuluna uygun olarak gerçekleştirilmemişse de, bu konuda alınan şirket genel kurulu kararındaki karşılıklı edimler taraflarca yerine getirilmiş olduğundan, artık ortaklık pay devrinin şekle uygun bulunmadığını ileri sürmenin “çelişkili davranış yasağı”na gireceği ve M.K.nun 2. maddesinde ifadesini bulan dürüstlük kuralıyla bağdaşmayacağı kuşkusuzdur.” (www.legalbank.com.tr)

Batıl olan sözleşme genel kurul tarafından onaylansa dahi hüküm doğurmayacaktır.

İptal edilebilirlik:

Hukukumuzdaki geçersizlik hâllerinden biri de iptal edilebilirliktir. İptal edilebilirlikte hukuk düzeni hukuki işlemin ilgisine belli şartlar altında işlemi tek taraflı olarak iptal edebilme yetkisi vermiştir³⁹⁵. İptal edilebilirlik hâlinde, sözleşme mevcut olmakla birlikte butlanda olduğu gibi yoğun bir hukuka aykırılık mevcut değildir. Söz konusu hukuka aykırılık sözleşmenin taraflarını ilgilendirmektedir. Yahut nispi emredici bir hukuk kuralına aykırılığın da söz konusu olması mümkündür.

İptal hakkının kullanılması bozucu yenilik doğuran bir hak niteliğindedir. İptal hakkının kullanılması için dava açılması şart olmayıp tek taraflı bir irade beyanı şeklinde sözleşmenin karşı tarafına yöneltilmesi yeterlidir³⁹⁶. İptal hakkının kullanılması belirli bir şekil şartına da tabi değildir. İptal hakkını kullanan tarafın irade beyanının karşı tarafa ulaşması ile birlikte sözleşme baştan itibaren geçersiz hâle gelecektir³⁹⁷.

Yokluk ve butlandan farklı olarak iptal edilebilirlik hâlinde ilgili herkes değil sadece kendisine iptal hakkı tanınan taraf bu imkândan faydalanabilir³⁹⁸. İptal hakkı kullanılana kadar sözleşme geçerli bir sözleşme gibi bütün sonuçlarını doğurmaya devam eder.

Bir sözleşmenin taraflarından birinin borçlanma iradesinin gerçek durum ile uyuşmaması hâlinde bu sözleşmenin iptal edilebilir olduğu kabul edilmektedir³⁹⁹. Bununla birlikte iradenin gerçeği yansıtmaması yeterli olmayıp iptal hakkının kullanılması gerekir. İptal hakkı kullanılana kadar sözleşme geçerliliğini korumaya devam eder. İptal hakkının kullanılması ile de sözleşme ilişkisi geçmişe etkili şekilde ortadan kalkacaktır⁴⁰⁰.

Bir pay devir sözleşmesinin de gerekli koşulların mevcut olması hâlinde iptal edilebilir olması gerekir. Pay devir sözleşmesi yapılırken taraflardan birinin iradesinin yanılma,

³⁹⁵ Ayan, **a.g.e.**, s.145; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.126; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 133.

³⁹⁶ v. Thur, **a.g.e.**, s.226; Erhan Kanişlı, **İsviçre- Türk Borçlar Hukukuna Göre Sözleşmenin Kurulmasında Yanılma**, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.535; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 133; Ayan, **a.g.e.**, s.145; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.126.

³⁹⁷ Kanişlı, **a.g.e.**, s.535; Ayan, **a.g.e.**, s.145; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.126; Erdoğan, **a.g.e.**, s.74.

³⁹⁸ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 133; Ayan, **a.g.e.**, s.145; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.126; Erdoğan, **a.g.e.**, s.74.

³⁹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.393.

⁴⁰⁰ Vardar Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.135; Kanişlı, **a.g.e.**, s. 533; Ayan, **a.g.e.**, s.145; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.126; Erdoğan, **a.g.e.**, s.74.

aldatma yahut korkutmayla sakatlanmış olması hâlinde iptal hakkının kullanılması mümkündür. Yanılma ve aldatma hâlinde, yanılma ve aldatmanın öğrenilmesinden, korkutma hâlinde ise korkutmanın etkisinin ortadan kalkmasından itibaren bir yıl içerisinde iradesi sakatlanan taraf, pay devir sözleşmesi ile bağlı olmadığını bildirmelidir. Bu bildirim ile birlikte pay devir sözleşmesi geçmişe etkili şekilde ortadan kalkacak ve sözleşme uyarınca taraflar yüklendikleri edimleri ifa etmişler ise sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak verdiklerinin iadesini talep edebilecektir⁴⁰¹. İptal hakkının belirlenen sürede kullanılmaması hâlinde ise sözleşme, TBK 39. maddesi uyarınca onanmış kabul edilir.

Borçlanma iradesinin gerçeği yansıtmadığını iddia eden taraf iddiasını ispatla mükelleftir. Yargıtay verdiği bir kararda devir bedeli konusunda iradesinin aldatma ile sakatlandığı gerekçesi ile iptal davası açan tarafın iddiasını yazılı delil ile ispat etmesini aramıştır. Yargıtay sadece devir bedelinin gerçek değerden düşük olmasını, aldatmanın varlığını ispat açısından yeterli görmemiştir. Noter tarafından imzaları onaylı sözleşmede devir bedelinin nakden alındığı yönündeki beyana karşılık, davacının yine yazılı delil ile iddiasını ispat etmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir⁴⁰².

Kanunda düzenlenmiş bir diğer iptal edilebilirlik hâli ise TBK 28. maddede yer alan aşırı yararlanmadır. TBK 28. maddesi uyarınca aşırı yararlanmanın söz konusu olabilmesi için gerekli olan koşullar, sözleşmenin taraflarının yüklendikleri edimlerde açık bir oransızlık olması ve bu oransızlığın zarar görenin zor durumda kalmasından, düşüncesizliğinden yahut deneyimsizliğinden kaynaklanmasıdır. Bir başka deyişle sözleşmenin taraflarının sözleşme yapıldığı sırada iradeleri yaptıkları açıklama doğrultusunda olmakla birlikte iradenin oluşmasında kanunda sayılan nedenler (zor durumda kalma, düşüncesizlik ya da deneyimsizlik hali) etkili olmaktadır⁴⁰³. Oransızlık sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut

⁴⁰¹ Vardar Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.136-137; Kocayusufoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.437.

⁴⁰² **Yargıtay 11. H.D.**, 2019/1129 E., 2019/7709 K., 02.12.2019 T., (<https://karararama.yargitay.gov.tr>)

⁴⁰³ Zevkliler- Ertaş-Havutcu-Aydoğdu-Cumaloğlu, **a.g.e.**, s.188; Ramazan Aydın, “Aşırı Yararlanma (TBK 28)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, S.1, 2013, s.93.

olmalıdır⁴⁰⁴. Örneğin payın devrinden sonra payın değerinin birden artması halinde aşırı yararlanmadan bahsedilemeyecektir.

Pay devir sözleşmelerinde de aşırı yararlanma hükümlerine dayanarak zarar gören taraf somut olayın özelliklerine göre sözleşmeyle bağlı olmadığını karşı tarafa bildirebileceği gibi sözleşme ile bağlı kalmaya devam ederek, edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini de talep edebilir. İptal hakkının kullanılması hâlinde sözleşme baştan itibaren geçersiz olacak ve taraflar bu kapsamda ifa ettikleri edimlerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak geri isteyebilecektir⁴⁰⁵. İptal hakkı, aşırı yararlanmanın zarar görenin düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden kaynaklandığı hâllerde bu durumun öğrenildiği, zor durumda kalması hâlinde ise bu durumun ortadan kalktığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde kullanılmalıdır. Aşırı yararlanma hâlinde irade sakatlıklarından farklı olarak iptal hakkının kullanılmasında TBK 28/2. maddesinde bir üst sınır belirlenmiştir. Buna göre iptal hakkı her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten itibaren beş yıl içerisinde kullanılmalıdır.

Pay devir sözleşmesinde tarafların her ikisinin yahut aleyhine aşırı yararlanmanın söz konusu olduğu tarafın tacir olması halinde yine iptal edilebilirliğe başvurulup başvurulamayacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Esasen limited şirkette ortaklar tacir sıfatına sahip değildir. Tacir sıfatına sahip olan limited şirketin kendisidir. Buna karşılık devreden yahut devralanın ayrıca tacir sıfatına sahip olması da mümkündür. Ticaret Kanununu incelediğimizde tacirler hakkında aşırı yararlanmaya ilişkin özel bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. TMK 5. maddesi uyarınca TBK’da yer alan genel hükümler uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanacaktır. Bu durumda aşırı yararlanma hükümleri tacirler açısından da geçerli olacaktır. Ancak bir tacirin düşüncesizlik yahut deneyimsizlik gerekçelerine dayanarak aşırı yararlanma hükümlerinin uygulanmasını talep etmesi mümkün olmayacaktır⁴⁰⁶. Zira TTK 18. maddesi uyarınca tacirler, ticaretlerine ilişkin bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etme yükümlülüğü altındadır.

⁴⁰⁴ Zevkliler- Ertaş-Havutcu-Aydoğdu-Cumalıoğlu, **a.g.e.**, s.189, Aydın, R., **a.g.e.**, s.92; Seda İrem Çakırca, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Aşırı Yararlanma Kavramı**, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s.135; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.484.

⁴⁰⁵ Vardar Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.140, Çakırca, **a.g.e.**, s.302.

⁴⁰⁶ Hayrettin Çağlar, “Aşırı Yararlanma Gabin Hükümlerinin Tacirler Bakımından Uygulanması (TBK m.28)”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü**, C.32, S.4, 2016,s.73, Aydın, R., **a.g.e.**, s.90; Çakırca, **a.g.e.**, s.165, Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.492.

Bu durumda bir tacirin aşırı yararlanma hükümlerinden faydalanabilmesi, ancak zor durumda kalması halinde mümkündür⁴⁰⁷.

1.5.2.8 Borçlandırııcı işlemdeki geçersizliğin payın devrine etkisi

Tarafların arasında devir sözleşmesinden önce bir devir vaadi sözleşmesi yapılmış olması hâlinde bu sözleşmenin geçersizliğinin payın devrine etkisi ayrıca incelenmelidir. Bu sorunun çözümünde devir sözleşmesinin illi mi (sebebe bağlı mı) yoksa mücerret mi (sebepten soyut mu) kabul edileceği önem arz etmektedir. Şayet illi olduğu kabul edilir ise borçlandırııcı işlemin geçersizliği devir sözleşmesini de geçersiz hâle getirecek ve devralan her ne kadar devir genel kurulda onaylanmış olsa dahi ortaklık sıfatını kazanamayacaktır. Devrin mücerret olduğunun kabul edilmesi hâlinde ise devir sözleşmesi ve genel kurul onayından oluşan tasarruf işlemi bu geçersizlikten etkilenmeyecek, devralanın ortaklık sıfatı devam edecektir.

Taşınmaz satış sözleşmelerinde illilik ilkesinin geçerli olduğu kanunda açıkça düzenlenmiş olmasına karşılık (TMK 1024. madde) taşınır satış sözleşmelerine ilişkin kanunda açık bir düzenleme mevcut değildir. Doktrindeki bir görüşe göre taşınır satış sözleşmesi illi bir sözleşmedir⁴⁰⁸. Borçlandırııcı işlemdeki geçersizlik tasarruf işlemi de etkileyecektir. Ayrıca taşınmazlar için kanunda açıkça kabul edilen illilik ilkesi ile böylece taşınır satış sözleşmeleri de uyumlu hale gelecektir⁴⁰⁹. Buna karşılık diğer görüş uyarınca taşınır satış sözleşmesinde mücerretlik ilkesi geçerlidir⁴¹⁰. Bu görüş uyarınca borçlandırııcı işlem içerisinde mülkiyeti devir iradesini içermez bunun için tasarruf işlemine ihtiyaç vardır. Tasarruf işlemi ile taraflar taşınırın mülkiyetinin karşı tarafa geçişi hakkında anlaşmaktadır.

Doktrinde taşınır satış sözleşmelerinde illilik ilkesinin geçerli olduğu hakim görüş olmasına karşılık, doktrindeki genel görüş ve bizim de kanaatimiz uyarınca pay devir sözleşmelerinde

⁴⁰⁷ Çağlar, **a.g.e.**, s.73, Aydın, R., **a.g.e.**, s.91, Çakırca, **a.g.e.**, s.165; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.492.

⁴⁰⁸ Tandoğan, **a.g.e.**, s.79; Eren, **a.g.e.**, s.30, Haluk Burcuoğlu, “Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık ve Soyutluk Kavramları ve Bu Kavramlar Kapsamında Sebepsiz Zenginleşme”, **İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.1, 2018, s.57; Tekinay **a.g.e.**, s.3-4; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.129; Nomer- Engin, **a.g.e.**, s.113; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.78; Sert Sütçü, **Özel Hükümler** (Ed. Öz), s.55.

⁴⁰⁹ Eren, **a.g.e.**, s.30; Tekinay **a.g.e.**, s.3-4.

⁴¹⁰ Yavuz, **a.g.e.**, s.62.

mücerretlik ilkesi geçerlidir⁴¹¹. Pay devir sözleşmesinde devir sebebinin gösterilmesine gerek yoktur.

Bununla birlikte bir görüşe göre şayet borçlandırııcı işleme özel olarak devir sözleşmesinde yer verilmiş ve iki sözleşme arasında bağlantı kurulmuş ise bu bağlantı devir sözleşmesini illi hâle getirecektir⁴¹².

Borçlandırııcı işlemdeki şekle aykırılığın tasarruf işlemine etkisi ise ayrıca değerlendirilmelidir. Her ne kadar taraflar arasında şekil şartına aykırı bir borçlandırııcı işlem yapılmışsa da sonrasında tasarruf işlemi niteliğindeki pay devir sözleşmesinde kanunda düzenlenen şekil şartına uyulmuş ise artık borçlandırııcı işlemin geçersizliği ileri sürülemeyecektir⁴¹³. Tasarruf işleminin şekle uygun gerçekleşmesi borçlandırııcı işlemdeki şekle aykırılığın sonuçlarını düzeltici bir etkiye sahip olacaktır. Kaldı ki borçlandırııcı işlem ile taraflar, bir tasarruf işlemi yapma yükü altına gireceklerdir. Şayet sonrasında geçerli bir pay devir sözleşmesi yapılmış ise bu tarafların borçlandırııcı işlem ile yükledikleri edimi ifa ettikleri anlamına gelecektir. Bu durumda borçlandırııcı işlemin şekle aykırılık nedeniyle geçersizliğinin ileri sürülmesi TMK 2. maddeye de aykırılık teşkil edecektir.

⁴¹¹ Arslanlı, **TTK 520**, s.170; Demirkapı, **Payın Devri**, s. 205; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.167; Yanlı, **Şekil**, s.678; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.242; Pulaşlı, **Şerh**, s.3118; Trüeb, **a.g.e.**, s.87; Wibmer, **a.g.e.**, s.2092

⁴¹² Arslanlı, **TTK 520**, s.170; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.167; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.242; Pulaşlı, **Şerh**, s.3118.

⁴¹³ Türe, **a.g.e.**, s. 146-147; Derekaya, **a.g.e.**, s.65; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.286; Stephan Brandes, **GmbHG (Bork/Schäfer)**, 5. Baskı, RWS Yayınevi, 2022, s.384; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.114; Verse, **a.g.e.**, §15, Rn.78; Holger Altmeynen, **Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung: GmbHG**, 11. Baskı, C.H. Beck, 2023, §15, Rn.83; Hâilil Arslanlı, **Ticaret Kanunu Şerhi- Limited Şirketler**, 2. Kitap, 7. Fasil, Fakülteler Matbaası, 1963, s.189; Ünal Tekinalp, “*Limited Ortaklık Payının Devrinde Tescil Davası*” **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, XIX. 10 Mayıs 2003, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2003, s.3; Siffert Rino / Fischer Marc Pascal / Petrin Martin, **GmbH-Recht**, SHK, 2008, s.95; Lukas Handschin / Christof Truniger, , **Die GmbH**, Schulthess Juristische Medien AG, 3. Baskı, 2019, s.256; Florian S. Jörg / Oliver Arter, **Das Recht der schweizerischen Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)**, Staempfli Verlag, 2015, s.145; Hans Rudolf Trüeb,, **GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere – Bucheffektengesetz**, Schultesss, 3. Baskı, 2016, s.87.

1.5.2.9 Pay devir sözleşmelerinden kaynaklanan taleplerde zamanaşımı

Pay devir sözleşmesinden doğan taleplerin ileri sürülmesinde uygulanacak zamanaşımı süresine ilişkin Ticaret Kanunu'nda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda söz konusu uyuşmazlıklarda uygulanması gereken zamanaşımı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan hükümlerin incelenmesi yolu ile tespit edilecektir.

Pay devir sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda yerleşik yargı kararları uyarınca zamanaşımı süresi TBK 147. maddesi uygulanmak suretiyle tespit edilmektedir. İlgili düzenleme uyarınca *“bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri temsilcileri denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar”* beş yıllık zaman aşımına tabidir⁴¹⁴.

Bu durum doktrinde eleştirilmektedir⁴¹⁵. Bizim de taraftarı olduğumuz bu görüş uyarınca TBK 147. maddede düzenlenen beş yıllık zamanaşımı, ortaklık sözleşmesinden kaynaklanan ve ortakların birbirleri ile yahut ortak ile şirket arasında doğan uyuşmazlıklar açısından uygulanacaktır. Pay devir sözleşmelerinde devralan, sözleşmenin genel kurul tarafından onaylandığı tarihe kadar ortak sıfatına sahip değildir. Sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanmasının ardından ise devreden ortak sıfatını kaybetmektedir. Bu durumda gerek devrin gerçekleşmesinden önce gerekse devrin tamamlanmasının ardından doğacak uyuşmazlıklarda taraflardan biri ortak sıfatına sahip olamayacağından söz konusu uyuşmazlıklar ortaklar arasında doğmuş sayılamayacaktır. Kaldı ki uyuşmazlık ortaklık sözleşmesinden değil taraflar arasındaki pay devir sözleşmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durumda devir sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda TBK 146. maddede yer alan genel zamanaşımı süresi uygulanmalıdır. TBK 146. maddesi uyarınca kanunda aksi yönde bir düzenlemenin mevcut olmadığı hallerde her alacak on yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır.

⁴¹⁴ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. H.D. 2021/1719 E, 2021/1459 K., 02.12.2021 T. *“...şirket payı devir sözleşmesinden kaynaklanan alacak iddialarının da TBK'nın 147. maddesi gereğince beş yıllık zaman aşımı süresine tabidir.”* (www.lexpera.com)

⁴¹⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.171-172.

Yargıtay'ın TBK 147. maddesi uyarınca zamanaşımı süresinin beş yıl olarak uygulanması gerektiği yönündeki kararlarında, doktrinde ileri sürülen bu görüşü benimseyen karşı oy yazıları da mevcuttur⁴¹⁶.

⁴¹⁶ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/574 E., 2019/2499 K., 01.04.2019 T. sayılı kararında, karşı oy yazısında, TBK 147/1- b. 4'te düzenlenen 5 yıllık zamanaşımının ortaklar arasındaki alacak davaları için geçerli olduğu, oysa devredenin devir ile birlikte ortaklık sıfatını kaybetmesi, uyuşmazlığın ortaklık sözleşmesinden değil taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanması nedeniyle uygulanması gereken zamanaşımının TBK 146. maddesi uyarınca 10 yıl olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

2. DEVRİN GENEL KURUL TARAFINDAN ONAYLANMASI, PAY DEFTERİNE İŞLENMESİ VE TESCİLİ

2.1 GENEL KURULUN ONAYI

2.1.1 Genel Olarak

Limited şirketlerde genel kurul, karar organı olup bütün ortakların katılımı ile oluşmaktadır. Genel kurulda alınan kararlar toplantıya katılmış ya da katılmamış, öneriye olumlu ya da olumsuz oy vermiş bütün ortakları bağlayacaktır. Genel kurulun toplanması hakkındaki düzenleme TTK 617. maddede yer almakta olup, TTK 617/3. maddesinde yer alan atıf nedeniyle anonim şirketler genel kurul toplantılarına ilişkin bazı hükümler de kıyasen uygulanacaktır. Buna göre genel kurula çağrı, azınlığın çağrı ve öneri hakkı, genel kurul gündemi, öneriler, genel kurulun çağrısız yapılması, hazırlık önlemleri, toplantı tutanağı ve toplantıya yetkisiz katılma konularında bir uyuşmazlık yaşanması hâlinde anonim şirkete ilişkin hükümler limited şirketler hakkında da kıyasen uygulanır.

Devrin onaylanması yahut reddedilmesi yönündeki genel kurul kararları, taraflar arasındaki devir sözleşmesi hakkında şirketin iradesini yansıtmaktadır. Şirketin iradesinin hangi yönde olduğunun tespiti önem arz eder. Zira devreden ile şirket arasındaki ortaklık ilişkisi pay devir sözleşmesinin onaylanması ile devralana geçmektedir⁴¹⁷. Bu nedenle sözleşmede kalan taraf olarak, limited şirket genel kurulunca devir sözleşmesinin onaylanması yasal bir gerekliliktir.

Pay devrinin gerçekleşebilmesi için yazılı şekilde yapılan ve imzaları noter tarafından onaylanan sözleşmenin şirket esas sözleşmesinde genel kurul onayının kaldırıldığı hâl istisna olmak üzere genel kurul tarafından onaylanması gerekmektedir. Genel kurul tarafından onaylanacak olan sözleşme mutlaka geçerli bir sözleşme olmalıdır. Geçersiz bir sözleşme genel kurul tarafından onaylansa dahi geçerli hâle gelmeyecektir.

⁴¹⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.254; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.755; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.438; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.100; Bora, **a.g.e.**, s. 82; Şener, **Emsal Kararlar**, s.626; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.96.

Devrin genel kurul onayı ile gerçekleşmesi kanuni bağlam olarak nitelendirilebilir⁴¹⁸; ancak bu kanuni bağlam, nispi emredici niteliktedir⁴¹⁹. Zira esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile genel kurul onayı kaldırılabilmesi gibi devrin reddedilmesi için belli koşulların varlığının aranması da düzenlenebilir⁴²⁰.

Esas sözleşme ile genel kurul onayının kaldırılabilmesi eTTK'da yer almayan bir düzenlemedir. 6102 Sayılı TTK ile limited şirketlere pay devirlerinde genel kurul onayını kaldırma yetkisi tanınarak hem sözleşme özgürlüğünün genişletilmesi hem de limited şirketlerin sermaye şirketlerine yakınlaştırılması yönünde bir adım atılmıştır. Türk hukukunda ve İsviçre hukukunda⁴²¹ pay devirlerinde kural, genel kurulun onayının aranması olmakla birlikte Alman hukukunda kural olarak payın devrinde genel kurulun onayı aranmayacaktır. GmbHG §15/V hükmü uyarınca şirket esas sözleşmesine konulacak bir hüküm ile genel kurul onayı devrin gerçekleşmesi için şart koşulabilecektir.

Devir sözleşmesinin onaylanması genel kurulun mutlak görevlerinden biri olup müdürlere devredilmesi mümkün değildir (TTK 616/1-g). Pay devrinin onaylanması devredilemez bir yetki olduğu kadar genel kurul açısından aynı zamanda bir görev de teşkil eder. Doktrinde, genel kurul onayının esas sözleşme ile kaldırılabilmesinin düzenlenmiş olmasına karşılık, onay yetkisinin başka bir organa devredilememesi eleştirilmektedir⁴²². Buna göre esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile genel kurul onayı tamamen kaldırılabilirken, bu

⁴¹⁸ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.750; Pulaşlı, **Şerh**, s.3092; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.306; Önal, **a.g.e.**, s.,116; Emine Develi Ayverdi, Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 81. S. 80(1), 2022, s.89; Pulaşlı, **Şerh**, s.3101; Dural, **a.g.e.**, s.120; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.131; Şener, **Emsal Kararlar**, s.629; Tekinalp, **Tescil Davası**, s.3.

⁴¹⁹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.751; Önal, **a.g.e.**, s.117; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.755; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.493; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.131; Tamer Bozkurt, "Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri, Devir Sınırlamaları ve Özellikle Yasal İntikallerde Ortaya Çıkabilecek Sorunlar" **Ticaret Hukukunda Genç Yaklaşımlar** No:10, On İki Levha Yayınları, 2021, s.369.

⁴²⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.751; Önal, **a.g.e.**, s.117; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.755; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.493; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.131.

⁴²¹ OR 786. maddesi uyarınca aksi bir düzenlemenin bulunmadığı hâllerde pay devrinin geçerli olabilmesi için mutlaka genel kurul onayı aranacaktır.

⁴²² Demirkapı, **Payın Devri**, s.316; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.199.

onayın şirket içinde yönetim yetkisine sahip kişilere de verilebilmesi gerektiği savunulmaktadır⁴²³.

Kanaatimizce her ne kadar esas sözleşme ile genel kurul onayının kaldırılması mümkün ise de mevcut düzenlemeler dikkate alındığında bu görevin bir başka organa yahut yönetim yetkisine sahip kişilere devri mümkün değildir. Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça devrin onaylanmasının genel kurulun devredilemez görevleri arasında sayılması karşısında, genel kurul kararının kaldırılabilmesi ancak başka organa devrinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Genel kurul tarafından devrin onaylanması da kendi içerisinde bazı bölümlere ayrılmaktadır. Aşağıda devrin şirkete bildirilmesi, genel kurul onayının sözleşmeden önce yahut sonra alınmasının sonuçları, genel kurulun onayında aranacak nisaplar, genel kurulun onay vermekten kaçınabileceği hâller ve sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde tarafların hangi yollara başvurabileceği incelenecektir.

2.1.2 Devrin Şirkete Bildirilmesi

2.1.2.1 Genel olarak

Onay sürecinin başlayabilmesi ve tamamlanabilmesi için öncelikle devrin şirkete bildirilmesi gerekmektedir. Bildirim devir sözleşmesinin ortaklığa sunulması ve devre onay verilmesinin ortaklıktan istenmesi olarak tanımlanabilir⁴²⁴. Bildirim, bir anlamda devredenin ortaklıktan çıkma, devralanın ise ortak olma iradesini taşımaktadır⁴²⁵.

Pay devrini düzenleyen eTTK 520/1. maddesini incelediğimizde, devrin hüküm ifade edebilmesi için şirkete bildirilmesi ve pay defterine kaydedilmesi şartına yer verildiği görülmektedir. TTK 595. maddeyi incelediğimizde ise açıkça bir bildirim yükümlülüğünden söz edilmemektedir. Bununla birlikte devrin gerçekleşebilmesi için genel kurul onayının gerekli olması karşısında devrin şirkete bildirilmesi gerekir⁴²⁶. Şirket yetkililerinin devirden

⁴²³ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.199.

⁴²⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.211.

⁴²⁵ Tekinalp, **Tescil Davası**, s.4.

⁴²⁶ Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.235; **Türe, a.g.e.**, s.152; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.239; Taşdelen, **a.g.e.**, s.104; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.99; Trüeb, **a.g.e.**,89.

haricen haberdar olmaları bildirim yerine geçmeyecektir⁴²⁷. Örneğin devir sözleşmesinin taraflarından birinin şirket müdürü olması hâlinde dahi, devir bildirimi şirkete mutlaka yapılmalıdır.

Devrin zımnın onaylanmasına ilişkin düzenleme de şirkete devrin bildirilmesinin önemine ortaya koymaktadır. TTK 595/7. maddesinde şirketin devre onay vermiş sayılabilmesi için geçmesi gereken üç aylık süre, devirin şirkete bildiriminden itibaren başlayacaktır⁴²⁸.

Devrin gerçekleşmesi için genel kurul onayının esas sözleşme ile kaldırıldığı durumlarda da bildirim yine gerekli olacaktır. Zira payın devri gerçekleştikten sonra bu durumun pay defterine kaydedilmesi, tescil ve ilanı gerekmektedir. Bu işlemlerin gerçekleşebilmesi için şirketin devirden haberdar olması önem arz etmektedir⁴²⁹.

Devrin şirkete bildirilmesinin ardından henüz genel kurul kararı alınmadan bildirimin geri alınması ve devre ilişkin görüşmelerin yapılması talebinden vazgeçilmesi mümkündür. Buna karşılık genel kurul tarafından devir onaylandıktan sonra artık devir gerçekleşmiş sayılacağından tarafların bildirimi geri alması mümkün olmayacaktır. Bu durumda yeni bir sözleşme ile payın taraflar arasında yeniden devri gerekir⁴³⁰.

2.1.2.2 Bildirimin kimin tarafından, kime yapılacağı

Bildirimde muhatap, şirket tüzel kişiliğidir⁴³¹. Şirket tüzel kişiliği dışındaki birine yapılan bildirim geçerli bir bildirim olmayacağı için devir sözleşmesi ortaklık onayına sunulmuş sayılmayacaktır⁴³². Şirkete yapılan bildirimi müdür yahut müdürler alacaktır. Limited şirkete yapılacak olan ihtar, ihbar ve tebliğlerde birlikte temsil esas kabul edilse dahi her bir müdür pasif temsil yetkisine sahiptir. Bir başka deyişle birden fazla müdürün mevcut olduğu hâllerde, bildirimin müdürlerden birine yapılması, geçerli bir bildirimden söz etmek için yeterli olacaktır⁴³³.

⁴²⁷ Arslanlı, **TTK 520**, s.167; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.239; Taşdelen, **a.g.e.**, s.104.

⁴²⁸ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.5.4. Kısım “Genel Kurulun Onay Vermiş Sayılması (TTK 595/7. Madde)”.

⁴²⁹ Türe, **a.g.e.**, s.152.

⁴³⁰ Oğuz, **a.g.e.**, s.200.

⁴³¹ Öz, **a.g.e.**, s.373; Çağa, **a.g.e.**, s.597.

⁴³² Demirkapı, **Payın Devri**, s.261.

⁴³³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.261.

Kanunda bildirimin şirkete kimin tarafından yapılması gerektiğine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bildirimin şirkete kimin tarafından yapılması gerektiği konusu doktrinde tartışmalıdır. Genel kabul gören görüşe göre devreden ve devralan ayrı ayrı yahut birlikte devir sözleşmesinin yapıldığını şirkete bildirebilirler⁴³⁴. Öz'e göre ise genel kurulun onayı için başvuru, mutlaka devreden ortak tarafından yapılmalıdır. Zira devralanın katılımı olmaksızın borç ifa edilebilir niteliktedir. Bunun yanında özellikle geçersiz bir devir sözleşmesinin söz konusu olduğu hâllerde devralana tek başına başvuru hakkı tanınmış olması, devredenin iradesi dışında ortaklık sıfatını kaybetme ihtimalini ortaya çıkartmaktadır⁴³⁵. Öz'e göre devredenin başvuru yapmaması hâlinde devralan, mahkemeye başvurarak devredenin beyanı yerine geçecek bir ilam almalı ve bu yolla genel kurulun onayı için başvuruda bulunmalıdır⁴³⁶.

Kanaatimizce kanunda bildirim yükümlülüğünün taraflardan birine yüklenmesi sonucunu doğuracak bir ifadenin yer almadığı da dikkate alındığında doktrinde genel olarak kabul gören görüş yerindedir. Bir başka deyişle, taraflar devri birlikte bildirebileceği gibi devreden yahut devralanın tek başına bildirimde bulunmasının da önünde herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır. Kaldı ki taraflar yazılı olarak yaptıkları ve imzaları noter tarafından onaylanan sözleşme ile zaten devir konusundaki iradelerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu noktadan sonra devrin yalnızca taraflardan birinin iradesine bırakılması yahut birlikte bildirim zorunluluğunun bulunduğu kabulü süreci sürüncemede bırakacaktır.

Taraflar yaptıkları devir sözleşmesinde bildirimin kim tarafından yapılacağını belirlemiş olabilir. Şirket esas sözleşmesinde payın devri hâlinde devrin şirkete bildiriminin kimin

⁴³⁴ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), s. 421-422; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 38; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.140; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.437; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.305; Erçin, **a.g.e.**, s. 2073; Çağa, **a.g.e.**, s.596; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.235; Türe, **a.g.e.**, s.152, 265; Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.233; Oğuz, **a.g.e.**, s. 195; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.751; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.493; Doğanay, **a.g.e.**, s.91; Arslanlı, **TTK 520**, s.168; Pulaşlı, **Şerh**, s.2760; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.86; Ata, **a.g.e.**, s.150; Akın, **a.g.e.**, s. 155; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.165; Şener, **Emsal Kararlar**, s.626; Çığsar, **a.g.e.**, s.47; Taşdelen, **a.g.e.**, s.104; Tekinalp, **Tescil Davası**, s.4; Özer, **a.g.e.**, s.184.

⁴³⁵ Öz, **a.g.e.**, s.371-372.

⁴³⁶ Öz, **a.g.e.**, s.372.

tarafından yapılacağının düzenlenmesi de mümkündür⁴³⁷. Devir sözleşmesinde veya şirket esas sözleşmesinde yer alacak olan bu hükümler, taraflar açısından bağlayıcı olmakla birlikte, kararlaştırılanın aksine diğer tarafın da bildirimde bulunması hâlinde bu bildirim geçerli sayılmalıdır⁴³⁸.

Tarafların sözleşmede bildirim yetkisini sadece devredene yahut devralana vermiş olmasının çeşitli sebepleri olabilir. Limited şirketin yapısı, ortaklar arasındaki ilişkiler gibi sebepler bu hükümlerin kararlaştırılmış olmasına yol açabilir. Bunun sonucunda sözleşmeye aykırı şekilde bildirimde bulunan taraf, karşı tarafın bir zararının doğması hâlinde bu zararı tazmin etmekle yükümlü olacaktır⁴³⁹.

2.1.2.3 Bildirimin şekli

Bildirim herhangi bir şekil şartına tabi değildir⁴⁴⁰. Bir başka deyişle devir, şirkete yazılı veya sözlü olarak bildirilebileceği gibi devir sözleşmesinin şirkete ibraz edilmesi şeklinde de gerçekleştirilebilir⁴⁴¹. Bunun yanında esas sözleşmede bildirim şekline ilişkin bağlam kurallarına yer verilmesi de mümkündür⁴⁴². Bildirimin yazılı şekilde yapılması, ispat açısından taraflara kolaylık sağlayacaktır⁴⁴³. Doktrinde ispat edilebilmesi için bildirimin noter aracılığı ile yapılmasının yararlı olacağı da savunulmaktadır⁴⁴⁴.

⁴³⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.266; Doğanay, **a.g.e.**, s. 91.

⁴³⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.266.

⁴³⁹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.267.

⁴⁴⁰ Öz, **a.g.e.**, s.372; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.437; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.305; Çağa, **a.g.e.**, s.597; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.235; Türe, **a.g.e.**, s.152; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.234; Şener, **Emsal Kararlar**, s.626; Taşdelen, **a.g.e.**, s.105; Tekinalp, **Tescil Davası**, s.4; Devrin şirkete yazılı şekilde bildirilmesi gerektiği yönünde bkz. Yasan, **a.g.e.**, s.222; Özer, **a.g.e.**, s.184.

⁴⁴¹ Öz, **a.g.e.**, s.372; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.437; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.305; Çağa, **a.g.e.**, s.597; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.235; Türe, **a.g.e.**, s.152; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.234; Taşdelen, **a.g.e.**, s.105.

⁴⁴² Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.9.1. Kısım “Kanunda Belirlenen Devir usulünün Esas Sözleşme ile Değiştirilmesi”

⁴⁴³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.271; Erçin, **a.g.e.**, s. 2073; Doğanay, **a.g.e.**, s. 91; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.437.

⁴⁴⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.305.

Devrin ispatı açısından, şirket yöneticisine sözleşmenin ibrazını talep hakkı tanınabilir⁴⁴⁵; ancak burada bir görüşe göre ibrazın ardından şekle aykırılık dışında şirket yöneticisinin sözleşmenin geçersiz olduğunu ileri sürmesi mümkün değildir⁴⁴⁶.

Demirkapı'ya göre ise devrin şirkete bildirilmesinin yazılı olarak yapılması konusunda getirilebilecek bir yükümlülük devir işleminin niteliğine uygun olmayacaktır. Zira yapılan bildirim devir konusunda ortaklığın bilgilendirilmesi niteliğindedir. Buna karşılık esas sözleşmede bağlam kurallarının mevcut olması hâlinde devir sözleşmesinin bu hususların denetlenebilmesi için şirkete mutlaka sunulması gerekmektedir⁴⁴⁷.

2.1.2.4 Bildirimin içeriği

Türk Ticaret Kanunu incelendiğinde şirkete yapılacak olan bildirimin içeriğine ilişkin bir düzenlemenin mevcut olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte devrin niteliği dikkate alındığında birtakım unsurların aranması gerekir. Bunlardan ilki devir sözleşmesidir. Her ne kadar bildirimin ekinde devir sözleşmesinin bulunması kanunda bir zorunluluk olarak düzenlenmemişse de özellikle sözleşmenin şekil kurallarına uygun olup olmadığının incelenebilmesi ve esas sözleşmede bağlam hükümlerinin mevcut olduğu hâllerde koşulların tespitinde kolaylık sağlayacaktır⁴⁴⁸.

Bildirimin içeriğinde yer alması gereken diğer bir unsur ise şirket esas sözleşmesinde bulunan bağlam kurallarıdır. Şayet şirket esas sözleşmesinde bağlam kuralları belirlenmiş ise yapılacak olan bildirimde bu kurala ilişkin denetimin gerçekleşebilmesi amacıyla gerekli bilgiler mevcut olmalıdır⁴⁴⁹. Örneğin, esas sözleşmede şirket ortaklarının belirli bir sektörde faaliyet gösteren kişiler olması gerektiği kararlaştırılmış ise bildirimde devralanın bu sektörde faaliyet gösteren bir kişi olduğu belirtilmeli ve bunun ispatına yönelik bilgi ve belgeler sunulmalıdır. Yahut şirket ortaklarının belirli bir eğitim seviyesine sahip olması gerektiğinin esas sözleşmede kararlaştırılması hâlinde bildirimde devralan ortağın eğitim düzeyini gösterir ifadeler ve bunu ispata yönelik belge ve bilgilere yer verilmelidir. Şirketin devir için aradığı koşullar hakkındaki bilgiye devralandan ziyade devreden sahiptir. Bu

⁴⁴⁵ Öz, **a.g.e.**, s.373; Çağa, **a.g.e.**, s.597; Arslanlı, **TTK 520**, s.167.

⁴⁴⁶ Öz, **a.g.e.**, s.373; Çağa, **a.g.e.**, s.597.

⁴⁴⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.271-272; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.99.

⁴⁴⁸ Çağa, **a.g.e.**, s.597; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.168; Demirkapı, **Payın Devri**, s.268.

⁴⁴⁹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.268.

nedenle gerekli bilgilendirmeyi mutlaka yapmalıdır. Bu konudaki bilgileri ve belgeleri şirkete sunmaz yahut bu konuyu savsaklarsa devrin bu nedenle reddedilmesi hâlinde devralana karşı sorumlu olacaktır⁴⁵⁰

2.1.2.5 Bildirimin incelenmesi

Taraflarca devrin şirkete bildirilmesinin ardından şirket, devri, gerekli koşulları taşıyıp taşımadığının tespiti açısından incelemeye alacaktır. Genel kurul tarafından verilecek olan kabul veya ret kararında bu inceleme dayanak oluşturacağı için önem arz etmektedir⁴⁵¹.

Kanunda incelemenin kim tarafından yapılacağına ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte ortaklığın idaresine ilişkin bir konu olması sebebiyle inceleme müdürler tarafından yapılmalıdır⁴⁵². Bununla birlikte yapılacak inceleme müdürler açısından devredilemez görevler kapsamında da değildir. Bir başka deyişle devre ilişkin inceleme üçüncü bir kişiye bırakılabileceği gibi müdür sıfatını taşımayan bir şirket ortağı tarafından da gerçekleştirilebilecektir⁴⁵³.

İnceleme ile görevli kişiler açısından incelenmesi zorunlu unsurların başında, taraflar arasındaki sözleşmenin şekil ve hukuka uygunluk açısından değerlendirilmesi gelmektedir. Şekle ilişkin düzenlemenin TTK 595. maddesi uyarınca emredici olduğu ve bu emredici hükme aykırı şekilde yapılan devir sözleşmesinin geçerli olmayacağı açıktır. Bu durumda ilk olarak sözleşmenin şekil koşullarına uygun şekilde yapılıp yapılmadığı incelenmelidir.

Doktrinde sözleşmenin şekle aykırı olması yahut hukuka uygun olmaması durumunda müdürlerin bu durumu taraflara bildireceği ve sözleşmeyi onay için genel kurula sunmak zorunda olmayacağı ileri sürülmüştür⁴⁵⁴. Kanaatimizce bu durum, içinde birtakım riskleri barındırmaktadır. Zira devre onay vermek yahut devri reddetmek genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır. Müdürlerin yaptıkları inceleme sonucunda taraflara bildirimde bulunarak genel kurulu toplantıya çağdırmamaları yasaya aykırı şekilde genel

⁴⁵⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.268-269.

⁴⁵¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.272.

⁴⁵² Demirkapı, **Payın Devri**, s.272; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.306; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.238; **Türe, a.g.e.**, s.153; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.86; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.233; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.432; Özer, **a.g.e.**, s.183.

⁴⁵³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.273; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.233; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.432.

⁴⁵⁴ Erçin, **a.g.e.**, s.2074; Türe, **a.g.e.**, s.153; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.234.

kurulun iradesi yerine geçecektir. Kaldı ki, TTK 595/7. maddesi dikkate alındığında genel kurul, bildirimden itibaren üç ay içerisinde devri açıkça reddetmezse zımnen onaylamış sayılacaktır. Bu nedenle kanaatimizce geçersiz bir sözleşme söz konusu olsa dahi bu konuda genel kurul kararı alınarak devrin reddedilmesi daha yerinde olacaktır.

Sözleşmenin şekil kurallarına uygun olduğunun tespiti hâlinde içeriğindeki bazı hususların da incelemeye tabi olması gerekmektedir. Bunlardan ilki devralanın şirketin kendisi olması hâlinde, gerekli koşulların sağlanmış olup olmadığıdır. TTK 612. maddede devralanın şirket olması hâlinde sağlanması gereken koşullara yer verilmiştir⁴⁵⁵. İnceleme ile görevli kişi bu koşulların sağlanıp sağlanmadığını tespit etmelidir.

İncelemeye tabi diğer bir konu da şirket esas sözleşmesinde bağlam kurallarının mevcut olması hâlidir. Şayet esas sözleşmede bir takım bağlam kuralları getirilmiş ise bu durumda bu koşulların sağlanıp sağlanmadığı mutlaka incelenmelidir.

Payın devrine ilişkin sözleşme mücerret olduğu için borçlandırııcı işlemin geçerli olup olmadığı yahut taraflar arasındaki sözleşmenin koşullarının yerine getirilip getirilmediği müdürlerin inceleme alanı içerisinde değildir⁴⁵⁶.

İncelemede müdürler yahut inceleme ile görevli kimseler, bu görevleri sırasında gereken özeni göstermekle yükümlüdür. Yapılacak inceleme sırasında TTK 626/1. maddesi uyarınca şirketin menfaatleri, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetilmelidir. Müdür yahut müdürlerin gerekli özeni göstermemiş olması hâlinde şirkete karşı sorumlulukları doğacaktır. Müdürlerden inceleme sırasında göstermeleri beklenen özen, aynı nitelikteki ve ölçekteki bir başka limited şirket yöneticisinin, özenli bir iş adamı olarak gösterdiği özendir⁴⁵⁷. Devrin incelenmesi konusunda üçüncü kişinin görevlendirilmesi hâlinde de aralarında kurulacak vekâlet sözleşmesi uyarınca inceleme, TBK 506/2. maddesinde düzenlenen özen

⁴⁵⁵ Şirketin kendi payını devralması hâlinde sağlanması gereken mali koşullara ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım/ ii. *Başlık* “Şirketin kendi payını devralabilmesinin mali koşulları” ve şirketin kendi payını devralması hâlinde oranlara ilişkin sağlanması gereken koşullar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım/ iii. *Başlık* “Şirketin kendi payını devralmasında oransal sınırlama”.

⁴⁵⁶ Yanlı, **Şekil**, s.678.

⁴⁵⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.182; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, s.525; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.833.

yükümlülüğüne uygun şekilde yapılmalıdır. Aksi takdirde vekil sıfatıyla üçüncü kişi, meydana gelen zarardan sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle sorumlu olacaktır⁴⁵⁸.

Gerek müdürün gerekse incelemeyi yapmak üzere görevlendirdiği kimselerin sorumluluğu kusur sorumluluğudur. İnceleme sırasında gerekli özenin gösterildiği ve kusurlarının bulunmadığını ispat etmeleri hâlinde ise artık sorumluluktan bahsedilemeyecektir⁴⁵⁹.

İncelemenin hangi süre içerisinde tamamlanması gerektiğine ilişkin bir düzenleme de kanunda yer almamaktadır. Bununla birlikte bu noktada zımni onayı düzenleyen TTK 595/7. maddesi önem arz etmektedir⁴⁶⁰. Zira başvurudan itibaren genel kurul, en geç üç ay içerisinde devre onay vermek istemiyorsa ret kararı vermelidir. Aksi takdirde başvuruya onay verilmiş sayılacaktır. Bu düzenlemeden hareketle incelemenin, en geç genel kurulun toplanması için makul bir süre kalacak tarihte tamamlanması gerekir.

İnceleme için baştan itibaren bir tarih belirlenmiş olması da mümkündür. Belirlenen tarihe kadar incelemenin tamamlanmamış olması hâlinde, inceleme ile görevli kişi yahut kişiler gecikme nedeniyle ortaya çıkacak zarardan sorumlu olacaktır. Gecikmeden kaynaklı sorumluluk, şirkete karşı olup devreden yahut devralana karşı bir sorumluluk söz konusu değildir⁴⁶¹.

Yapılacak inceleme sonuçları genel kurula sunulmalı ve bu durum genel kurulun onaya ilişkin son kararı vermesinde yardımcı bir nitelik taşımalıdır⁴⁶². Sözleşmenin onaylanmasının genel kurulun devredilemez yetkileri arasında olduğu da dikkate alındığında, müdürlerin genel kurulun iradesinin yerine geçerek karar vermesi mümkün değildir. Bu durum müdürler tarafından yapılacak olan inceleme sonucunda devrin reddi için haklı bir sebebin mevcut olduğunun tespit edilmiş olması hâlinde de geçerlidir. Müdürler tarafından yapılan inceleme sonucunda devrin reddi için haklı bir sebebin varlığı tespit edilmiş ise müdürler doğrudan devri reddedemeyecek, bu konudaki kararı genel kurula

⁴⁵⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.273.

⁴⁵⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.182; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, s.525.

⁴⁶⁰ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.5.4. Kısım “Genel Kurulun Onay Vermiş Sayılması (TTK 595/7. Madde)”ye ilişkin açıklamalar.

⁴⁶¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.273.

⁴⁶² Demirkapı, **Payın Devri**, s.273.

bırakacaktır⁴⁶³. Örneğin, esas sözleşmede devrin reddini gerektirecek bazı durumların belirlenmiş olması hâlinde müdürler tarafından bu durumun varlığı tespit edilse dahi karar genel kurula bırakılmalıdır. Genel kurul bu aykırılığa rağmen devri onaylar ve üç ay içerisinde de genel kurul kararının iptali talepli dava açılmaz ise gerek genel kurul kararı gerekse devir geçerli olacaktır⁴⁶⁴.

2.1.3 Genel Kurul Onayının Sözleşmeden Önce yahut Sözleşmeden Sonra Alınabilir Olması

Pay devir sözleşmesinin, aksi esas sözleşmede kararlaştırılmamış ise genel kurul tarafından onaylanmasının gerektiği kanunda düzenlenmiştir. Buna karşılık, genel kurul onayının sözleşmeden önce yahut sonra alınacağına ilişkin bir düzenleme kanunda yer almamaktadır.

Genel kurulun toplanma usulüne ilişkin kurallar gerek pay devir sözleşmesinden önce gerekse pay devir sözleşmesinin yapılmasından sonra yapılacak genel kurullar için aynen uygulanacaktır⁴⁶⁵.

2.1.3.1 Genel kurul onayının sözleşmeden önce alınması

Pay devrinin geçerli olabilmesi için TTK 595. maddesi uyarınca genel kurul onayı şart olmakla birlikte kanunda işlemler açısından bir sıralama yer almamaktadır. Yargıtay ve doktrin tarafından da genel olarak kabul gören görüş uyarınca, öncelikli olarak yazılı devir

⁴⁶³ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.87.

⁴⁶⁴ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 87. Aksi görüş uyarınca müdürler yaptıkları inceleme sonucunda bir aykırılık tespit etmiş ise bu durumda sözleşmenin onaylanmasına ilişkin talebi genel kurul önüne getirmeksizin reddederek bildirimde bulunana bilgi vereceklerdir. Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.433.

⁴⁶⁵ Limited şirketlerde genel kurulun toplanmasına ilişkin düzenleme TTK 617. maddede yer almaktadır. Bu düzenleme uyarınca genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağırılacaktır. Olağan genel kurul toplantısı her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içerisinde gerçekleştirilmelidir. Olağan genel kurul toplantısı dışında gerekli hâllerde ve şirket sözleşmesi uyarınca olağanüstü genel kurul yapılması da mümkündür. TTK 617/2 hükmü uyarınca esas sözleşmede daha uzun bir tarih belirlenmemiş ise ortaklar, genel kurul tarihinden en az 15 gün önce toplantıya çağırılmalıdır. Bunun dışında Bakanlık temsilcisine ilişkin hükümler hariç olmak üzere genel kurula çağrı, azlığın genel kurula çağırılması ve öneri hakkı, genel kurul gündemi, öneriler, genel kurulun çağrısı yapılması, hazırlık önlemleri, toplantı tutanağı ve yetkisiz katılma konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyas yolu ile limited şirketlere de uygulanacaktır.

sözleşmesinin yapılması, ardından da genel kurulda devrin onaylanması şart değildir⁴⁶⁶. Taraflar öncelikli olarak ortaklığın onay vermesini sağlayıp daha sonra yazılı sözleşme yapabileceklerdir⁴⁶⁷; ancak onayın önceden alınabilmesi için tarafların, devredilecek olan payı açıkça belirtmeleri, devir sözleşmesinin taraflarının bilinmesi ve sözleşme taraflarının bu konuda genel kuruldaki talepte bulunmuş olmaları gerekir⁴⁶⁸.

İkinci görüşe göre ise genel kurul kararı, ancak taraflar arasında geçerli bir sözleşme mevcut ise alınabilir⁴⁶⁹. *Pulaşlı*'ya göre pay devredilirken kanunda belirtilen sıraya uygun olarak işlemler gerçekleştirilmelidir. Aksi takdirde genel kurul kararına dayanak oluşturacak, yazılı usule uygun bir sözleşme mevcut olmayacaktır. Bu durumda verilen onay kararının geçerli olması mümkün değildir⁴⁷⁰. Benzer şekilde *Şener* ve *Özer* de genel kurul kararının konusuz kalma tehlikesini bertaraf etmek için, öncelikli olarak taraflar arasında kanunda belirlenen şekil kurallarına uygun bir sözleşmenin mevcut olması gerektiğini savunmaktadır⁴⁷¹.

Kanaatimizce genel kurul kararının devir sözleşmesinden önce alınması mümkündür. Yeter ki genel kurul kararına uygun bir devir sözleşmesi taraflarca düzenlenerek imzalar noter tarafından onaylanmış olsun.

Devir işlemi, alınacak olan genel kurul kararının ardından, tarafların sözleşme yapması ve yazılı sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylanması ile tamamlanmış olacaktır. Nitekim Yargıtay da verdiği bir kararda, genel kurul tarafından devrin onaylanmasına karşılık, taraflar arasında yazılı ve imzaları noter tarafından onaylanmış bir sözleşme

⁴⁶⁶ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/365 E., 2019/3074 K., 17.04.2019 T., "... limited şirketlerde hisse devrini düzenleyen 6762 sayılı TTK'nın 520 maddesinde herhangi bir işlem sıralaması ve öncelik öngörülmediği, ortakların izninin önce veya sonra alınması pay devrinin geçerliliğine etkili olmadığından davanın pay devralması ve buna dayalı olarak alınan müdür olarak atanması ve müdürlük yetkisinin devamına ilişkin 2010/6, 7 ve 8 sayılı ortaklar kurulu kararlarının yasal ve geçerli olduğu..." (www.lexpera.com)

⁴⁶⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.211; Öz, **a.g.e.**, s.375; Çağa, **a.g.e.**, s.599; Türe, **a.g.e.**, s. 153; Erçin, **a.g.e.**, s.2069; Arslanlı, **TTK 520**, s.176; Oğuz, **a.g.e.**, s.188; Ata, **a.g.e.** s.150; Seibt, **a.g.e.**s.1131; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.400; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.173; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.249.

⁴⁶⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.212; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.249.

⁴⁶⁹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.752; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.306; Özer, **a.g.e.**, s.186.

⁴⁷⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.752.

⁴⁷¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.306; Özer, **a.g.e.**, s.186.

yapılmadığı için devrin gerçekleşmiş sayılmayacağına hükmetmiştir⁴⁷². Tarafların yapacağı devir sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, genel kurul tarafından onaylanan devir işlemine uygun gerçekleşmesi şarttır⁴⁷³. Örneğin genel kurul tarafından onaylanan devirdeki tarafların veya devre konu payın sonradan yapılan devir sözleşmesinde farklılık arz etmesi hâlinde geçerli bir pay devri söz konusu olamayacaktır. Bu durumda yapılan devir sözleşmesinin yeniden şirkete bildirilmesi ve genel kurul tarafından onaylanması ortaklığın devri için şarttır.

Genel kurul onayına uygun şekilde devir sözleşmesinin yapıldığı durumlarda devredenin ortaklık sıfatı sözleşmeyle birlikte sona erecek ve devralan şirketin ortağı hâline gelecektir. Taraflar sözleşme yapıldıktan sonra durumu şirkete bildirebilir. Bu bildirim yalnızca yeni ortağın pay defterine kaydının yapılması için şirketin devirden haberdar edilmesi fonksiyonunu taşıyacaktır.

Şekil şartlarına uygun yapılmamış bir sözleşmenin, genel kurulda onaylanması ve onay sonrası şekil eksikliğinin giderilmiş olması hâlinde yeniden onay almanın gerekli olup olmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. Bu durumda genel kurul onayının devir sözleşmesi öncesi onay olarak nitelendirilmesi mümkündür. Bir başka deyişle şekle uygun hâle getirilen devir sözleşmesi, ilk sözleşmeden farklı değilse bu durumda devre genel kurul tarafından önceden onay verildiği kabul edilebilir⁴⁷⁴.

Her ne kadar doktrinde ve yüksek mahkeme kararlarında genel kurul onayının pay devir sözleşmesi öncesi alınabileceği kabul edilse de uygulamada pay devrinin tescili talebi ile ticaret siciline başvuru yapıldığında, pay devrinin onaylanmasına ilişkin kararın sözleşme tarihinde yahut sonraki bir tarihte alınmış olması istenmektedir⁴⁷⁵. Kanaatimizce bu hatalı

⁴⁷² **Yargıtay 11. H.D.** 2015/8427 E., 2016/3078 K., 21.03.2016 T.'li kararında genel kurul tarafından devir onaylanmış olmasına karşılık, karar sonrasında taraflar arasında yazılı şekilde ve imzaları noter tarafından onaylanmış bir devir sözleşmesi yapılmadığı, yasada aranan koşullar yerine getirilmediği için davanın reddi yönündeki yerel mahkeme kararını onamıştır.

⁴⁷³ Öz, **a.g.e.**, s.375.

⁴⁷⁴ Öz, **a.g.e.**, s.376; Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**, s.161.

⁴⁷⁵ Pay devrinin tescilinde talep edilen belgelere ilişkin İstanbul Ticaret Odasının internet sitesinde yayımladığı listede de genel kurul kararının sözleşme tarihinde yahut sonraki bir tarihte alınmış olması aranmaktadır. <https://www.ito.org.tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/limited-sirketler> (Erişim tarihi 13.11.2023)

bir uygulama olup kanunda yer almayan bir şartın ticaret odaları tarafından getirilmesi mümkün değildir.

2.1.3.2 Genel kurul onayının sözleşmeden sonra alınması

Devrin şirkete bildirimini ardından TTK 617/1. maddesi uyarınca müdür yahut müdürler genel kurulu devir sözleşmesinin görüşülmesi amacıyla toplantıya davet edecektir. Müdürler tarafından genel kurulun toplantıya davet edilmemesi hâlinde, TTK 410/2. maddesi uyarınca mahkemenin izni ile tek bir pay sahibi yahut TTK 411. maddesi uyarınca şirketin %10 payına sahip olması hâlinde devreden de gündemi ve genel kurulun toplanmasını gerektirici sebepleri içeren istemini noter aracılığı ile ileterek genel kurulun toplantıya çağırılmasını müdürlerden talep edebilir⁴⁷⁶. Bir görüşe göre müdürler tarafından genel kurulun toplantıya çağırılmaması hâlinde devreden ortağın ayrıca toplantıya çağrı taleplerini müdürlere iletmesine gerek yoktur. Devrin şirkete bildirimini çağrı talebi yerine geçecektir⁴⁷⁷. Kanaatimizce bu süreç TTK 595/7. maddesinde yer alan zımnen onay düzenlemesi karşısında işlevsiz kalacaktır. Zira TTK 410/2 ve TTK 411. maddelerinde yer alan düzenlemelere uygun şekilde genel kurulun toplanabilmesi için gerekli olan süre, çoğu zaman üç aydan uzun olacaktır.

Genel kurul onayının sözleşmeden sonra alınması hâlinde sözleşme ile onay arasında geçen sürede sözleşmenin akıbeti ve bu süreçte tarafların sahip olduğu haklar aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.1.3.3 Sözleşme ile genel kurul onayı arasında geçen sürede sözleşmenin akıbeti

Genel olarak:

Tarafların sözleşmeyi yaparak imzalarının noterde onaylanması ile genel kurul tarafından sözleşmenin onaylanması arasında geçen sürede taraflar arasındaki hukuki ilişkinin askıda

⁴⁷⁶ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 102; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 810; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.490.

⁴⁷⁷ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.247.

bir hâl aldığını söylemek mümkündür⁴⁷⁸. Zira devir işleminin tamamlanabilmesi için genel kurul onayı beklenecektir.

Pay devir sözleşmelerinin kendine özgü yapısı ve kuralları ışığında genel kurul onayının hukuki niteliği ayrıca değerlendirilmelidir. Doktrinde genel kurul kararının niteliği ve pay devir sözleşmesine etkisi tartışmalıdır.

Doktrindeki görüşler:

Çamoğlu'na göre devir sözleşmesi, imzaların noterde onaylanması ile taraflar arasında yürürlüğe girecek ve pay devralana geçecektir. Buna karşılık devrin şirkete karşı ileri sürülebilmesi için genel kurul tarafından onaylanması gerekmektedir⁴⁷⁹.

Demirkapı'ya göre ise genel kurulun onayı, yetkisiz temsilcinin yaptığı işlemdeki temsil olunanın onayı gibi değerlendirilmelidir⁴⁸⁰. Bu durumda genel kurul tarafından verilen onay geriye doğru etkili olacaktır; ancak bu etki yalnızca mali haklar açısından geçerli olacak olup idari haklar açısından sözleşmenin etkilerini geriye doğru göstermesi mümkün değildir⁴⁸¹. Ortaklık sıfatı ancak sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanması ile devralana geçeceği için bu tarihe kadar idari haklar ve yükümlülükler devredene ait olacaktır⁴⁸².

Öz'e göre devir sözleşmelerinin işlevi, devredenin payın devri için gerekli olan prosedürü çalıştırmasının mümkün hâle gelmesidir⁴⁸³. Buna göre genel kurulun onayı tasarruf işleminin yürürlüğe girmesini sağlayan bir şart olmaktan öte, payın devrini sağlayan işlemin kendisidir. Bir başka deyişle taraflar arasında imzalanarak noter tarafından onaylanan sözleşme borçlandırııcı işlemi oluştururken, devrin genel kurul tarafından onaylanması

⁴⁷⁸ Arslanlı, **TTK 520**, s.171; Pulaşlı, **Şerh**, s.3105; Demirkapı, **Payın Devri**, s.227; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.753; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 138; Seibt, **a.g.e.s.**1131; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.407; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.186; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.242; Çığsar, **a.g.e.**, s.49; Taşdelen, **a.g.e.**, s.105; Trüeb, **a.g.e.**,88; Bozkurt, **a.g.e.**, s.405.

⁴⁷⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.36.

⁴⁸⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.411.

⁴⁸¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.412.

⁴⁸² Demirkapı, **Payın Devri**, s.233.

⁴⁸³ Öz, **a.g.e.**, s.364.

tasarruf işlemini oluşturur⁴⁸⁴. Aksi takdirde payın devir sözleşmesi ile geçmiş olması, onayın ise bu devrin otaklığa karşı ileri sürülebilmesi için gerekli olduğu sonucuna ulaşılmalıdır⁴⁸⁵.

Diğer bir görüşe göre ise, genel kurul onayının aranması pay devir sözleşmesini geciktirici şarta bağlı sözleşmeler statüsüne sokmaktadır⁴⁸⁶.

Kanaatimiz:

Kanaatimizce genel kurul onayının pay devir sözleşmesinin yasal şartı mı yoksa pay devir sözleşmesinin kurucu unsuru mu olduğunun tespiti önem arz etmektedir.

Şayet genel kurul onayının pay devrini yasal şarta bağlı bir işlem hâline getirdiği kabul edilirse, sözleşme noterde imzaların onaylanması ile gerçekleşmiş olacaktır. Genel kurul onayı ise, ortaklık sıfatının devralana geçmesi için belirlenmiş bir yasal şart hâline gelecektir.

Genel kurul onayının pay devir sözleşmesinin kurucu unsuru olduğunun kabulü hâlinde ise genel kurul onay vermeden tamamlanmış bir devir sözleşmesinden söz edilemeyecektir. Bir başka deyişle genel kurul onayı tasarruf işleminin bir unsuru sayılacak ve genel kurul tarafından devrin onaylanması ile tasarruf işlemi tamamlanmış olacaktır.

Kanaatimizce taraflar arasında TTK 595/1. maddesine uygun şekilde yapılmış bir pay devir sözleşmesi mevcut ise sözleşme tamamlanmıştır, geçerlidir ve taraflarını bağlamalıdır. Bununla birlikte akdin hükümlerini doğurması yasal şartın gerçekleşmesine bağlıdır⁴⁸⁷. Bir başka deyişle genel kurul tarafından devir onaylanana kadar ortaklık sıfatında bir değişiklik

⁴⁸⁴ Öz, **a.g.e.**, s.365.

⁴⁸⁵ Öz, **a.g.e.**, s.365.

⁴⁸⁶ Pulaşlı, **Şerh**, s.3105. Yazara göre şarta bağlı sözleşme genel kurul onayına kadar askıda hükümsüz olup devreden ile devralanın ortaklık sıfatı açısından durumlarda bir değişiklik olmayacağı gibi devreden genel kurul kararına kadar paydan doğan bütün hakları da kullanabilecektir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.243. Bu görüş uyarınca TBK 172. maddesi uyarınca devir sözleşmesinin yapılması ile birlikte bütün malvarlığı hakları devralana geçecektir. Taraflar arasındaki devir sözleşmesi, TBK 172. maddede belirtilen teslim yerine geçmektedir. Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 88-90. Develi Ayverdi'ye göre Genel kurul kararı bir uygulanabilirlik şartı olup tasarruf işleminin bir parçası olarak değerlendirilemez. Noter tarafından sözleşmedeki imzaların onaylanması ile genel kurul kararı arasında geçen sürede sözleşme askıda hükümsüzdür. Genel kurulun devir sözleşmesini onaylaması hâlinde bu karar etkisini geriye doğru doğurmaktadır.

⁴⁸⁷ v. Thur, **a.g.e.**, s.747

olmayacaktır. Bu durumda pay devir sözleşmeleri açısından genel kurul onayının yasal şart olduğu sonucuna ulaşılması mümkündür⁴⁸⁸. Yasal şart dediğimiz zaman her ne kadar sözleşmenin kurucu unsurları tam olsa da hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesinin yasa tarafından bir takım ilave unsurlara bağlandığı hâller anlaşılmalıdır⁴⁸⁹. Tasarruf işleminin de şarta bağlanması mümkün olup, devralan lehine bir beklenen hak oluşturacaktır⁴⁹⁰. Şart gerçekleşmediği müddetçe devralanın haklarını talep edebilmesi mümkün değildir⁴⁹¹. Yasal şart gerçekleşene kadar sözleşmenin akıbeti askıdadır⁴⁹². Şartın gerçekleşmesi ile sözleşme hükümlerini şirkete ve üçüncü kişilere karşı da doğurmaya başlayacaktır.

Doktrindeki bir görüşe göre yasal şartın gerçekleşmesi hâlinde geçerliliğin, hangi ana kadar geriye yürüyeceğine ilişkin kesin bir kural konulamayacaktır⁴⁹³. Sözleşmenin etkilerini hangi tarihten itibaren doğurmaya başlayacağı hukuki ilişkinin nitelikleri dikkate alınarak belirlenecektir.

Söz konusu kuralların pay devir sözleşmesine uygulanması hâlinde kanaatimizce sözleşmenin sonuçlarını doğurması mali ve idari haklar açısından farklı şekilde ortaya çıkacaktır.

Devir, oy kullanma ve genel kurula katılma gibi idari haklar açısından sonuçlarını, genel kurul onayı ile doğurmaya başlayacak olup, genel kurul onayına kadar geçecek sürede hâlen devreden ortak sıfatına sahip olduğu için bu haklar devreden tarafından kullanılacaktır⁴⁹⁴. Zira ortak sıfatı ancak pay devrinin genel kurul tarafından onaylanması ile devralana geçecektir. Bu nedenle sözleşmenin askıda olduğu aşamada idari hakların devralan tarafından kullanılması mümkün değildir. Devreden ile devralan arasında kurulabilecek bir temsil ilişkisi sonucu, devralan devredeni temsilen idari hakları kullanabilir.

⁴⁸⁸ Özer, **a.g.e.**, s.182; Demirkapı, **Payın Devri**, s.311.

⁴⁸⁹ Nomer, **Genel Hükümler**, s.43; Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.593-594; Demirkapı, **Payın Devri**, s.312; Özer, **a.g.e.**, s.182.

⁴⁹⁰ v. Thur, **a.g.e.**, s.750

⁴⁹¹ v. Thur, **a.g.e.**, s.750

⁴⁹² Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.594; v. Thur, **a.g.e.**, s.221; Özer, **a.g.e.**, s.183.

⁴⁹³ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.594; Hasan Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Yetkin Yayınları, 1989, s.89; Demirkapı, **Payın Devri**, s.312.

⁴⁹⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.412; Özer, **a.g.e.**, s.210.

Mali haklar açısından ise, genel kurul tarafından onaylanmak sözleşme noter tarafından imzaların onaylandığı tarih itibariyle hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır⁴⁹⁵. Bir başka deyişle devralanın mali haklarını imzaların onaylandığı tarih itibariyle talep edebilmesi için devrin genel kurul tarafından onaylanması şarttır. Mali hakların devredende kaldığının kabul edilmesi, devreden ve devralanın sözleşme ile ortaya koydukları iradeye aykırı bir durum yaratacaktır. Bu noktada unutulmaması gereken husus, devralanın bu hakkı yalnızca devredene karşı ileri sürebilecek olmasıdır. Örneğin genel kurul tarafından kâr payı dağıtımına karar verilmesi ve kâr payının hâlen ortaklık sıfatını taşıyan devredene ödenmesi hâlinde şirket, sorumluluktan kurtulacak olup devralan, bu hakkını yalnızca devredene karşı ileri sürebilecektir.

Taraflar aralarındaki devir sözleşmesinde mali hakların geçişi ile ilgili düzenlemelere yer verebilirler. Örneğin devir sözleşmesinde, onay tarihine kadar mali hakların devredene ait olacağı kararlaştırılabilir⁴⁹⁶. Yahut taraflar devir sözleşmesinde imzaların noter tarafından onaylandığı tarihten itibaren mali hakların devralana ait olacağını açıkça kararlaştırmış olabilir. Bu durumda alacağın temlik hükümleri uyarınca devir sözleşmesi şirkete bildirilecektir. Bildirim sonucunda da devralan şirkete karşı alacaklı konumuna gelecektir. Şirket alacağın devrinden haberdar değilse, devredene yaptığı iyi niyetli ödeme tutarında borcundan kurtulacaktır (TBK 186. madde).

Askı aşamasında payın yeniden devredilmesi hâlinde sonuçları:

Pay devir sözleşmesinin imzalanarak noterde onaylanmasının ardından genel kurul tarafından devir onaylanana kadar devralan ortak sıfatını kazanamayacaktır. Bu aşamada payın başkaca devir sözleşmelerine konu olması halinde bu sözleşmelerin akıbeti ayrıca incelenmelidir.

Devreden açısından konu incelenirse henüz genel kurul onayı gerçekleşip pay ve ortaklık sıfatı devralana geçmediği için devreden pay üzerinde tasarruf işlemi yapmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.

Hukukumuzda payın devreden tarafından genel kurul onayından önce üçüncü kişiye devredilmesi hâlinde bu işlemin akıbetinin ne olacağına yönelik açık bir düzenleme yer

⁴⁹⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.417; Özer, **a.g.e.**, s.210.

⁴⁹⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.412.

almamaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre Alman hukukunda bu konuda uygulanan çözüm kıyasen Türk hukukunda da uygulanabilir⁴⁹⁷. BGB 184/2 hükmü uyarınca devir onaya tabiyse, onaydan önce gerçekleşen cebri icra, müsadere ve iflas dışındaki ara işlemler geçersiz olacaktır. Buna bağlı olarak pay devrinde, devreden birbiriyle çelişen devir işlemi ve ara tasarruflar gerçekleştirmesi hâlinde, genel kurul tarafından hangi işleme öncelik verilerek onaylanmış ise o işlem geçerli olacaktır. Konuyu bir örnek ışığında incelersek; devreden (A) sahip olduğu payı ilk önce (B)'ye sonrasında ise (B) ile aralarındaki devir sözleşmesi genel kurul tarafından henüz onaylanmadan (C)'ye devretmek üzere devir sözleşmesi yapmış ve sözleşmelerdeki imzalar da noter tarafından onaylanmıştır. Bu durumda öncelikli olarak genel kurul tarafından (A) ile (C) arasındaki devir sözleşmesinin onaylanması halinde bu devir geçerli hâle gelecektir⁴⁹⁸. Kanaatimizce de TTK 595/2, maddesinde devrin onay ile geçerli olacağı yönündeki açık ifade karşısında bu uygun bir çözüm olup, (B)'nin payın üçüncü kişiye devredilmesinden kaynaklı uğradığı zararları (A)'dan talep etme hakkı saklıdır.

TBK 171/3. maddesini incelediğimizde ise geciktirici şarta bağlı işlemlerde, şartın gerçekleşmesinden önce yapılan tasarrufların şartın hükümlerini zedelediği oranda geçersiz olacağı yönünde ifadelere yer verildiği görülmektedir. Söz konusu düzenleme uyarınca şartın gerçekleşmesine kadar askıda geçen aşamada devreden halen tasarruf yetkisine sahip olduğu kabul edilmektedir. Buna karşılık geciktirici şartın gerçekleşmesi sonucunda askı aşamasında yapılan tasarruf işlemi, şarta bağlı tasarruf işleminin hükümlerini zedeliyorsa, zedelediği oranda geçersiz olacaktır. Bir başka deyişle askı aşamasında gerçekleşen ve birbiriyle çatışan tasarrufların geçersizliğinin ileri sürülebilmesi için şartın gerçekleşmesi aranır⁴⁹⁹. Söz konusu düzenlemenin pay devir sözleşmelerine uygulanması halinde pay devir sözleşmesi genel kurul tarafından onaylanana kadar geçecek olan sürede devreden halen tasarruf yetkisine sahip olduğu, askı aşamasında payın üçüncü kişiye yeniden devredilebileceği ancak yapılan ilk devrin genel kurul tarafından onaylanmış olması halinde askı aşamasında yapılan bu devrin geçersiz olacağı sonucuna ulaşılabilecektir. Buna

⁴⁹⁷ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 91.

⁴⁹⁸ Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.88; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.47.

⁴⁹⁹ Oğuzman/Öz, **C.2**, s.523-524; v. Thur, **a.g.e.**, s.751; Eren, **a.g.e.**, s.274, Vardar Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.123-124.

karşılık askı aşamasında payın üçüncü kişiye devredilmiş olması ve bu devrin genel kurul tarafından onaylanmış olması halinde ikinci devir geçerli hale gelecektir. Zira ilk devir açısından artık yasal şartın gerçekleşmesi mümkün değildir.

Buna karşılık Yargıtay verdiği bir kararda, noterde imzaların onaylanması suretiyle yapılan devir sözleşmesinin ardından, payın üçüncü kişiye yeniden devredilmiş olması hâlinde, ilk sözleşmenin geçerli olduğu ve pay üçüncü kişi adına tescil edilmiş olsa dahi ilk sözleşmedeki devralana iadesinin gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁵⁰⁰. Kararda hükmü yorumlamaya yeterli açıklama mevcut değildir. Söz konusu uyuşmazlıkta, şirketin tek ortağı davalı devreden olup kanaatimizce Yargıtay tek ortaklı şirketlerde noterde imzaları onaylanan devir sözleşmesinin genel kurul kararı yerine geçeceği yönündeki kanaatinden yola çıkarak bu yönde hüküm kurmuştur⁵⁰¹. Limited şirketin tek ortağının olması ve pay devir sözleşmesinde devreden de bu tek ortak olması halinde kanaatimizce TTK 616/3. maddesi uygulanabilecektir. Söz konusu düzenleme uyarınca tek ortaklı bir limited şirkette, bu ortak genel kurulun bütün yetkilerine sahip olacaktır. Tek ortağın genel kurul sıfatı ile yapacağı işlemler yazılı şekil şartına tabidir. Bu durumda taraflar arasındaki pay devir sözleşmesinin, devreden şirketin tek ortağı olduğu için yazılı şekil şartını sağladığı söylenebilecektir.

Askı aşamasında payın devralan tarafından devredilebilmesi de mümkündür. Kanaatimizce bu süreçte devralanın üçüncü kişi ile payın devrine yönelik bir sözleşme imzalaması halinde bu sözleşme, devralan henüz ortaklık sıfatına sahip olmadığı için beklenen bir hakkın devri niteliğinde olup, sözleşmenin genel kurula bildirilmesi hâlinde genel kurul doğrudan ikinci devralanın ortaklığını onaylayabilir⁵⁰².

⁵⁰⁰ Yargıtay 11 H.D., 2015/15507 E. 2017/2520 K., 02.05.2017 T.

⁵⁰¹ Yargıtay 11 H.D., 2016/10438 E. 2018/2765 K., 16.4.2018 T. Söz konusu kararda iki ortaklı bir limited şirkette ortaklar arasında gerçekleşen pay devrinde Yargıtay, noterden yapılan devrinin ortaklığın devri için yeterli olmadığına, noterden yapılan devrin şirkete bildirilme tarihinin üzerinden üç ay geçmekle TTK 595/7. maddesi uyarınca devrin gerçekleşmiş olacağına karar vermiştir. (www.lexpera.com)

⁵⁰² Demirkapı, **Payın Devri**, s.230.

2.1.4 Genel Kurul Onayında Aranacak Nisaplar

2.1.4.1 Genel olarak

Bir genel kurul kararından söz edebilmek için pay sahiplerinin bir araya gelerek irade beyanlarını oy kullanmak suretiyle ortaya koymaları gerekir. Yapılacak oylama sonucunda genel kurulun iradesi tespit edilecektir.

Devrin onaylanması, TTK 616/1-g hükmü uyarınca genel kurulun devredilemez yetkilerinden biridir. Devrin şirkete bildirilmesinin ardından genel kurul, müdürler tarafından en kısa sürede toplantıya çağırılmalıdır⁵⁰³. Zira devrin onaylanması için genel kurulun kanunda öngörülen usul ile toplantıya çağırılması ve alınacak kararın niteliğine uygun yeter sayılarının oluşturulması gerekir.

Limited şirketlerde pay devir sözleşmelerine ilişkin onay kararı, olağan veya olağanüstü genel kurul toplantılarında alınabileceği gibi, elden dolaştırma yöntemi ile ve çağrısız genel kurulda da alınabilmesi mümkündür. Her bir yöntemde pay devrinin onaylanmasına ilişkin kararın alınabilmesi için aranacak nisaplar aşağıda incelenmiştir.

2.1.4.2 Genel kurulun olağan veya olağanüstü genel kurulda yahut elektronik ortamda toplanarak karar aldığı durumlarda aranacak nisaplar

Limited şirketlerde genel kurul, kural olarak her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içerisinde olağan şekilde toplanacaktır (TTK 617/1). Olağan genel kurul toplantısının yanında, esas sözleşmede yer alan düzenleme uyarınca yahut gereken hâllerde genel kurul olağanüstü olarak da toplantıya çağırılabilir (TTK 617/1). Pay devir sözleşmeleri gerek olağan genel kurulda gerekse olağanüstü genel kurulda görüşülerek karara bağlanabilir.

Pay devir sözleşmelerinin onaylanması için genel kurulda aranacak nisaplar 6102 Sayılı TTK ile oldukça hafifletilmiştir. Bu durum, genel kurul onayının esas sözleşmede kaldırılmasına izin verilmesiyle birlikte değerlendirildiğinde kanun koyucu tarafından limited şirketler açısından devrin kolaylaştırılmak istendiği şeklinde yorumlanabilir⁵⁰⁴. eTTK 520. maddeyi incelediğimizde sermaye payının devredilmiş olması hâlinde hem

⁵⁰³ Öz, **a.g.e.**, s.373; Erçin, **a.g.e.**, s. 2074; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.234; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.165.

⁵⁰⁴ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.84.

ortakların $\frac{3}{4}$ 'ünün devre onay vermesi hem de onay veren ortakların sermayenin en az $\frac{3}{4}$ 'üne sahip olmasının arandığı görülmektedir.

6102 Sayılı TTK'da ise pay devir sözleşmesinin onaylanması için gerekli olan toplantı ve karar yeter sayılarının ne olması gerektiği yönünde açık bir düzenleme yer almamaktadır. TTK 621. maddede önemli kararlar özel olarak düzenlenmiş olup, pay devrinin onaylanması, söz konusu düzenlemede önemli kararlar arasında sayılmadığı gibi pay devrinin onaylanması sözleşme değişikliği de sayılmamaktadır. Bu durumda olağan karar almaya ilişkin TTK 620. madde burada uygulama alanı bulacaktır⁵⁰⁵. Söz konusu düzenleme uyarınca onay kararı, genel kurulda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınacaktır. Salt çoğunluktan kasıt, toplantıda kullanılabilecek mevcut olan oyların salt çoğunluğudur⁵⁰⁶.

Yapılan bu değişiklik, limited şirketi sermaye şirketi olmaya yaklaştıran değişikliklerden biridir. Karar alınması için toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu yeterli görülürken toplantı nisabı için ise bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bir başka deyişle olağan kararlarda toplantının yapılabilmesi için sağlanması gereken bir çoğunluk mevcut değildir⁵⁰⁷.

Söz konusu düzenleme mehz İsviçre hukukundan farklılık göstermektedir. OR 808/b-4. maddesi incelendiğinde pay devirlerinin onaylanmasında temsil edilen oyların üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğunun bir arada sağlanması gerektiği görülmektedir.

TTK 620. maddesi uyarınca devrin onaylanması yönündeki kararın genel kurulda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınabilmesi doktrinde limited şirketlerin şahıs şirketi özelliklerine de sahip olması, kanunun gerekçesinde özellikle limited şirketlerin

⁵⁰⁵ Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.236; Türe, **a.g.e.**, s. 157; Demirkapı, **Payın Devri**, s. 321; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 142; Oğuz, s. 196; Camcı, s.525; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.422; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.756; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 38; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.437; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.501.

⁵⁰⁶ Bahtiyar, **Genel Kurul**, s.63.

⁵⁰⁷ Camcı, **a.g.e.**, s.517; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.492; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.532; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Yetersayılar**, s.376.

anonimleşmesinin söz konusu olmadığına ilişkin yapılan vurgu ve alınan karar sonucunda ortak çevresinde meydana gelen değişiklik dikkate alındığında eleştirilmektedir⁵⁰⁸.

Doktrindeki diğer görüşte olan yazarlarca, önceki düzenlemenin devri büyük oranda kısıtladığı ve kötüye kullanıldığı, esas sözleşme ile karar nisabının ağırlaştırılması hatta devrin tamamen yasaklanabilmesi imkânı karşısında salt çoğunluk ile karar alınması yönündeki düzenlemenin yerinde olduğu savunulmaktadır⁵⁰⁹.

Kanaatimizce de karar nisabının düşürülmesi yerinde bir değişikliktir. Zira Kanun bu konuda limited şirketlere geniş bir hareket alanı tanımış, esas sözleşme ile nisabın ağırlaştırılması ve devrin yasaklanması yanında, pay devirlerinde genel kurul onayının kaldırılabilmesi imkânı da tanımıştır⁵¹⁰. Bu durumda limited şirketin sahip olduğu yapıya göre esas sözleşme şekillendirilebilecektir.

Genel kurul sırasında çekimser oy kullanılması hâlinde bu oylar ret yönünde değerlendirilecektir⁵¹¹. Zira onay kararı için aranan nisap temsil edilen oyların salt çoğunluğu tarafından devrin onaylanmış olmasıdır.

Limited şirketin %50’şer pay oranına sahip iki ortaktan oluşması hâlinde payın devrine ilişkin karar, iki ortağın da genel kurulda hazır olması hâlinde ancak oy birliği ile alınabilecektir. Zira kanunda aranan salt çoğunluk ancak bu şekilde sağlanabilecektir⁵¹². Buna karşılık ortaklardan birinin genel kurula katılmaması hâlinde tek bir ortağın onayı da devrin gerçekleşmesi için yeterli olacaktır⁵¹³.

⁵⁰⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.326-327; Yıldız, **Tasarı**, s.449,461-462; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.309.

⁵⁰⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.7; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.94-95; Bozkurt, **Pay Devri**, s.376.

⁵¹⁰ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.9.1. Kısım “Kanunda Belirlenen Devir usulünün Esas Sözleşme ile Değiştirilmesi”

⁵¹¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.596; Demirkapı, **Payın Devri**, s.337; Akbay, **a.g.e.**, s.216, Bahtiyar, **Genel Kurul**, s.65.

⁵¹² Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.142.

⁵¹³ Doğrusöz Koşut, **a.g.e.**, s.379.

Payı devredenin genel kurul kararına kadar geçen sürede ortaklık sıfatı devam edeceği için genel kurula katılma hakkı mevcuttur⁵¹⁴. Bununla birlikte devralanın pay sahibi olduğu durumlarda devralan da genel kurula katılma hakkına sahip olacaktır⁵¹⁵.

Devredenin ve pay sahibi olması hâlinde devralanın, genel kurula katılması hâlinde pay devrinin oylanması sırasında oy hakkına sahip olup olmayacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir. Doktrindeki genel olarak kabul gören ve bizim de katıldığımız görüş uyarınca devreden ve pay sahibi olması hâlinde devralan yapılacak olan oylamada TTK 619/2. maddesinde yer alan düzenleme istisna olmak üzere oy kullanabilecektir⁵¹⁶.

2.1.4.3 Elden dolaştırma yöntemi ile alınacak kararlarda aranacak nisaplar

Ortak sayısının yirmiden fazla olması hâlinde eTTK 536. maddesinde limited şirket genel kurullarına, anonim şirket genel kurul toplantılarına ait hükümlerin uygulanacağını kararlaştırıldığı görülmektedir. Ortak sayısının yirmi ve daha az olduğu limited şirketlerde ise kararların ortakların yazılı oyları ile verilebileceği belirtilmiştir. eTTK’da yer olan ve ortak sayısına göre farklılık gösteren karar alma düzenlemesi 6102 Sayılı TTK’da yer almamıştır.

TTK 617/4. maddesini incelediğimizde ise limited şirketlerde genel kurulun toplantı yapılmaksızın, elden dolaştırma yöntemi ile karar alması imkânının ortak sayısına ilişkin bir sınırlama olmaksızın getirildiği görülmektedir. Bu yöntem ile karar alınabilmesi için, gündem önerisinin bütün ortakların onayına sunulması ve kabul eden ortakların yazılı şekilde onay vermeleri gerekmektedir. Gündemin bütün ortakların onayına sunulmuş olması

⁵¹⁴ Öz, **a.g.e.**, s. 375; Erçin, **a.g.e.**, s. 2075; Türe, **a.g.e.**, s.156; Çağa, **a.g.e.**, 599; Doğanay, **a.g.e.**, s.92; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 758; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.752; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s., s.309; Akbay, **a.g.e.**, s.215; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.99; Trüeb, **a.g.e.**,91.

⁵¹⁵ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.303; Türe, **a.g.e.**, s. 15; Çağa, **a.g.e.**, s. 599; Fatih Bilgili, M. Fatih Cengil, “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”. **Galatasaray Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, S.1, Ocak 2017, s.102.

⁵¹⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.328; Öz, **a.g.e.**, s.375; Önal, **a.g.e.**, s. 123; Çağa, **a.g.e.**, s.599; Arslanlı, **TTK 520**, s.176; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.309; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 758; Özer, **a.g.e.**, s.186; Seibt, **a.g.e.**, s.1126; Bozkurt, **a.g.e.**, s.377. Devralanın şirket olması halinde devredenin oy hakkından yoksun olmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.2.2. Kısım/ iv. Başlık “Şirketin kendi payını devre almasında usul ve devrin sonuçları”.

alınacak karar açısından geçerlilik şartıdır⁵¹⁷. Önerinin bütün ortaklara sunulup sunulmadığı konusunda uyuşmazlık çıkması hâlinde ispat yükü öneriyi yapan ortağa ya da müdürlere ait olacaktır⁵¹⁸.

Elden dolaştırma yöntemi ile karar alınabilmesi için bir diğer şart da ortaklardan herhangi birinin sözlü görüşme talebinde bulunmamasıdır⁵¹⁹. Ortaklardan biri dahi sözlü görüşme talebinde bulunur ise elden dolaştırma yöntemi ile karar alınması mümkün olmayacak ve genel kurulun fiilen toplanması gerekecektir. Buna karşılık ortaklardan birinin oy beyanında bulunmaması elden dolaştırma usulüne itiraz edildiği anlamına gelmeyecektir. Bir başka deyişle ortağın sessiz kalması yeterli olmayıp elden dolaştırma usulüne itiraz ettiğini açıkça bildirmelidir⁵²⁰.

Devrin onaylanmasına ilişkin hükümler incelendiğinde, genel kurulun mutlaka fiilen toplanarak onay vermek zorunda olduğuna ilişkin bir düzenlemenin mevcut olmadığı görülmektedir. Bu durumda elden dolaştırma yöntemi ile de genel kurulun devri onaylaması mümkündür⁵²¹. Elden dolaştırma yöntemi ile karar alınabilmesi için ortaklardan biri yahut müdür(ler) tarafından devrin onaylanmasına ilişkin öneri, diğer ortakların yazılı onayına sunulmalıdır. Bu durumda devreden hâlâ ortak sıfatına sahip olduğu için prosedürü başlatabileceği gibi müdür yahut müdürler tarafından da önerinin yapılması mümkündür⁵²².

Elden dolaştırma yöntemi ile karar alınacak olması hâlinde çağrı yapılmasına gerek olmayıp, devrin onaylanmasına ilişkin öneri ve mevcut olması hâlinde devrin onaylanması yahut

⁵¹⁷Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.811; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.143; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.503; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.529; Kayar, **a.g.e.** s.501; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.218; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.88; Bilgili-Cengil, **a.g.e.**, s.76.

⁵¹⁸ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.144; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.88. Çebi'ye göre genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahip herkesin elden dolaştırma yöntemi ile karar almaya yetkili olduğunun kabul edilmesi gerekir.

⁵¹⁹ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.218; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.811; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.143; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.503; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.529; Kayar, **a.g.e.** s.501

⁵²⁰ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.219.

⁵²¹ Türe, **a.g.e.**, s. 156; Camcı, s.523; Erçin, **a.g.e.**, s.2074; Önal, **a.g.e.**, s. 122; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Yetersayılar**, s.374.

⁵²² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.527; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.499; Bayer, **a.g.e.**, §48, Rn.III-2; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.369.

reddedilmesine yönelik belgeler ortaklara gönderilir⁵²³. Belgelerin ortağa ulaşmasının ardından ayrıca oyunu kullanması için bir süre tanınır. Ortak, devre ilişkin beyanını yazılı şekilde şirkete ulaştıracaktır. Kararın alınmasının ardından ortaklara bildirim yapılmalıdır. Bildirim, genel kurulda alınan karardan ortağın haberdar olması ve şayet iptal davası açmak istiyor ise üç aylık hak düşürücü sürenin başlangıcı açısından önem arz etmektedir⁵²⁴.

Kanunda elden dolaştırma yöntemi ile karar alınması hâlinde hangi nisapların uygulanacağına ilişkin ayrı bir düzenleme bulunmamaktadır. Elden dolaştırma yoluyla karar alınacak olması hâlinde, önerinin bütün ortaklara sunulmak zorunda olduğu dikkate alındığında toplantı nisabının oluşması için bütün oyların temsil edilmesi gerektiği söylenebilir⁵²⁵. Karar nisabı ise olağan karar alma nisabını düzenleyen TTK 620. maddesinin uygulanması ile tespit edilecektir. Buna göre elden dolaştırma yöntemi ile payın devrine ilişkin bir karar, ancak toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla alınabilecektir⁵²⁶. Sonuç olarak elden dolaştırma yöntemi ile karar alınabilmesi için öneri bütün ortaklara sunulduğundan temsil edilen bütün oyların toplantıda mevcut bulunduğu kabul edilmeli ve toplam oyların salt çoğunluğu ile karar alınmalıdır.

Yukarıda olağan veya olağanüstü genel kurulda sözleşmenin taraflarının genel kurula katılma hakkı ve oydan yoksunluk hâlinde bunun sonuçlarına ilişkin yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir.

2.1.4.4 Çağrısız genel kurulda karar alınması hâlinde aranacak nisaplar

Limited şirketler genelde az ortaklı oldukları için uygulamada çağrısız genel kurul yöntemi ile karar alınmasına sıkça rastlanılmaktadır. Çağrısız genel kurul ile limited şirketler çok daha hızlı şekilde toplanabilmekte ve karar alabilmektedir.

TTK 617/3. maddesinde, anonim şirketlerde çağrısız genel kurula ilişkin kuralların limited şirketlere de kıyasen uygulanabileceği belirtilmiştir. Anonim şirketlerde çağrısız genel kurulu düzenleyen TTK 416. madde incelendiğinde bütün pay sahiplerinin veya

⁵²³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.528; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.88; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.369.

⁵²⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.529.

⁵²⁵ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.532; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.662; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.105.

⁵²⁶ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.532; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.662; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.105; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.383.

temsilcilerinin aralarında hiçbirinin itirazının bulunmadığı hâllerde, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın genel kurulun toplanabileceği düzenlenmiştir; ancak bu hâllerde genel kurula katılma ve toplantının yapılmasına ilişkin hükümler uygulanmaya devam edeceği gibi toplantı boyunca bütün pay sahiplerinin yahut temsilcilerinin katılımı devam etmelidir.

Çağrısız genel kurul, gündeme bağlılık ilkesinin yasal bir istisnası olarak kabul edilebilir⁵²⁷. Zira çağrısız olarak, bütün ortakların ya da temsilcilerinin katılımı ile toplanan genel kurul, oybirliğiyle gündeme madde ekleyebilir. Zaten uygulamada da çoğu zaman gündem, çağrısız genel kurul toplantısı öncesi ortakların oy birliği ile belirlenmektedir.

Çağrısız genel kurulda pay devrinin onaylanabilmesi için bütün ortakların toplantıya katılmış olması ve salt çoğunluk ile karar alınması gerekmektedir. Ortaklardan biri dahi katılmamışsa, çağrısız genel kurulda alınan devrin onayına yahut reddine ilişkin karar yok hükmündedir⁵²⁸. Çağrısız genel kurul, bütün ortakların katılımı ile toplanabildiğine göre payın devrine ilişkin onay kararı da bütün oyların salt çoğunluğu ile alınabilecektir. Moroğlu'na göre ise çağrısız genel kurulda karar alınabilmesi için ortakların hiçbirinin karara itiraz etmemesi gerekmektedir⁵²⁹. Bir başka deyişle yazara göre çağrısız genel kurulda pay devrinin onaylanabilmesi için aranacak olan karar nisabı oy birliğidir.

Yukarıda olağan veya olağanüstü genel kurulda sözleşmenin taraflarının genel kurula katılma hakkı ve oydan yoksunluk hâlinde bunun sonuçlarına ilişkin yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir.

2.1.5 Devrin Gerçekleşme Tarihinin Tespiti

2.1.5.1 Genel olarak

Gerek sözleşmenin tarafları açısından gerekse sözleşmenin tarafları ile şirket arasındaki ilişki açısından pay devrinin tamamlanması birçok sonucu ortaya çıkartır. Devrin

⁵²⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.557; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.87; Şener, **Emsal Kararlar**, s.745; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.368-369; Akbay, **a.g.e.**, s.93.

⁵²⁸ **Yargıtay 11. H.D.** 2014/4651 E., 2015/2467 K., 24.02.2015 T., “...dava konusu genel kurul çağrısız yapılmış olup davacı ve dava dışı Muharrem Murat Yıldırım genel kurula katılmadığı için ortaklardan ...'in 20 yıllığına müdür seçilmesi kararı gibi hisse devrinin kabulüne ilişkin karar da yok hükmünde olduğundan.” (www.lexpera.com) ayrıca Şener, **Emsal Kararlar**, s.747.

⁵²⁹ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.113.

tamamlanması ile devralan ortak sıfatını kazanacak, devredenin ise şirket ile arasındaki ortaklık ilişkisi sona erecektir. Bu nedenle devrin gerçekleşme tarihinin tespiti sözleşmenin hükümlerini doğurması açısından önem arz etmektedir.

2.1.5.2 Devrin, genel kurul tarafından onaylanması hâlinde

Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş ise TTK 595/2. maddesi uyarınca devrin geçerli olabilmesi için genel kurulun onayı gerekir. Devralan, sözleşmenin imzalandığı ve noter tarafından imzaların onaylandığı tarih itibarıyla değil genel kurulun karar aldığı tarih itibarıyla şirket ortağı hâline gelecektir⁵³⁰. Devredenin pay üzerindeki tasarruf hakkı ise yine genel kurul kararı ile sona erecektir.

Çamoğlu'na göre sözleşmenin imzalanarak noterce onaylanması sonucunda, sözleşme taraflar arasında yürürlüğe girecek ve pay devralana geçecektir⁵³¹. Genel kurul onayı devrin şirkete karşı geçerli olabilmesi için gereklidir. Bu görüş uyarınca esas sözleşmede genel kurul onayının kaldırılmadığı durumlar da dahil pay, noterde gerçekleşen sözleşme tarihinde devralana geçecektir.

Bizim de taraftarı olduğumuz ikinci görüşe göre ise, devir sözleşmesindeki imzaların noterce onaylanması payın devralana geçmesi için yeterli değildir. Şayet genel kurul tarafından devir onaylanmazsa devralan, ortak sıfatını kazanamayacağı gibi devir sözleşmesinin konusu da imkânsız hâle gelecektir⁵³². Bu nedenle esas sözleşmede genel kurul onayının kaldırılmadığı hâllerde ortak sıfatının devralana geçiş anı, genel kurul karar tarihi olarak kabul edilmelidir. Bir başka deyişle TTK 595/2. maddesinde yer alan “Devir bu onayla geçerli olur” ifadesi, sözleşmenin hükümlerini doğurması ve devralanın şirkete ve üçüncü kişilere karşı ortaklık sıfatına sahip olduğunu ileri sürebilmesi için devrin genel kurul tarafından onaylanmasının

⁵³⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.755; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.438; Demirkapı, **Payın Devri**, s.338; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.100; Bora, **a.g.e.**, s. 82; Şener, **Emsal Kararlar**, s.626; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.145.

⁵³¹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.36.

⁵³² Pulaşlı, **Şerh**, s.3118; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.316; Demirkapı, **Payın Devri**, s.352; Çağa, **a.g.e.**, s.600; Türe, **a.g.e.**, s. 159; Erçin, **a.g.e.**, s. 2076; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.99; Öz, **a.g.e.**, s.170; Oğuz, **a.g.e.**, s. 197; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn.II-16; Michâlski / Heidinger / Leible/ J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.158; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.47a; Özer, **a.g.e.**, s.191.

şart olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Buna karşılık sözleşmenin tarafları açısından mali ve idari hakların geçişinde bölünme teorisi uygulanacaktır⁵³³.

Yargıtay da verdiği kararlarda TTK 595. maddesi uyarınca genel kurulun onayı ile devrin geçerli hâli geleceği, ticaret siciline tescilin yalnızca üçüncü kişilerin iyi niyetini koruma işlevine sahip olduğu, devralanın karar tarihi itibarıyla şirket ortağı olacağı yönünde hüküm kurmaktadır⁵³⁴. Bunun sonucunda gerek pay defterine devralanın kaydedilmesinin gerekse devrin ticaret siciline tescilinin kurucu değil açıklayıcı işlemler olduğu sonucuna varılmaktadır⁵³⁵.

Şener ve Çamoğlu'nun savunduğu, Yargıtay'ın da bazı kararlarında benzer yönde hüküm kurduğu⁵³⁶ görüş uyarınca iki ortaklı bir limited şirkette, ortakların kendi aralarında devir sözleşmesi yapmış olması hâlinde devir, noter tarafından imzaların onaylanması ile gerçekleşecek olup ayrıca genel kurul kararı alınmasına gerek olmayacaktır. Zira her iki ortağın da katıldığı noter işlemi genel kurul onayı olarak kabul edilmektedir⁵³⁷.

Bu görüş doktrinde eleştirildiği gibi kanaatimizce de yerinde değildir⁵³⁸. Her ne kadar limited şirketlerin şahıs şirketlerine yaklaşan yönleri olduğu kabul edilebilirse de ortaklarından ayrı bağımsız bir tüzel kişiliği bulunduğu unutulmamalıdır. Kaldı ki kanundaki düzenlemeler ortak sayısına göre farklılık arz etmemektedir. Bu nedenle yapılacak işlemler yasada belirlenen şartlara uygun gerçekleştirilmelidir. Her ne kadar bütün ortakların katıldığı

⁵³³ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.3.3.3. Kısım “Kanaatimiz”.

⁵³⁴ **Yargıtay 4. H.D.** 2020/365 E., 2020/3096 K., 30.09.2020 T.

⁵³⁵ Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.329; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.373; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.559; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.325; Önal, **a.g.e.**, s.125-126; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 756; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.507; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.438; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 143; Özer, **a.g.e.**, s.194; **Camcı, a.g.e.**, s.526; Türe, **a.g.e.**, s.164; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.449; Yasan, **a.g.e.**, s.223.

⁵³⁶ **Yargıtay 11 H.D.**, 2014/14676 E., 2015/409 K., 15.01.2015 T., “...taraflar arasındaki pay devrinin noterde yapıldığı, şirket iki ortaklı olup ortaklar hisse devri konusunda anlaştığından noter evrakının ortaklar genel kurul kararı olarak kabulü gerekeceği, bu maddede 6762 sayılı TTK'nın 520. maddesinden farklı olarak pay defterine kayıt şartının aranmadığı, davalı tarafın devir işleminden vazgeçildiğine ilişkin noter evrakına eşdeğer bir belge sunmadığı...” Aynı yönde **Yargıtay 11 H.D.**, 2016/8782 E., 2017/5877 K., 30.10.2017 T..

⁵³⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.37; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.307.

⁵³⁸ Pulaşlı, **Şerh**, s.3105; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.86; Ata, **a.g.e.**, s.150; Akın, **a.g.e.**, s.154; Özer, **a.g.e.**, s.188-189.

bir devir işlemi söz konusu olsa da devrin gerçekleşebilmesi için usulüne uygun bir genel kurul kararı alınması gerekli ve şarttır. Bu durum, ortak listesinin aleniyetinin sağlanması, şirket alacaklılarının ve üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması açısından da önem arz etmektedir. Yargıtay'ın bu yönde de bazı kararları bulunmaktadır⁵³⁹.

2.1.5.3 Genel kurul onayının şirket esas sözleşmesi ile kaldırılması

Limited şirket payının devri, eTTK döneminde genel kurulun onayına tabi olup bunun aksinin kararlaştırılmasının da önü kapalıydı. 6102 sayılı TTK'da da sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanması şart koşulmuşsa da şirket esas sözleşmesinde düzenlenmiş olmak kaydıyla pay devir sözleşmelerinin genel kurul onayına gerek olmaksızın geçerli olmasının yolu açılmıştır.

Bu düzenleme uyarınca pay devrinde genel kurul onayı, şirketin kuruluş aşamasında esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile kaldırılabilceği gibi sonradan esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile de kaldırılabilir. Bu durumda sözleşmenin değiştirilebilmesi için aranılacak olan nisap TTK 621/1-c maddesi dikkate alınarak belirlenecektir⁵⁴⁰. İlgili düzenlemeyi incelediğimizde, esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılmasına ilişkin genel kurul kararlarının alınabilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerektiği anlaşılmaktadır.

Pulaşlı'ya göre ise, pay devrinde genel kurul onayının kaldırılmasına ilişkin esas sözleşme değişikliğinde aranması gereken karar nisabı TTK 621/1-c. maddesine göre belirlenmeyecektir. Söz konusu sözleşme değişikliği genel kurulda oy birliği ile gerçekleşir. Buna göre esas sözleşme, oy birliğiyle değiştirilecek ve böylece yapılacak devirlere de önceden onay verilmiş sayılacaktır⁵⁴¹.

⁵³⁹ **Yargıtay 11 H.D.**, 2016/10438 E. 2018/2765 K., 16.4.2018 K. Söz konusu kararda iki ortaklı bir limited şirkette ortaklar arasında gerçekleşen pay devrinde Yargıtay, noterden yapılan devrinin ortaklığın devri için yeterli olmadığına, noterden yapılan devrin şirkete bildirilme tarihinin üzerinden üç ay geçmekle TTK 595/7. maddesi uyarınca devrin gerçekleşmiş olacağına karar vermiştir. (www.lexpera.com)

⁵⁴⁰ Önal, **a.g.e.**, s.117; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s. 755.

⁵⁴¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.755.

Kanaatimizce mevcut düzenlemeler ışığında pay devrinde genel kurul onayının kaldırılmasına ilişkin esas sözleşme değişikliği, TTK 621/1-c maddesinde düzenlenen nisap dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir.

Esas sözleşme ile genel kurul onayının kaldırılması daha çok ortaklar arası ilişkinin büyük bir öneme sahip olmadığı yahut çok sayıda ortaktan oluşan limited şirketlerde kolaylık yaratacaktır.

Şirket esas sözleşmesinde yapılacak bir değişiklik ile devir sözleşmelerinin genel kurulda onaylanması zorunluluğunun ortadan kaldırıldığı hâllerde devreden şirket ile arasındaki ortaklık ilişkisinin sona ermesi ve devralanın ortaklık sıfatını kazanması devir sözleşmesindeki imzaların noter tarafından onaylandığı tarihte gerçekleşecektir⁵⁴².

2.1.5.4 Genel kurulun onay vermiş sayılması (TTK 595/7. madde)

Pay devrinin şirkete bildirilmesinin ardından, genel kurul onayı esas sözleşme ile kaldırılmamışsa, kural olarak genel kurulda sözleşmenin onaylanması gerekir. Bu kuralın istisnası, bildirimden itibaren üç ay geçmiş olmasına rağmen genel kurulun devri reddetmemiş olmasıdır. Bir başka deyişle genel kurul açıkça devri onaylayabileceği gibi kanunda belirlenen süre içerisinde devri reddetmeyerek örtülü şekilde devri onaylayabilir.

TTK 595/7. maddesini incelediğimizde “*başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır*” ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Söz konusu düzenleme aksi ispat edilemeyen bir karine niteliğindedir⁵⁴³. Söz konusu karine uyarınca pay devir sözleşmesi şirkete bildirilmiş ancak yapılan bildirimle rağmen üç ay içerisinde ret kararı alınmamıştır. Bunun sonucunda artık pay devri onaylanmış sayılacak ve devrin reddedildiği iddia ve ispat edilemeyecektir⁵⁴⁴.

⁵⁴² Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.235; Türe, **a.g.e.**, s.154; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.436; Bora, **a.g.e.**, s.87; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.752.

⁵⁴³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.337; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 101; Bozkurt, **a.g.e.**, s.394.

⁵⁴⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.337; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 101.

Doktrinde üç aylık sürenin hak düşürücü süre niteliğinde olduğu savunulmaktadır⁵⁴⁵. Buna göre üç aylık süre içerisinde genel kurul ret kararı vermezse devir sözleşmesi hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır.

Payın devrini düzenleyen eTTK 520. maddeyi incelediğimizde böyle bir zımni onay hükmüne yer verilmediği görülmektedir. TTK 595/7. maddesi ile güdülen amaç, genel kurulun sessiz kalmasına bir sonuç bağlayarak devir sözleşmesini oylamaktan kaçınmasını ve sözleşmenin akıbetini sürüncemede bırakmasını engellemektir⁵⁴⁶.

Üç aylık süre bildirimin gönderilmesi yahut öğrenilmesi tarihinde değil, devrin onaylanması talebi ile şirkete başvurunun ulaştığı tarihten itibaren başlayacaktır⁵⁴⁷. Başvurunun yapılması yeterli olup başvurunun öğrenilmiş olması aranmayacaktır. Yargıtay da verdiği kararlarda bildirimin şirkete ulaşmış olmasını üç aylık sürenin başlaması için şart koşturmaktadır⁵⁴⁸. Bunun sonucu her ne kadar daha önce de ifade ettiğimiz üzere devrin şirkete bildirilmesi herhangi bir şekil şartına tabi olmasa da üç aylık sürenin başlangıcının tespiti açısından başvurunun yazılı şekilde yapılması ispat açısından kolaylık sağlayacaktır.

Genel kurulu toplantıya çağırmakla müdürler görevli olduğu için, bu süre içerisinde müdürlerin genel kurulu toplantıya çağırmamış olması, şirket açısından bir savunma oluşturmayacaktır. Müdürlerin ihmali sonucu üç aylık sürenin geçmesi ile devralan ortaklık

⁵⁴⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 763; Pulaşlı, **Şerh**, s.3107; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 146; Önal, **a.g.e.**, s. 125; Yavuz, **Tescil ve İlan**, s.73.

⁵⁴⁶ Türe, **a.g.e.**, s. 157; Oğuz, s.196; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 756; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.437; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.752; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.236; Mehmet Sadık Çapa, **Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, s.11; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.501; Çığsar, **a.g.e.**, s.53; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.449.

⁵⁴⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.37; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, s.421; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.308; Türe, **a.g.e.**, s. 156; Önal, **a.g.e.**, s. 123; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.757; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 84-85; Şener, **Emsal Kararlar**, s.638; Trüeb, **a.g.e.**, s.93.

⁵⁴⁸ **Yargıtay 11. H.D.**, 2020/6723 E., 2022/607 K., 25.01.2022 T., “...davacının TTK' nın 595/son maddesi uyarınca devre onay verilmesi konusunda, dava dışı şirkete ve şirket yetkilisine gönderdiği ihbarname ile hisse devrinin TTK' nın ilgili maddesi uyarınca onaylanmasını ihbar ettiği, ancak bu ihbarnamenin davalı şirkete ve ayrıca şirket yetkilisine tebliğ edilmediği, bu sebeple şirket genel kurulunun, devre onay verdiği konusunda alınmış bir karar bulunmadığı gibi, davalı şirketin devre onay vermiş sayılmasını gerektiren yasal koşulların da gerçekleşmediği” (www.lexpera.com)

sıfatını kazanacak ancak şirket bu ihmal sonucu uğradığı bir zarar söz konusu ise müdürlerin sorumluluğuna gidebilecektir⁵⁴⁹.

Bu noktada *Aker*, zımni onaya ilişkin düzenlemenin kötü niyetle kullanılabileceğine ilişkin haklı bir yorum ortaya koymaktadır⁵⁵⁰. Bu görüş uyarınca pay sahibinin payını şirketin onaylamak istemeyeceği birine devretmiş olması hâlinde müdür ile anlaşarak kasıtlı olarak genel kurulu toplantıya çağırması mümkündür. Bu yolla genel kurulun toplanması hâlinde reddedilecek olan bir devir sözleşmesi, yasadan yararlanılarak zımnen onaylanmaktadır. Yazara göre bu durum, TTK 446/1-b maddesinde düzenlenen genel kurula çağrının usulüne uygun yapılmaması kapsamında değerlendirilerek pay devrinin onaylanmasına ilişkin ortaya çıkan zımni kararın iptali istenebilmelidir. Her ne kadar yazar tarafından getirilen eleştiri yerinde olsa da ortada bir genel kurul kararı bulunmadığı için kanaatimizce iptalinin istenebilmesi de mümkün değildir. Bu durumda ortak sıfatına sahip olan devralana karşı haklı sebeple çıkarma davası açılması yoluna gidilebilir.

Kanunun gerekçesini incelediğimizde sürenin neden üç ay şeklinde belirlendiğine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Bununla birlikte mehz OR 787/2. maddesinde şirketin devre zımnen onay vermiş sayılması için gerekli olan sürenin altı ay olarak belirlendiği görülmektedir. Sürenin altı ay olarak belirlenmesinin nedeni oylama öncesi inceleme yükümlülüğünün yerine getirilebilmesidir⁵⁵¹. Doktrindeki bir görüşe göre TTK’da belirlenen üç aylık süre, limited şirketlerde elden dolaştırma yöntemiyle daha hızlı genel kurul kararları alınabilmesi ve her iki tarafın da menfaati dikkate alındığında yeterli olup mehz İsviçre Borçlar Kanunu’nda belirlenen altı aylık süre ihtiyaç duyulandan uzun bir süredir⁵⁵². Buna karşılık diğer görüş, incelemenin niteliği ve sonuçları dikkate alındığında TTK’da belirlenen üç aylık sürenin yetersiz olduğunu savunmaktadır⁵⁵³.

Kanaatimizce günümüzde ülkemizdeki ekonomik koşulların çok hızlı değişiyor olması nedeniyle sözleşmeden beklenen ekonomik faydanın sağlanabilmesi için ve limited

⁵⁴⁹Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. s.94.

⁵⁵⁰ Hâlit Aker, ‘Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler’ **BATİDER**, C.32, S.1, 2016, s. 67.

⁵⁵¹ Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.104.

⁵⁵²Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. s.85.

⁵⁵³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.338.

şirketlerin az ortaklı şirketler olması nedeniyle ortaklar arası ve ortak ile şirket yönetimi arasındaki ilişkinin kolayca kurulabilir olması dikkate alındığında kanunda belirlenen 3 aylık süre yeterlidir.

Genel kurulun sözleşmeye onay vermekten kaçındığı ve devrin üç aylık sürenin geçmesi ile zımnen kabul edilmiş sayıldığı durumlarda ise devralan, ortaklık sıfatını üç aylık sürenin geçmesi ile kazanacaktır⁵⁵⁴. Örneğin taraflar, aralarında devir sözleşmesi yaptıklarını 03.07.2022 tarihinde şirkete bildirmiş ancak bildirimden itibaren işleyen üç aylık süre içerisinde genel kurul devri reddetmemişse devralan, ortaklık sıfatını, genel kurulun devri zımnen onaylamış sayılacağı 03.10.2022 tarihinde kazanacaktır.

Şayet genel kurul tarafından alınmış geçerli bir ret kararı mevcut değil ise bu durumda zımnen onaya ilişkin hüküm uygulanacaktır. Yargıtay verdiği bir kararda iki ortaklı bir limited şirkette, ortaklardan birinin payını devretmek istemesi üzerine yapılan devir sözleşmesinin şirkete bildirilmesi ve diğer ortağın devre onay vermediğine ilişkin devreden ortağa ihtarname göndermesi hâlinde bunun genel kurul kararı yerine geçmeyeceği yönünde karar vermiştir.⁵⁵⁵ İlgili karar uyarınca devrin onaylanması, genel kurulun devredilemez yetkileri arasında olup ortağın irade beyanı genel kurul kararı yerine geçmeyecektir⁵⁵⁶. Bu durumda her ne kadar şirketin %50 payına sahip ortak tarafından devre onay vermediğine ilişkin bildirimde bulunulmuşsa da üç ay içerisinde devrin reddedildiğine ilişkin bir genel kurul kararı alınmadığı için TTK 595/7. maddesi uyarınca devralan ortaklık sıfatını kazanacaktır. Bir başka deyişle, şayet üç aylık sürenin geçmesi ile ortaklık sıfatının kazanılmasının önüne geçilmek isteniyorsa açıkça genel kurul tarafından alınmış bir ret kararı mevcut olmalıdır.

⁵⁵⁴ Şener, **Emsal Kararlar**, s.626; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.145.

⁵⁵⁵ **Yargıtay 11. H.D. 2019/5291 E., 2020/3282 K., 29.06.2020 T.** (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁵⁵⁶ **Yargıtay 11. H.D. 2021/428 E., 2022/2613 K., 30.03.2022 T.**, “...pay devir sözleşmesinin yazılı ve imzası noterden onaylı şekilde yapıldığı, devrin ortaklığa bildirildiği, ortaklığın %50 payına sahip dava dışı ortak ... Şekerli'nin devre onayının olmadığını, devreden ortağa bildirdiği anlaşılmaktadır. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında, ortaklık genel kurulunun toplanarak onay konusunda üç ay içinde karar almadığı anlaşılmaktadır. Dava dışı ortağın devre onayının olmadığını bildirmesi de tek başına sonuç doğurmaz. Çünkü onay TTK m. 616/1-9 uyarınca genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır”(www.lexpera.com.tr.)

Esas sözleşmede ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin öngörüldüğü hâllerde TTK 595/6. maddesi uyarınca şirket, devralanın ödeme gücünü şüpheli görürse teminat vermesini talep edebilir. Teminatın verilmesi için tanınan sürede zımni onay için gerekli olan üç aylık sürenin geçmiş olması hâlinde devrin zımnen onaylandığı sonucuna varılamayacaktır⁵⁵⁷.

Pay devrinin şirkete bildirilmesinin üzerinden üç ay geçmiş olması hâlinde devralanın pay sahibi olarak pay defterine yazılması ve ticaret siciline bu durumun tescil edilmesi gerekir. Pay defterine kayıt ve tescil talebi üç aylık süre tamamlanmadan ileri sürülemez. Yargıtay da verdiği bir kararda, her ne kadar dava açıldıktan sonra üç aylık süre dolmuş olsa da zımnen onaya bağlı ticaret siciline tescil talepli davanın ancak üç aylık süre geçtikten sonra açılabilceği yönünde hüküm kurmuştur⁵⁵⁸.

Müdür yahut müdürler zımni onaya ilişkin durumu bir genel kurul kararı hâline getirerek sicile tescili için başvuru yapacaktır⁵⁵⁹. Bu durum Ticaret Sicili Yönetmeliğinin 103. maddesi gereğidir. Madde metninde devrin zımnen onaylanmış olması halinde tescil için gerekli olan belgeler ayrıca düzenlenmemiştir. Bu nedenle Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 103/1-a maddesi uyarınca müdür(ler) zımni onayı, sanki onay genel kurul tarafından alınmış gibi genel kurul kararı haline getireceklerdir. Kanaatimizce burada zımni onaya ilişkin durumun tescilinin yönetmelikte ayrıca düzenlenmesi yerinde bir değişiklik olacaktır.

Üç aylık sürenin dolmasının üzerinden otuz gün geçmiş olmasına rağmen müdürler tarafından ticaret siciline başvuru yapılmamış ise bu durumda başvuru hakkı devredene ait olacaktır. Ortada bir genel kurul kararı bulunmadığı için devredenın başvurusu üzerine sicil müdürü, şirketten devirden haberdar olup olmadıkları veya bu konuda alınmış bir kararın

⁵⁵⁷ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.558.

⁵⁵⁸ **Yargıtay 11. H.D.** 2017/4053 E., 2019/1088 K. 12/02/2019 T., “Her dava açıldığı tarihteki koşullara göre değerlendirilir ve karara bağlanır. Hisse devir işleminin 30/.../2015 tarihinde davalı şirkete tebliğ edildiği, davanın açıldığı 27/01/2016 tarihinde 6100 sayılı ...'nın 595/son maddesinde öngörülen üç aylık süre dolmadan zamansız açılan davanın reddine karar verilmesi gerektiği" (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁵⁵⁹ Aker, **a.g.e.**, s.68.

mevcut olup olmadığı konusunda bilgi almalıdır⁵⁶⁰. Şirket tarafından bilgi talebine cevap verilmemesi hâlinde TTK 33. madde uygulama alanı bulacaktır⁵⁶¹.

Genel kurul tarafından alınan ret kararının mahkeme tarafından iptal edilmesi ve kararın bütün sonuçları ile birlikte ortadan kalkması hâlinde üç aylık süre geçtiği için devrin zımnen onaylanmış sayılıp sayılmayacağı ise doktrinde tartışmalıdır. Bu konudaki tartışmalara, devir sözleşmesinin onaylanmasına yahut reddine ilişkin genel kurul kararının, iptal davasına konu edilmesi hâlinde ortaya çıkan sonuçlar kısmında ayrıntılı olarak yer verildiği için burada ayrıca değerlendirilmeyecektir⁵⁶².

2.1.6 Genel Kurulun Onay Kararının Ortaya Çıkardığı Sonuçlar

Sözleşmenin yapılmasının ardından devreden, onay tarihine kadar hem payı hem de ortaklık sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülükleri dış ilişkide elinde tutmaya devam edecektir⁵⁶³.

Genel kurul tarafından payın devrinin onaylanması ile yahut devrin bildiriminin üzerinden üç ay geçmiş olmasına karşın ret kararı verilmemesi sonucunda devralan, ortaklık sıfatını kazanacaktır. Genel kurul onayının kaldırılmadığı hâllerde devralan, ortaklık sıfatını ancak bu iki hâlde kazanabilecektir.

Onay kararı alınmadan devralanın genel kurullara davet edilmesinin zımni onay sayılıp sayılamayacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir. *Develi Ayverdi*'ye göre devrin onaylanması yönünde bir karar olmaksızın devralanın genel kurul toplantılarına çağırılması zımni onay yerine geçmeyecektir. Kanaatimizce somut olayın koşulları incelenerek sonuca ulaşılmalıdır. Örneğin genel kurula bütün ortaklar katılmış ve devralanın genel kurula ortak sıfatı ile katılmasına itiraz edilmemiş ise sonrasında devralanın ortak sıfatına sahip olmadığı ileri sürülmesi TMK 2. maddeye ve çelişkili davranış yasağına aykırılık teşkil edecektir.

⁵⁶⁰ Aker, **a.g.e.**, s. 68.

⁵⁶¹ Şirketin ticari sicile tescil talebi ile başvurmaması hâlinde başvurulabilecek yollar için bkz. 2. Bölüm/3.2. Kısım "Tescil Talebinde Bulunabilecekler".

⁵⁶² Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.12.3.5. Kısım "İptal Davasının Sonuçları".

⁵⁶³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.312; Türe, **a.g.e.**, s.155; Arslanlı, **TTK 520**, s. 171.

Devralanın ortak sıfatını kazanması ile birlikte devredenin pay üzerindeki tasarruf yetkisi ve ortak sıfatı sona erecektir⁵⁶⁴. Devralan pay ile birlikte ortak sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülöklere de hem iç ilişkide hem de dış ilişkide sahip olacaktır.

Şayet devreden sahibi olduğu payları kısmen devretmiş ise ortaklık sıfatı yalnızca devrettiği paylar açısından sona erecektir⁵⁶⁵.

Bazı hâllerde ise her ne kadar taraflar arasında geçerli bir devir sözleşmesi yapılmış ve devralanın sicile tesciline karar verilmişse de devrin gerçekleştiğinden söz etmek mümkün değildir. Örneğin, Yargıtay 11. H.D. 10.06.2021 tarihinde verdiği bir kararda her ne kadar devralan kanunda yer alan usule uygun şekilde ortaklığa alınmış ise de sürecin keyfi şekilde uzatılmış olması ve devralanın ortaklığa kaydedilmiş olmasının üzerinden iki gün geçtikten sonra şirketin sicilden terkin edilmiş olması karşısında, şeklen gerçekleşen ortaklık prosedüründe şirketin kötü niyetli olduğuna ve devralan tarafından ödenen pay bedelinin iadesine hükmetmiştir⁵⁶⁶.

Devrin onaylanmasının ardından, devralanın limited şirkette sahip olduğu sermaye miktarı, payın nominal değeri üzerinden hesaplanacak olup, payın devri sırasında ödediği bedel dikkate alınmayacaktır⁵⁶⁷. Örneğin, devralanın 5.000,00 TL değeriinde şirket payına karşılık 10.000,00 TL ödeme yapmış olması hâlinde sahip olacağı sermaye payı 5.000,00 TL olacaktır.

Yasal bir zorunluluk bulunmamakla birlikte genel kurul tarafından verilen onay kararının taraflara bildirilmesi, pay sahibi sıfatını kazanan devralanın haklarını kullanabilmesi ve yükümlölüklerini yerine getirmesi açısından önem arz etmektedir. Genel kurul tarafından verilen onay kararının taraflara ne şekilde bildirileceğine ilişkin bir şekil şartı kanunda bulunmamaktadır. Bununla birlikte şirket esas sözleşmesinde bu bildirimin hangi şekilde yapılacağının düzenlenmesi de mümkündür. Her ne kadar esas sözleşmede bildirim bir şekil

⁵⁶⁴ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.312; Türe, **a.g.e.**, s.155; Arslanlı, **TTK 520**, s.171; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.435.

⁵⁶⁵ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.143.

⁵⁶⁶ **Yargıtay 11. H.D. 2020/1782 E., 2021/4965 K., 10.06.2021 T.** (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁵⁶⁷ Öz, **a.g.e.**, s.362.

şartına bağlansa da bu şekil şartına aykırılık onay kararının geçerliliğini ve sonuçlarını doğurmasını etkilemeyecektir⁵⁶⁸.

Bildirim, devir sözleşmesinin her iki tarafına da yapılmalıdır. Buna karşılık devreden ve pay sahibi olması hâlinde devralanın genel kurula katıldığı hâllerde artık bir bildirimin gerekliliğinden söz edilemeyecektir. Zira genel kurula katılan taraflar oylamadan ve devrin akıbetinden haberdar olacaklardır.

2.1.7 Esas Sözleşmede Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülüğünün Getirilmiş Olması Hâlinde Genel Kurulun Onaydan Kaçınabilmesi

Limited şirketlerde bazı koşulların mevcut olması ve esas sözleşmede yer alması şartıyla, şirketin devamlılığını garanti altına almak amacıyla, esas sermaye pay bedelinden ayrı olmak üzere nakdi bir ek ödeme yükümlülüğü getirilebilir⁵⁶⁹. Ayrıca şirketin işletme konusunu gerçekleştirmeye yönelik yan edim yükümlülüklerine de esas sözleşmede yer verilmesi TTK 606. maddesi uyarınca mümkündür⁵⁷⁰.

Şirket esas sözleşmesinde ortaklar için ek ödeme yahut yan edim yükümlülüğü öngörülmüşse ve devralanın ödeme gücü şüpheli ise TTK 595/6. maddesi uyarınca limited şirket, devralanın teminat göstermesini isteyebilir. Söz konusu düzenleme uyarınca genel kurulun onaydan kaçınabilmesi için esas sözleşmede ek ödeme ya da yan edim yükümlülüğünün öngörülmüş olması, devralanın ödeme gücünün şüpheli olması ve şirket tarafından talep edilen teminatın gösterilmemiş olması koşullarının bir arada mevcut olması gerekir.

Bozkurt'a göre burada ödeme gücünün şüpheli olması yalnızca ek ödeme yükümlülüğü açısından değerlendirilmelidir. Zira yan edim yükümlülüğü daha çok şirkete ham madde sağlanması şeklinde ortaya çıktığı için ortağın mali durumu ile ilgili olmayacaktır⁵⁷¹. Kanaatimizce her ne kadar Bozkurt'un da dile getirdiği gibi yan edim yükümlülüğü daha çok ham madde temini şeklinde karşımıza çıkıyor olsa da ortağın yükümlülüğünü yerine

⁵⁶⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.339.

⁵⁶⁹ Ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/ 4.2.5.1. Kısım “Ek Ödeme Yükümlülüğü ve Devrin Ek ödeme Yükümlülüğüne Etkisi”.

⁵⁷⁰ Yan edim yükümlülüğüne ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/ 4.2.5.2. Kısım “Yan Edim Yükümlülüğü ve Devrin Yan Edim Yükümlülüğüne Etkisi”.

⁵⁷¹ Bozkurt, **a.g.e.**, s.385.

getirebilmesi, ham maddenin üreticisi ise üretime devam edebilmesi, üretici değil ise de hammaddeyi satın alabilmesi halinde mümkündür. Bu durumda yine ortak sıfatına sahip olacak olan devralanın maddi durumu önem arz edecektir. Bu nedenle devralanın ödeme gücü kanaatimizce gerek ek ödeme yükümlülüğünün gerekse yan edim yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Teminat miktarı şirket tarafından belirlenecek olup, teminat belirlenirken sınırı TMK 2. maddesi oluşturacaktır. Hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğuracak şekilde yüksek teminat miktarları belirlenmemelidir⁵⁷². Teminatın mutlaka devralan tarafından gösterilmesi şart değildir. Devredenin, hatta üçüncü kişinin teminat göstermiş olması hâlinde de koşulun yerine getirildiği kabul edilmelidir⁵⁷³. Doktrinde devralanın ödeme gücünün şüpheli olduğu hâllerde teminat göstermeksizin ödeme gücünün varlığını ispat etmesinin de genel kurulun devri onaylaması için yeterli olacağı savunulmaktadır⁵⁷⁴.

Devralanın ödeme gücünü ispat edemediği ve teminat göstermediği hâllerde ise şirket esas sözleşmesinde bu durum ret sebebi olarak açıkça düzenlenmemiş olsa dahi genel kurul, devrin onayından kaçınabilecektir. Devralanın teminat göstermediği gerekçesiyle devrin reddedildiği hâllerde, teminat talebinin haklı olup olmadığı yargı denetimine tabidir⁵⁷⁵.

Bu düzenlemenin kaynağı sermayenin korunması ilkesidir⁵⁷⁶. Ayrıca limited şirketin sürekliliğini, ekonomik gücünü garanti altına alma gayesi de mevcuttur. Zira limited şirketler anonim şirketlere göre daha az ortak sayısına sahiptir ve şahıs şirketlerine yakın birtakım özelliklere de sahiptir. Bu durumda ortağın mali gücü şirketin bekası için önem arz edecektir.

⁵⁷² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.321; Türe, **a.g.e.**, s.160.

⁵⁷³ Türe, **a.g.e.**, s.160; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.321; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.217.

⁵⁷⁴ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.424; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.40.

⁵⁷⁵ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.559.

⁵⁷⁶ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.39.

2.1.8 Genel Kurulun Devri Onaylamaktan Sebepsiz Yere Kaçınması

Limited şirketlerde, şirket ortaklarının şahsının önem arz ettiği dikkate alındığında, payın devredilmiş olması hâlinde, alınacak olan genel kurul kararı aracılığı ile diğer ortaklara devralanı ortaklığa almaktan kaçınabilme imkânı tanınmıştır⁵⁷⁷.

Pay devirlerinin onaylanması ile ilgili TTK, genel kurula çok geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır⁵⁷⁸. TTK 595/3. maddesi uyarınca genel kurul, devri onaylamak zorunda olmadığı gibi hiçbir sebep göstermeksizin payın devrini onaylamaktan kaçınabilir. Bu düzenleme limited şirketleri şahıs şirketlerine yakınlaştıran özelliklerinden biri olup Yargıtay'ın yerleşik uygulaması da bu yöndedir⁵⁷⁹.

Genel kurula tanınan bu geniş takdir yetkisinin çok ağır olduğu düşünülebilirse de olumsuz sonuçlar doğmasına neden olabilecek üçüncü kişilerin ortaklığa dahil olması yahut ortaklık çevresinin korunması ancak böylesine ağır koşulların varlığı ile sağlanabilecektir⁵⁸⁰.

Yapılacak olan oylama sonucunda, payı devralacak olan yeni ortak ile birlikte ortaklığın bazı olumsuzluklarla karşılaşılacağı düşünüüyorsa ortakların ret kararı vermesi olağandır. Her bir ortak için durum farklılık arz edebileceği için genel geçer bir ret sebebinin mevcut olmaması da her zaman mümkündür. Her bir ortak kendi gerekçeleri ile bunları ortaya koymak zorunda olmaksızın devrin onaylanmasını reddedebilir.

Doktrinde esas sözleşmede hüküm bulunmasa dahi, ortaklar açısından sebep göstermeksizin onaydan kaçınmanın sınırını dürüstlük kuralının oluşturduğu yönünde görüşler mevcuttur⁵⁸¹. Bu görüşler uyarınca her ne kadar kanunda genel kurulun sebep göstermeksizin onaydan

⁵⁷⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.306.

⁵⁷⁸ Çağa, **a.g.e.**, s.598.

⁵⁷⁹ **Yargıtay 11. H.D.**, 2016/2794 E., 2017/1590 K., 16.03.2017 T., “TTK 595/3 maddesiyle şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemiş ise, ortaklar genel kurulunun sebep göstermeksizin onayı reddedebileceği, 595/5 maddesiyle de genel kurulun onay vermeyi reddetmesi hâlinde, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkının saklı kalacağının hüküm altına alındığı, ortaklar genel kurulunun Yasa'nın kendisine verdiği ve ana sözleşme ile aksi öngörülme konunda var olan yetkisini kullandığı, davacı ortağın genel kurul kararının iptali davası açmasının hukuka uygun olmadığı” (www.lexpera.com.tr)

⁵⁸⁰ Erçin, **a.g.e.**, s.2068; Bayer, **a.g.e.**, §15, Rn.VII-1; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.98, Bozkurt, **a.g.e.**, s.390.

⁵⁸¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.758; Pulaşlı, **Şerh**, s.3115; Demirkapı, **Payın Devri**, s.333; Oğuz, **a.g.e.**, s.199; Leo/ Sparka, **a.g.e.**, Rn.20.164; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.413; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.142, Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.46.

kaçınabileceği yönünde bir düzenleme mevcut olsa da dürüstlük kuralına ilişkin düzenlemelerin, bu serbestinin sınırını oluşturduğu ve verilen ret kararında ortağın davranışının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmesi hâlinde bu kararın iptalinin talep edilebileceği savunulmaktadır⁵⁸². Buna karşılık genel kurul tarafından verilen ret kararının dürüstlük kuralına aykırı olduğu ispat edilemiyorsa devreden ortak çıkma hakkını kullanabilecek olup kararın iptalini talep edemeyecektir⁵⁸³.

Devrin genel kurul tarafından sebepsiz yere reddedilmesi hâlinde uygulanabilecek bir diğer kural da eşit işlem ilkesidir⁵⁸⁴. Şayet genel kurul kararı, eşit işlem yükümlülüğüne aykırılık içeriyorsa iptali talep edilebilecektir. Eşit davranma yükümlülüğü mutlak olmayıp her bir devir kendi koşulları dahilinde incelenmelidir. Bire bir aynı koşullarda, devirlerden biri onaylanmış olmasına rağmen bir diğeri reddedilmişse eşit işlem yükümlülüğüne aykırılık söz konusu olacaktır.

2.1.9 Esas Sözleşmede Genel Kurulun Devrin Onaylanmasından Kaçınma Sebeplerinin Düzenlenmiş Olması

Genel kurulun sebepsiz yere onaydan kaçınabilmesi kuralının istisnası, şirket esas sözleşmesinde devirden kaçınmak için sebep gösterme zorunluluğuna ilişkin bir düzenleme yapılmış olmasıdır.

Esas sözleşmede ret kararı verilebilmesi için bazı koşulların mevcut olması aranabileceği gibi haklı sebep gibi genel bir gerekçeye de yer verilebilir⁵⁸⁵. Örneğin esas sözleşmede ortaklar çevresinin korunması amacıyla belli niteliklere sahip olmayan kişilere yapılan devirlerin genel kurul tarafından reddedileceği düzenlenmiş olabilir. Buna karşılık getirilen

⁵⁸² Demirkapı, **Payın Devri**, s.333; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.40; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.423.

⁵⁸³ **Yargıtay 11. H.D.**, 2016/2794 E., 2017/1590 K., 16.03.2017 T., “TTK 595/3 maddesiyle şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemiş ise, ortaklar genel kurulunun sebep göstermeksizin onayı reddedebileceği, 595/5 maddesiyle de genel kurulun onay vermeyi reddetmesi hâlinde, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkının saklı kalacağına hüküm altına alındığı, ortaklar genel kurulunun Yasa'nın kendisine verdiği ve ana sözleşme ile aksi öngörülme konunda var olan yetkisini kullandığı, davacı ortağın genel kurul kararının iptali davası açmasının hukuka uygun olmadığı”

⁵⁸⁴ Eşit işlem ilkesine ilişkin açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.12.3.4. Kısım “İptal Sebepleri”.

⁵⁸⁵ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.318; Demirkapı, **Payın Devri**, s.345; Türe, **a.g.e.**, s.159; Seibt, **a.g.e.** s.1127; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.235; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.100.

kurallar kötü niyetli olarak açıklık içermeyen, ortaklar arası eşit işlem yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden yahut çelişkili kurallar olmamalıdır⁵⁸⁶.

Esas sözleşmede ortaklardan birinin payını devretmek istemesi hâlinde, ortaklığın devredene payını gerçek değerinden devralmayı teklif etmesi durumunda onay vermekten kaçınılabileceği de düzenlenebilir⁵⁸⁷. Böylece payını devretmek isteyen ortak şirketin bu bedeli ödemeyi kabul etmesi hâlinde payı üçüncü kişiye değil şirkete yahut şirketin göstereceği üçüncü kişiye devredecektir. Esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme bulunması ortağa tanınmış bir çıkma hakkı olarak da yorumlanabilir.

2.1.10 Pay Devrinin Genel Kurul Tarafından Onaylanmamasının Sonuçları

2.1.10.1 Genel olarak

Devrin onaylanmaması hâlinde sözleşme ne tarafları açısından ne de şirket açısından hüküm doğuracaktır. Reddedilen devirde, üç köşesi bulunan bu ilişkinin sonuçları her bir taraf için farklılık arz edecektir. Bu başlık altında devrin onaylanmaması hâlinde devreden ortak ve şirket arasında doğacak sonuçlar, devralan ile şirket arasında doğacak sonuçlar ve devreden ile devralan arasında ortaya çıkacak sonuçlar üç farklı başlık altında incelenecektir.

2.1.10.2 Devrin onaylanmamasının devreden ile şirket arasındaki ilişkiye etkileri ve devreden haklı sebeple çıkma hakkı

Genel olarak:

Yukarıda ayrıntılı olarak incelendiği üzere genel kurulun devri reddetme konusunda geniş bir takdir yetkisi mevcuttur.

Genel kurulun devri onaylamaması hâlinde devreden ortak sıfatı devam edecek ve ortak sıfatından kaynaklanan bütün haklara ve yükümlülöklere sahip olmaya devam edecektir.

Şirkete tanının bu geniş hareket alanının yanında devreden ortağın da ret kararı karşısında başvurabileceği iki yol bulunmaktadır. Bunlardan ilki devrin onaylanmaması sonucu devreden zarar doğmuş ise tazminat talep edebilmesi, ikincisi ise haklı sebeple çıkma hakkının kullanılmasıdır.

⁵⁸⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.318; Seibt, **a.g.e.s.1128**; Akın, **a.g.e.**, s.176; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.142.

⁵⁸⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.319.

Devrin onaylanmaması hâlinde devredenin tazminat hakkı:

Her ne kadar genel kurulun gerekçe göstermeksizin devri onaylamaktan kaçınma hakkı bulursa da şayet verilen ret kararı dürüstlük kuralına aykırılık oluşturuyorsa devreden ortağın, uğradığı zarara ilişkin şirketten tazminat talep etme hakkı saklı olacaktır⁵⁸⁸.

Devrin reddedilmesine ilişkin genel kurul kararının eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmesi ve bu durumun devreden tarafından ispat edilmesi halinde de devreden uğradığı zararın tazminini talep edebilecektir⁵⁸⁹.

Genel kurulun devri onaylamaması hâlinde yalnızca devreden ortağın tazminat talep etme hakkının bulunduğu kabul edilmesinin sebebi, yalnızca devreden ile şirket arasında ortaklık ilişkisinden kaynaklanan sözleşmesel bir ilişkinin bulunmasıdır. Devralanın şirket ile arasında herhangi bir sözleşme bulunmadığı gibi ret kararı haksız fiil de oluşturmadığından, devralanın şirkete karşı ileri sürebileceği herhangi bir tazminat talebi bulunmamaktadır.

Devrin onaylanmaması hâlinde devredenin çıkma hakkı:

Genel olarak:

Devrin onaylanmaması hâlinde devredenin başvurabileceği ikinci yol çıkma hakkının kullanılmasıdır. Çıkma, ortağın kendi iradesi ile şirketten ayrılması şeklinde tanımlanabilir⁵⁹⁰. Limited şirketlerde kural olarak ortakların tek taraflı irade beyanı ile şirketten ayrılmaları mümkün değildir. Bir ortağın şirketten tek taraflı irade beyanı ile ayrılabilmesi için, esas sözleşme ile yahut kanunda mevcut olan bir düzenlemeyle kendisine

⁵⁸⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.348.

⁵⁸⁹ Eşit işlem ilkesine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.12.3.4. Kısım “İptal Sebepleri”.

⁵⁹⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.767; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.55; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.435; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.871; Tatlı, **a.g.e.**, s. 169; Aker, **a.g.e.**, s.81; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.245; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.453; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.441; Yasan, **a.g.e.**, s.225; Can, **Şirketler Hukuku**, s.271; Pulaşlı, **Şerh**, s.3133; Mehmet Yusuf Sert / Zeynep Bildik, “Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma Durumlarında Şirketin Kendi Payını İktisabı Sorunu ve İsviçre Hukukunda Durum”, **GSÜHFD**, C.20, S.2, 2021, s.2188.

bir imkân tanınmış olmalıdır⁵⁹¹. Çıkma hakkı, azınlık konumundaki ortakları korumak maksadıyla getirilmiş bir düzenlemedir⁵⁹².

Şirketin payın devrini onaylamaması hâlinde devreden ortağın ortak sıfatı devam eder; ancak devreden ortağın bu ortaklık ilişkisinde kalmaya zorlanması da kişisel özgürlüklerinin kısıtlanması anlamına gelecektir. Bu nedenle kanun, genel kurula tanıdığı bu geniş takdir yetkisi karşısında payını devretmek isteyen ortağa da pay devrinin genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkı tanımıştır (TTK 595/5) ⁵⁹³.

Çıkma hakkı ve haklı sebep kavramı:

Esas sözleşmede pay devrinin yasaklanmış olması yahut genel kurulun devri onaylamayı reddetmesi hâlinde çıkma hakkının kullanılmasını düzenleyen TTK 595/5. maddesinin gerekçesini incelediğimizde, haklı sebebin nitelikleri ve özellikleri açısından bir sınırlamanın mevcut olmadığı ifadelerine yer verildiği görülmektedir⁵⁹⁴. Kanunda haklı sebep oluşturan nedenlere ilişkin sınırlı sayılı bir düzenleme mevcut olmayıp, çıkma talebi karşısında nelerin haklı sebep oluşturacağı yapılacak yargılama sırasında hâkim tarafından takdir edilecektir⁵⁹⁵. Limited şirketlerin hem şahıs şirketlerine hem de sermaye şirketlerine yakın yönleri dikkate alındığında bu her iki şirket tipine ilişkin haklı neden oluşturan olgular, limited şirketlerde de kıyasen uygulanabilir⁵⁹⁶. Örneğin kollektif şirketlerin sona ermesinde haklı sebepler TTK 245. maddede düzenlenmiş olup, hâkim tarafından limited şirketler açısından da kıyasen uygulanabilir.⁵⁹⁷.

⁵⁹¹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.56; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.436; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.147.

⁵⁹² Mehmet Emin Bilge, “*Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması*”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na Yaş Günü Armağanı**, İÜHF Yayınları, 1999, s. 116.

⁵⁹³ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.142; Taşdelen, **a.g.e.**, s.87; Trüeb, **a.g.e.**, s.92.

⁵⁹⁴ Bkz. TTK 595/5. madde gerekçesi.

⁵⁹⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.770; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.63; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp) **Ortaklıklar**, s.441; Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s. 59; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.765; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.154, Cenkcı, **a.g.e.**, s.10.

⁵⁹⁶ Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s.62.

⁵⁹⁷ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.770; Pulaşlı, **Şerh**, s.3137; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.765; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.501; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.156; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.247; Çebi,

Tek bir somut olay, haklı sebebi oluşturabileceği gibi tekrarlayan yahut geçen zaman içerisinde birden fazla olayın bir araya gelmesi de haklı sebep oluşturabilir⁵⁹⁸. Örneğin aynı koşullarda yer alan diğer ortakların devir sözleşmelerinin onaylanmış olmasına rağmen, payını devreden ortağın devir sözleşmesi onaylanmamış ve bu durum eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmiş ise bu tek olay da haklı sebebi oluşturmaya yetecektir. Buna karşılık ortak ile şirket arasında uzun zamandır süregelen bir uyuşmazlık mevcut ise ve ortağın payını devretmesine salt bu uyuşmazlık nedeniyle onay verilmemiş ise yine haklı sebebin olduğu kabul edilebilir. Burada önemli olan, taraflar arasındaki ilişkinin çekilmez hâle gelmiş olmasıdır⁵⁹⁹.

Haklı sebep, ortak ile şirket arasındaki ilişkiden ya da ortaklar arası ilişkiden kaynaklanabileceği gibi ortağın kişisel sebeplerinden de kaynaklanabilir⁶⁰⁰. Örneğin çıkma hakkını kullanan ortağın, payların çoğunluğuna sahip ortaklar tarafından baskı altına alınması ve çıkarlarının zedelenmesi ortak ile şirket arasındaki ilişkiye örnek verilebileceği gibi ortağın ölümcül bir hastalığa tutularak ortaklık ilişkisini sürdüremeyecek duruma gelmesi kişisel sebeplere örnek gösterilebilir. Bütün bu açıklamalar ışığında haklı sebep, ortak ile şirket arasındaki ilişkiyi çekilmez hâle getiren ve dürüstlük kuralı uyarınca tarafların artık bu ilişkiyi sürdürmelerinin beklenemeyeceği nedenler olarak tanımlanabilir⁶⁰¹.

Ortak ile şirket arasındaki ilişkiden kaynaklı çıkma taleplerinde, ortağın kusurunun olmaması gerekir. Zira hiç kimse kendi kusuruna dayanarak haklı nedenle çıkma talebinde

Şirketler Hukuku, s.443; Taşdelen, **a.g.e.**, s.183; Gürpınar, **a.g.e.**, s.86; Sert/Bildik, **a.g.e.**, s.2189; Aydın, **a.g.e.**, s.31.

⁵⁹⁸ Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s.60.

⁵⁹⁹ Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s. 60.

⁶⁰⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.772; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.62-63; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp) Ortaklıklar, s.441; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.886; Cenkcı, **a.g.e.**, s.10; Gürpınar, **a.g.e.**, s.86; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.147.

⁶⁰¹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.62; Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s. 59; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, s.33.B.-51; Christian Kersting, **GmbHG (Noack/ Servatius/ Haas)**, 23. Baskı, C.H.BECK, 2022, §34, Rn.19; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.246; Şener, **Emsal Kararlar**, s.979; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.442; Pulaşlı, **Şerh**, s.3138; Cenkcı, **a.g.e.**, s.9; Gürpınar, **a.g.e.**, s.85; Sema Aydın, “Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Ayrılma Akçesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.17, S.188, Nisan 2022, s.30.

bulunamayacaktır⁶⁰². Nitekim Yargıtay, verdiği kararlarda mevcut durumun oluşmasında kusuru bulunan ortağın kendi kusurundan faydalanarak ortaklıktan çıkmayı talep edemeyeceği yönünde hüküm kurmuştur⁶⁰³. Buna karşılık ortaklık ilişkisi dışında, ortağın şahsından doğan çıkma nedenlerinde, ortağın kusurunun çıkma hakkının kullanılmasında etkisi doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre ortağın şahsından doğan çıkma nedenlerinde kusurunun olması bu hakkın kullanılmasını etkilemez.⁶⁰⁴ Buna karşılık diğer görüş uyarınca, ortağın şahsında gerçekleşen haklı sebeplerde ortağın kusurunun olmaması zorunludur. Aksi durum TMK 2. maddeye aykırılık oluşturacaktır⁶⁰⁵. Kanaatimizce ilk görüş yerindedir. Şahsından doğan nedenlere dayanarak çıkma hakkını kullanan ortağın kusurlu olması hakkı kullanmasını engellememelidir. Örneğin geçirdiği trafik kazası sonucunda boynundan aşağısı felç olan bir ortağın sağlık durumu nedeniyle ortaklık ilişkisini sürdüremeyecek hale gelmiş olması, payını bu nedenle devretmek istemiş olmasına rağmen genel kurul tarafından devrin reddedilmiş olması halinde meydana gelen kazada kusurunun olup olmaması çıkma kararının verilmesinde önem arz etmeyecektir. Yahut iki kişiden oluşan bir ortaklıkta ortakların evli olması ve sonrasında boşanması durumunda, boşanmanın gerçekleşmesinde taraflardan hangisinin kusurlu olduğu önemli değildir.

Haklı sebebin oluşup oluşmadığı, haklı sebebin oluşmasında kusurun varlığı ve bunun çıkma hakkının kullanılmasına etkisi yapılacak yargılama sırasında, somut olayın koşulları ile birlikte hâkim tarafından takdir edilecektir⁶⁰⁶. Haklı sebebin oluştuğunu ispat yükü ise davacının üzerinde olacaktır⁶⁰⁷.

⁶⁰² Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.77; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.64-65; Tath, **a.g.e.**, s. 171; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.886; Pulaşlı, **Şerh**, s.3141.

⁶⁰³ **Yargıtay 11. H.D.**, 2016/4697 **E.**, 2017/3157 **K.** 29.05. 2017 **T.**, “...şirketin fiili durumuna kendisi sebebiyet verdiğiinden kendi kusurundan faydalanarak ortaklıktan çıkarılmayı isteyemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁶⁰⁴ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.772; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.65; Pulaşlı, **Şerh**, s.3140.

⁶⁰⁵ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.886.

⁶⁰⁶ Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**, s. 61; Kayar, **a.g.e.** s.508; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.77; Gürpınar, **a.g.e.**, s.87; Sert/Bildik, **a.g.e.**, s.2190.

⁶⁰⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.884; Aker, **a.g.e.**, s. 87; Akın, **a.g.e.**, s.192.

Esas sözleşmede yer alan bir düzenlemeye dayanarak çıkma hakkının kullanılması:

Çıkma hakkının kullanılması, TTK 577/1-k. maddesi uyarınca esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile mümkün hâle gelebileceği gibi esas sözleşmede bir hüküm bulunmasa dahi kanunda devrin onaylanmaması hâlinde ortağın çıkma hakkının saklı olduğu yönündeki hüküm uyarınca da kullanılabilir⁶⁰⁸. Söz konusu düzenleme uyarınca esas sözleşmede çıkma hakkının tanınması, esas sözleşmede öngörülmesi şartıyla bağlayıcı hükümler arasındadır.

Esas sözleşmede devrin onaylanmaması hâlinde ortağın başkaca bir gerekçe göstermeksizin çıkma hakkını kullanabileceği yönünde bir düzenleme mevcut olabileceği gibi çıkma hakkının kullanılabilmesi birtakım özel koşullara da bağlanmış olabilir⁶⁰⁹. Örneğin devrin onaylanmaması hâlinde ortağın çıkma hakkını ret kararından itibaren bir ay içerisinde kullanması şart koşulmuş olabilir.

Esas sözleşme hükmüne dayanarak çıkma hakkını kullanmak isteyen ortağın, çıkma beyanını şirkete bildirmesi gerekir. Çıkma beyanına ilişkin bildirim tek taraflı bozucu yenilik doğuran bir irade beyanıdır⁶¹⁰. Bildirimin ulaşması yeterli olup, şirket tarafından kabul edilmesi şart değildir⁶¹¹. Bildirim müdür yahut müdürlere yapılacaktır. Yapılacak olan

⁶⁰⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.877; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.768; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.566; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.639; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, s.33.B.-67; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.254; Demirkapı/ Yıldırım, **a.g.e.**, s.462.

⁶⁰⁹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.566; Tatlı, **a.g.e.**, s. 170; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.768; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.873; Aker, **a.g.e.**, s. 81; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.639; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.502; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.155; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.256; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.245; Yanlı, **Şekil**, s.684; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.453; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.442; Taşdelen, **a.g.e.**, s.176; Kayıhan, **a.g.e.**, s.313; Pulaşlı, **Şerh**, s.3134; Cenkci, **a.g.e.**, s.7; Gürpınar, **a.g.e.**, s.83; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, s.247; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.147; Böckli, **a.g.e.**, s.40; Aydın, **a.g.e.**, s.27.

⁶¹⁰ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.565; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.768; Tatlı, **a.g.e.**, s. 171; Aker, **a.g.e.**, s.81; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.640,767; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.502; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.877; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.155; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.246; Yanlı, **Şekil**, s.684, Taşdelen, **a.g.e.**, s.85; Kayıhan, **a.g.e.**, s.313; Pulaşlı, **Şerh**, s.3135; Cenkci, **a.g.e.**, s.7; Gürpınar, **a.g.e.**, s.78; Aydın, **a.g.e.**, s.27.

⁶¹¹ Tatlı, **a.g.e.**, s. 170; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.88; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.877; Reha Poroy/ Ünal Tekinalp/ Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, Cilt I, 14. Baskı Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019; Yıldız,

bildirim bir şekil şartına tabi değildir⁶¹². Bununla birlikte esas sözleşmede bildirimin hangi şekilde yapılacağı belirtilmiş olabilir⁶¹³. Esas sözleşmede de bir şekil şartının mevcut olmaması hâlinde bildirimin yapıldığının ispatı açısından yazılı şekilde yapılması faydalı olacaktır⁶¹⁴.

Çıkma talebine ilişkin koşulların oluşup oluşmadığı müdür(ler) tarafından incelenecektir⁶¹⁵. Şirket ile ortak arasında koşulların oluşup oluşmadığı hususunda uyuşmazlık yaşanması hâlinde ortak, çıkma bildiriminin esas sözleşmede yer alan düzenlemeye uygun olduğunun tespiti amacıyla dava açabilir⁶¹⁶. Söz konusu dava ile oluşturulacak hüküm kurucu değil açıklayıcıdır. Mahkeme çıkmanın uygunluğunu tespit ederse ilam geriye doğru etkili ve açıklayıcı olacağından, ortaklık ilişkisinin sona erdiği tarih, bildirimin şirkete ulaştığı tarih olacaktır⁶¹⁷. Diğer bir görüşe göre ise çıkma bildiriminin sözleşmede yer alan düzenlemeye uygun olmadığı sonucuna ulaşılması hâlinde çıkma bildiriminin geçersizliği müdür(ler) tarafından dava edilmelidir⁶¹⁸.

Tekinalp'e göre ortağa tek taraflı irade beyanıyla çıkma hakkı tanınmış ise çıkmaya ilişkin beyanın şirkete ulaşması ile ortaklık ilişkisi sona erecektir. Buna karşılık esas sözleşmede çıkma hakkının kullanılması birtakım koşullara bağlanmış ise ortağın irade beyanının şirkete ulaşmasının ardından genel kurul karar vermelidir. Ortaklık ilişkisi genel kurulun karar tarihi

Ltd Şirketler, s.155; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.246; Yanlı, **Şekil**, s.685; Taşdelen, **a.g.e.**, s.178; Aydın, **a.g.e.**, s.28.

⁶¹²Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.566; Pulaşlı, **Şerh**, s.3135; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.768; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.877; Tatlı, **a.g.e.**, s. 171; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, s.33.B.-59, Yanlı, **Şekil**, s.684.

⁶¹³Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.566; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.768; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.877.

⁶¹⁴ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.768.

⁶¹⁵ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.767; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.502; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.155; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.453.

⁶¹⁶ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.88; Çamoğlu, **(Poroy/Tekinalp) Ortaklıklar I**, s. 458; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.566; Tatlı, **a.g.e.**, s. 171; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.640; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.878; Yanlı, **Şekil**, s.685; Aydın, **a.g.e.**, s.29.

⁶¹⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.88; Çamoğlu, **(Poroy/Tekinalp) Ortaklıklar I**, s. 458; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.878; Yanlı, **Şekil**, s.685; Aydın, **a.g.e.**, s.30.

⁶¹⁸ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.155; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.453; Taşdelen, **a.g.e.**, s.178; Can, **Şirketler Hukuku**, s.273.

itibari ile sona erecektir. Tarafların esas sözleşmede yer alan sebebin gerçekleşmiş olup olmadığı konusunda uyuşmazlık yaşaması hâlinde ortak, çıkma davası açmalıdır. Ortaklık ilişkisi mahkemenin davayı kabulü ile sona erecektir⁶¹⁹.

Esas sözleşmede ortağa çıkma hakkı tanınmış olmakla birlikte, çıkma genel kurulun onayına da tabi olarak düzenlenebilir. Bu durumda esas sözleşmede yer alan bir sebebe dayanan ortak, çıkma talebini şirkete bildirecek ve bu konuda genel kuruldan karar alınmasını talep edebilecektir. Genel kurulda çıkma talebinin onaylanması ile ancak ortak çıkma hakkını kullanabilecektir⁶²⁰.

Haklı sebeple mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkma:

Esas sözleşmede bir hüküm bulunmasa dahi TTK 595/5. maddesi uyarınca genel kurulun devre onay vermeyi reddetmesi yahut esas sözleşmede devrin yasaklanması hâlinde, ortak haklı sebeple şirketten çıkma hakkına sahiptir. Söz konusu hak, devrin yasaklanması yahut reddedilmiş olması hâlinde ortağı korumak amacıyla, kanundan kaynaklanmakta olup esas sözleşme ile kaldırılması mümkün değildir⁶²¹.

Ortağın, haklı sebeple çıkma hakkını kullanabilmesi için ortaklığın payın devrini onaylamayı reddetmesinin yeterli olup olmadığı tartışmalıdır. Bir başka deyişle devrin onaylanmaması tek başına haklı sebep oluşturacak mıdır yoksa ortağın açtığı çıkma davasında, talebinin kabul edilebilmesi için devir sözleşmesinin onaylanmamış olması yanında devredenin menfaatlerinin zarar görmesi ve şirket ile arasındaki ilişkinin zedelenmiş olması aranacak mıdır? Doktrindeki bir görüşe göre devrin genel kurul tarafından reddedilmesi, ortaklıktan çıkma iradesini ortaya koyan devreden açısından haklı sebep oluşturmak için yeterli olacaktır⁶²². Diğer görüşe göre ise haklı sebeple çıkma hakkını

⁶¹⁹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.566.

⁶²⁰ Yanlı, **Şekil**, s.687.

⁶²¹ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.156; Arslanlı, **TTK 520**, s.186; Tatlı, **a.g.e.**, s. 171; Pulaşlı, **Şerh**, s.3137; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.769; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.879; Cenkci, **a.g.e.**, s.8; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn.VI-48; Leo/ Sparka, **a.g.e.**, Rn.20.159; Yanlı, **Şekil**, s.687; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.182; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.260; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.454; Kayıhan, **a.g.e.**, s.313; Can, **Şirketler Hukuku**, s.272; Gürpınar, **a.g.e.**, s.85; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, s.249; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.147; Sert/Bildik, **a.g.e.**, s.2189; Aydın, **a.g.e.**, s.30.

⁶²² Çağa, **a.g.e.**, s.601; Doğanay, **a.g.e.**, s. 93; Derekaya, **a.g.e.**, s.126.

kullanan ortağın açacağı davada, devrin onaylanmaması tek başına haklı sebebin oluşması için yeterli değildir⁶²³. Reddin devreden ortağın menfaatlerine zarar vermiş olması yahut şirket ile ortak arasındaki ilişkilerin zedelenmiş olması aranmalıdır⁶²⁴. Koşulların oluşup oluşmadığı yargılama sırasında hâkim tarafından değerlendirilecektir. İspat külfeti davacının üzerinde olacaktır⁶²⁵. *Bilgili- Demirkapı*’ya göre ise devrin onaylanmaması haklı nedenin varlığı konusunda bir karine oluşturacaktır⁶²⁶.

Kanaatimizce devreden çıkma hakkını kullandığında uyuşmazlık önüne gelen hâkim menfaatler dengesini dikkate alarak karar vermelidir. Payın devrinin onaylanmamasının tek başına haklı neden kabul edilmesi limited şirketin şahıs şirketlerine yakın özellikleri dikkate alındığında yerinde bir yaklaşım olmayacaktır. Buna karşılık şirketin sürekliliğini sağlamaya çalışırken ortağın özgürlükleri de göz ardı edilmemelidir. Devreden ortak, devir sözleşmesi ile şirketten ayrılma iradesini zaten ortaya koymaktadır. Bunun yanında devrin onaylanmamasının ardından çıkma davası açarak ayrılma iradesinin sürekliliğini ortaya koymaktadır. Bu durumda *Bilgili- Demirkapı*’nın da ifade ettiği üzere bu durum haklı sebebin varlığı yönünde bir karine sayılmalıdır. Karineyi çürütmek isteyen ve çıkma talebinin haklı sebep oluşturmadığını iddia eden şirket aksini ispat ederek çıkma hakkının kötü niyetli şekilde kullanılmasının önüne geçebilecektir.

⁶²³ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.39, 64; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 557; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.322; **Demirkapı**, Payın Devri, s.349; Camcı, **a.g.e.**, s.530; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.236; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp) Ortaklıklar, s.442; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.502; Tatlı, **a.g.e.**, s. 172; Brandes, s.777; Akın, **a.g.e.**, s.191; Thomas Fleischer, **Henssler / Strohn, Gesellschaftsrecht**, 5. Baskı, C.H. BECK , 2021, §34, Rn.26; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.248; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.372; Özer, **a.g.e.**, s.191; Gürpınar, **a.g.e.**, s.91; Sert/Bildik, **a.g.e.**, s.2191; Trüeb, **a.g.e.**, s.92.

⁶²⁴Demirkapı, **Payın Devri**, s.349; Camcı, **a.g.e.**, s.530; Çapa, **a.g.e.**, s.11.

⁶²⁵ **Yargıtay 11. HD.**, 2015/9114 E., 2016/6883 K., 22.06.2016 T., “..davacılar tarafından ileri sürülen ve delillerle desteklenmeyen gerekçelerin şirket ortaklığından çıkmak için haklı sebep teşkil etmeyeceği gözetilmeksizin yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilerek davacıların ortaklıktan çıkma paylarının hesaplanması doğru olmamış, yerel mahkeme kararının davalı şirket yararına bozulması gerekmiştir.”

Aynı yönde **İstanbul BAM 43. H.D.**, 2020/412 E., 2020/415 K., 10.12.2020 T. (www.lexpera.com)

⁶²⁶ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.753 d.n.491.

Ortak, çıkma hakkını, haklı sebebe dayanarak açacağı bir dava ile kullanabilir (TTK 638/2). Mahkeme, yaptığı yargılama sonunda haklı sebebin oluştuğuna karar verirse, ortağın çıkma talebini kabul eder. Bu durumda ortaklık ilişkisi, ilamın kesinleşmesi ile sona erecektir⁶²⁷.

Esas sözleşmede devrin sınırlanmış yahut yasaklanmış olması tek başına ortağın çıkma hakkını kullanabilmesi için yeterli değildir. Yargıtay, esas sözleşmede devrin sınırlandırıldığı ve davacı tarafından haklı sebebin varlığının ispat edildiği bir davada, çıkma talebinin kabul edilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁶²⁸.

Bununla birlikte ortağın, haklı sebebe dayanarak çıkma hakkını kullanmak istediğini şirkete bildirmesi ve şirket tarafından bu durumun kabul edilerek genel kurulda alınacak bir karar ile şirketten çıkması da mümkündür⁶²⁹. *Pulaşlı* 'ya göre çıkma isteyen ortak, ortaklık sıfatını genel kurul kararının kendisine tebliğ edilmesi ile kaybedecektir⁶³⁰. Her ne kadar ortaklık sıfatı genel kurul kararının tebliği ile kaybedilecek ise de TTK 598/3. maddesi uyarınca iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından sonuçlarını ancak ticaret siciline tescilden itibaren doğurmaya başlayacaktır⁶³¹. *Taşdelen* 'e göre ise ortağın ortaklık sıfatını kaybetme anı genel kurulun çıkma beyanının kabulü anı olmalıdır. *Bilgili- Demirkapı* 'ya göre ise haklı sebeple çıkma hakkının şirket tarafından kabul edilmesi hâlinde payın, ortak yahut üçüncü kişi tarafından devralınması ile çıkma gerçekleşecek olup devre ilişkin kuralların uygulanması gerekmektedir⁶³².

⁶²⁷ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.774; Tathı, **a.g.e.**, s. 172; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s. 459; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.89; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.567; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.917; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.160; Yanlı, **Şekil**, s.685; Taşdelen, **a.g.e.**, s.182; Cenkci, **a.g.e.**, s.8.

⁶²⁸ **Yargıtay 11. H.D.**, 2019/3224 **E.**, 2020/2963 **K.**, 17.06.2020 **T.**, “davacının rızası dışında, müdürlüğüne dayanak ana sözleşme düzenlemesinin değiştirilmesi ile davacının kurucu ortak olma yönündeki iradesinin temel gerekçesinin ortadan kalktığı, şirketin kuruluşundan itibaren ortaklar arasında çekişme olduğu, tanık beyanlarından bu çekişmenin dava dışı ortağın hakaretlerine dek vardığının anlaşılması karşısında asıl davada davacının çıkma talebinin haklı nedenlere dayandığı anlaşılmaktadır.” (www.legalbank.net)

⁶²⁹ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.154; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.772; Yanlı, **Şekil**, s.687; Taşdelen, **a.g.e.**, s.190

⁶³⁰ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.772.

⁶³¹ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.772-773; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.775.

⁶³² Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.766.

Davada davacı sıfatı ayrılmak isteyen ortağa, davalı sıfatı ise şirkete aittir⁶³³. Çıkma hakkının dava yolu ile kullanılması hâlinde bu, mutlak ticari dava olduğundan, davaya bakmakla görevli olan mahkeme, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesidir. TTK 638/2. maddesi uyarınca dava boyunca mahkeme, talep üzerine davacı ortağın ortaklıktan kaynaklanan hak ve borçlarının bir kısmının dondurulmasına yahut durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir.

Çıkma hakkının kullanılmasının sonuçları:

Ortak, esas sözleşmedeki bir hükme dayanarak çıkma hakkını kullanmış ise bildirimden şirkete ulaştığı tarih itibariyle, haklı sebebe dayanarak dava yolu ile bu hakkını kullanmış ise mahkeme kararının kesinleştiği tarih itibariyle ortak sıfatını kaybedecektir⁶³⁴.

Ortak sıfatının sona erdiği ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Tescil ve ilan açıklayıcı nitelikte olmakla beraber iyi niyetli üçüncü kişiler açısından tescil ve ilan tarihinden itibaren sonuçlarını doğuracaktır⁶³⁵.

Çıkma hakkının kullanılması ile birlikte taraflar arasındaki ortaklık ilişkisi sona ereceği gibi, ortağın ortaklık sıfatından kaynaklanan bütün hak ve yükümlülükleri de sona erecektir⁶³⁶.

Çıkma hakkını kullanan ortak, şirketten ayrılırken ayrılma akçesine hak kazanacaktır. Ayrılma akçesinin ödenmesi, bunun davacı yahut çıkma talebini şirkete bildiren ortak tarafından talep edilmiş olmasına bağlıdır⁶³⁷. Buna karşılık açtığı davada yahut çıkma talebi şirkete bildirilirken ayrılma akçesi talep etmeyen ortak, bu hakkını saklı tutmamış olsa dahi sonradan açacağı bir dava ile talep edebilir⁶³⁸. Doktrindeki bir görüşe göre ise çıkma talebi

⁶³³ Şener'e göre iki ortaktan oluşan limited şirketlerde çıkma hakkını kullanmak isteyen ortak davayı diğer ortağa karşı açabilmelidir. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.882; Şener, **Emsal Kararlar**, s.977 Kanaatimizce bu görüş yerinde değildir zira burada davacı, şirket ile arasındaki ortaklık ilişkisini sona erdirmektedir. Bu durumda davalı, limited şirket olup onu oluşturan ortaklar bu tüzel kişilikten münferittir.

⁶³⁴ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.88-89; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp) Ortaklıklar, s.458-459; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.785; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.160-161, Gürpınar, **a.g.e.**, s.94.

⁶³⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.785.

⁶³⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.919.

⁶³⁷ Aker, **a.g.e.**, s. 90.

⁶³⁸ Aker, **a.g.e.**, s. 90.

ile dava açıldığında, ayrılma akçesi çıkmanın mutlak bir sonucu olduğundan davacı tarafından talep edilmese dahi mahkeme tarafından hükmedilmelidir⁶³⁹.

Ayrılma akçesi bir mal varlığı hakkı olduğundan feragat edilebilir; ancak geçerli bir feragatten söz edebilmemiz için hak doğduktan sonra ortaya çıkması gerekir⁶⁴⁰. Esas sözleşmede ortakların ayrılma akçesi haklarından feragat ettiklerine yönelik bir hüküm bulunması hâlinde bu hüküm geçersiz olacaktır⁶⁴¹.

Çıkma hakkını kullanan ortağın ayrılma akçesine hak kazanmasında kusurunun olup olmadığı önemli değildir⁶⁴².

Ayrılma akçesinin hesaplanmasında kural, gerçek değere uygun olmasıdır; ancak TTK 641/2'de bu kurala bir istisna getirilmiştir. Şayet esas sözleşmede çıkma hakkı öngörülmüş ise ayrılma akçesi esas sözleşmede farklı şekilde düzenlenebilir. Bu kuralı pay devir sözleşmelerine uygularsak, devrin onaylanmaması, esas sözleşmede çıkma hakkının kullanılabilmesi için yeterli görülmüşse, ayrılma akçesi esas sözleşmede farklı şekilde düzenlenebilir. Esas sözleşmede ayrılık akçesinin belirlenmesine ilişkin kural, ortağın çıkma hakkını kullanmaktan caydırmak maksatlı, keyfi, gerçek değerden çok uzak bir hesaplama yöntemi ile düzenlenmemesidir⁶⁴³.

Ortağın şirketten çıkmasına karar verilmesi ile pay şirket tarafından devralınabileceği gibi pay üzerinde bir bağlam mevcut olmaması hâlinde ortaklardan birine yahut üçüncü kişiye devri de mümkündür⁶⁴⁴. Şayet esas sözleşmede ortakların öncelikli alım hakları mevcut ise

⁶³⁹ Cenkci, **a.g.e.**, s.14.

⁶⁴⁰ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.776; Pulaşlı, **Şerh**, s.3167.

⁶⁴¹ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.161; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.322; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.776; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn.VI-51; Opitz, **a.g.e.**, Rn.490; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.285; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.386.

⁶⁴² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.921; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.776.

⁶⁴³ Opitz, **a.g.e.**, Rn.489; Akın, **a.g.e.**, s. 74; Kersting, **a.g.e.**, §33, Rn.26; Fleischer, **a.g.e.**, §34, Rn.27; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.286; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.253; Alışkan, **a.g.e.**, s.143; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, s.248; Jörg/Arter, **a.g.e.**, s.149; Aydın, **a.g.e.**, s.38.

⁶⁴⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.920; Tatlı, **a.g.e.**, s. 191; Aker, **a.g.e.**, s.84; Opitz, **a.g.e.**, Rn.483.

müdür(ler) çıkma hakkının kullanıldığını diğer ortaklara bildirmeli ve önalım haklarını kullanmak üzere makul bir süre vermelidir⁶⁴⁵.

Payın şirket tarafından devralınması hâlinde TTK 612/2. maddede yer alan %20'lik sınır dikkate alınmalıdır.

Payın üçüncü kişiye devri hâlindeyse çıkma kararı ile davacının ortaklık sıfatı sona ereceği için devreden sıfatı şirkete ait olacaktır⁶⁴⁶. Payın şirket tarafından devredilmesi hâlinde de TTK 595. madde aynen uygulanacaktır. Payın devri ile birlikte TTK 642/1-b uyarınca ayrılma akçesi muaccel hâle gelir.

Görülmede olan davada çıkma hakkını kullanan ortağın paylarının kimin tarafından devralınacağını belirtmesi önem arz etmektedir. Zira Yargıtay her ne kadar ortağın çıkmasına karar verilmişse de çıkan ortağın paylarının kime devredileceğinin kararda gösterilmediği, TTK 612. maddesinin şirketin kendi payını devralması hâlini düzenlediği ve şirketin devralma iradesi yoksa payın şirket adına tesciline karar verilemeyeceği yönünde karar vermiştir⁶⁴⁷.

Şirketin kullanılabilir bir öz kaynağının mevcut olmaması yahut ayrılan ortağa ait esas sermaye payının devredilememesi hâlinde şirket, esas sermayenin azaltılması yoluna da gidebilir (TTK 642/1-c)⁶⁴⁸. Böylece, çıkma hakkını kullanan ortağa ait paylar itfa edilerek şirketin elde ettiği gelir ile ayrılma akçesi ödenebilecektir⁶⁴⁹.

⁶⁴⁵ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.156.

⁶⁴⁶ Tatlı, **a.g.e.**, s.192.

⁶⁴⁷ **Yargıtay 11. H.D. 2019/4301 E., 2020/2660 K., 08.06.2020 T.** “...kesinleşen hükmünde payların kime devredileceği hususunun belli olmadığı ve davalı şirketin kaçınma sebepleri bildirdiği ileri sürülerek mahkemeden re'sen tescil talebinde bulunmanın yasal dayanağının bulunmadığı, somut olayda talep mahkeme ilamının tesciline ilişkin olmayıp, şirketten çıkan ortağın hisselerinin kime devredileceği veya intikal ettirileceğine ilişkin karar istenildiği, mahkemenin hükme dayanak aldığı TTK 612. maddenin ise şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hâli için geçerli olduğu, Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün istemi üzerine şirketin kendi payını iktisap talebi varmışçasına %20 payın şirket adına tesciline karar verilmesinin yerinde olmadığı...” (www.lexpera.com)

⁶⁴⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.920; Aker, **a.g.e.**, s. 84.

⁶⁴⁹ Tatlı, **a.g.e.**, s. 193.

2.1.10.3 Devrin genel kurul tarafından onaylanmamasının devir sözleşmesinin tarafları açısından sonuçları

TTK 595/1. maddesinin gerekçesini incelediğimizde sözleşmenin imzalanarak noter tarafından onaylanması ile genel kurul onayı arasında geçen sürede sözleşme ilişkisinin askıda olduğu ifade edilmiştir⁶⁵⁰. Bu aşamada sözleşme yalnızca taraflar açısından bağlayıcı olacaktır. Şayet genel kurul tarafından devir onaylanmaz ise artık askıda olan sözleşme geçersiz olacaktır⁶⁵¹.

TTK 595. maddesinin gerekçesini incelediğimizde, ret kararı ile sözleşmenin akıbetinin ne olacağına ilişkin bir ifadeye yer verilmediği görülmektedir. Buna karşılık TTK 595/2. maddesinde açıkça devrin onay ile geçerli olacağı ifadesine yer verilmiştir. Düzenlemenin zıt anlamından yola çıkarak, onaylanmayan devir sözleşmesinin geçersiz olacağı sonucuna ulaşılması mümkündür. Mevzuat OR 787. maddesinin gerekçesini incelediğimizde, genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde devrin geçersiz olacağına ilişkin ifadelerle açıkça yer verildiği görülmektedir.

Devrin onaylanmamasının sözleşmenin tarafları açısından sonuçları iki temel başlık altında incelenebilir. Bunlardan ilki sözleşmenin onaylanmamış olmasının taraflar arasında doğuracağı hukuki sonuçları iken ikincisi maddi sonuçlardır.

Sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde taraflar açısından doğacak hukuki sonuçlar:

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde sözleşmenin akıbetinin ne olacağına ilişkin bir düzenleme kanunda yer almamaktadır.

Doktrinde genel olarak kabul gören görüş uyarınca, genel kurulun devri onaylamaması hâlinde sözleşmenin ifası imkânsız hâle gelecektir⁶⁵². Kanaatimizce de genel kurul

⁶⁵⁰ Bkz. TTK 595/1. madde gerekçesi.

⁶⁵¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.347; Türe, **a.g.e.**, s.154; Doğrusöz Koşut, **a.g.e.**, s.375-376, 97; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.758; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.433; Özer, **a.g.e.**, s.189; Rino/Pascal, / Martin, **a.g.e.**, s.103; Trüeb, **a.g.e.**, s.93; Wibmer, **a.g.e.**, s.2095.

⁶⁵² Pulaşlı, **Şerh**, s.3118; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.316; Demirkapı, **Payın Devri**, s.352; Çağa, **a.g.e.**, s.600; Türe, **a.g.e.**, s. 159; Erçin, **a.g.e.**, s. 2076; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.99; Öz, **a.g.e.**, s.170; Oğuz, **a.g.e.**,

tarafından devrin onaylanmaması ile artık yasal şartın gerçekleşmesi imkânsız hale gelecek ve tarafların borçları sona erecektir. Bu durumun dayanağı TBK 136. maddedir. Devir sözleşmelerinin genelde karşılıklı borç yükleyen sözleşmeler olduğu dikkate alındığında, TBK 136/1. maddesi uyarınca genel kurulun onay vermemesi hâlinde devredenin payı devir borcu, devralanın ise payın devri karşılığı yüklendiği bir edim var ise bu edimin yerine getirilmesi borcu sona erecektir. Sözleşmeden kaynaklanan borçların sona erebilmesi için öncelikli şart, genel kurulun devre onay vermemiş olmasında, diğer bir ifadeyle, ifa imkânsızlığı halinin oluşmasında tarafların bir kusurunun bulunmamasıdır.

Genel kurul onayının sözleşmeden önce alınması gerektiği ancak genel kurul tarafından devrin reddedildiği durumlarda ise baştaki imkânsızlık söz konusu olacaktır⁶⁵³. TBK 27/1. maddesi uyarınca konusu imkânsız olan sözleşmeler batıldır.

Şayet genel kurulun ret kararı öncesinde taraflar sözleşme ile yüklendikleri edimleri ifa etmişler ise imkânsızlık nedeniyle sözleşmenin sona ermesi sonucu sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak verdiklerinin iadesini talep edebilir⁶⁵⁴. Yargıtay, verdiği bir kararda devralanın pay bedelini genel kurul kararından önce ödemiş olması hâlinde, devrin reddi ile payın güncellenmiş değerinin devralana iade edilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁶⁵⁵.

Devrin genel kurul tarafından onaylanmadığını öğrenen taraf, vakit kaybetmeksizin karşı tarafı bilgilendirmelidir. Aksi takdirde TBK 136/3. maddesi uyarınca karşı tarafın gecikmeden dolayı uğrayacağı zararı tazmin ile yükümlü olacaktır.

Tarafların karşılıklı olarak borçlarından kurtulması, imkânsızlığın ortaya çıkmasında kendilerine yüklenecek bir kusur bulunmaması hâlinde söz konusu olacaktır. Devrin onaylanmamasına taraflar kusurlu davranışları ile sebep olmuş ise karşı tarafın bu sebepten

s.197; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn. II-16; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn. 158; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.47a; Özer, **a.g.e.**, s.191.

⁶⁵³ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s. 99.

⁶⁵⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.316; Türe, **a.g.e.**, s.159; Demirkapı, **Payın Devri**, s.353; Ata, **a.g.e.**, s.149; Pulaşlı, **Şerh**, s.3118; Özer, **a.g.e.**, s.190.

⁶⁵⁵ **Yargıtay 11. HD.**, 19.06.2018 T., 2016/10812 E., 2018/4528 K., (www.lexpera.com)

kaynaklanan zararını tazmin ile yükümlü olacaklardır⁶⁵⁶. Örneğin şirket yalnızca sağlık sektöründe faaliyet gösteren kimseleri ortak olarak kabul ediyor olsun. Devralanın onaydan önce söz konusu bağlamdan haberdar olmasına rağmen sağlık sektöründeki faaliyetine son vermiş olması ve ret kararının da devralanın sağlık sektöründe faaliyet göstermemesi gerekçesine dayanması hâlinde imkânsızlığın ortaya çıkmasında devralan kusurlu olacak ve devreden zararını tazmin ile yükümlü olacaktır.

Genel kurul sırasında devreden ortak, devrin reddi sonucunu doğuracak davranışlardan kaçınmalıdır. Yapılacak olan oylama sonunda devreden yahut ortak olması halinde devralanın verdiği oy sonucu devrin onaylanmaması hâlinde, ret kararı ile zarara uğrayan taraf, sözleşmenin karşı tarafından bunun tazminini talep edebilecektir⁶⁵⁷. Bu taleplerin kaynağının ne olduğu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre devreden yahut ortak olması halinde devralanın yapılacak oylamada ret yönünde oy kullanması dürüstlük kuralına aykırılık oluşturur⁶⁵⁸. Diğer görüşe göre ise burada sözleşmeye aykırılık söz konusudur⁶⁵⁹. Zira davranışları ile devre onay vermesini engelleyen taraf aynı zamanda sözleşmenin ifasına da engel olmaktadır.

Kanaatimizce burada ikinci görüş yerindedir. TBK 112. maddesi uyarınca borçlu borcun hiç yahut gereği gibi ifa edilmemesinden doğan zararlardan, kendisine hiçbir kusurun izafe edilemeyeceğini ispat edemediği sürece sorumlu olacaktır. Söz konusu durumda da devreden yahut devralan davranışı ile borcun ifasına engel olmaktadır. Bunun sonucunda sözleşmenin onaylanmamasına sebep olan taraf, sözleşmenin karşı tarafının bundan doğan zararlarını gidermekle yükümlü olacaktır. Devreden yahut pay sahibi olması hâlinde devralanın tek yükümlülüğü olumlu oy kullanmak olmayıp, aynı zamanda ortaklığın devri onaylamasını engelleyecek her türlü davranıştan da kaçınmak olmalıdır⁶⁶⁰.

⁶⁵⁶ Pulaşlı, **Şerh**, s.3093; Demirkapı, **Payın Devri**, s.353; Türe, **a.g.e.**, s.159; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.99; Özer, **a.g.e.**, s.191, Bozkurt, **a.g.e.**, s.377.

⁶⁵⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.316-317; Demirkapı, **Payın Devri**, s.353.

⁶⁵⁸ Çağa, **a.g.e.**, s.599; Erçin, **a.g.e.**, s. 2075; Doğanay, **a.g.e.**, s.92; Bora, **a.g.e.**, s. 80; Çığsar, **a.g.e.**, s.51.

⁶⁵⁹ Öz, **a.g.e.**, s.363,21. dn., Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.52; Demirkapı, **Payın Devri**, s.331; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.248; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §15, Rn.II-17; Özer, **a.g.e.**, s.187.

⁶⁶⁰ Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.52; Öz, **a.g.e.**, s.363.

Tarafların tazminat talebi yalnızca devredenın yahut devralanın verdiği oy sonucu devrin onaylanmadığı hâllerde söz konusu olacaktır. Yapılacak oylamada devir sözleşmesinin tarafları olumsuz oy kullanmış olmasına karşın genel kurulda devir onaylanmış ise ortaya çıkmış bir zarar söz konusu olamayacağı için tazminat talebi de ileri sürülemeyecektir.

Yapılacak olan oylamada devreden ve ortak olması hâlinde devralanın devrin gerçekleşmesini engelleyecek davranışlardan kaçınma yükümlülüğünün yanında diğer ortaklar açısından böyle bir yükümlülüğten bahsedilemeyecektir⁶⁶¹. Diğer ortakların sebep göstermeksizin devrin onaylanmasından kaçınma hakları mevcuttur. Bununla birlikte doktrinde dürüstlük kuralının devrin onaylanmaması hâlinde diğer ortakların davranışlarının sınırını oluşturacağı savunulmaktadır⁶⁶². Dürüstlük kuralına aykırı şekilde ortakların devrin onaylanmasından kaçınması hâlinde, bu kararın iptali yoluna gidilebilmelidir⁶⁶³. Kanaatimizce genel kurul kararının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil ettiğinin ispatı noktasında sorun yaşanması muhtemeldir. Zira yasada açıkça genel kurula sebep göstermeden devrin onaylanmasından kaçınma hakkı tanınmış olup, ortağın davranışının bu hakkın kullanılmasının ötesinde dürüstlük kuralına aykırılık teşkil ettiğinin ispatı kolay olmayacaktır.

Şayet devreden, devir aşamasında ortaklık tarafından devre onay verilmeyeceğini biliyorsa, bilgi verme yükümlülüğü kapsamında ortakların olumsuz düşüncelerinden devralanı haberdar etmelidir⁶⁶⁴. Aksi davranış, devredenın sorumluluğunun doğmasına neden olacaktır⁶⁶⁵.

Değerlendirilmesi gereken bir diğer ihtimal de devredenın genel kurul tarafından devre onay verileceğı konusunda devralana taahhütte bulunmuş olması hâlidir. Bu durumda taraflar arasındaki devir sözleşmesinin yanında, üçüncü kişinin fiilini üstlenme sözleşmesinin de var olduğu kabul edilmelidir. Bu sözleşme ile devreden, genel kurul tarafından devre onay verileceğini taahhüt etmiş olacak ve devre onay verilmemesi hâlinde ise devralanın bundan doğan zararlarını tazmin etmekle yükümlü olacaktır. TBK 128. maddesi uyarınca üçüncü

⁶⁶¹ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, 97.

⁶⁶² Demirkapı, **Payın Devri**, s.333; Pulaşlı, **Şerh**, s.3103.

⁶⁶³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.333; Aker, **a.g.e.**, s.66.

⁶⁶⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.47.

⁶⁶⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.353; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.98.

kişinin fiilini taahhüt eden devredenin, zarardan sorumlu tutulabilmesi için ret kararı verilmesinde kusurlu olması da aranmayacaktır; ancak bir kez daha dile getirmek gerekirse, devredenin sorumluluğuna gidilebilmesi için mutlaka taraflar arasında bu yönde bir anlaşmanın varlığı aranmalıdır, devir sözleşmesinin doğasında bu onayın verileceğine ilişkin bir taahhüdün yer aldığı kabul edilmemektedir⁶⁶⁶.

Devreden ve devralan arasında bir oy sözleşmesi yapılmış ve devreden bu oy sözleşmesine aykırı şekilde genel kurulda olumsuz oy kullanmış ise devralanın haklarının neler olacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir. Oy sözleşmesi, içerdiği borç itibarıyla devreden açısından bir yapma borcu doğurmaktadır. Devreden genel kurulda olumsuz oy kullanarak yüklendiği yapma borcuna aykırı davranmaktadır. Yapma borcuna aykırı davranılması hâlinde, karşı tarafın seçimlik hakları, borcun aynen ifasını talep etme yahut borcun gereği gibi ifa edilmemesinden kaynaklı doğan zararlarının tazminini talep edebilmektir. Doktrinde oy sözleşmesine aykırı davranılması hâlinde devralanın aynen ifayı talep edip edemeyeceği tartışmalıdır. İlk görüş uyarınca devralanın aynen ifa talep etme hakkı mevcuttur⁶⁶⁷. *Moroğlu*, hukukumuzda açıkça sözleşme ile yüklenilen yapma yahut yapmama borcunun yerine getirilmesinin aynen ifa davası ile talep edilebilmesinden yola çıkarak oy sözleşmelerinde de aynen ifanın talep ve dava edilebileceğini savunmaktadır⁶⁶⁸. Yazara göre açılacak olan aynen ifa davası sonucunda alınacak olan ilam ile yönetim kurulu yahut azınlık pay sahipleri tarafından genel kurulun yeniden toplantıya çağırılması mümkündür. Yargılama sonunda alınan karar İİK 30. maddesi uyarınca icra edilebilecektir. Söz konusu düzenleme uyarınca icra müdürlüğünce borçlu ortağa ödeme emri tebliğ edilerek verilen süre içerisinde oyunu kullanması emredilecektir. Emrin yerine getirilmemesi halinde borçlu tazyik hapsi ile cezalandırılabilir ve tazyik hapsinin aynen ifayı sağlamaması hâlinde devralan, yetkili icra mahkemesinden TBK 197/1. maddesi uyarınca oy hakkının kendisi tarafından kullanılmasına izin verilmesini isteyebilecektir⁶⁶⁹. *Okutan Nilsson*'a göre, devredenın sözleşmeye aykırı davranması sonucu alınan genel kurul kararının, başka bir genel kurul kararı ile değiştirilebilmesi mümkün olduğundan oy sözleşmesine aykırı şekilde

⁶⁶⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.354.

⁶⁶⁷ *Moroğlu*, **Oy Sözleşmeleri**, s.116 vd.; Gül *Okutan- Nilsson*, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahipleri Sözleşmeleri*, **Çağa Hukuk Vakfı Yayınları**, 2004, s.346 vd.

⁶⁶⁸ *Moroğlu*, **Oy Sözleşmeleri**, s.112.

⁶⁶⁹ *Moroğlu*, **Oy Sözleşmeleri**, s.115-116.

oy kullanılarak devrin reddi sonucunu doğuran genel kurul kararları açısından imkânsızlık söz konusu değildir. Buna karşılık diğer görüş, oy sözleşmelerinde aynen ifanın talep edilemeyeceğini savunur⁶⁷⁰. *Tekinalp*'in savunduğu bu görüş uyarınca gerek verilen oy gerekse yapılan oylama sonunda alınan genel kurul kararı geçerlidir. Aynen ifa, yaşanacak olan hukuki sorunlar ve kararın icrasının pratik olmaması sebebiyle uygulanabilir değildir. Aynen ifa yerine sözleşmeye konulacak bir cezai şart, taraflarca oy kullanmak üzere birlikte bir temsilci atanması ve temsilcinin tek başına azledilemeyeceğinin belirlenmesi veya sözleşmenin sonucunun garanti altına alınması için garanti sözleşmesi ile desteklenmesi daha yerinde çözümlerdir.

Kanaatimizce devredenin oy sözleşmesine aykırı davranması hâlinde aynen ifanın talep edilebilmesi, hukuken mümkün ise de uygulamada *Tekinalp*'in de ifade ettiği üzere birçok soruna neden olacaktır. Öncelikli olarak aynen ifa talebi ancak oy sözleşmesine aykırı durumun ortaya çıkmasından sonra talep edilebilecektir. Devralanın aynen ifayı talep etmesi karşısında devralanın yasada genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi olanlar arasında sayılanlardan olmaması halinde genel kurulu yeniden toplanması için davet etmesi mümkün değildir. Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan limited şirket, oy sözleşmesinin tarafı değildir. Bunun sonucunda yasal prosedüre uygun şekilde alınan genel kurul kararının, şirketin tarafı olmadığı bir sözleşme nedeniyle değiştirilmesini gerektirecek herhangi bir yasal neden de bulunmamaktadır. Bu durumda *Tekinalp*'in de dile getirdiği gibi, sözleşmenin kurulması aşamasında alınabilecek birtakım önlemler olabileceği gibi, sözleşmede bu önlemlere yer verilmemiş olunması hâlinde devralan, devredenden aralarındaki oy sözleşmesine aykırı davranışı nedeniyle uğradığı zararların tazminini talep edebilecektir.

Sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanmamasının tarafların mal varlıksal hakları üzerindeki sonuçları:

Taraflar arasındaki devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanmaması hâlinde bunun taraflar arasındaki mali ilişkiyi nasıl etkileyeceğine ilişkin bir düzenleme kanunda yer almamaktadır; ancak TTK 595. maddesinde yer alan devrin genel kurul onayı ile gerçekleşmiş olacağı yönündeki açık ifadesi karşısında borçlardan sorumluluk ve payın maddi getirilerinin kime ait olacağı açısından genel kurul onayı önem arz etmektedir.

⁶⁷⁰ Tekinalp (Poroy Çamoğlu), *Ortaklıklar II*, s.50-51.

Bununla birlikte devir sözleşmesinin tarafları mali konularda aralarında birtakım anlaşmalar da yapabilir. Borçlardan sorumluluk ve payın maddi getirileri açısından yorum yaparken bu sözleşme hükümleri dikkate alınacaktır. Kuşkusuz ki bu düzenleme sözleşmenin tarafları açısından bağlayıcı olacaktır. Örneğin bir yan edim yükümlülüğünün söz konusu olduğu durumlarda her ne kadar taraflar askı aşamasında devralanın yan edim yükümlülüğünden sorumlu olduğunu kararlaştırmış olsa da bu sözleşme şirkete karşı ileri sürülemeyecektir. Bu durumda yan edim yükümlüğünü yerine getiren devreden, sözleşme hükümlerine dayanarak devralana rücu hakkını kullanabilir.

Mal varlığı hakları, devrin genel kurul tarafından onaylanması halinde geriye dönük şekilde devralana ait olacaktır. Başka bir deyişle devralanın sözleşmedeki imzaların onaylandığı tarihten itibaren doğacak mal varlığı haklarını talep edebilmesi için sözleşmenin genel kurul tarafından onaylanması şarttır.

Bütün bu açıklamalar ışığında, genel kurul tarafından devrin onaylanmaması hâlinde ortaklık sıfatı devralana geçemeyeceği için bunun mal varlıksal haklar açısından da bir sonuç doğurması beklenmeyecektir. Bir başka deyişle, ortağın sahip olduğu hak ve yükümlülükler pay sahibi olmaya bağlı olduğundan, devrin onaylanmaması ile pay sahipliği sıfatı da yer değiştirmeyeceği için devreden mal varlıksal hakların sahibi ve yükümlülüklerin sorumlusu olmaya devam edecektir. Bunun aksi, ancak tarafların aralarında bu yönde bir anlaşma yapmış olması hâlinde mümkün olacaktır⁶⁷¹.

2.1.10.4 Devrin onaylanmamasının devralan ile şirket arasındaki ilişki açısından sonuçları

Devralanın şirket ortağı olduğu durumlar istisna olmak üzere devralan ile şirket arasında sözleşmesel bir ilişki mevcut değildir. Bu durumda devreden devrin onaylanmaması hâlinde uğradığı zararların tazminini talep edebilme imkânına karşılık devralanın şirket ile arasında sözleşmesel bir ilişki bulunmadığı için böyle bir tazminat talep etme hakkı bulunmamaktadır⁶⁷². Kaldı ki şirketin devri onaylamaması hâlinde bu durum bir haksız fiil de oluşturmayacağı için devralan bu hükümlere dayanarak da tazminat talep edemeyecektir.

⁶⁷¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.360.

⁶⁷² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.315; Türe, **a.g.e.**, s. 159; Demirkapı, **Payın Devri**, s.348.

TTK 595/5. maddesinde yer alan çıkma hakkını bir de devralan açısından incelemek gerekir. Şüphesiz ki devralan açısından bu hükmün uygulanabilirliği yalnızca şirket ortağı olduğu hâllerde geçerlidir. Şayet devrin onaylanmaması, devralanın menfaatlerini zedelemiş yahut devralan ile şirket arasındaki ilişkilere zarar vermiş ise devralan da bu durumu haklı sebep olarak göstererek ortaklıktan çıkma hakkını kullanabilir. Buna karşılık bu yönde bir zedelenme yahut zararın mevcut olmadığı durumlarda, devralanın önceden sahip olduğu paylar açısından da ortak sıfatı devam ediyorsa devrin onaylanmaması devralan açısından haklı neden sayılmamalıdır.

2.1.11 Devrin Onaylanmasına İlişkin Verilen Kararın Geri Alınıp Alınamayacağı

Genel kurul tarafından yapılacak olan oylama sonucunda devrin onaylanmasına yahut reddine karar verilebilir. Devre ilişkin genel kurul kararının geri alınmasının mümkün olup olmadığı ise ayrıca değerlendirilmelidir.

Şayet yapılan oylamada devrin reddine karar verilmiş ise bu durumda kanaatimizce yeniden oylama yapılarak, yapılacak olan yeni oylamada devrin onaylanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Nitekim her ne kadar genel kurulun sebep göstermeksizin devri reddetme hakkı mevcut olsa da özellikle sebep gösterilerek devrin reddedildiği durumlarda taraflarca söz konusu eksiklikler giderilmiş ise yeniden bir oylama yapılarak devre onay verilmesi mümkündür. Bu durum özellikle esas sözleşmede bağlam kurallarının mevcut olduğu durumlarda karşımıza çıkabilir. Örneğin pay sahiplerinin belirli bir alanda işletme sahibi olması gerektiği esas sözleşmede düzenlenmiş ancak oylama sırasında devralanın bu koşulu sağlamadığı tespit edilmiş ise devir reddedilir. Buna karşılık oylamadan sonra devralan tarafından bağlam kurallarına uygun şekilde bir işletme kurulmuş ve işletilmeye başlanmış ise bu durumda yapılacak olan yeni oylamada onay kararı verilebilir. Eksikliklerin mevcut olması halinde genel kurul devri reddetmeyerek eksikliklerin giderilmesine de karar verebilir. Bu durumda devralanın söz konusu eksiklikleri gidermesinin ardından yeniden genel kurul toplanmalı ve devri onaylamalıdır.

Yapılan oylamada devrin onaylanmış olması hâlinde ise onay kararının yeni bir kararla geri alınıp alınamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş uyarınca onay kararı henüz sözleşmenin taraflarına bildirilmemiş ise onay kararından dönülmesi mümkündür⁶⁷³. Diğer

⁶⁷³ Çağa, **a.g.e.**, s.599.

görüş uyarınca ise onay kararı, sözleşmenin taraflarına bildirilmemiş olsa dahi ortakların kararlarından dönmesi mümkün değildir⁶⁷⁴. Kanaatimizce de genel kurul tarafından onay kararı verildikten sonra, taraflara bildirilmemiş olsa dahi bu karardan dönülmesi mümkün değildir. Zira TTK 595/2. maddesini incelediğimizde “*Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse esas sermaye payının devri için ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur.*” ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Genel kurul tarafından onay kararının verilmesi ile birlikte devir prosedürü geçerli bir şekilde sona ermiş sayılacaktır. Onay kararının taraflara bildirilmesi devir prosedürünün bir parçası olmayıp karar ile birlikte devredenin ortaklık sıfatı sona ererken, devralan limited şirketin ortağı hâline gelecektir.

Devre onayın sözleşme öncesi verilmiş olması hâlinde ise doktrin farklı bir yaklaşım içerisinde. Buna göre şirket onayı, devir sözleşmesi yapılmadan önce verilmiş yahut taraflarca devrin gerçekleşmesi sözleşmede bir şarta bağlanmış ancak sözleşme yapılmamış ya da henüz şart gerçekleşmemiş ise genel kurul tarafından verilen onay kararının geri alınması mümkündür⁶⁷⁵. Kanaatimizce bu noktada somut olay değerlendirilerek sonuca ulaşılmalıdır. Zira dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmesi hâlinde onayın geri alınması mümkün olmamalıdır. Örneğin çoğunlukla genel kurul onayının sözleşme öncesi alınması, şirket tarafından devre onay verileceğinin garanti altına alınması amacı taşımaktadır. Bu amaçla genel kurul onayı alındıktan sonra sözleşmenin yapılması aşamasında onayın geri alınması TMK 2. maddesine aykırılık oluşturacağı gibi çelişkili davranış yasağına da aykırı olacaktır.

2.1.12 Devir Sözleşmesine İlişkin Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü

Genel kurul tarafından alınacak olan kararlar bütün pay sahiplerini, şirketi ve şirketin organlarını bağlamaktadır. Alınacak kararlar gerek şirket içi ilişkilerde gerekse şirketin üçüncü kişilerle kurduğu ilişkilerde birtakım hukuki sonuçlar ortaya çıkartan ortak irade

⁶⁷⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.311; Öz, **a.g.e.**, s.375; Demirkapı, **Payın Devri**, s.341-342; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.402.

⁶⁷⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.342-343; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.402.

beyanlarıdır⁶⁷⁶. Kararların bu etkileri doğurabilmesi için belirlenen hukuk kurallarına uygun olmaları gerekir.

Limited şirket genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü TTK’da özel olarak düzenlenmemiştir. Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü söz konusu olduğunda TTK 622. maddede yer alan atıf nedeniyle anonim şirketlere ilişkin TTK 445 ve devamındaki düzenlemeler, limited şirketlere de kıyasen uygulanacaktır.

Sözleşmenin onaylanmasına yahut reddine ilişkin genel kurul kararı, genel kurul kararlarının geçerlilik şartlarındaki eksiklik sebebiyle geçersiz olabileceği gibi⁶⁷⁷, doğrudan devir sözleşmesinden kaynaklanan sebeplerle de geçersiz olabilecektir.

Sözleşmenin onaylanması veya reddedilmesine ilişkin kararın yokluk, butlan yahut iptal edilebilirlik yaptırımı ile karşılaşması mümkündür. Belirtmek isteriz ki, bu başlık altında devir sözleşmesinin onaylanmasına yahut reddedilmesine ilişkin genel kurul kararının geçersizlik hâlleri incelenecektir.

2.1.12.1 Devir sözleşmesinin reddine yahut onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının yokluğu

TTK’da genel kurul kararlarının hangi hâllerde yokluk yaptırımı ile karşılaşacağı açıkça düzenlenmemiştir. Bununla birlikte geçersizlik hâllerine ilişkin genel hükümler limited şirketlerin genel kurul kararlarına da uygulanabilir.

Bir hukuki işlemin doğabilmesi için öngörülen ve kurucu nitelik taşıyan unsurlarda eksiklik var ise bu hukuki işlem yok sayılacaktır⁶⁷⁸. Bir genel kurul kararının doğabilmesi için

⁶⁷⁶ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.11.

⁶⁷⁷ Pay devir sözleşmesinin geçersizlik hallerine ilişkin açıklamalar için bkz. “1. Bölüm/4.2.6. Kısım “Pay Devir Sözleşmelerinde Geçersizlik Halleri”

⁶⁷⁸ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.33; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.342; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.251; Nomer, **El Kitabı**, s.27; Nomer, **Genel Hükümler**, s.43; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.112; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.153; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.220; Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.283; Ayan, **a.g.e.**, s.142; Murat Doğan/Gökhan Şahan/İsmail Atamulu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**, Seçkin Yayıncılık, 2019, s.123; Ayşegül Sezgin Huysal, “Genel Kurul”, **Prof. Dr. Sami Karahan, Şirketler Hukuku**, 2. baskı Mimoza Yayınevi, 2013, s.555; Fahiman Tekil, “Yokluk, Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları”, **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan**, İstanbul 2000, s.1096-1097; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175.

öngörülen ve kurucu nitelik taşıyan unsurlar kanunda ve şirket esas sözleşmesinde belirlenir⁶⁷⁹. Bu hükümlerin genel kurul kararlarına uygulanması hâlinde, kurucu nitelikteki emredici hukuk kurallarına uyulmaksızın alınmış, şeklen dahi genel kurul kararı olarak nitelendirilebilecek bir kararın mevcut olmaması hâlinde yokluk söz konusu olacaktır⁶⁸⁰. Bu durumda açılacak olan dava, yokluğun tespiti davasıdır⁶⁸¹.

Bunun için öncelikli olarak bir genel kurul kararının doğabilmesi için kanunda hangi kurucu unsurların arandığı tespit edilmelidir. Elden dolaştırma yöntemi istisna olmak üzere bir genel kurul kararından bahsedilebilmesi için genel kurulun fiziken yahut elektronik ortamda toplanmış olması ve kararın toplanan genel kurul tarafından alınmış olması gerekmektedir⁶⁸². Genel kurul gerçekte toplanmadığı hâlde toplanmış gibi gösterilmiş ise yahut devir sözleşmesinin onaylanmasına yahut reddedilmesine ilişkin karar genel kurulda alınmamış, oylama yapılmamış olmasına rağmen oylama yapılmış gibi gösterilmiş ise, bir başka deyişle ortada genel kurul kararı olarak nitelendirilebilecek bir karar yok ise bu durumda genel kurul kararı yok sayılacaktır⁶⁸³.

Olağan ve olağanüstü genel kurulun toplanabilmesi için çağrının usulüne uygun yapılmış olması gerekir. Çağrının iyi niyetli bir şekilde yapılmış olması yeterli olup pay sahiplerine ulaşmamış olması çağrıyla usulsüz hâle getirmez⁶⁸⁴. Geçerli bir çağrıdan söz edebilmek için yetkili organ tarafından, bütün pay sahiplerine yapılmış olması ve içerik itibarıyla olağan bir dikkat ve özen ile incelendiğinde pay sahibinin genel kurulun nerede ve hangi tarihte

⁶⁷⁹ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.77.

⁶⁸⁰ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.353; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.189; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.605; Yasan, **a.g.e.**, s.151.

⁶⁸¹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.353; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.189; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.605; Yasan, **a.g.e.**, s.151.

⁶⁸² Kayar, **a.g.e.** s. 431; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.190; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s.594; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.353; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.343; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.251; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.555; Polat, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarına Karşı Açılan İptal Davası Sırasında Pay Devrinin Davacılık Sıfatına Etkisi”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.12, S.45, Ocak 2021, s.402.

⁶⁸³ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.190; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.510; Tekil, **a.g.e.**, s.1098.

⁶⁸⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.552; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.79.

toplanacağını anlayabileceği bilgileri içermesi gerekir⁶⁸⁵. Çağrının usulüne uygun yapılması pay sahiplerinin haklarını kullanabilmesi ve çağrıyı yapmaya yetkili kişilerin bazı pay sahiplerini yönetimden uzak tutmasını engelleyebilmek adına önem arz etmektedir⁶⁸⁶.

Yargıtay, verdiği bir kararında çağrının usulsüz olması yahut geçersiz olması arasında bir ayrıma gitmiştir. Buna göre çağrı, geçersiz ise alınan genel kurul kararı yok olacakken, çağrının usulsüz olması iptal edilebilirliği gündeme getirecektir⁶⁸⁷. Aynı kararda Yargıtay, ortağın son bilinen adresine gönderilen tebligatta kapı numarası yanlış yazılarak muhtara teslim edilen genel kurula davetin geçersiz değil usulsüz sayılacağı, istinaf tarafından yanlış adrese tebligat yapılması nedeni ile genel kurul kararlarının yokluğunun tespitine ilişkin verilen hükmün yerinde olmadığı, usulsüz tebligat nedeniyle ancak kararın iptalinin talep edilebileceği yönünde hüküm kurmuştur. Kanaatimizce Yargıtay'ın verdiği karar yerinde değildir. Zira usulüne uygun bir davetin söz konusu olabilmesi için ortağın doğru adresine davetiye gönderilmesi gerekir. Söz konusu uyuşmazlıkta ortaklar arasındaki çekişme ve şirketin yalnızca iki ortaktan oluştuğu dikkate alındığında yapılan tebligatın usulsüz olduğu gerekçesiyle kararın yalnızca iptal edilebilirlik koşulları açısından incelenmesi yerinde olmayacaktır.

Toplantı ve karar yeter sayılarına uyulmaksızın alınan kararların akıbeti konusunda, doktrindeki genel görüş, alınan genel kurul kararlarının yok sayılması gerektiği yönündedir⁶⁸⁸. Şayet esas sözleşmede toplantı yeter ve karar nisapları değiştirilmiş ise bu nisapları sağlamayan genel kurul kararları da yoklukla malul olacaktır⁶⁸⁹. *Moroğlu*'na göre

⁶⁸⁵ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.80.

⁶⁸⁶ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.99.

⁶⁸⁷ **Yargıtay 11. H. D. 2019/1941 E., 2020/435 K., 15.01.2020 T.**, “davacıya yapılan çağrı geçersiz değil, usulsüzdür. Bu durum ise davaya konu genel kurulda alınan kararların yoklukla malul olduğu anlamına gelmeyecek ancak iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olacaktır.”

⁶⁸⁸ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.190; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.510; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.605; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.343; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.252; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.112; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.153; Yasan, **a.g.e.**, s.151; Kayıhan, **a.g.e.**, s.192; Tekil, **a.g.e.**, s.1098; Pulaşlı, **Şerh**, s.3232; Bahtiyar, **Genel Kurul**, s.67.

⁶⁸⁹ **Yargıtay 11. H.D. 2019/4559 E., 2021/4179 K., 28.04.2021 T.** “ ana sözleşmede ortak sayısı itibariyle öngörülen karar nisabını taşımayan devre muvafakata ilişkin ortaklar kurulu arasının yoklukla malul olduğu” (www.lexpera.com)

ise, toplantı karar ve yeter sayılarına uyulmaksızın karar alınmış olması hâlinde bu durum, pay sahiplerinin menfaatlerine zarar vereceğinden yokluk değil iptal davasına konu edilmelidir⁶⁹⁰. Yüksek Mahkeme de verdiği kararlarda kanunda düzenlenen toplantı ve karar yeter sayılarına uyulmaksızın karar alınması hâlinde, alınan kararın yok olacağı yönünde hüküm kurmaktadır⁶⁹¹. Kanaatimizce de bir genel kurul kararının oluşması için yasa da belirlenen toplantı yeter ve karar sayılarına ulaşılması gerekmekte olup aksi taktirde kurucu unsurlarda eksiklik ortaya çıkmış olacaktır.

Genel kurulun çağrısız toplanması hâlinde karar alınabilmesi için bütün ortakların toplantıda mevcut bulunması ve yapılan toplantıda karar alınmasına itirazlarının bulunmaması gerekmektedir. Şayet toplantıya katılmayan ortaklar mevcut ise yahut toplantı başladıktan sonra genel kurulu terk eden ortaklar olur ise toplantı sona ermelidir. Bütün ortaklar katılmaksızın yahut bir ortağın toplantıyı terk etmesinin ardından alınacak olan payın devrine ilişkin kararlar yokluk ile malul olacaktır⁶⁹². Yargıdaki uygulamalar da bu yöndedir⁶⁹³.

Genel kurul kararının yokluk ile sakat olması hâlinde menfaati olan herkes genel kurul kararının yokluğunun tespiti için dava açabileceği gibi, açılmış bir davada yokluk, hâkim

⁶⁹⁰ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.123.

⁶⁹¹ **İzmir Bam 11. H.D.** 2017/1412 E., 2019/931 K., 12.06.2019 T., “Genel kurul, Kanunun öngördüğü tarzda toplanmaz veya karar almazsa, buradaki hükümsüzlük hâli yokluktur Şeklen bir genel kurul kararı gözükse de karar yoktur ve doğmamış sayılacaktır. Bu sebeplerle, TTK’nın 621/3 maddesindeki ortakların oy birliği ile karar alınmasına ilişkin emredici hükme aykırı olarak, oy çokluğu ile alınan 4 nolu genel kurul kararı, yoklukla malul olduğundan, ilk derece mahkemesinin 4 nolu genel kurul kararının yoklukla malul olduğunun tespitine ilişkin kararında bir isabetsizlik bulunmamakla, davalı vekilinin istinaf itirazları yerinde görülmemiştir.” (www.lexpera.com)

⁶⁹² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.606; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.113; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.112, Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.153.

⁶⁹³ **İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 43. H.D.**, 2020/455 E., 2021/1156 K., 07.10.2021 T., “ ... kanun koyucu çağrısız bir genel kurulun var sayılmasını, bütün pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunmaları ve pay sahiplerinin bu toplantı şekline itiraz etmemiş bulunmaları şartlarının gerçekleşmesi durumunda kabul etmektedir... TTK’nın 416/1. maddesinde öngörülen iki şart gerçekleşmeden yapılan genel kurul hukuken yoktur ve alınan karar da yoklukla maluldür... ” (www.lexpera.com)

tarafından da re'sen dikkate alınır⁶⁹⁴. Açılacak olan davada herhangi bir zamanaşımı ya da hak düşürücü süre de söz konusu değildir⁶⁹⁵. Yok olan genel kurul kararının müdürler tarafından uygulanması, ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi mümkün değildir.

2.1.12.2 Devir sözleşmesinin reddine yahut onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının butlanı

Bir hukuki işlemin batıl olması hâlinde, kurucu unsurları mevcut olmasına karşılık kamu düzenini ilgilendirecek önemde geçerlilik şartlarında eksiklik bulunmaktadır⁶⁹⁶. Butlanın söz konusu olduğu hâllerde usul ve şekil kurallarına uyularak alınmış bir genel kurul kararı mevcut olsa da içerik açısından bir sakatlık mevcuttur⁶⁹⁷.

Bir genel kurul kararının batıl olduğuna karar verilirken, butlanın özellikleri dikkate alınmalı ve işlem güvenliği gereği özenli bir inceleme sonucu karara varılmalıdır⁶⁹⁸. Limited şirketlerde hangi genel kurul kararlarının butlan ile batıl olacağına yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte TTK 447/1. maddesinde anonim şirketlerin genel kurul kararlarının hangi durumlarda batıl olacağı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme limited şirket genel kurul kararlarının butlanına da uygulanabilecektir. Bu düzenleme uyarınca üç hâlde genel kurul kararı batıldır. Bu hâller:

- a. Pay sahibinin genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilmez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran genel kurul kararları,

⁶⁹⁴ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.354; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.148; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.510; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.189-190; Kayar, **a.g.e.** s. 431; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.607; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.555; Tekil, **a.g.e.**, s.1099,1100; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175.

⁶⁹⁵ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.354; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.148; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.510; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.189-190; Kayar, **a.g.e.** s. 431; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.607; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.555.

⁶⁹⁶ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.223; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.124; Ayan, **a.g.e.**, s.143; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.130; Erdoğan, **a.g.e.**, s.73; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.556; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.175.

⁶⁹⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.162; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.355; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.607; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.113; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.154.

⁶⁹⁸ Ünal Tekinalp, “Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu”, **GÜHFD**, C.12, S.2, 2013, s.16.

- b. Pay sahibinin bilgi alma inceleme ve denetleme haklarını kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran genel kurul kararları,
- c. Ve son olarak anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan genel kurul kararlarıdır.

Düzenleme incelendiğinde metinde “*özellikle*” ifadesine yer verildiği görülmektedir. Bir başka deyişle kanunda düzenlenen butlan sebepleri sınırlı sayıda olmayıp kanunda sayılanlar yalnızca başlıca butlan hâlleridir⁶⁹⁹. Karşılaşılan somut olay değerlendirilerek başkaca butlan hâllerine ulaşılması mümkündür.

Kanunda sayılan hâlleri pay devir sözleşmelerine uyarlamak gerekirse, örneğin şirketin kanunda belirlenen maddi koşullara sahip olmamasına rağmen kendi payını devralmış olması, sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil edeceğinden genel kurul kararı batıldır⁷⁰⁰. Yahut genel kurulda devrin reddedilmesi hâlinde ortağın çıkma hakkını kullanamayacağına ya da alınan karara karşı dava açılmayacağına yönelik bir karar TTK 447/1. maddesi uyarınca batıl olacaktır.

Genel kurul kararlarının butlanı sebepleri arasında TTK 447. maddesinin yanında, bu konudaki genel düzenleme olan TBK 27. maddesi de yer alır⁷⁰¹. TBK 27. maddesi uyarınca kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin hükümsüzdür. Bu düzenleme, genel kurul kararlarına uygulandığında şayet pay devir sözleşmesinin onaylanmasına yahut reddedilmesine ilişkin genel kurul kararı, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya genel kurul kararının konusu imkânsız ise bu durumda karar batıl olacaktır.

⁶⁹⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.162; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.511; Kayar, **a.g.e.** s.432; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.356; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.347-348; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.345; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.253; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.236; Tekinalp, **İptal ve Butlan**, s.16; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.154; Yasan, **a.g.e.**, s.152; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.557; Dal, **a.g.e.**, s.47.

⁷⁰⁰ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.609; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.1.

⁷⁰¹ Tekinalp, **İptal ve Butlan**, s.16; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.607; Demirkapı, **Payın Devri**, s.361, Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.164; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.194; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.159; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.556.

Kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, esas sözleşmede genel kurul kararlarının butlanına yol açacak sebeplerin belirlenmesi mümkündür⁷⁰²; ancak esas sözleşmeye böyle bir hüküm getirilirken, TTK 579. maddede yer alan ve esas sözleşmede ancak kanunda açıkça izin verilmesi hâlinde limited şirketlere ilişkin hükümlerden sapılabileceği yönündeki düzenleme unutulmamalıdır. Bu durumda esas sözleşme ile getirilebilecek olan butlan sebepleri ancak TTK 579. maddeye uygun ise uygulanabilecektir. TTK 447. maddesinde butlan sebepleri düzenlenirken “özellikle” ifadesine yer verilmiş olması da dikkate alındığında, esas sözleşmede butlan sebeplerine yer verilmiş olması butlan sebeplerinin genişletilmesi anlamını taşıyacaktır.

Son olarak pay devir sözleşmenin geçersiz olması hâlinde bu sözleşmenin onaylanmasına ilişkin karar da geçersiz olacaktır⁷⁰³. Örneğin sözleşmenin şekil kurallarına riayet edilmeden yapılmış olması, sözleşmenin kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusunun imkânsız olması hâlinde bu sözleşmenin onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı da batıl olacaktır.

Pay devir sözleşmesinin onaylanmasına yahut reddine ilişkin genel kurul kararı butlan ile batıl ise söz konusu karar baştan itibaren geçersizdir ve ilgili herkes, zaman kısıtlaması olmaksızın genel kurul kararının butlanının tespiti için dava açabilir⁷⁰⁴. Açılan davada butlanı hâkim de re’sen dikkate alır. Batıl genel kurul kararları müdürler tarafından uygulanamayacağı gibi ticaret siciline tescil ve ilan edilmeleri de mümkün değildir⁷⁰⁵.

Butlanın tespiti için dava açılması hâlinde, şirket müdür ya da müdürleri davanın açıldığına dair bilgiyi ve duruşma gününü ilan edecek ve varsa şirketin internet sitesine koyacaktır (TTK 448/1). Mahkeme, genel kurul kararının butlanının tespiti talebi ile açılan davada, kararın yürütülmesinin geriye bırakılmasına karar verebilir (TTK 449). Tespit davasında

⁷⁰² Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.31.

⁷⁰³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.361.

⁷⁰⁴ v. Thur, **a.g.e.**, s.222; Kayar, **a.g.e.** s.432; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s.597; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.194; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.610-611; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.178-180; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.113; Yasan, **a.g.e.**, s.153; Kayıhan, **a.g.e.**, s.315; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.556; Can, **Şirketler Hukuku**, s.172; Tekil, **a.g.e.**, s.1099; Pulaşlı, **Şerh**, s.3232; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.176; Dal, **a.g.e.**, s.47.

⁷⁰⁵ Çebi, **Ltd Şirketler**, s.113; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.154.

davalı sıfatı şirkete aittir. Yapılan yargılama sonunda, genel kurul kararının batıl olduğu tespit edilir ise bu karar, ticaret siciline tescil edileceği gibi şirketin varsa internet sitesinde de yayınlanır.

Yoklukla butlan arasındaki temel farklılık, butlan ile batıl bir genel kurul kararının TMK 2. maddesi uyarınca hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılık nedeniyle geçerli hâle gelebilmesidir⁷⁰⁶. Alınan genel kurul kararı ile pay devir sözleşmesi onaylanmış, devralan ortak sıfatını kazanmış, genel kurullara katılmış ve bu durum bütün pay sahiplerince uzun bir süre itiraz edilmeyerek kabul görmüş ise geçen sürenin ardından genel kurul kararının batıl olduğunun ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılık teşkil edebilir. Yargıtay, genel kurul tutanağında yer alan imzanın sahte olması nedeniyle genel kurul kararının butlanına karar verilmesinin talep edildiği bir davada, genel kurulun üzerinden uzun zaman geçtikten sonra bu iddianın ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğu yönünde hüküm kurmuştur⁷⁰⁷.

2.1.12.3 Devir sözleşmesinin reddine yahut onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının iptal edilebilirliği

Genel olarak:

Bir genel kurul kararının karşılaşılabileceği geçersizlik hâllerinden birisi de iptal edilebilir olmasıdır. İptal davaları limited şirketlerde azınlık konumunda olan ortakları, çoğunluğa karşı koruyan araçlardan birini oluşturmaktadır⁷⁰⁸. Genel kurul kararının iptalinden anlaşılması gereken, mahkeme tarafından verilecek bir hüküm ile genel kurul kararının geriye dönük olarak ortadan kaldırılmasıdır⁷⁰⁹. İptal davası pay sahibinin bireysel olarak

⁷⁰⁶ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s.597; Kayar, **a.g.e.** s.432; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.194; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.355; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.113; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.154; Kayıhan, **a.g.e.**, s.192; Sezgin Huysal, **Genel Kurul**, s.556.

⁷⁰⁷ **Yargıtay 11. H.D.** 2019/4758 E., 2020/2941 K., 17.06.2020 T. “...hisse devir sözleşmelerinin davacı adına usulüne uygun düzenlenen vekâletnameye dayalı olarak vekili tarafından gerçekleştirildiği, ortaklar kurulu kararlarında 6762 sayılı Yasa’nın 520. maddesine aykırılık bulunmadığı, davacının hisse devir onayına ilişkin ortaklar kurulu kararındaki imzaların sahteliğini ileri sürmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.” (www.lexpera.com)

⁷⁰⁸ Bilge, **a.g.e.**, s.116.

⁷⁰⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 154; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.164.

genel kurulda çoğunlukla alınan karara karşı başvurabileceği bir yoldur. Bir genel kurul kararının iptal davasına konu edilebilmesi için baştan itibaren sakatlık doğurmayacak ve belirli bir süre içerisinde ileri sürülebilecek nitelikte olması gerekir⁷¹⁰.

İptal Davasının Tarafları:

İptal davasında davalı sıfatı şirkete aittir. Şirkete karşı iptal davasını, TTK 446. maddesi uyarınca ancak pay sahipleri, müdürler kurulu yahut genel kurul kararının yerine getirilmesi hâlinde kişisel olarak sorumluluğu doğacak olan her bir müdür açabilir. Devrin onaylanmaması hâlinde devralan, pay sahibi sıfatını kazanamadığı için iptal davası açabilecek kişiler arasında yer almaz⁷¹¹. Nitekim Yargıtay verdiği bir kararda pay devrinin reddedilmesi üzerine açılan iptal davasında, iptal davası açabilen kişiler arasında devralan sayılmadığı için aktif husumet yokluğundan davanın reddine karar verilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁷¹².

İptal davasında davacı sıfatı, pay sahipliği sıfatına bağlanmıştır. Pay sahipliği sıfatı dava süresince muhafaza edilmelidir⁷¹³. Devrin reddine ilişkin genel kurul kararının iptali talebi ile açılan dava sırasında, davacının payını başka birine devrederek ortaklık sıfatını kaybetmesi hâlinde artık açtığı iptal davası dinlenmeyecek ve reddedilecektir.

⁷¹⁰ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.348; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.255.

⁷¹¹ Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.433; Şener, **Emsal Kararlar**, s.631.

⁷¹² **Yargıtay 11. H.D. 2018/3475 E., 2019/5296 K. 11.09.2019 T.** “...dava konusu genel kurul kararının iptalini talep ederek asli müdahale talebinde bulunan Akdeniz İnş ve Eğit. Hiz. A.Ş nin davalı EAJ İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.'nin hissedarı olmadığı, bu sebep ile genel kurul kararı iptali davası açma hakkının bulunmadığı gerekçesiyle asli müdahale talebinin davacının dava ehliyeti bulunmadığından aktif husumet yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Aynı yönde **Yargıtay 11. H.D. 2016/8346 E. , 2018/1659 K. 05.03.2018 T.** “... genel kurul kararının iptalini isteyen ...'nin davalı ...İç ve Dış Ticaret Limited Şirketinin hissedarı olmadığı, genel kurul kararında bu hisse devrinin görüşülüp bu devre onay verilmediği, hisseyi noter sözleşmesiyle devralan ancak şirketin hissedarı olmayan asli müdahil davacının genel kurul kararı iptali davası açma hakkının olmadığı gerekçesiyle aktif husumet ehliyeti yokluğundan talebin reddine karar verilmiştir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁷¹³ Kendigelen, **İptal Davası**, s.28; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.621; Moroğlu, **GK Kararlarının Hümsüzlüğü**, s.261; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.355; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.261.

İptal Davasının Şartları:

Pay devir sözleşmesine ilişkin genel kurul kararına karşı bir pay sahibinin iptal davası açabilmesi için, toplantıda hazır bulunup karara olumsuz oy vermesi ve bu muhalefeti tutanağa geçirtmesi gerekmektedir (TTK 446/1-a)⁷¹⁴. Olumsuz oy verme açık olmalıdır. Örneğin pay sahibi yapılan oylamada çekimser kalmış ise olumsuz oy verme şartı gerçekleşmiş sayılmayacaktır⁷¹⁵.

Oydan yoksunluk hâlinin söz konusu olduğu hâllerde oydan yoksun olan ortak, hazır olduğu toplantıda olumsuz oy verme koşulunu sağlamasa da iptal davası açabilmelidir⁷¹⁶. Örneğin şirketin kendi payını devraldığı sözleşmelerde devreden ortağın kanunen oy kullanması mümkün olamayacağı için karara olumsuz oy vermemiş olsa dahi muhalefeti tutanağa geçirtmiş olması hâlinde iptal davası açabilecektir.

Muhalefetin gerekçelendirilmesi gerekmez. Şayet genel kurulda birden fazla devir sözleşmesi görüşülmüş ise tutanaktan pay sahibinin hangi devir sözleşmesine ilişkin karara muhalif olduğu anlaşılmalıdır.

TTK 446/1-b hükmü uyarınca iptal davası açabilecek diğer grup toplantıda hazır bulunsun ya da bulunmasın, toplantıya katılmış olsun yahut olmasın, olumsuz oy kullanmış olsun yahut olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını ve toplantı gündeminin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kimselerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve bu aksaklıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleridir. Dikkat edilmesi gereken nokta, kanunda sayılan

⁷¹⁴ **Yargıtay 11. H.D.** 2020/2302 E., 2021/7282 K., 20.12.2021 T., “TTK’nın 446. maddesine göre; dava açan ortağın iptalini istediği kararın alındığı genel kurula katılıp kararlarda aleyhe oy kullanması ve oylamadan sonra da muhalefet şerhini tutanağa geçirmesi gerekli kararlardan olduğu davacı şirket temsilcisinin toplantıyı terk ettiği, muhalefet şerhini de tutanağa geçirmediği” (www.lexpera.com)

İzmir BAM, 20. H.D., 2020/642 E., 2021/952 K., 13.10.2021 T., “...davacının genel kurul kararının iptali davası açabilmesi için karara olumsuz oy kullanmasının yanında karara karşı muhalefeti de tutanağa geçirtmiş olmasının gerektiği, davacının dava konusu karara olumsuz oy vermiş olmasına rağmen muhalefeti tutanağa geçirtmediği, bu nedenle davacının dava konusu genel kurul kararının iptali davasını açma hakkının bulunmadığı değerlendirilmekle, dava ön şartı sağlanmadığından DAVANIN REDDİNE” (www.lexpera.com)

⁷¹⁵ Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.162.

⁷¹⁶ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.260-261.

aksaklıkların genel kurul kararında etkili olmasıdır⁷¹⁷. Burada amaç küçük bir paya sahip ortağın, yalnızca bu payla ilgili ortaya çıkan usulsüzlük nedeniyle, genel kurul kararının iptalini sağlamasının önüne geçmektir⁷¹⁸. Söz konusu aksaklıkların mevcudiyetinin ortaya konması hâlinde hem davanın dinlenebilmesi için gerekli koşulların varlığı hem de genel kurul kararının iptal gerekçeleri ispat edilmiş olacaktır⁷¹⁹. Örneğin küçük bir oranda paya sahip olan ortak, çağrı usulüne uygun yapılmadığı için toplantıya katılamamış, buna karşılık pay devrinin onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, toplantıya katılanların oy birliği ile alınmış olabilir. Bu durumda pay sahibi toplantıya katılmış olsa dahi kararı değiştiremeyecek ise iptal davası açamayacaktır. Ortaya çıkan ihlal genel kurul kararını değiştirmeye yetmeyecek düzeydedir. Buna karşılık, küçük bir oranda paya sahip olmasına rağmen şirkette büyük bir etkisi bulunan, örneğin şirketin kurucusu olan ortağın toplantıya katılamamış olması ve katılmış olması halinde diğer ortakların görüşlerini etkileyecek güce sahip olması karşısında iptal davası açılabilmesi için gerekli koşulun sağlandığı kabul edilmelidir.

Kanunda ayrıca iptal davasının açılabilmesi için bir hak düşürücü süre öngörülmüştür. Buna göre dava, genel kurul karar tarihinden itibaren üç ay içerisinde açılmalıdır. Buna karşılık üç aylık sürenin elden dolaştırma yöntemi ile alınacak genel kurul kararlarında ne zaman başlayacağını ilişkin kanunda ayrıca bir düzenleme mevcut değildir. Şener'e göre üç aylık süre yazılı oylama sonucunun ortağa bildirildiği tarihten itibaren başlamalıdır⁷²⁰. Kanunda öngörülen üç aylık süre içerisinde davanın açılmaması hâlinde genel kurul kararı yasaya ve

⁷¹⁷ **İstanbul BAM, 12. H.D. 2019/1496 E. 2021/1886 K., 16.12.2021 T., "...TK'nın 620. maddesinde öngörülen temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile karar alınması yeterlidir. Mevcut pay oranları itibariyle seçim genel kurulda temsil edilen oyların %65'inin olumlu oyuyla seçim gerçekleştirilmiştir. Davacının pay oranının 232.000-TL sermayeye isabet eden %29 olduğu kabul edilse dahi, kabul oy oranı %60'a isabet etmektedir. Bu durumda etki prensibi gereği davacının bir kısım payının genel kurulda temsil edilmediği hâlde dahi, bu durum kararın alınmasında etkili olamayacağından, davacının bu yöndeki istinaf sebebi yerinde değildir.**" (www.lexpera.com)

⁷¹⁸ Tekinalp, **İptal ve Butlan**, s.15.

⁷¹⁹ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.278-279; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.354; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.26.

⁷²⁰ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.634.

esas sözleşmeye aykırı olsa bile bütün ortakları bağlayacaktır⁷²¹. Yetkili ve görevli mahkeme şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir.

Taraflar arasındaki devir sözleşmesi TTK 595/7. maddesi uyarınca zımnen onaylanmış ise onay kararının iptalinin mümkün olup olmadığı ise ayrıca değerlendirilmelidir. Devrin zımnen onaylanması hâlinde müdür yahut müdürler zımni onaya ilişkin durumu bir genel kurul kararı hâline getirerek sicile tescili için başvuru yapacaktır⁷²². Bu durumda esasen bir genel kurul kararı değil kanuni bir karine mevcuttur. Bu nedenle *Develi Ayverdi*'ye göre ortada bir genel kurul kararı olmadığı için iptali de mümkün olmayacaktır⁷²³. Buna karşılık *Aker* özellikle müdürler tarafından kasıtlı şekilde genel kurulun toplantıya çağırılmadığı ve devrin bu şekilde onaylandığı durumlarda TTK 446/1-b uyarınca genel kurula çağrının usulüne uygun yapılmadığı gerekçesi ile pay devrinin onaylanmasına ilişkin ortaya çıkan zımni onay kararının iptalinin istenebilmesi gerektiğini savunmaktadır⁷²⁴.

Kanaatimizce her ne kadar devrin onaylanması müdürler tarafından bir genel kurul kararı haline getirilerek ticaret siciline tescil ediliyorsa da burada iptal davasına konu edilebilecek bir genel kurul kararı söz konusu değildir. Bu durumda şayet *Aker*'in dile getirdiği gibi zımni onayın kötü niyetli kullanıldığı bir hal söz konusu ise TTK 553. maddesi uyarınca müdür(ler)in sorumluluğuna gidilebilecektir. Bunun yanında zımni onay yolu ile devralan ortak haline gelmiş ise bu durumda başvurulabilecek yol ortağın haklı nedenle çıkarılması davası olmalıdır.

İptal Sebepleri:

Anonim şirketlerin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin düzenleme, TTK 622. maddesi uyarınca, limited şirketlerin genel kurul kararlarının iptalinde de kıyasen uygulanacaktır. Buna göre anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptalini düzenleyen TTK 445. ve TTK 446. maddeler limited şirketler için de kıyasen uygulanır.

⁷²¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.635; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.818.

⁷²² Aker, **a.g.e.**, s.68.

⁷²³ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.111.

⁷²⁴ Aker, **a.g.e.**, s. 67.

TTK 445. maddeyi incelediğimiz zaman “*kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı*” genel kurul kararlarının iptal edilebilir olduğu ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Söz konusu düzenlemede, kanuna aykırı genel kurul kararlarının iptal edilebilir olduğuna ilişkin ifade doktrinde tartışmalara yol açmıştır. Zira bir genel kurul kararının kanunun emredici hükümlerine aykırı olması hâlinde batıl olacağı kuşkusuzdur; ancak hangi durumlarda iptal edilebilirlik yaptırımını ile karşılaşacağı net olarak belirgin değildir.

Bir görüşe göre, TTK 445. maddede emredici yahut yorumlayıcı hüküm ayrımı yapılmaksızın “*kanuna aykırı*” ifadesi kullanıldığından Ticaret Kanunu’nun bütün hükümlerine aykırılık iptal sebebi sayılmalıdır⁷²⁵. Çamoğlu’na göre kesin hükümsüzlük ve iptal edilebilirlik arasındaki sınırı, kararın kesin hükümsüz olup olmadığı konusunda kuşku duyulması hâli oluşturur. Buna göre kararın hükümsüzlüğü konusunda şüphe duyuluyorsa sakatlık derecesinin iptal edilebilirlik olduğu kabul edilmelidir⁷²⁶. Son görüş uyarınca emredici hükümler arasında bir ayrıma gidilmelidir⁷²⁷. Bir genel kurul kararının oluşabilmesi için getirilmiş kurucu ve şekli nitelikteki kesin emredici hükümlere aykırılık ile üçüncü kişileri ve ortaklık alacaklılarını korumaya yönelik emredici hükümlere aykırılık söz konusu olduğunda genel kurul kararı batıl sayılmalıdır. Ayrıca bu hükümlerden doğan hak ve yetkilerden başlangıçta yahut sonradan feragat edilmesi mümkün değildir⁷²⁸. Bunun dışında konusu ahlaka aykırı veya imkânsız olan genel kurul kararları butlan yaptırımını ile karşılaşacaktır. Buna karşılık üçüncü kişiler ve ortaklık alacaklıları dışında kalan ve mevcut ortakları korumaya yönelik nispi emredici hükümlere aykırı genel kurul kararları iptal davasına tabi olmalıdır⁷²⁹. Kanaatimizce de bu görüş yerindedir. Zira iptal davası açma hakkı

⁷²⁵ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.155; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.506; Tekinalp, **İptal ve Butlan**, s.15.

⁷²⁶ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.154; aynı yönde Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.75.

⁷²⁷ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.70; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.198; Bilgili/Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.351; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.238; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.160; İsmail Kırca, **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 3. Baskı, On İki levha Yayıncılık, 2022, s.62.

⁷²⁸ Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.160; Kırca, **a.g.e.**, 62.

⁷²⁹ **Yargıtay 11. H.D.**, 2004/13585 E., 2004/11983 K., 06.12.2004 T. Aynı yönde, **İstanbul BAM, 43. H.D.**, 2020/350 E., 2021/630 K., 27.05.2021 T.,”

bulunmayan kimselerin haklarına zarar verebilecek ve emredici nitelikte olan kanun maddelerine aykırı genel kurul kararlarının iptal davasına konu olması hâlinde bu durumun birçok hak kaybına yol açabileceği açıktır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2007 yılında verdiği bir kararda, emredici kanun hükümlerine aykırılık hâlinde kararın batıl olduğu, buna karşılık pay sahiplerinin çıkarlarını korumaya yönelik, emredici hükümler dışında yorumlayıcı ve şekle ilişkin hükümlere aykırılık söz konusu olması hâlinde ise iptal edilebilir bir kararın söz konusu olduğu yönünde hüküm kurmuştur⁷³⁰.

Kanunda esas sözleşme hükümlerine aykırı genel kurul kararlarının iptal edilebilir olduğu ifadesine yer verilmiştir. Bu durum özellikle esas sözleşmede bağlam kurallarının bulunduğu, devrin reddini gerektirecek sebeplerin esas sözleşmede düzenlenmiş olduğu yahut devrin ancak haklı sebebin mevcut olması hâlinde reddedilebileceği yönünde bir düzenlemenin mevcut olması hâllerinde karşımıza çıkabilir.

Şayet şirket esas sözleşmesinde bir bağlam kuralı öngörülmüş, örneğin esas sözleşme ile limited şirket paylarının devri yasaklanmış olmasına rağmen devir onaylanmış ise tarafların anlaşması yolu ile sözleşmedeki bu hükümlerin kaldırılabilir olması dikkate alınarak genel kurul kararının iptal edilebilir bir karar olduğu sonucuna ulaşılabilir⁷³¹.

Şirket esas sözleşmesinde devrin ancak haklı sebeplerin mevcut olması hâlinde reddedilebileceği düzenlenmiş ise açılacak olan iptal davasında mahkeme haklı sebebin mevcut olup olmadığını değerlendirecektir⁷³². Hâkim yapacağı yargılamada şirketin devri

⁷³⁰ **YHGK** 2007/149 **E.**, 2007/159 **K.**, 21.03.2007 **T.** ve aynı yönde **YHGK**, 2013/1048 **E.**, 2014/430 **K.**, 02.04.2014 **T.**, “mutlak butlanla batıl kararlar, baştan beri hükümsüz olan, sonradan geçerlilik kazanma olanağı olmayan, emredici kurallara, kamu düzenine veya ahlaka ve adaba aykırı veyahut konusu olanaksız olan kararlardır. Bu tür kararlar, baştan beri hüküm ifade etmezler ve mahkemece, re’sen üzerinde durulması da gerekir. 6762 Sayılı TTK’nun 381. maddesi anlamında iptali kabil kararlar ise, daha çok ortakların menfaatlerinin koruyan düzenlemelere aykırılık teşkil eden, emredici kurallar dışında yorumlayıcı ve şekle ilişkin kuralların ihlal edildiği kararlardır. İptali gereken kararlar, baştan itibaren geçersiz olmadıklarından, iptal edinceye kadar geçerli bir kararın hüküm ve sonuçlarını doğururlar.”

⁷³¹ Öz, **a.g.e.**, s.380, Demirkapı; **Paym Devri**, s.367.

⁷³² Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.102-103.

reddetmekteki menfaati ile devrin onaylanması hâlinde elde edeceği menfaati ölçülülük ve dürüstlük kuralı çerçevesinde değerlendirir⁷³³.

Yine şirket esas sözleşmesinde devrin reddedilebileceği hâller özel olarak düzenlenmiş ve ret farklı bir gerekçeye dayanıyor ise kararın iptali talebi ile başvurulabilir⁷³⁴; ancak burada esas sözleşmede düzenlenen ret gerekçelerinin sınırlı sayıda olup olmadığı iptal davası sırasında önem arz edecektir. Ret gerekçeleri düzenlenirken TMK 2. madde dikkate alınmalı, çelişkili ve muğlak ifadelerden kaçınılmalı, ayrımcılığa yol açmamalı ve ulaşılmak istenen sonuç dikkate alındığında orantılı olmalıdır⁷³⁵.

Dürüstlük kuralına aykırılık da daha önce ifade ettiğimiz üzere TTK 445. maddesi uyarınca iptal sebepleri arasında sayılmıştır. TTK 445. maddede her ne kadar dürüstlük kuralına aykırılık özel olarak belirtilmişse de bu düzenleme mevcut olmasa dahi TMK 2. maddedeki düzenleme genel bir iptal sebebi olarak nitelendirilebilir⁷³⁶. Kanaatimizce bu düzenleme en çok genel kurulun hiçbir gerekçe göstermeden devri reddetme hakkına sahip olduğuna ilişkin TTK 595/3. maddesi karşısında işlerlik kazanacaktır. Zira her ne kadar genel kurulun gerekçe göstermeksizin devri reddetme hakkı bulunsa da bu durumun açıkça TMK 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralına ve hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılık teşkil ettiği hâllerde, genel kurul kararı iptal davasına konu olabilir. Böylece genel kurulda oyların çoğunluğuna sahip ortakların gücünü kötüye kullanmasının önüne geçilebilecek ve azlığının ya da ortakların menfaatleri koruma altına alınabilecektir⁷³⁷.

Benzer şekilde eşit işlem ilkesine aykırı şekilde devrin reddine karar verilmişse yine kararın iptali yoluna başvurulabilecektir⁷³⁸. Müdürlerin ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yapma yükümlülüğü TTK 627. maddede düzenlenmektedir. Böylece ortaklar arasında imtiyaz yaratacak karar ve uygulamaların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında azınlığın oy hakkının, çoğunluğa sahip kimseler karşısında korunmasına da hizmet etmektedir. Eşit işlem

⁷³³ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.103.

⁷³⁴ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.103.

⁷³⁵ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.103; Kırca, **a.g.e.**, 79; Seibt, **a.g.e.**, s.1128.

⁷³⁶ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.156; Demirkapı, **Payın Devri**, s.333; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.102

⁷³⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.156; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.232.

⁷³⁸ Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.102; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.234; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.182; Kırca, **a.g.e.**, 67.

ilkesi mutlak olmayıp, eşit şartlar altında ortaklara eşit davranılmasını gerektirir. Bir başka deyişle her koşulda ortaklara eşit davranma zorunlu olmayıp yalnızca eşit koşullardaki ortaklara eşit davranma yükümlülüğü mevcuttur. Şayet objektif nedenler, eşit olmayan davranışı haklı kılıyor ve bu durum ortaklığın menfaatineyse eşit işlem ilkesinden uzaklaşılabilir⁷³⁹. Madde metnini incelediğimizde söz konusu yükümlülüğün yalnızca müdürler açısından getirildiği görülmektedir. Bununla birlikte bizim de katıldığımız üzere, doktrinde bazı yazarlara göre eşit şartlar altında eşit işlem yapma yükümlülüğü, pay devir sözleşmelerini oylarken genel kurul açısında da geçerli kabul edilmelidir⁷⁴⁰.

Daha önce aynı koşullarda gerçekleşen bir pay devrine onay verilmiş olmasına rağmen davacının tarafı olduğu devir sözleşmesine onay verilmemesi üzerine açılan bir davada vermiş olduğu kararda Yargıtay, TTK 357. maddesinde yer alan eşit işlem ilkesinin TMK 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralının bir yansıması olduğu, buna karşın eşitlik ilkesine aykırı bir genel kurul kararının söz konusu olabilmesi için her iki devrin aynı koşullarda gerçekleşmiş olması gerektiği gerekçelerine yer vermiştir. Yargıtay, verdiği kararda her iki devrin gerçekleştiği dönemdeki koşullar aynı olmadığı gerekçesi ile eşit işlem ilkesine aykırılık oluşmadığı yönünde hüküm kurmuştur⁷⁴¹.

Şayet alınan karar, bağlılık yükümlülüğüne aykırılık teşkil ediyorsa bu da iptal gerekçesini oluşturacaktır⁷⁴².

Esas sözleşmede ek ödeme yahut yan edim yükümlülükleri kararlaştırılmış ise devralanın ödeme gücünü şüpheli gören şirket, teminat gösterilmesini talep edebilir. Devralan, şirketin talep ettiği teminatı göstermiş olmasına rağmen genel kurul devri reddetmiş ise bu durumda kararın iptali için dava açılabilir.

Yapılan çağrıda devir sözleşmesine ilişkin gündem maddesinin mevcut olmaması hâlinde alınan kararın akıbeti ayrıca değerlendirilmelidir. Kanundan kaynaklanan istisnalar saklı olmak kaydıyla genel kurullarda gündeme bağlılık ilkesi geçerlidir (TTK 413/2). Gündemde

⁷³⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.772.

⁷⁴⁰ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 552; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.244; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.542; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.694; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.413; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.46; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.205; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.438.

⁷⁴¹ **Yargıtay 11. H.D.** 2019/5133 E., 2020/3333 K., 30.06.2020 T. (<https://legalbank.net/>)

⁷⁴² Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.102; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.239.

yer alan konular pay sahiplerinin genel kurula katılma yahut katılmama yönündeki iradelerinin oluşmasında etkilidir. Devir sözleşmesine ilişkin görüşmenin gündem maddeleri arasında yer almaması özellikle devrin reddi yönünde oy kullanacak olan pay sahipleri için önem arz etmektedir; ancak burada, örneğin devrin onaylanması hâlinde, şirketin mevcut ortaklarının menfaatleri etkilenecek olup, genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesinin nispi emredici hükümlerden olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu durumda, çağrıda devir sözleşmesine ilişkin gündem maddesinin yer almaması hâlinde alınan genel kurul kararı iptal edilebilir⁷⁴³.

Genel kurula oy kullanma yetkisi bulunmayan kişilerin katılmış ve oy kullanmış olması hâlinde şayet bu durum kararın alınmasında etkili olmuş ise iptali için dava açılabilir. Yetkisiz kişilerin genel kurulda oy kullanmış olmasına rağmen, bu oyun genel kurul kararının alınmasında etkisinin olmadığı ispat edilebilir ise bu durumda iptal talebi reddedilecektir⁷⁴⁴.

İptal Davasının Sonuçları:

İptal davası açılması hâlinde müdürler davanın açıldığını ve duruşma gününü ilan etmeli ve eğer var ise ortaklığın internet sitesinde yayınlamalıdır (TTK 448/1. madde). Burada amaç diğer ortakların açılan davadan haberdar olması ve eğer talep ederlerse feri müdahil olarak davaya katılabilmeleridir.

Genel kurul kararı iptal edilinceye kadar geçerliliğini sürdürdüğünden, mahkeme tarafından müdürlerin görüşü alındıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geriye bırakılmasına karar verilebilir (TTK 449. madde).

Pay devir sözleşmesinin onaylanmasına yahut reddine ilişkin kararların iptali için açılan davada yapılan yargılama sonucunda mahkeme, genel kurul kararının iptaline hükmederse bu, bozucu yenilik doğuran bir hüküm niteliğinde olacaktır. TTK 450. maddeyi incelediğimizde kararın hangi tarihten itibaren etki yaratacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Alman ve İsviçre hukukunda da genel kurul kararının iptal edilmiş olması halinde bunun hangi tarihten itibaren etki yaratacağına ilişkin

⁷⁴³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.616; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.104-105; Şener, **Emsal Kararlar**, s.743.

⁷⁴⁴ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.119; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.161.

bir düzenleme mevcut değildir. Buna karşılık doktrinde, iptal edilmesi halinde genel kurul kararının, alındığı tarihten itibaren bütün sonuçları ile geçmişe etkili şekilde ortadan kalkacağı kabul edilmektedir⁷⁴⁵.

İptal edilen karar TTK 450. maddesi uyarınca bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade edecektir. İptal edilen kararın artık müdürler tarafından icra edilmesi mümkün değildir. Buna karşılık mahkemenin kararı devrin onaylanması anlamına da gelmeyecektir. Ret kararına konu genel kurul kararı her ne kadar iptal edilmiş olsa da devir, genel kurul tarafından onaylanmadıkça yahut TTK 595/7. maddesinde yer alan üç aylık süre geçmedikçe gerçekleşmeyecektir.

Bir genel kurul kararının iptalini gerektirecek sebeplerin mevcut olması hâlinde davanın tarafları genel kurul kararının iptali yönünde anlaşılamayacaktır. Bunun için mutlaka iptal davası açılması gerekir⁷⁴⁶.

Bu noktada değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, devrin reddine ilişkin kararın iptali talebi ile dava açıldıktan sonra genel kurulun alacağı yeni bir karar ile sözleşmeyi onaylamasının mümkün olup olmadığıdır. TTK'yı incelediğimizde bu konuda bir düzenlemenin mevcut olmadığı görülmektedir. Mevzuat hukukunda AktG 244. maddede bu soruya olumlu yanıt verilmektedir. Söz konusu düzenleme uyarınca genel kurul daha önce aldığı kararın iptal edilebilirliğini, sonradan alacağı yeni bir kararla giderebilir⁷⁴⁷. İlk karara karşı açılan iptal davasının sürdürülmesinin şartı, davacının ilk kararın ikinci karar alınana kadar geçen süre içerisinde iptal edilmesinde hukuki bir yararının bulunmasıdır⁷⁴⁸. Her ne kadar hukukumuzda benzer bir düzenleme bulunmasa da ret kararının iptal edilmesi hâlinde sözleşmenin yine askıda olacağı dikkate alındığında alınacak ikinci bir karar ile devrin onaylanması mümkün olmalıdır. Örneğin genel kurul yaptığı oylama sonucunda

⁷⁴⁵ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s. 160-161; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.110; Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.250; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.640; Polat, **a.g.e.**, s.400, Kırca, **a.g.e.**, s.204-205.

⁷⁴⁶ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.250; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.640; Tekil, **a.g.e.**, s.1101.

⁷⁴⁷ Filip Göz, **Bürgers/Körber/Lieder, Aktiengesetz**, 5. Baskı, CF Müller, 2021, s. 244; Schwarb (**Schmidt, K./Lutter AktG**), §244, Rn.15; Daniel Epe, **AktG, (Hrsg Wachter)**, 4. Baskı, RWS Yayınevi, 2022, s.1630.

⁷⁴⁸ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.359; Filip Göz, **Bürgers/Körber/Lieder, Aktiengesetz**, 5. Baskı, CF Müller, 2021, s. 244; Schwarb (**Schmidt, K./Lutter AktG**), §244, Rn.22.

devrin reddine karar vermiş ve devreden ortak tarafından da iptal davası açılmış olsun. Genel kurul, kararın iptaline neden olacak gerekçeyi kabul ederek sonradan alacağı yeni bir karar ile devri onaylayabilir. Bu durumda devreden iptal talebiyle açtığı davada, kararın iptal edilmesindeki menfaati ortadan kalkacağı gibi devrin onaylanması ile birlikte bir önceki karar ortadan kaldırıldığından iptal davası konusuz kalacaktır⁷⁴⁹.

Mahkemenin genel kurul kararının iptaline karar vermesinin ve bunun geriye doğru bütün sonuçları ile ortadan kalkmasının uygulamada birçok soruna neden olması muhtemeldir. Örneğin devir sözleşmesinin onaylanmasına ilişkin karar iptal edilmiş ancak yargılama sürecinde pay yeniden devredilmiş ise payı devralan üçüncü kişinin durumu ne olacaktır? Kural, iptal kararının kesinleşmesinden önce iyiniyetli üçüncü kişilerin kazandıkları hakların saklı olmasıdır⁷⁵⁰. Karar kesinleşmeden payı iyi niyetli olarak devralan kişi açısından devir, genel kurul tarafından onaylanması şartıyla geçerli sayılması gerekir.

Bu noktada değerlendirilmesi gereken bir başka husus, devrin onaylanmasına ilişkin genel kurul kararının iptal edilmiş olması halinde, iptal kararı ile ortak sıfatı sona eren devralanın katıldığı genel kurulların geçerli olup olmayacağıdır. Kanaatimizce mahkeme tarafından genel kurul kararının uygulanmasının geriye bırakılması yönünde bir karar mevcut değil ise TTK 596/3. maddesindeki düzenlemenin kıyasen uygulanması ile genel kurul karar tarihi ile mahkeme kararının kesinleşmesi arasında geçen sürede, devralan ortak sıfatı ile genel kurullara katılmış ise bu durum alınan genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilememelidir. Aksi takdirde şirketin bu süreçte verdiği genel kurul kararlarının hepsi yargılamaya konu edilebilecek bu da şirketin işleyişi ve işlem güvenliği açısından beraberinde birçok olumsuzluğu getirecektir.

Genel kurul tarafından devrin reddine karar verilmiş ve bu karar mahkeme tarafından iptal edilmiş ise ne olacaktır? Zımnî onaya ilişkin TTK 595/7. maddesi uyarınca devrin şirkete bildirilmesinden itibaren üç ay içerisinde açıkça genel kurul tarafından ret kararı verilmediği takdirde devir onaylanmış sayılacağına göre, iptal kararı ile karar geriye doğru bütün sonuçlarıyla ortadan kalkacağından üç aylık sürenin geçmiş sayılıp sayılmayacağı doktrinde tartışmalıdır.

⁷⁴⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.614; Kırca, **a.g.e.**, s.212.

⁷⁵⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.510.

Develi Ayverdi'ye göre iptal davasının açılması hâlinde üç aylık süre duracaktır. Mahkemenin kararın iptaline karar vermesi hâlinde genel kurul, devri onaylamak istemiyorsa kalan süre içerisinde yeniden redde karar vermelidir⁷⁵¹. Bu süre içerisinde ret kararı verilmez ise devrin zımnen onaylandığı kabul edilmelidir. Örneğin devrin şirkete bildirilmesinden itibaren bir ay geçtikten sonra genel kurul aldığı bir karar ile devri reddetmiş ve bu genel kurul kararı mahkeme tarafından iptal edilmiş olsun. Kararın kesinleşmesinden itibaren genel kurul tarafından 2 ay içerisinde yeni bir ret kararı verilmez ise TTK 595/7. maddesi uyarınca devrin zımnen onaylandığı kabul edilmelidir. *Akın*'a göre ise iptal kararının ardından üç aylık süre yeniden başlayacak olup genel kurul devri onaylamak istemiyor ise karardan itibaren üç ay içerisinde yeniden karar almalıdır⁷⁵². *Demirkapı*'ya göre ise her ne kadar genel kurul kararı, iptal ile birlikte bütün sonuçlarıyla ortadan kalkmış olsa da üç aylık süre içerisinde genel kurul ret yönündeki iradesini ortaya koyduğu için devrin zımnen onaylandığı sonucuna ulaşamayacaktır⁷⁵³. Bu karar ancak devreden pay sahibi açısından, açılabilir bir fesih veya çıkma davasında haklı nedenin ortaya konulması işlevini üstlenecektir⁷⁵⁴.

Kanaatimizce bu noktada üç aylık sürenin hukuki niteliği önem arz etmektedir. Geçmesi ile hakkı tamamen ortadan kaldıran süreler hak düşürücü süre denir⁷⁵⁵. Niteliği gereği hak düşürücü süreler, zamanaşımı süresinin aksine durmaz ve kesilmez⁷⁵⁶. Doktrindeki genel görüş TTK 595/7. maddesinde düzenlenen üç aylık sürenin hak düşürücü süre olduğu

⁷⁵¹Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.105.

⁷⁵² Akın, **a.g.e.**, s.180.

⁷⁵³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.337.

⁷⁵⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.365.

⁷⁵⁵ Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.216, Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.231

⁷⁵⁶ Antalya/Topuz, **a.g.e.**, s.216, Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s.231. Yargıtay'ın yerleşik kararları da bu yöndedir.

Yargıtay 21. H.D. 2019/863 E., 2019/6677 K., 07.11.2019 T. “Davacının aynı işyerinde çalışmasını sürdürmesinin veya 5 yıllık hak düşürücü süre içerisinde tekrar aynı işyerine girerek çalışmasının, hak düşürücü sürenin işlemesine engel olmayacağı ve hak düşürücü sürenin kesilmesi ve durmasının mümkün bulunmadığı hukuksal gerçeği de ortadadır”. (www.lexpera.com)

yönündedir⁷⁵⁷. Bu durumda devrin reddine ilişkin genel kurul kararının iptali talebi ile açılan dava ile üç aylık hak düşürücü süre kesilmeyecek ve durmayacaktır. Mahkeme tarafından devrin reddine ilişkin genel kurul kararının iptal edilmesi halinde, karar geriye doğru bütün sonuçları ile ortadan kalkacaktır. Bu durumda genel kurul tarafından üç aylık süre içerisinde devrin reddine ilişkin alınmış geçerli bir karar olmayacağı için devrin zımnen onaylandığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Şayet devralanın ortak sıfatını kazanması şirket açısından olumsuz bir durum ortaya çıkartacaksa haklı nedenle çıkarma davası açılabilir. Üç aylık sürenin açılan dava ile durduğunun kabul edilmesi halinde şirket, devri reddetmek istiyorsa kalan süre içerisinde yeni bir ret kararı almalıdır. Bu durum, taraflar arasındaki anlaşmazlığın çözülmesini sağlamaktan uzak bir sonuç ortaya çıkaracaktır. Zira devralanın yeniden dava açması halinde karar yeniden iptal edilse dahi üç aylık süre dolmadığı müddetçe şirketin devri reddetme hakkı da devam edecektir.

Alman ve İsviçre Hukuku'nda olumlu kararın tespiti davası:

Bir genel kurul kararının iptali talebiyle dava açılması hâlinde yapılacak yargılama sonunda mahkeme genel kurul kararının ancak iptaline karar verebilecek olup genel kurulun yerine geçerek olumlu ya da olumsuz kararı değiştirmesi mümkün değildir. Nitekim pay devrinin onaylanmasını genel kurulun reddetmiş olması ve bu ret kararının iptali talebiyle dava açılmış olması hâlinde mahkeme, ancak ret kararının iptaline hükmedebilecek olup genel kurulun iradesinin yerine geçerek devrin onaylanmasına karar vermesi mümkün değildir⁷⁵⁸.

Genel kurulun ret kararının iptali sonucunda, devir sözleşmesi yine askıda hâle gelmekte bu da devreden menfaatlerini korumaktan uzak bir sonuç doğurmaktadır. Almanya ve İsviçre doktrinde ve hukukunda “olumlu kararın tespiti” yönünde dava açılabilirliği kabul edilmiştir. Her ne kadar açılacak davanın adında tespit ifadesi geçiyorsa da doğurduğu sonuçlar itibarıyla inşai bir davadır⁷⁵⁹. Alman mahkemelerinde olumlu kararın tespiti davası açılması hâlinde oyların sayılması, yetkisiz kişilerin oy kullanmış olması yahut bağlılık yükümlülüğüne aykırılık gibi hâllerin mevcudiyeti tespit edilerek payın devrine karar

⁷⁵⁷ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 763; Pulaşlı, **Şerh**, s.3107; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 146; Önal, **a.g.e.**, s. 125; Yavuz, **Tescil ve İlan**, s.73.

⁷⁵⁸ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.338; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.641; Demirkapı, **Payın Devri**, s.365; Kırca, **a.g.e.**, 141; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.438.

⁷⁵⁹ Kırca, **a.g.e.**, 142.

verilmektedir. Bir başka deyişle iptal kararının gerekçesini oluşturan ihlal sonuca etkisi açısından kesinlik arz etmelidir⁷⁶⁰.

Olumlu kararın tespitine mahkeme tarafından hükmedilebilmesi için olumsuz kararın iptali için de dava açılması gerekir. Bir başka deyişle genel kurul kararının iptali davası ile birlikte olumlu kararın tespiti davası birlikte açılacaktır⁷⁶¹. Mahkeme yaptığı yargılama sonunda şayet genel kurul kararının iptalini gerektiren sebepler mevcut ise iptaline ve devrin onaylanmasına karar verecektir. Burada ifade edilmesi gereken noktalardan ilki mahkeme genel kurulun iradesi yerine geçerek devrin onaylanması yönünde karar vermemektedir. Yapılan yargılamada mahkemenin işlevi oylamada yapılan hesaplama hatalarının düzeltilmesidir.

Genel kurul kararının iptaline ilişkin düzenlemeler (*davanın üç ay içerisinde açılma zorunluluğu, pasif dava ehliyeti, yetkili ve görevli mahkeme, davanın ilanı ve açılması hâlinde diğer olumlu kararın tespiti davaları ile birleştirilmesi gibi*) kıyasen olumlu kararın tespiti davasında da uygulanabilir⁷⁶².

Kanaatimizce mahkeme tarafından redde ilişkin sebeplerin belirli sınırlar içerisinde değerlendirilmesi koşuluyla, olumlu kararın tespiti davası gerek taraf menfaatleri gerekse usul ekonomisi açısından yerinde bir çözüm olacaktır. Davada yalnızca oyların sayımı, yetkili kişilerin oy kullanıp kullanmadığı başka bir deyiş ile karar nisabının doğru şekilde hesaplanıp hesaplanmadığına ilişkin aykırılıklar inceleme konusu yapılabilmelidir. Aksi takdirde TTK 595/3. maddesi ile tanınan sebep göstermeksizin onayı reddetme hakkı işlevsiz hâle gelecektir.

⁷⁶⁰ Kırca, **a.g.e.**, 142.

⁷⁶¹ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.341-342; Kırca, **a.g.e.**, 142; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.438.

⁷⁶² Olumlu kararın tespiti davasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.106-108.

2.2 DEVRİN PAY DEFTERİNE İŞLENMESİ

2.2.1 Genel Olarak

Pay defteri, TTK 64/4. maddesi uyarınca ticari defterler kapsamında olup mutlaka pay defterlerinin açılış ve kapanış onaylarının yaptırılması gerekir. TTK 594. maddede pay defterinde bulunması gerekli bilgiler düzenlenmiştir. Buna göre “*ortakların adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarı değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri*” pay defterinde yer almalıdır.

Pay defteri her şeyden önce bir ortaklar listesi içermekte olup niteliği itibarıyla şirkete özel bir defterdir. Bu nedenle kamu güveni ilkesi pay defteri açısından geçerli olmayacaktır⁷⁶³. Pay defterinin işlevi daha ziyade şirket alacaklılarının ve ilgililerin çıkarlarının korunması noktasında önem arz etmektedir⁷⁶⁴.

Her ne kadar eTTK 519/2. maddesinde pay defterinin ve listelerin kusurlu ve noksan tutulmasından şirket müdürlerinin sorumlu olduğuna ilişkin açık hüküm, 6102 sayılı TTK’ya alınmamışsa da yöneticilerin sorumluluğunu düzenleyen TTK 553. maddenin kıyasen müdürlere de uygulanması yoluyla şahsen ve müteselsilen sorumluluklarına gidilmesi mümkündür⁷⁶⁵.

Pay defterine eTTK 520/1. maddesinde büyük bir işlev yüklenmiş ve devrin şirkete karşı geçerli olabilmesi için pay defterine işlenmesi zorunluluğuna yer verilmiştir. Bu düzenlemeden yola çıkarak doktrindeki bazı yazarlar⁷⁶⁶ ve Yargıtay verdiği kararlarda pay defterine devrin kaydedilmesinin kurucu etkiye sahip olduğu kanaatindedir⁷⁶⁷. Buna karşılık

⁷⁶³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.278; Çağa, **a.g.e.**, s.591; Erçin, **a.g.e.**, s.2079; Pulaşlı, **Şerh**, s.3089

⁷⁶⁴ Çağa, **a.g.e.**, s.591-592; Doğanay, **a.g.e.**, s.89.

⁷⁶⁵ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.433; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.424; Çağa, **a.g.e.**, s.599; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.720; Erçin, **a.g.e.**, s.2077; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.96; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141.

⁷⁶⁶ Öz, **a.g.e.**, s.355.

⁷⁶⁷ **Yargıtay 11. H.D. 2015/8182 E., 2016/2453 K., 07.03.2016 T.** “...Davacı tarafça, geçerli bir devrin son aşaması olarak, devrin pay defterine işlendiği hususu ispatlanamadığından, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi isabetli görülmemiş, hükmün bu sebeple davalı ... yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.”

diğer görüş, pay defterine kaydın, devrin ancak şirkete karşı ileri sürülebilmesi için gerekli olduğu, bu nedenle devir işlemi açısından kurucu bir işlev yüklenemeyeceği yönündedir⁷⁶⁸.

eTTK döneminde böylesine önemli bir işleve sahip olan pay defterine kayıt aşamasına, 6102 sayılı TTK'da yer verilmemiş, devrin geçerli sayılması için ortaklar genel kurulunun kararı şart koşulmuştur. Söz konusu düzenleme ile devrin pay defterine işlenmesine yüklenen kurucu işlev, açıkça ortadan kalkmıştır. Başka bir deyiş ile devir, genel kurulun onay kararı ile gerçekleşmiş olacak ve pay defterine bu durumun işlenmesi kurucu değil açıklayıcı nitelik taşıyacaktır⁷⁶⁹. Pay defterinde kayıtlı olan durumun gerçek durumu yansıtmaması hâlinde TMK 3. maddesine dayanarak iyi niyetli üçüncü kişinin hak talebinde bulunması mümkün değildir⁷⁷⁰.

2.2.2 Pay Defterinin Gerçeğe Uygun Tutulması ve Müdürlerin Sorumluluğu

Pay defterlerinin yasaya uygun şekilde tutulmasından ve bu yükümlülüğe aykırı davranılması hâlinde doğacak zararlardan şahsen ve müteselsilen müdürler sorumlu olacaktır⁷⁷¹. Genel kurul onayının ardından yeni pay sahibi, müdürler tarafından pay defterine kaydedilecektir. Pay defterine kayıt için tarafların talebi aranmayacak olup müdürler pay defterinin gerçeğe uygun tutulmasından sorumlu olduğundan bu işlemi re'sen yapacaklardır⁷⁷². Müdür(ler) tarafından kaydın re'sen yapılmaması hâlinde, devreden yahut devralan kaydın yapılması için müdür(ler)den talepte bulunabilir⁷⁷³.

⁷⁶⁸ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.425; Çağa, **a.g.e.**, s. 591.

⁷⁶⁹ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.41; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.559; Türe, **a.g.e.**, s. 163; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.425; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 757; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.719; Oğuz, **a.g.e.**, s. 198; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.325; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.143; Yasan, **a.g.e.**, s.223; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.856; Can, **Şirketler Hukuku**, s.254; Pulaşlı, **Şerh**, s.3089; Trüeb, **a.g.e.**, s.105.

⁷⁷⁰ Camcı, **a.g.e.**, s.526.

⁷⁷¹ **Bahtiyar**, **Ortaklıklar Hukuku**, s.456; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.424; Çağa, **a.g.e.**, s.599; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.720; Erçin, **a.g.e.**, s.2077; Develi Ayverdi, **a.g.e.**, s.96; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.141; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.856.

⁷⁷² Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.749; Pulaşlı, **Şerh**, s.3111; Çağa, **a.g.e.**, s.599; Doğanay, **a.g.e.**, s.93; Önal, **a.g.e.**, s.127; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.295; Özer, **a.g.e.**, s.192.

⁷⁷³ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.758.

Şayet genel kurul onayı esas sözleşmeyle kaldırılmış ise devir bildiriminin ardından müdürler devir sözleşmesini şeklen ve özü itibari ile inceleyecek, kanuna yahut esas sözleşmeye bir aykırılık tespit edilmez ise pay defterine kaydı gerçekleştireceklerdir⁷⁷⁴. Yapılan bildirim, pay defterine yazım talebi içermese de bildirimin içeriğinde bu talebin de mevcut olduğu kabul edilmelidir⁷⁷⁵.

Devir sözleşmesinin zımnen onaylandığı hâllerde de müdürler tarafından bildirimden itibaren üç aylık sürenin geçmesinin ardından devrin pay defterine kaydedilmesi gerekir⁷⁷⁶. Pay defterinin gerçeğe uygun şekilde tutulması kanundan kaynaklanan bir yükümlülük olduğundan devrin zımnen onaylandığı hâllerde de müdürlerin bunu kendiliğinden yapmaları gerekecek ve tarafların başvurusu dahi aranmayacaktır⁷⁷⁷. Bununla birlikte müdür yahut müdürlerin pay defterine kayıt işlemini re'sen yapmaması hâlinde payı devralan ortak ve diğer ortaklar devrin pay defterine işlenmesini müdürlerden talep edebilir⁷⁷⁸.

Yargıtay eTTK döneminde verdiği bazı kararlarda pay defterine kaydın kurucu olduğu bu nedenle pay defterine kaydedilmeyen devirlerin geçersiz olacağı yönünde kararlar vermiştir. Bu kararlarda, pay defterinin gerçeğe uygun tutulmamasından şirket ile müdür yahut müdürlerin müteselsilen sorumlu olduğu, genel kurulda onaylanan devrin, pay defterine kaydının müdürler tarafından re'sen yapılmak zorunda olduğu gerekçesiyle karşı oylar mevcuttur⁷⁷⁹.

2.2.3 Hükmen Yazım Davası

Geçerli bir devir sözleşmesi ve genel kurulun onayına rağmen müdürler tarafından devir pay defterine işlenmez ise devreden ve devralanın hangi yollara başvurabileceği ayrıca

⁷⁷⁴ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.425; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.41; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.753; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri** s.494.

⁷⁷⁵ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.41.

⁷⁷⁶ Türe, **a.g.e.**, s.162.

⁷⁷⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.382; Akın, **a.g.e.**, s.207.

⁷⁷⁸ Önal, **a.g.e.**, s.217; Akın, **a.g.e.**, s.207; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.166.

⁷⁷⁹ **Yargıtay 11. H.D.**, 2016/9580 E., 2018/3426 K., 10. 5. 2018 T. “Sorumluluk ve yetki ilişkisi içerisinde, pay defterinin, tutulması müdürler tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Müdürler hatalı kayıtlardan ve eksik kaydedilmeden doğan zararlardan, ortaklara karşı olduğu gibi, üçüncü kişilere karşı da şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.” Ayrıca aynı yönde **Yargıtay 11. H.D.**, 2016/8505 E., 2018/1909 K. 13.03.2018 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

incelenmelidir. Devrin pay defterine işlenmemesi hâlinde mahkemeye başvurularak pay defterine devrin yazılmasına hükmedilmesi talep edilebilir⁷⁸⁰. Söz konusu dava TTK 595/7. maddesinde yer alan zımnen onay düzenlemesine karşılık devrin pay defterine işlenmemesi hâlinde de açılabilir.

Davayı devralan açabileceği gibi hâlen pay defterinde kayıtlı olması nedeniyle şirkete karşı yükümlülüklerini yerine getirmesi kendisinden talep edilebilecek olan devreden ve menfaati bulunan diğer ortaklar da açabilir⁷⁸¹. Bu davada davalı sıfatı limited şirket tüzel kişiliği olacaktır⁷⁸². Söz konusu davada talep, ortaklığın pay defterine işlenmesi olacağından niteliği eda davasıdır⁷⁸³. Mahkeme yaptığı inceleme sonucunda davacının taleplerini haklı görür ise devrin pay defterine işlenmesine karar verecektir.

Kaydın süresinde yapılmaması nedeniyle devralan ortaklık sıfatından kaynaklanan bazı haklarını kullanamamış ve bu durum zarar görmesine neden olmuş ise müdürlere karşı tazminat davası açılabilir⁷⁸⁴. Açılacak olan davanın yasal dayanağı, yöneticilerin sorumluluğunu düzenleyen TTK 553. maddesidir⁷⁸⁵. Şayet müdür devir sözleşmesinin, şirket esas sözleşmesinde yer alan bir bağlam kuralını yahut rekabet yasağı kuralını ihlal ettiği gibi gerekçelerle pay defterine kaydetmekten kaçınıyor ise yine sorumlu olmaktan kurtulamayacaktır. Zira müdürler açısından bu durum pay defterine kayıttan kaçınma değil ancak iptal davası açma hakkı kazandıracaktır⁷⁸⁶.

2.2.4 Kaydın Düzeltilmesi Davası

Bu konuda karşılaşılabilecek sorunlardan biri de pay defterinde pay sahiplerine ilişkin kayıtların geçersiz olmasıdır. Geçersiz kayıt, pay devir sözleşmesinden kaynaklanabileceği

⁷⁸⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.425; Demirkapı, **Payın Devri**, s.387; Özer, **a.g.e.**, s.194; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, s.258; Trüeb, **a.g.e.**, s.104; Wibmer, **a.g.e.**, s.2095.

⁷⁸¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.387-388; Akın, **a.g.e.**, s.210.

⁷⁸² Demirkapı, **Payın Devri**, s.389.

⁷⁸³ Demirkapı, **Payın Devri**, s.390.

⁷⁸⁴ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.42, Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.425; Taşdelen, **a.g.e.**, s.110; Özer, **a.g.e.**, s.194.

⁷⁸⁵ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.42.

⁷⁸⁶ Demirkapı, **Payın Devri**, s.384.

gibi genel kurul tarafından devrin onaylanması aşamasında ortaya çıkabilecek hükümsüzlük hâllerinden de kaynaklanabilir.

Şayet taraflar arasındaki devir sözleşmesi geçersiz ise, örneğin şekil kurallarına aykırı bir devir sözleşmesi söz konusu ise, kayıt geçersiz olacaktır⁷⁸⁷. Bu durum herkes tarafından ileri sürülebilir bir geçersizlik hâli olduğundan kaydın da buna uygun şekilde düzeltilmesi mümkündür. Şayet ilgililerden biri dava açarak sözleşmenin geçersizliğini tespit ettirmiş ise bu ilamın müdürlere sunulması yolu ile kaydın düzeltilmesi talep edilebilir. İlama rağmen kaydın düzeltilmemesi hâlinde, hükmen yazım davası açılabilceği gibi bu süreçte maddi olarak zarara uğramış olan taraflar müdürlerin şahsi sorumluluğuna da gidebilecektir.

Benzer durum devrin genel kurul tarafından onaylanması aşamasında ortaya çıkabilecek aksaklıklar açısından da geçerlidir. Örneğin genel kurul kararı yoksa veya butlan ile batılsa bu durumda pay defterine yapılan kayıt da geçersiz olacaktır. Buna karşılık genel kurul kararı iptal edilebilirlik yaptırımını ile karşı karşıya ise bu durumda iptal edilene kadar geçerli bir karardan söz edileceği için pay defterine yapılan kayıt da geçerli bir kayıt olacaktır.

Geçersiz bir kaydın söz konusu olduğu durumlarda bunun ne şekilde düzeltilebileceğine somut olay incelenerek karar verilebilir. Örneğin bir yazım hatasının söz konusu olduğu hâllerde bu durum müdürler tarafından re'sen düzeltilebilir. Buna karşılık bir geçersizlik hâlinin söz konusu olduğu hâllerde kaydın müdürler tarafından re'sen düzeltilmesi mümkün değildir. Bu durumun istisnası, az önce de ifade ettiğimiz üzere sözleşmenin şekle aykırılığı yahut kanunda belirlenen koşullara uyulmaksızın şirketin kendi payını devralması hâli gibi emredici hükümlere aykırılık hâllerinden birinin söz konusu olmasıdır. Aynı şekilde genel kurul kararının yokluk veya butlan ile sakat olması hâlinde de bu kural geçerlidir. Bu durumlar söz konusu olduğunda devrin geçersizliği ortaklık tarafından re'sen incelenebileceği gibi pay defterindeki kayıtlar da re'sen düzeltilebilir⁷⁸⁸. Bunlar dışında kalacak olan uyuşmazlıklar devir sözleşmelerinin tarafları açısından önem arz etmekte olup müdürler tarafından pay defterindeki geçersiz kaydın düzeltilebilmesi için ilama ihtiyaç duyulacaktır⁷⁸⁹.

⁷⁸⁷ Demirkep1, **Payın Devri**, s.392.

⁷⁸⁸ Demirkep1, **Payın Devri**, s.395.

⁷⁸⁹ Demirkep1, **Payın Devri**, s.396.

2.3 PAY DEVRİNİN TESCİLİ

2.3.1 Genel Olarak

Hukuki bir durumun varlık kazanması için eğer sicile kayıt yapılması gerekiyorsa sicilin kurucu, var olan bir durumun açıklanması amaçlanıyorsa sicilin açıklayıcı işlevinden söz edilir. Ticaret sicili, özellikle sicile güvenerek işlem yapacak olan üçüncü kişiler açısından önem arz eder⁷⁹⁰.

Daha önce de belirttiğimiz üzere payın devri, kural olarak devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması ile gerçekleşecektir. Şayet şirket esas sözleşmesinde genel kurul onayı kaldırılmış ise devir, noter tarafından imzaların onaylandığı tarihte gerçekleşir. Her iki hâlde de devrin ticaret siciline tescili açıklayıcıdır⁷⁹¹.

TTK’da tescile yüklenen açıklayıcı işlevin aksine, Alman hukukunda tescil, kurucu bir özelliğe sahiptir (GmbHG 16/1. madde). Şirketin ortağı, adı tescil edilen kişidir. Şayet devralanın adı tescil edilmemiş ise ortak sayılmayacaktır⁷⁹².

Devrin ticaret siciline tesciline ilişkin düzenleme TTK 598. maddede yer almaktadır. Düzenlemenin gerekçesini incelediğimizde pay devrinin tescil edilmesi ile güdülen amacın devreden ve üçüncü kişilerin korunması olduğu görülmektedir. Bunun yanında sicile hukuki güvenlik ve açıklık işlevlerinin yüklendiğini de söylemek mümkündür⁷⁹³. Ticaret sicilin açıklığına ilişkin TTK 35. maddesi uyarınca herkes ticaret sicilin içeriğini inceleyebilecektir.

⁷⁹⁰ Ünal Akın, Üçüncü Kişilere Etkileri Açısından Ticaret Sicilinin Fonksiyonları (Türk Ticaret Kanunu ve Kanun Tasarısına Göre Bir Değerlendirme)”. **Legal Hukuk Dergisi (LHD)**, C.4, S. 41, 2006, s.1395.

⁷⁹¹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.559; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.325; Önal, **a.g.e.**, s.125-126; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 756; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.507; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 143; Özer, **a.g.e.**, s.194; Camcı, **a.g.e.**, 526; Türe, **a.g.e.**, s.164; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.373; Özer, **a.g.e.**, s.194; Trüeb, **a.g.e.**, s.111; Wibmer, **a.g.e.**, s.2093.

⁷⁹² Aydoğan, **a.g.e.**, s.411; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), §16, Rn.II-5 m; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §16, Rn.3; Altmeynen, **a.g.e.**, §16, Rn.5.

⁷⁹³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.325; Türe, **a.g.e.**, s. 163.

Sicilin açıklığı ve hukuki güvenilirliği şirket alacaklılarının, şirketle ilişkiye girecek üçüncü kişilerin, şirketin yapısını ve ortaklık durumunu incelemek isteyen kimselerin sağlıklı bilgi edinebilmesini sağlamaktadır⁷⁹⁴.

İlgililerin ticaret sicil müdürlüğüne tescil amacı ile başvurusunun ardından Ticaret Sicil Müdürlüğü gerekli koşulların sağlanıp sağlanmadığını kontrol edecektir. Pay devrinin tescilinde ilgili kişi şirket müdürüdür. TSY 103. maddesi uyarınca başvuru sırasında, onaya ilişkin genel kurul kararının noter onaylı bir örneği, genel kurul kararına dayanak olan, tarafların imzaları noter tarafından onaylanmış sözleşme örneği ve pay defterinin ilgili devri içeren sayfası sunulmalıdır. Ticaret Sicil Müdürlüğü, TTK 32. maddesi ve TSY 34. maddesi uyarınca inceleme yükümlülüğünü yerine getirecektir.

Payın devrinde tescile her ne kadar açıklayıcı bir işlev isnat edilmişse de devrin bir an önce tescil edilmesi tarafların menfaatlerinin zarar görmemesi açısından önem arz etmektedir. Zira sicile güven ilkesinin korunması ve devreden ortağın tescil tarihinden itibaren geçecek 2 yıl boyunca devralan tarafından ödenmemesi hâlinde ek ödeme yükümlülüğünden sorumlu olma ihtimali ile karşı karşıya kalabileceği dikkate alındığında ticaret siciline tescilin önemi daha da ortaya çıkmaktadır.

2.3.2 Tescil Talebinde Bulunabilecekler

TTK 598. maddede payın devrinin tescili düzenlenmiştir⁷⁹⁵. Kural olarak TTK 598/1. maddesi uyarınca tescil için başvuruyu şirket müdürü yapacaktır. Devrin genel kurul tarafından onaylanmasının ardından tescil için başvuru işlemi re'sen yapılmalıdır.

Limited şirket müdürlerinin devredilemez yetkilerini düzenleyen TTK 625. madde incelendiğinde pay devir sözleşmelerinin tescili için ticaret siciline başvuru yapılmasının devredilemez görevler arasında sayılmadığı görülmektedir. Bu durumda pay devir

⁷⁹⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.325; Türe, **a.g.e.**, s. 163.

⁷⁹⁵ **TTK 598. Madde:** (1) Esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için, şirket müdürleri tarafından ticaret siciline başvurulur. (2) Başvurunun otuz gün içinde yapılmaması hâlinde, ayrılan ortak, adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için ticaret siciline başvurabilir. Bunun üzerine sicil müdürü, şirkete, iktisap edenin adının bildirilmesi için süre verir. (3) Sicil kaydına güvenen iyiniyetli kişinin güveni korunur.

sözleşmelerinin tescili için ticaret siciline müdürler dışında bir başka kimsenin başvuru yapması için görevlendirilmesi de mümkündür⁷⁹⁶.

Müdür yahut müdürler tarafından tescil için başvurunun otuz gün içerisinde yapılmaması hâlinde TTK 598/2. maddesinde, ayrılan ortağa da bu paylarla ilgili olarak ticaret siciline başvuru hakkı tanınmaktadır. Nitekim Yargıtay verdiği kararlarda devredenın adının sicilden silinmesi talebi ile açtığı davalarda, TTK 598/2. maddesinde devredene sicile başvuru hakkı tanındığı gerekçesi ile dava açmada hukuki yarar bulunmadığı yönünde hüküm kurmaktadır⁷⁹⁷.

Şener'e göre otuz günlük süre, devir işleminin kesinleşmesi tarihinden itibaren başlayacaktır⁷⁹⁸. Kanaatimizce bu görüş pay devrinin genel kurul tarafından onaylandığı durumlarda doğru bir yaklaşım olmakla birlikte genel kurul onayının kaldırılarak devrin noter tarafından imzaların onaylanması ile gerçekleştiği durumlarda geçerli olmamalıdır. Tescil için devredenın başvurusunu düzenleyen TTK 598/2. maddesinin gerekçesini de incelediğimizde şirket müdürlerinin ihmali hâlinde bu hükmün uygulanacağı ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Devirden haberdar olmayan müdürlerin ticaret siciline tescil için başvuru yapması beklenemez. Bu durumda genel kurul onayının kaldırıldığı hâllerde otuz günlük süre kanaatimizce devrin şirkete bildirilmesi ile başlar.

Şirket müdürünün tescil işlemini gerçekleştirmemesi hâlinde, ayrılan ortağın başvurusu, tescil için yeterli görülmemiştir. Ayrılan ortağın başvurusu üzerine sicil müdürü tarafından şirkete payı iktisap eden kişinin adının bildirilmesi için süre verilecektir. Verilen süre içerisinde şirketin cevap vermemesi hâlinde bunun yaptırımının ne olacağı konusunda ise

⁷⁹⁶ Demirkapı, **a.g.e.**, s.404; Pelvan, **a.g.e.**, s.87.

⁷⁹⁷ **Yargıtay 11. H.D.**, 2015/4058 E., 2015/10985 K., 26.10.2015 T., "...TTK'nın 598/2. maddesi gereğince, şirket müdürü tarafından tescil yaptırılmaması hâlinde ayrılan ortak adının silinmesi için ticaret siciline başvuru yapılabilir. Yasa'nın bu hükmüne göre, davacının işbu davayı açmakta hukuki yararı yoktur..." (www.lexpera.com)

Aynı yönde **Yargıtay 11. H.D.**, 2015/9083 E., 2016/4142 K., 13.04.2016 T. ve **Yargıtay 11. H.D.**, 2015/5082 E., 2015/11561 K., 04.11.2015 T. (www.lexpera.com)

⁷⁹⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.327.

TTK 598. maddede açık bir düzenleme yer almamaktadır; ancak tescile davet ve ceza başlıklı TTK 33. maddesinin burada uygulanması mümkün olabilir⁷⁹⁹.

TTK 33. maddesinde yer alan re'sen tescil usulünde, pay devir sözleşmesinin tescili için şirket müdürü tarafından başvuruda bulunulmaması hâlinde devreden ortak, adının silinmesi için sicile başvuruda bulunacaktır. Tescili gereken durumdan haberdar olan sicil müdürü, şirketi payın devredildiğini bildirmeye yahut tescili gereken bir hususun mevcut olmadığını ispat etmeye davet eder. Verilen süre içerisinde şirket tarafından devralanın adının bildirilmemesi yahut kaçınma sebeplerini bildirmemesi halinde en büyük mülki amir tarafından para cezası ile cezalandırılacaktır. Ancak bu durum tescilin gerçekleşmesi sonucunu değil yalnızca şirketin para cezası ile cezalandırılması sonucunu doğuracaktır. İlgili kişi tarafından tescil başvurusunda bulunulmaması yahut tescili gereken bir hususun mevcut olmadığının ispat edilememesi hâlinde sicilin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi dosya üzerinden inceleme yaparak tescili gereken bir husus mevcut ise sicil müdürüne bu hususun tescilini emredecektir.

Pay devrinin tescilini düzenleyen TTK 598. madde incelendiğinde, payı devralan kişiye tescil için başvuru hakkı tanınmadığı görülmektedir. Bu durum öğretilde eleştirilmektedir⁸⁰⁰. Zira payı devreden kişi kadar payı devralan kişinin de tescilin gerçekleşmesinde menfaati bulunmaktadır⁸⁰¹. Ayrıca özellikle esas sözleşmede pay devrinde genel kurul onayının kaldırıldığı durumlarda, payı devreden ortak sicile tescil yapılmadığında hâlâ pay sahibi görüldüğü için başka kimselerle de aynı payın devri için sözleşme imzalayabilecektir. Sicil kaydına güvenen bu kimse de pay sahipliği sıfatını kazanabilecektir. Devralana sicile başvuru hakkı tanınmamış olması hukuki korumadan da yoksun kalması sonucunu doğurmaktadır. *Pulaşlı*, bildirim yükümlülüğüne uyulmaması hâlinde devralanın da TTK 27/1 hükmü uyarınca devir sözleşmesini ve genel kurulun onayını içeren kararı ibraz etmek suretiyle tescil talep edebileceği, aynı şekilde devredeninin de adının sicilden silinmesi talebi

⁷⁹⁹ Önal, **a.g.e.**, s. 126.

⁸⁰⁰ **Demirkapı**, s.405-406; Camcı, **a.g.e.**,s.528; Pelvan, **a.g.e.**, s.87; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.507; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.452; Özer, **a.g.e.**, s.196. Sicile güven ilkesinin yerinde olduğu yönünde bkz Özer, **a.g.e.**, s.198-199.

⁸⁰¹ **Demirkapı**, s.405-406; Camcı, **a.g.e.,a.g.e.**,s.528; Pelvan, **a.g.e.**, s.87; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.507.

ile başvurabileceği görüşündedir⁸⁰². Buna karşılık diğer bir görüş bu durumda yalnızca TTK 33. maddesinde yer alan ve az önce ayrıntılı olarak açıkladığımız tescile davet ve ceza prosedürünün uygulanabileceğini, gerekli işlemlerin yapılmaması hâlinde ise durumun sicilin bulunduğu yerdeki mahkeme tarafından çözüme kavuşturularak gerekiyorsa re'sen tescil prosedürünün uygulanması gerektiğini savunmaktadır⁸⁰³. Yargıtay da verdiği kararlarda TTK 598. maddenin açık ifadesine dayanarak devralanın ticaret siciline başvuru hakkı bulunmadığı yönünde hüküm kurmaktadır⁸⁰⁴. Bunun yanında Yargıtay verdiği başka bir kararda ortaklığının tespiti amacı ile dava açan devralanın, çoğun içinde az da vardır ilkesi uyarınca devrin pay defterine kaydedilmesi ve ticaret siciline tescil talebini davada ileri sürebileceğini kabul etmiştir⁸⁰⁵. Kanaatimizce kanunda yapılacak bir değişiklik ile devralana da sicile tescil için başvuruda bulunma hakkı tanınması yerinde bir değişiklik olacaktır.

Yapılacak başvurunun ardından ticaret sicil müdürü devir sözleşmesinin kanunda belirlenen kurallara uygun yapılıp yapılmadığını denetleyecektir. Ticaret sicil müdürü, sözleşmenin şekle uygun olup olmadığı yahut TTK 595/1. maddede mevcut olması hâlinde bulunması zorunlu unsurların sözleşmede yer alıp almadığını, devir genel kurul onayına tabi ise onayın var olup olmadığını inceler⁸⁰⁶.

2.3.3 Sicile Güvenin Korunması

TTK 36/2. maddesi uyarınca tescili veya ilanı zorunlu bir hususun, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi ancak tescil veya zorunlu olması halinde ilan edilmesi durumunda mümkündür. Bir başka deyişle tescili zorunlu olmasına rağmen tescil edilmemiş bir konuda, iyi niyetli kişi sicil kayıtlarına güvenerek bir işlem yapmış ise sicile güveni korunacaktır. Bunun sebebi olarak sicilin aleni olması ve sicile tescil işlemi yapılırken ticaret sicil

⁸⁰² Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.757; Pulaşlı, **Şerh**, s.2042.

⁸⁰³ Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.237.

⁸⁰⁴ **Yargıtay 11. H.D.** 2015/234 E., 2015/1262 K., 04.02.2015 T., “...hisse devrine yönelik tescil talebinde bulunulması, şirket müdürüne ve onun tarafından gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde ise pay devreden kişiye ait olup, pay devralan davacının ilgili sıfatıyla böyle bir talepte bulunma hakkı bulunmadığından davanın işbu gerekçe ile reddi gerekip...” (www.lexpera.com)

⁸⁰⁵ **Yargıtay 11. H.D.** 2001/1607 E., 2001/3872 K., 03.05.2001 T. (www.lexpera.com)

⁸⁰⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.326.

müdürleri tarafından yapılan başvurulara ilişkin belgelerin inceleniyor olması gösterilebilir⁸⁰⁷.

Türk Ticaret Kanunu incelendiğinde, Ticaret siciline güven ilkesini içeren bir düzenleme bulunmadığı görülmektedir. Ticaret sicilinde, tapu sicilinin aksine ‘güven ilkesi’ geçerli değildir. TTK 598/3. maddesi bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır⁸⁰⁸. TTK 598/3 hükmü uyarınca sicil kaydına güvenen üçüncü kişinin sicile güveni korunacaktır. Sicil kayıtları gerçek durumu yansıtmasa dahi, iyi niyetli üçüncü kişi payı ticaret sicilinde kayıtlı olan kişiden devralmış ve devir genel kurul tarafından onaylanmış ise ortaklık sıfatını kazanacaktır.

Sicilin açıklayıcı niteliğe sahip olmasına rağmen, sicile güvenin yasal olarak koruma altına alınmış olması doktrin tarafından eleştirilmektedir⁸⁰⁹. Devrin genel kurulun onayı ile tamamlanmış olması karşısında sicile güvenin korunması tutarlı bir sistem değildir. Açıklayıcı niteliğe sahip olmasına rağmen adeta sicile tescile kurucu etkisi olan bir işlem vasfı verilmektedir. Kanun, sicile güvenerek payı devralan üçüncü kişiyi korumakla birlikte bazı hâllerde devir tamamlanmış olmasına karşılık adı sicilde kayıtlı olmayan pay sahibini korumasız bırakmaktadır.

Karşıt görüşteki yazarlara göre ise her ne kadar pay devrinde ticaret siciline tescil kurucu nitelik taşımasa da taşınmazlarda tescilsiz kazanılan aynı hakların tapuya bildirici tescil yapılmadığı sürece taşınmazı devralan iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülememesine ilişkin kural burada da uygulanabilmelidir⁸¹⁰. Bir başka deyişle, bildirici tescil yapılmadığı için tapudaki kayda güvenerek taşınmazı aynı haklardan arı şekilde kazanan iyi niyetli üçüncü kişi gibi, pay devrinde de iyi niyetli üçüncü kişinin güveninin korunması yerindedir.

İyi niyetin ispatı açısından kanundaki düzenlemede ispat aracı olarak çıkarılan pay senetleri yahut nama yazılı şekilde düzenlenen pay senetleri açısından da bir farklılık mevcut değildir.

⁸⁰⁷ Süleyman Kıran, “Ticaret Sicilinde Görünüşe Güvenin Başlangıç Anına İlişkin Bir Değerlendirme” **TBB Dergisi**, C.32, S.143, 2019, s.260-261.

⁸⁰⁸ Türe, **a.g.e.**, s.164; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.754; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.494.

⁸⁰⁹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.407; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.754; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.506; Yıldız, **Tasarı**, s.515-516; Öz, **a.g.e.**, s.380.

⁸¹⁰ Özer, **a.g.e.**, s.198.

Bununla birlikte şayet nama yazılı bir pay senedinin devri söz konusu ise iyi niyetin tespiti açısından genel kurul, onay sırasında pay senedinin ibrazını talep etmelidir. Nama yazılı pay senedini ibraz edemeyen kişi, iyi niyetli sayılamayacağı için ortaklık sıfatını da kazanması mümkün olmayacaktır⁸¹¹.

Pay devrinin geçerli olması için esas sözleşmede genel kurul onayının kaldırıldığı durumlarda ise, sicilde kayıtlı olan kişiden payı noter onaylı devir sözleşmesi ile devralan kişinin pay sahibi olacağı kabul edilmelidir⁸¹².

Konuyu bir örnek ışığında incelemek gerekirse, (A) ile (B) arasında bir devir sözleşmesi yapıldığını varsayalım. Devir genel kurulda onaylanmış olmasına rağmen şirket müdürü tarafından sicile bildirilmemiştir. Devreden (A) da sicile başvuru yapmamıştır. TTK 598. maddesinde payı devralan (B)'ye tescil için başvuru hakkı da tanınmamaktadır. Genel kurulun onayı ile (B) ortaklık sıfatını kazanmış olmasına rağmen, bu süreçte tescil gerçekleşmediği için (A) tarafından payın başka kişilere devredilmesi hâlinde, devralan (B) korumasız kalacaktır. Kanaatimizce, payı devralana da sicile tescil için başvuru hakkı tanınması yönünde kanunda değişikliğe gidilmesi, hukuki koruma kazanması açısından yerinde bir düzenleme olacaktır.

Alman limited şirketler hukukunda da sicile güven korunmuş ve sicilde kayıtlı kişiden payı devralan kişinin iyi niyetli olması hâlinde ortak sıfatını kazanacağı kabul edilmiştir⁸¹³; ancak bunun için sicildeki kaydın üç yıldan uzun süredir mevcut bulunması gerekmektedir. Bir başka deyişle gerçeği yansıtmayan sicil kaydı, devir tarihi itibarıyla üç yıldan kısa süredir mevcut ise payı devralan kişinin iyi niyeti korunmayacaktır⁸¹⁴. Unutmamak gerekir ki Alman hukukunda ticaret siciline tescil, TTK'da benimsenen sistemin aksine açıklayıcı değil kurucu işleve sahiptir. Bu nedenle devralanın sicile güveninin korunması da tutarlılık arz etmektedir.

⁸¹¹ Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.330.

⁸¹² Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**, s.330; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.754.

⁸¹³ H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **a.g.e.**, §16, Rn.VII-1; ayrıca bu konuda ayrıntılı açıklamalar için Bkz. Aydoğan, **a.g.e.**, s.412-413; Kortunay, **a.g.e.**, s.329-330; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.58; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §16, Rn.3; Servatius, **a.g.e.**, §16, Rn.1; Verse, **a.g.e.**, §16, Rn.11.

⁸¹⁴ Kortunay, **a.g.e.**, s.330.

3. PAY DEVRİNİN SONUÇLARI ve PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA TAHKİM VE ARABULUCULUK

3.1 PAY DEVRİNİN SONUÇLARI

3.1.1 Sözleşmenin Taraflarının Borçlardan Sorumluluğu

3.1.1.1 Payı devreden ve devralan ortağın kamu borçlarından sorumluluğu

Limited şirketlerde sınırlı sorumluluk ilkesi kabul edilmiştir. Bir başka deyişle ortaklar, yalnızca taahhüt ettikleri sermaye payı ile ve şirkete karşı sorumludurlar. Şirket alacaklıları, alacaklarının tahsili amacıyla ortaklara başvuramaz.

Bu kuralın istisnalarından biri kamu borçlarıdır. Kural olarak kamu borçlarında⁸¹⁵ sorumluluk ortaklık sıfatına bağlanmıştır. Kamu borçlarından sorumlu olan kimse(ler), belli koşulların mevcut olması hâlinde hisseleri oranında şirket ortaklarıdır. Sermaye borcunun ödenmiş olması ortağın sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır. Burada amaç, ticari hayatta sıkça karşılaşılan limited şirketlerde, ortakların sınırlı sorumluluk ilkesini kötüye kullanmalarının önüne geçmektir⁸¹⁶. Mevcut ortakların yanında bazı istisnai hâllerde ortaklık payını devreden eski ortak ve payı devralan ortak, kamu borçlarından müteselsilen sorumlu olacaktır⁸¹⁷.

Öncelikle taraflar arasındaki devir sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylandığı, onay şartının esas sözleşmede kaldırılmış olması hâlinde ise sözleşmedeki imzaların noter

⁸¹⁵ “Kamu alacağı” teriminin neleri kapsadığı AATUHK 1. ve 2. maddelerinde düzenlemiştir. Bu maddeler kapsamındaki alacaklar kamu alacağı sayılacaktır. Kanunun 1. maddesi uyarınca *devlet, il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafları, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetlerinin uygulanmasından kaynaklanan diğer alacaklar ile bunların takip masrafları* kamu alacağı sayılacaktır. Aynı kanunun 2. maddesi uyarınca *çeşitli kanunlarda tahsili emval kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacak* da kamu alacağıdır. Bu maddelerin kapsamı dışındaki alacakların kamu alacağı sayılabilmesi için hakkında özel bir hüküm bulunması gerekir.

⁸¹⁶ Bilgili/ Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, s.749; Bilgili/ Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri*, s.491.

⁸¹⁷ **Yargıtay 4. H.D.** 2020/365 E., 2020/3096 K., 30.09.2020 T. (www.lexpera.com)

tarafından onaylandığı tarih itibariyle devir geçerli olacak ve bu tarih itibariyle mevcut olan kamu borçlarından devralan sorumlu olacaktır. Yargıtay da verdiği kararlarda hisse devrinin genel kurul tarafından onaylanması ile geçerli hâle geleceği, şirket ortağının bu tarihten sonra doğacak olan vergi borçlarından sorumlu olacağı yönünde hüküm kurmaktadır⁸¹⁸. Danıştay verdiği bazı kararlarda devredenin ortak sıfatının ticaret siciline tescil tarihi itibariyle sona ereceği, bu nedenle tescil tarihine kadar doğan kamu borçlarından sorumlu olacağı yönünde hüküm kurmaktadır⁸¹⁹. Buna karşılık Danıştay tarafından son dönemde verilen kararlarda pay devir tarihi TTK 595. maddeye uygun olarak tespit edilmekte ve sorumluluk bu tarihler dikkate alınarak hesaplanmaktadır⁸²⁰.

Tescilin devrin geçerli olduğu tarih üzerindeki etkisi ve kamu borçlarından sorumluluk noktasındaki görüşler öğretide birbirinden farklılık göstermektedir. İlk görüş, devrin genel kurulun onay tarihi, onay şartı kaldırılmış ise noterin imzaları onayladığı tarih itibariyle gerçekleşmiş olacağını, buna bağlı olarak devrin tescil ve ilan tarihinin içerdiği açıklayıcı etki dolayısıyla borçlardan sorumluluk açısından bir farklılık yaratmayacağı yönündedir⁸²¹.

⁸¹⁸ **Yargıtay 4. H.D.** 2020/365 E., 2020/3096 K., 30.09.2020 T. “...Ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi hâlinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur.... limited şirketlerde esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onanması ile ortaklar genel kurulunun devre onay vermesi şart olup devir bu onayla geçerli olur. Dolayısıyla şirket ortaklığının devri için tescil ve ilan zorunlu mahiyette olmayıp yalnızca açıklayıcı niteliktedir...” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁸¹⁹ **Danıştay. 3. D.**, 2013/7629 E., 2014/902 K., 04.03.2014 T. “Davaya konu ödeme emrinde yer alan kamu alacağı, borçlu şirketin beyanı üzerine tahakkuk eden ve vadesinde ödenmeyen 2008 takvim yılı kurumlar vergisine ilişkin olup, şirketteki hissesini 07.02.2008 tarihli hisse devir sözleşmesiyle devredip, bu devir işlemi 20.02.2008 tarihli Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmek suretiyle ortaklık sıfatı sona eren davacının, 20.02.2008 tarihine kadar olan şirket tüzel kişiliğine ait ve şirketten tahsil edilemeyen kamu alacağından hissesi oranında sorumlu tutulabileceği açıktır.” (www.lexpera.com)

Aynı yönde, **Danıştay 3. D.**, 2011/4891 E., 2015/950 K., 04.03.2015 T. (www.lexpera.com)

⁸²⁰ **Danıştay 3. D.**, 2021/1913 E., 2023/1673 K., 04.05.2023 T. Somut uyuşmazlıkta pay devri 29.08.2005 tarihli genel kurul kararı ile onaylanmış ve 25.01.2006 tarihinde ticaret siciline tescil edilmiştir. Danıştay verdiği kararda devredenin ancak 29.08.2005 tarihinden önceki alacaklar için sorumlu tutulabileceği yönünde karar vermiştir. (www.lexpera.com)

⁸²¹ Yanlı, **Sorumluluk**, s.756-757; Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.238-239.

Diğer görüş ise her ne kadar devir, genel kurulun onay tarihi yahut onayın kaldırıldığı durumlarda noterin imzaları onayladığı tarih itibari ile geçerli olacaksa da bu devrin üçüncü kişi konumundaki kamu alacaklısına karşı ileri sürülebilmesi için tescil ve ilanın gerekli olduğunu savunmaktadır⁸²².

Kanaatimizce tescilin açıklayıcı etkisi nedeniyle tescil ve ilanın kamu borçlarından sorumluluk açısından bir etkisinin olmadığı yönündeki görüş yerindedir. Zira TTK 595/2. maddesinde devrin genel kurulun onayı ile geçerli hâle geleceği açıkça düzenlenmiş olup kamu borçları açısından istisnai bir hüküm kanunda yer almamaktadır. Bunun yanında kamu borçlarının kaynağı, limited şirket ile idare arasında ticaret sicil kayıtlarına güvenilerek gerçekleştirilen bir hukuki işlem değildir. Bu durumda sicil kaydına güvenin korunmasını gerektirecek bir durum bulunmamakta olup kamu borçları açısından da genel kurulun onay tarihi yahut noter onaylı sözleşme tarihi esas alınmalıdır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 2012 yılında verdiği bir karar⁸²³ ile sicile güvenin ancak, üçüncü kişinin tacir ile sicil kayıtlarına güvenerek bir hukuki işleme girişmiş olması hâlinde korunacağı yönünde hüküm kurmuştur. Bu karar uyarınca vergi dairesi, üçüncü kişi sayılamayacağı için sicile güven korunmayacak ve devreden, devrin gerçekleştiği tarih itibari ile kamu borçlarından sorumlu olmayacaktır. Her ne kadar idarenin üçüncü kişi olmadığına hükmolunmuşsa da karar bu açıdan eleştiriye açıktır. Zira sicilde tescil ve ilan edilmesi gereken husus şirket payının devridir. İdarenin bu işlemin tarafı olmadığı dikkate alındığında idare üçüncü kişi konumunda olacaktır⁸²⁴. İdare, her ne kadar üçüncü kişi konumunda olsa da borç, taraflar arasında girişilen bir hukuki işlemde doğmadığı için devreden sorumluluğu, devrin geçerli olduğu tarih olan genel kurulun onay tarihi yahut onay esas sözleşmede kaldırılmış ise noter onaylı sözleşme tarihinden itibaren doğacak kamu borçları açısından sona erecektir.

⁸²² Mustafa Erdem Can, “Limited Şirketin Kamu Borçlarından Dolayı Ortakların ve Yöneticilerin Sorumluluğu”, **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2017, Sayı: 1, Cilt: 7, s.72.

⁸²³ **YHGK 2012/734 E., 2013/152 K., 30.01.2013 T.**, “*şirket temsilcisi veya ortağının kamu borçlarına karşı sorumluluğu ilan edilmemesinin sonuçlarına bağlanamaz, zira kamu kurumu 6762 sayılı Kanunun 38 ve 39.maddeleri anlamında üçüncü kişi olmadığı gibi, tescil edilmemeye dayanılabilmesi için yetkisiz temsilcinin şirket adına işlem yapması zorunluluğu bulunmaktadır.*” (www.lexpera.com)

⁸²⁴ Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.241; Yanlı, **Sorumluluk**, s.756.

Devir tarihine kadar olan borçlardan hem devralan hem de devreden müteselsilen sorumlu olacağından devir tarihinin ve dolayısıyla devreden açısından ortaklık sıfatının sona erdiği tarihin tespiti önem arz etmektedir. Şirket kayıtlarında devreden gerçek duruma aykırı şekilde hâlen ortak olarak görünüyorsa devrin yapıldığının tespiti talebi ile dava açabilecektir⁸²⁵. Aksi takdirde hâlen ortak görünen devreden, şirkete ait kamu borçları hakkında takibe uğrama riski ile karşı karşıya kalacaktır.

Kanunda belirlenen bazı koşulların gerçekleşmiş olması hâlinde hem kamu borcunun doğduğu tarihte hem de ödenmesi gereken tarihte ortak olan kişiler müteselsilen sorumlu olacaktır⁸²⁶. Bir başka deyişle devreden, devir tarihine kadar doğan kamu borçlarından sorumluyken payı devralan kişi hem devir öncesi doğan hem de devirden sonra doğacak olan kamu borçlarından sorumlu olacaktır. Böylece limited şirketlerde ortakların sınırlı şahsi sorumlulukları genişletilmiştir⁸²⁷. Bu durumun dayanağı AATUHK 35. maddesidir. AATUHK 35/2. maddesi uyarınca limited şirketlerde şirket ortağının payını devretmesi hâlinde, devir tarihinde mevcut olan kamu borçlarından devreden ve devralan ortak müteselsilen sorumlu olacaktır. 5766 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da yer alan geçici 1. madde uyarınca müteselsil sorumluluk AATUHK 35/2. maddesinin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tahsil edilememiş olan kamu borçlarına da uygulanacaktır; ancak söz konusu geçici madde, hukuk kurallarının geriye yürümezliği ilkesine aykırı olduğu ve bunun da hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmadığı gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir⁸²⁸. Buna karşılık Yargıtay verdiği birçok kararda payı devralan ortağın şirketin maddi durumunu basiretli bir tacir gibi incelemesi gerektiği gerekçesiyle 2008 öncesi kamu borçlarından da sorumlu tutulması gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁸²⁹. Kanaatimizce Yargıtay'ın devralanın basiretli bir tacir gibi davranmasını beklemesi yerinde bir değerlendirme değildir. Zira TTK 16. maddesi uyarınca tacir sıfatı şirket tüzel kişiliğine ait olup şirket ortakları tacir sayılmayacaktır. Bu durumda tacir sıfatını taşımayan, tacir

⁸²⁵ Şener, **Emsal Kararlar**, s.648.

⁸²⁶ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.14.

⁸²⁷ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.118.

⁸²⁸ Bkz. **Anayasa Mahkemesi**, 2009/39 E., 2011/68 K., 28.04.2011 T., bkz. RG, S. 28085, T. 15.10.2011.

⁸²⁹ **Yargıtay 10. HD.**, 2017/6309 E., 2018/9591 K., 20.11.2018 T. (www.lexpera.com). Aynı yönde bkz. **Yargıtay 10. HD.**, 2016/12766 E., 2017/881 K., 13.02.2017 T. (www.lexpera.com).

sayılmayan ve tacir gibi sorumlu olmayan limited şirket ortağının bu gerekçe ile herhangi bir tarih sınırlaması olmaksızın bütün kamu borçlarından sorumlu tutulması kanaatimizce doğru değildir.

Taraflar arasında yapılan pay devir sözleşmesi sonucunda devreden ve devralanın müteselsilen kamu borçlarından sorumlu tutulabilmesi için iki şartın bir arada bulunması gerekmektedir. Bu şartlardan ilki taraflar arasında geçerli bir devir ilişkisinin var olması iken ikincisi bir kamu alacağının limited şirketten kısmen veya tamamen tahsil edilmemesi yahut kısmen veya tamamen tahsil edilemeyeceğinin anlaşılmış olmasıdır⁸³⁰.

Yukarıda daha önce taraflar arasında geçerli bir devir sözleşmesinin mevcut olması için gerekli olan şartlar ayrıntılı şekilde açıklandığı için burada tekrar edilmeyecektir⁸³¹.

Müteselsil sorumluluğun söz konusu olması için gerekli olan ikinci şart ise devir tarihi itibarı ile mevcut bir kamu borcunun bulunması ve söz konusu kamu borcunun, kısmen yahut tamamen limited şirketten tahsil edilememiş veya tahsil edilemeyeceğinin anlaşılmış olmasıdır. Bir başka deyişle ortağın sorumluluğu ikinci dereceden bir sorumluluk olup kamu borcunun tahsili amacıyla öncelikle şirkete başvurulmadıkça ortağın sorumluluğundan bahsedilemeyecektir⁸³². Tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu borcunun ne anlama geldiği AATUHK 3. maddede açıklanmıştır. Buna göre tahsil edilemeyen kamu alacağı “*Amme borçlusunun bu Kanun hükümlerine göre yapılan mal varlığı araştırması sonucunda haczi kabil herhangi bir mal varlığının bulunmaması, haczedilen mal varlığının satılarak paraya çevrilmesine rağmen satış bedelinin amme alacağını karşılamaması gibi nedenlerle tahsil edilemeyen amme alacaklarını*” ifade etmektedir. Tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağı ise AATUHK 3. maddede “*Amme borçlusunun haczedilen mal varlığına bu Kanun hükümlerine göre biçilen değerlerin amme alacağını karşılayamayacağının veya hakkında iflas kararı verilen amme borçlusundan aranan amme alacağının iflas masasından tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gibi*

⁸³⁰ Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.230.

⁸³¹ Devir sözleşmelerinde uyulması gereken geçerlilik kuralları için bkz. 1. Bölüm/4. Kısım “Pay Devir Sözleşmelerinin Tarafları, Şekli ve Unsurları”.

⁸³² Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.245; İlknur Kaya, Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 81. S. 80(1), 2022, s.143; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.292; Yaralı, **a.g.e.**, s.250-251.

nedenlerle tahsil dairelerince yürütülen takip muamelelerinin herhangi bir aşamasında amme borçlusundan tahsil edilemeyeceği ortaya çıkan amme alacakları” şeklinde tanımlanmıştır.

Devreden ve devralanın sorumluluğu müteselsil sorumluluktur. Bir başka deyişle idarenin öncelikli olarak yeni ortağın malvarlığına gitmek gibi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Benzer şekilde devreden ve devralan ortak ile müdür arasında da bir öncelik bulunmamaktadır. Danıştay İBK, verdiği bir kararda müdürlerin yahut devreden ve devralan ortağın malvarlığına öncelik sıralaması olmaksızın idare tarafından vergi borcunun tahsili amacıyla gidilebileceği yönünde hüküm kurmuştur⁸³³.

Kamu borçlarından ortağın sorumlu olması için borcun tahsili amacıyla idare tarafından gerekli araştırmaların yapılmış olması şarttır. Nitekim Yargıtay vermiş olduğu bir kararda şirketin ödemekle yükümlü olduğu kamu borçlarından, şirket ortaklarının hisseleri oranında sorumlu tutulabilmesi için öncelikle ilgili idarenin, alacağın tahsili amacıyla hangi işlemleri yaptığının araştırılması gerektiği, gerekli araştırma ve işlemler yapılmaksızın ortakların sorumluluğuna gidilebilmesinin mümkün olmadığı yönünde hüküm kurmuştur⁸³⁴.

Bu şartların gerçekleşmemiş olması hâlinde kamu borcunun tahsili talebi ile kendisine başvurulmuş eski ortak, borcun ifasından kaçınabilecektir⁸³⁵.

Bu noktada tarafların arasındaki sözleşmenin içeriği, sorumluluğun tespiti açısından önem arz etmektedir. Örneğin tarafların, aralarında yaptıkları devir sözleşmesinde, sorumluluğa ilişkin düzenlemeye yer vermiş olması hâlinde bunun akıbetinin ne olacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Her ne kadar hukukumuzda sözleşme serbestisi ilkesi geçerli olsa da bu serbestliğin bazı sınırları da söz konusudur. TBK 27/1. maddesi uyarınca kanunun emredici hükümlerine aykırı olan sözleşmeler geçersiz olacaktır. Sözleşme içerisinde yer alan bazı hükümlerin geçersiz olması sözleşmenin tamamını geçersiz hâle getirmeyecektir; ancak bu hükmün geçersiz olması hâlinde taraflarca sözleşmenin yapılmayacağı

⁸³³ Danıştay İBK, 2013/1 E., 2018/1 K., 11.12.2018 T. “213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nda ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’da, kanuni temsilci ile ortak arasında bir öncelik sıralaması bulunmadığından, limited şirketin vergi borcunun tahsilinde ortağın takibine başlanabilmesi için kanuni temsilcinin takibinin gerekli olmadığı açıktır.” (www.lexpera.com)

⁸³⁴ Yargıtay 10. H.D., 2020/8297 E., 2021/13052 K. 27.10.2021 T.

⁸³⁵ Aksu Özkan, Pay Devri, s.247.

anlaşıyorsa sözleşmenin tamamı geçersiz hâle gelecektir. Bu açıklamalar ışığında tarafların aralarındaki pay devir sözleşmesinde devredenin kamu borçlarından sorumlu olmayacağı yönünde bir hüküm bulunması hâlinde söz konusu düzenleme, AATUHK 35/2 hükmüne ve VUK 8/3. maddesinde yer alan mükellefiyetin yahut sorumluluğun devrine ilişkin anlaşmaların vergi idaresini bağlamayacağı yönündeki hükme açıkça aykırı olacağından devreden ile devralan vergi idaresine karşı müteselsilen sorumlu olmaya devam edecektir⁸³⁶. Danıştay da verdiği kararlarda payın devrine ilişkin sözleşmenin bir özel hukuk sözleşmesi olduğu ve kamu alacağının tahsilinden doğan sorumlulukların özel hukuk sözleşmeleri ile ortadan kaldırılamayacağı yönünde hüküm kurmaktadır⁸³⁷.

Bununla birlikte pay devir sözleşmesinde böyle bir sorumsuzluk düzenlemesinin yer alması hâlinde bu hüküm devreden ve devralan arasında geçerli olacaktır. Devralanın devir öncesi borçlardan sorumlu olmayacağına yönelik bir sorumsuzluk anlaşması yapılmış olması hâlinde, idareye bu döneme ait bir kamu alacağını ödemek zorunda kalmış olan devreden artık sözleşmede yer alan sorumsuzluk anlaşması uyarınca devralana rücu edemeyecektir. Bu nedenle tarafların arasındaki sözleşme içeriği önem arz etmektedir. Yine sözleşmede şirket payının bütün aktif ve pasifleri ile devredildiği konusunda anlaşmaya varılmış ise devralanın, devredene yaptığı ödemeyi rücu etmesi mümkün değildir⁸³⁸. Yargıtay'ın da bu yönde kararları mevcuttur⁸³⁹. Bu durumun istisnası da sonradan bilançoda yer almayan bir borcun ortaya çıkması ve devralan tarafından ödenen borcun pay devir bedeline etkisinin olmasıdır. Yargıtay verdiği bir kararda, her ne kadar devir sözleşmesinde payın bütün aktif ve pasifleri ile devredildiği belirtilmişse de devir tarihinde bilançoda bulunmayan,

⁸³⁶ Aksu Özkan, **Pay Devri**, s.232.

⁸³⁷ **Danıştay 3. D.**, 2011/4891 E., 2015/950 K., 04.03.2015 T., “*Limited şirketteki ortaklık payının kısmen veya tamamen bir üçüncü kişiye devrine ilişkin sözleşmeler, özel hukuk sözleşmesi olduklarından, kamu alacağının tahsilinden doğan sorumluluğun, belirtilen nitelikteki pay devri sözleşmeleriyle ortadan kaldırılmasına olanak bulunmamaktadır.*” (www.lexpera.com)

⁸³⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.869; Kaya, **a.g.e.** s.144.

⁸³⁹ **Yargıtay 11. H.D.**, 2011/9722 E., 2013/12168 K., 11.06.2013 T., “*davalının ortaklığın tüm hak ve borçlarıyla davacı ve dava dışı kişiye devir ettiği, her ne kadar ortaklığını devir ettiği limited şirketin idareye karşı borcundan dolayı idareye karşı sorumluluğu devam etmekteyse de devir sözleşmesi akdettiği davacıya karşı herhangi bir nedenle şirket adına doğmuş borçtan dolayı sorumluluk üstlenmediği, davacının, davacıya rücu hakkı bulunmadığı dikkate alınarak davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.*” (www.lexpera.com)

devralanın bilgisi dışında olan, devralan tarafından ödenen ve pay devir bedeline etkili olan borcun tahsili talebinin yerinde olduğuna karar vermiştir⁸⁴⁰.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere devir sözleşmesinde yer alan bir sorumsuzluk anlaşması sözleşmenin tarafları arasında geçerli olacaktır. Buna karşılık sözleşme yapıldığı sırada bilançoda yer almayan ve devralandan gizlenen alacak kalemlerinin mevcut olması hâlinde sorumsuzluk anlaşması geçerli olmayacaktır. Yargıtay da verdiği bir kararda “...dava konusu vergi borçlarının bilançoda görülmediği, limited şirket hissesi mevcut bilançoya bakılarak alındığından bilançoda görünmeyen, miktarı belli olmayan, üstelik ceza ve piyasa faiz haddinden çok daha yüksek miktarda gecikme faizi içeren bir kamu borcunun “şirketin hisseleri aktif ve pasifleri ile birlikte devredilmiştir” ifadesi ile devralana geçtiğinin düşünülemeyeceği, devir tarihi itibarıyla bilançoda yer almayan bir borçtan devralan davacının sorumlu olmayacağı,” yönünde hüküm kurmuştur⁸⁴¹.

Taraflar yalnızca belli bir tarih ile ilgili sorumluluk anlaşması yapabileceği gibi belirli bazı alanlardaki borçlardan da sorumlu olacakları yönünde düzenleme getirebilirler. Örneğin Yargıtay, davacının ödediği imar para cezasının davalı devredene rücu edilmesi talebi ile açılan davada, protokolde sorumluluğun yalnızca vergi ve SSK ödemelerini kapsadığı bu nedenle imar para cezası bu kapsamda değerlendirilemeyeceği için davalının sorumlu tutulamayacağına karar vermiştir⁸⁴². Yine Yargıtay verdiği başka bir kararda, tarafların devir öncesi bütün borçlardan müteselsilen sorumlu olduklarını kararlaştırdıklarını, devir sonrası, vergi barışı kanunundan yararlanmak üzere şirket tarafından başvuru yapılarak devir öncesi dönem için matrah artırımına gidildiği, her ne kadar tahakkuk tarihi devir sonrasına tekabül ediyorsa da vergi barışına konu dönem devir öncesi olduğu için davalının müteselsilen sorumlu olduğu yönünde hüküm kurmuştur⁸⁴³.

Danıştay, davalının payını devretmesinin ardından şirket defterlerinin idare tarafından incelenmek üzere talep edildiği, şirket yönetimi defterleri zamanında ibraz etmediği için şirketin “gizleme” olarak nitelendirilen davranışı sonucu davalının ortak olduğu döneme ilişkin vergi cezası kesildiği bir davada, ortak sıfatını kaybeden davalının yönetimi denetim

⁸⁴⁰ Yargıtay 11. H.D. 2016/4005 E.; 2017/5964 K., 01.11.2017 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁸⁴¹ Yargıtay 11. H.D., 2019/2920 E.; 2019/5096 K., 09.09.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁸⁴² Yargıtay 11. H.D., 2019/22 E.; 2019/7007 K., 11.11.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁸⁴³ Yargıtay 11. H.D. 2005/7945 E.; 2006/8207 K., 10.07.2006 T. (<https://legalbank.net/arama>)

yetkisi olmadığı için söz konusu cezadan sorumlu olmayacağı yönünde hüküm kurmuştur⁸⁴⁴. Söz konusu karar, ortaklık sıfatının sona erdiği tarih yanında, kamu borçlarından sorumluluğun değerlendirilmesinde, kusursuz sorumluluğun sınırları olması gerektiğini gösteren yerinde bir karardır.

3.1.1.2 Ödenmemiş sermaye taahhüdünden devreden ve devralanın sorumluluğu

Limited şirketler, TTK 602. maddesi uyarınca borçlarından dolayı bütün malvarlıkları ile sorumlu olacaklardır. Buna karşılık limited şirket ortağının sorumluluğu sınırlıdır. Şirket ortağı taahhüt ettiği sermaye miktarı ile ve yalnızca şirkete karşı sorumlu olacaktır. Limited şirketlerde ortağın sermaye payı taahhüdünden kaynaklanan yükümlülüğünü yerine getirmesi, ortağın temel borcunu oluşturur.

Limited şirketlerde borcu tamamen ödenmemiş sermaye payları devredilir ise devreden kural olarak sorumluluktan kurtulacaktır. Payı devralan yeni ortak ise bakiye sermaye borcunu ödemekle yükümlü olacaktır. TTK 501/1. maddesi incelendiğinde ödenmemiş sermaye taahhüdünden sorumluluğun, devralana geçiş anının devrin pay defterine işlendiği an olarak düzenlendiği görülmektedir. Buna göre devrin pay defterine işlenmesi ile devreden sorumluluktan kurtulmuş olacaktır.

Buna karşılık TTK 501/2. maddesinde bir istisna getirilmiştir. Şayet devreden şirketin kurulması veya esas sermayenin artırılması sırasında iştirak taahhüdünde bulunmuş ise yine kural olarak ödenmemiş olan kısımdan sorumlu tutulmayacaktır; ancak kuruluş yahut esas sermayenin artırılması tarihinden itibaren iki yıl içerisinde şirket iflas ederse ve devralan paydan doğan haklarından yoksun bırakılmış ise devreden eksik kalan sermaye taahhüdünden sorumlu olacaktır.

Pay bedellerinin tamamen ödenmemiş olması ve payların devri konusunda TTK 585. maddenin atfı ile anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı görülmektedir. Sermaye taahhüdünü ödemede temerrüde düşmenin sonuçları ve ıskat usulü TTK 482. ve 483. maddelerinde düzenlenmiştir. Pay sahibinin ıskat edilmesi sonucu payı devralan kişi açık kalan tutar için şirkete karşı sorumlu olacaktır. Buna karşılık devreden sorumlu olduğu bu noktada sona ermemektedir. Devralanın ödemeleri yapmaması ve bir tutarın açık kalması hâlinde devreden kalan sermaye borcundan sorumlu tutulabilecektir (TTK 483/3. maddesi).

⁸⁴⁴ Danıştay 3. D., 2021/2918 E., 2023/2109 K., 30.05.2023 T. (www.lexpera.com)

Bu durumda eski ortak öncelikle borcun yeni ortaktan tahsil edilmesini, yapılacak takip sonunda borç tahsil edilemezse kalan tutar için kendisine başvurulmasını talep edebilecektir⁸⁴⁵

3.1.1.3 Sözleşmenin taraflarının ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünden sorumluluğu

TTK 577. maddesi uyarınca, esas sözleşmede öngörülmesi şartıyla ortağın şahsına birtakım hak ve yükümlülüklerin tanınması mümkün olduğu gibi, hak ve yükümlülüklerin paya tanınması da mümkündür⁸⁴⁶.

Esas sözleşme ile getirilen ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü, kişiye değil paya bağlı yükümlülüklerdir⁸⁴⁷. Bu nedenle payın devri hâlinde yükümlülük, payı devralana geçecektir. Limited şirket ortağının payını sözleşme ile devretmesi hâlinde, böyle bir ek ödeme veya yan edim yükümlülüğü söz konusu ise bu durumun devir sözleşmesinde belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca TTK 595/6. maddesi uyarınca esas sözleşmede ek ödeme veya yan edim yükümlülüğünün belirlenmiş olması hâlinde, devralanın ödeme gücünün şüpheli görülmesi yahut teminat talep edilmiş olmasına rağmen devralan tarafından teminat gösterilmemiş olması hâlinde, devrin genel kurul tarafından reddedilebilmesi de bilgilendirmenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Devralan, şayet devir genel kurul onayına bağlanmış ise karar tarihinden itibaren, esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmış ise yazılı şekilde yapılan sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylandığı tarih itibarıyla pay sahibi sıfatını kazanacak ve ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünden sorumlu olacaktır.

⁸⁴⁵ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.119.

⁸⁴⁶ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.3. Kısım “Devreden Şahsına yahut Paya Tanınmış Üstün Hakların Mevcut Olması Halinde Devrin Bu Haklara Etkisi “

⁸⁴⁷ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.588; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.513; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.744; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.489; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.409; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s. 190; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.217; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.283; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.397; Yasan, **a.g.e.**, s.202; Taşdelen, **a.g.e.**, s.66; Pulaşlı, **Şerh**, s.3197; Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**, s.16; Bahar Sayın, **a.g.e.**, s.35; Karakılıç, **Ek Ödeme Yükümlülüğü**, s.108. Ayrıca bkz. TTK 606. Madde gerekçesi.

Ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünün paya bağlı olması ve bir ortağın yapılan değişiklikler ile birden fazla paya sahip olabileceği dikkate alındığında, devir sözleşmesine konu payın hangisi olduğunun tespiti ve bu konuda müdürler tarafından yapılacak denetim önem arz etmektedir⁸⁴⁸.

Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlı bir yükümlülük olduğu için kural olarak payın devri ile devreden ortak açısından sona erecektir; ancak TTK 603. maddesinin gerekçesinde de dile getirildiği üzere ek ödeme yükümlülüğü; şirketin varlığını sürdürebilmesi, faaliyetlerine devam edebilmesi ve karşısına çıkabilecek ekonomik zorlukları aşabilmesi için getirilmiş bir imkândır⁸⁴⁹. Şirketin sürekliliği açısından taşıdığı önem dikkate alındığında, yükümlülüğün paya bağlı olması ve bu nedenle devirle sona ermesi kuralına bir istisna getirilmiştir. TTK 604. maddesi uyarınca, şayet ortağın limited şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde şirket iflas ederse, şirket, eski ortaktan da ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep edebilecektir⁸⁵⁰. Madde metninde yer alan şirketten ayrılma ifadesi, payın devri yanında çıkma ve çıkarılmayı da kapsayan bir üst kavramdır⁸⁵¹. Devreden ortağın sorumluluğu, yükümlülüğün gerçekleştiği tarihte ortağa karşı ileri sürülebilecek miktar ile sınırlıdır (TTK 604/2). Şayet şirket ortağı tarafından ek ödeme yükümlülüğünün bir kısmı yerine getirilmiş ise şartların oluşması hâlinde devredenin sorumluluğu yalnızca ödenmeyen kısım ölçüsünde devam edecektir.

Şirketin iflas etmiş olması hâli dışında, devreden ortağın ek ödeme yükümlülüğünün devamı söz konusu olmayacaktır. Örneğin şirketin ekonomik olarak ödeme güçsüzlüğüne düşmesi

⁸⁴⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.410.

⁸⁴⁹ Bkz. TTK 603. madde gerekçesi.

⁸⁵⁰ Şener'e göre kanunda belirlenen iki yıllık süre nispi emredici bir düzenlemedir. İlgili ortağın onayı ile esas sözleşmede bu sürenin uzatılması mümkün olmakla birlikte kısaltılması hâlinde şirket alacaklılarının menfaatleri ihlal edildiğinden, iki yıldan daha kısa bir süre belirlenmesi mümkün değildir. Ayrıca yazar her ne kadar bu konuda kanunda bir düzenleme mevcut değilse de Kooperatifler Kanunu'nun 36. maddesinin kıyasen uygulanması yolu ile devredenin yalnızca tescil tarihine kadar doğmuş olan borçlardan sorumlu olacağının kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.440.

⁸⁵¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.440; Karakılıç, **Ek Ödeme Yükümlülüğü**, s.132-133.

yahut şirket aleyhine başlatılan icra takiplerinin semeresiz kalması devredenin sorumluluğuna gitmek için yeterli değildir⁸⁵².

Kanunda iki yıllık sürenin başlangıcı olarak devrin gerçekleşme anı değil tescil tarihi belirlenmiştir (TTK 604/1). Bu durumda müdürlerin ticaret siciline tescil talebi ile başvuru yapmadığı durumlarda, devrin ticaret siciline bir an önce tescil edilmesi, devreden ortağın sorumluluğunun sona ermesi açısından önem arz edecektir.

Payın devrinden sonra ortağın ek ödeme yükümlülüğünün artırılmış olması halinde devredenin bu artırılan miktardan da sorumlu olup olmayacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir. Kanunda bu durumda devredenin sorumluluğuna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır; ancak mehz OR 795d/4. maddesinde ayrılan ortağın artırılan ek ödeme yükümlülüğünden sorumlu olmayacağına ilişkin düzenleme mevcuttur. Her ne kadar hukukumuzda açık bir düzenleme yer almasa da ortaklıktan ayrılan devredenin müdahâle ve söz hakkının bulunmadığı ek ödeme yükümlülüğünde oluşan artıştan sorumlu olması adil olmayacaktır⁸⁵³. Buna karşılık ek ödeme yükümlülüğü azaltılmış yahut kaldırılmış ise devreden açısından da bu oranda azalacak ya da ortadan kalkacaktır⁸⁵⁴.

Devreden ortağın sorumluluğunun ikinci derecede bir sorumluluk olduğu söylenebilir⁸⁵⁵. Bir başka deyişle, devreden ile devralan ek ödeme yükümlülüğünden müteselsilen sorumlu değildir. Şayet iki yıl içerisinde pay birkaç kez devredilmiş ise öncelikli olarak en son yapılan devir sözleşmesindeki devreden sorumlu olacaktır. Ek ödeme yükümlülüğünün bu kişiden tahsil edilememesi hâlinde sırası ile eski tarihli devirlere gidilmelidir⁸⁵⁶. Devreden ortağın ek ödeme yükümlülüğünden sorumlu tutulmasının bir diğer amacı da şirket alacaklılarını korumak ve şirketin ekonomik olarak kötüye gittiği hâllerde kötü niyetli devirlerin önüne geçmektir⁸⁵⁷. Buna karşılık *Kendigelen*'in de haklı olarak ifade ettiği üzere

⁸⁵² Bilgili/ Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, s.745; Karakılıç, *Ek Ödeme Yükümlülüğü*, s.133.

⁸⁵³ Şener, *Limited Ortaklıklar*, s.444; Karakılıç, *Ek Ödeme Yükümlülüğü*, s.34; Jörg/Arter, *a.g.e.*, s.159.

⁸⁵⁴ Şener, *Limited Ortaklıklar*, s.444.

⁸⁵⁵ Çamoğlu, *Limited Ortaklıklar*, s.120; Dal, *a.g.e.*, s.146.

⁸⁵⁶ Şener, *Limited Ortaklıklar*, s.442-443; Karakılıç, *Ek Ödeme Yükümlülüğü*, s.134.

⁸⁵⁷ Esra Hamamcıoğlu/Levent Biçer, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıklarda Meydana Getirdiği Temel Değişiklikler”, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, Haziran 2011, s.238; Pulaşlı, *Genel Esaslar*, s.797; Kendigelen, *İlk Tespitler*, s.513; Hamamcıoğlu, *a.g.e.*, s.220;

yargı sistemimizde davaların uzun sürdüğü dikkate alındığında bu iki yıllık sürenin yargı süreci devam ederken sona ermesi muhtemeldir⁸⁵⁸.

Payın devri ile ek ödeme ve yan edim yükümlülüğünden devralanın sorumlu olması kuralının bir istisnası da limited şirketin kendi payını devralması hâlidir. TTK 612/5. maddesi uyarınca limited şirketin kendi payını devralması hâlinde payları elinde tuttuğu süre boyunca ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri talep edilemeyecektir.

Taraflar arasındaki devir sözleşmesinde, devreden ek ödeme yükümlülüğünden sorumlu olmayacağı yönünde bir hüküm bulunması hâlinde kanaatimizce bu hüküm devreden tarafından şirkete karşı ileri sürülemeyecektir. Zira devreden sorumluluğu doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Sözleşmede böyle bir hüküm bulunması hâlinde devreden şirkete karşı yükümlülüğü devam etmekle birlikte devralana rücu hakkı saklı olacaktır. Bununla birlikte kanaatimizce devreden devralana rücu edebilmesi için sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunması da şart değildir.

Benzer şekilde her ne kadar yan edim yükümlülüğü paya bağlı olsa da tarafların aralarındaki devir sözleşmesinde devreden devirden sonra da yan edim yükümlülüğünden sorumlu olacağı yönünde anlaşması mümkündür; ancak bu anlaşma da sadece taraflar arasında geçerli olacaktır⁸⁵⁹.

3.1.2 Sözleşmenin Taraflarının Kâr Payı Hakkı

Bütün ticaret şirketlerinde olduğu gibi limited şirketlerde de temel amaç kâr elde etmektir. Bunun sonucunda pay devir sözleşmelerinde kâr payı hakkını hangi aşamada kimin kullanabileceği bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Taraflar arasında pay devir sözleşmesinin imzalanmasının ardından genel kurul onayına kadar geçen süre içerisinde şayet kâr payı dağıtılmasına karar verilmiş ise ortaklık sıfatı hâlen devredene ait olduğu için şirket, kâr payını devredene ödeyecektir. Askı aşamasında şirket, kâr payını devredene ödemekle yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılacaktır. Buna karşılık şayet taraflar, aralarındaki devir sözleşmesinde aksini kararlaştırmamışlar ise devrin

Çeker, **Ltd Şirketler**, s.867; Can, **Şirketler Hukuku**, s.264; Pulaşlı, **Şerh**, s.3199; Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**, s.16-17; Böckli, **a.g.e.**, s.20.

⁸⁵⁸ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s.513.

⁸⁵⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.459.

genel kurul tarafından onaylanması ile birlikte geriye dönük olarak kâr payı devredenden devralana geçecektir⁸⁶⁰. Tarafların aralarındaki devir sözleşmesinde aksi yönde bir anlaşma kurmaları mümkündür; ancak bu anlaşma sözleşmenin tarafları açısından geçerli olacak olup devir onaylanmadan önce devralanın kâr payının kendisine ödenmesini şirketten talep etmesi mümkün değildir. Devralan bu talebini ancak devredene karşı ileri sürebilir.

Devirden önceki zamanda gerçekleşen faaliyetlerden kaynaklı ortaya çıkmış ancak henüz dağıtılması yönünde karar alınarak bağımsızlaşmamış kâr payı, devir ile birlikte devralana geçer⁸⁶¹. Bundan sonra genel kurul kâr payının dağıtılmasına karar verirse, kâr payı yeni ortak olan devralana ödenecektir.

Tarafların arasında mali hakların geçişine ilişkin bağımsız bir anlaşmanın bulunması hâlinde bu anlaşma hükümleri uygulanacaktır. *Demirkapı*'ya göre devrin genel kurul tarafından reddedilmesi hâlinde bu durum mali haklara ilişkin bağımsız anlaşmanın geçerliliğini etkilemez ve mali haklar ret kararı ile devredene dönmez⁸⁶². Kâr payının devredene dönmesi ancak mali hakların geçişine ilişkin sözleşmenin devrin reddedilmesi bozucu şartına bağlanmış olması hâlinde mümkündür.

Limited şirketin kendi payını iktisap etmesi hâlinde ise TTK 612/4. maddesi uyarınca esas sermaye payından kaynaklanan oy hakkı ve buna bağlı diğer haklar, paylar şirketin elinde olduğu sürece donacaktır. Kâr payı hakkının da bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ise doktrinde tartışmalıdır. İlk görüşe göre malvarlığı haklarından olan kâr payı hakkı, limited şirket payları elinde bulundurduğu sürece şirkete ait olmalıdır⁸⁶³. Aksi takdirde şirket payları devrettiğinde paya ait kâr payını da devralana vermek durumunda olacaktır⁸⁶⁴. Bir görüşe göre ise şirketin devraldığı paylar ile ilgili kâr payı diğer

⁸⁶⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.417.

⁸⁶¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.312; Leo/ Sparka, **a.g.e.**, Rn.20.171; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.68; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.28; Altmeppen, **a.g.e.**, §15, Rn.23.

⁸⁶² Demirkapı, **Payın Devri**, s.416-417.

⁸⁶³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.161; Çebi, **Şirketler Hukuku**, s.439; Pulaşlı, **Şerh**, s.3133; **Pulaşlı**, **Şirketler Hukuku**, s.1040.

⁸⁶⁴ **Pulaşlı**, **Şirketler Hukuku**, s.1040.

ortaklara dağıtılmalıdır⁸⁶⁵. Son görüş uyarınca ise kâr payı şirket tarafından emanet hesabına alınmalı ve emanet hesabındaki kâr payı, pay ile birlikte devredilmelidir.⁸⁶⁶ Kanaatimizce ilk görüş yerindedir. Bir şirketin temel amacının kâr elde etmek olduğu dikkate alındığında, şirketin elinde tutulan paylara ait kâr payının da şirkete ait olması ve ticari faaliyet gösterdiği alanda kullanılması yerinde bir yaklaşım olacaktır.

3.1.3 Devredenin Şahsına Yahut Paya Tanınmış Üstün Hakların Mevcut Olması Halinde Devrin Bu Haklara Etkisi

Esas sözleşmede devredenin şahsına birtakım üstün haklar tanınmış olabileceği gibi devir sözleşmesine konu paya tanınmış birtakım üstün hakların mevcut olması da mümkündür. Bu durumda payın devri bu haklar açısından farklı sonuçlar ortaya çıkartacaktır.

Devredenin şahsına tanınan üstün haklar söz konusu ise bu haklar, devir ile birlikte sona erecek ve devralana geçmeyecektir. Başka bir ifadeyle, şayet devredenin şahsına tanınmış önalım hakkı, alım hakkı veya genel kurul toplantılarında yapılacak oylamada oyların eşit çıkması hâlinde üstün oy hakkı gibi birtakım haklar söz konusu ise bu haklar devir sözleşmesi ile devralana geçmeyecektir⁸⁶⁷.

Buna karşılık imtiyazlar ya da yükümlülükler devredilen paylara tanınmış olabilir. Örneğin devre konu payların oyda, müdürlerin aday gösterilmesinde yahut kâr payında birtakım imtiyazları olabilir. Bu durumda bu imtiyazlar da paylar ile birlikte devralana geçecektir⁸⁶⁸.

3.1.4 Payın Devrinin Esas Sözleşmede Düzenlenen Rekabet Yasağı Açısından Sonuçları

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere esas sözleşmede getirilebilecek bir düzenlemeyle, ortaklar şirket ile rekabet eden davranışlarda bulunmaktan kaçınmakla yükümlü

⁸⁶⁵ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.761; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.157,163; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §33, Rn.55; Fleischer, **a.g.e.**, §33, Rn.22; Altmeppen, **a.g.e.**, §33, Rn.31.

⁸⁶⁶ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.563; Atakan, **a.g.e.**, s.368.

⁸⁶⁷ Camcı, **a.g.e.**, s.531; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.143; Leo/Sparka, **a.g.e.**, Rn 20.205; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.69; Özer, **a.g.e.**, s.210.

⁸⁶⁸ **Demirkapı**, Payın Devri, s.465; Önal, **a.g.e.**, s.128; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.144; Leo/ Sparka, **a.g.e.**, Rn.20.205.

tutulabileceklerdir. Esas sözleşme ile getirilen bu düzenleme sonucu, müdür sıfatına sahip olsun ya da olmasın ortaklar rekabet yasağına uyma borcu altına girebilir⁸⁶⁹.

Sözleşmede, hangi hâllerin rekabet yasağına aykırılık oluşturacağı, rekabet yasağının sınırları ve rekabet yasağına aykırı davranışın sonuçlarının ne olacağı özel olarak düzenlenebileceği gibi, TTK 626. maddede şirket müdürleri için rekabet yasağını düzenleyen hükme atıf yapılması da mümkündür⁸⁷⁰.

Esas sözleşmede rekabet yasağına ilişkin bir düzenleme bulunması hâlinde ortakların rekabet yasağına aykırı davranışlarda bulunabilmesi için TTK 613/4. maddesi uyarınca yasağa aykırı davranacak ortak dışındaki tüm ortakların yazılı onay vermesi gerekir. Ayrıca genel kurulda alınacak bir karar ile rekabet yasağına aykırı davranışa onay verilmesi kararlaştırılabilir. Bu konuda verilecek karar, TTK 621/1-g maddesinde yer alan düzenleme uyarınca önemli kararlara ilişkin nisap ile alınacaktır. İzin kararı, oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğu ile toplanan bir genel kurulda, temsil edilen oyların en az 2/3'sinin olumlu oyu ile alınabilir. Genel kurul, rekabet yasağını bütün ortaklar açısından kaldırabileceği gibi ayrı olaylar için ortaklara tek tek de izin verebilir.

Şirket esas sözleşmesinde rekabet yasağı bütün ortakları kapsayacak şekilde genişletilmişse taraflar, aralarındaki pay devir sözleşmesinde bu durumu açıkça belirtmelidir. Zira rekabet yasağı ortağın ekonomik özgürlüğünü sınırlamakta ve şirket dışında faaliyette bulunmasını etkilemektedir. TTK 231. maddesinin kıyasen uygulanması yolu ile rekabet yasağına aykırı iş, şirket adına yapılmış sayılabilmekte, üçüncü kişilerin hesabına yapılan işlerden doğan menfaatlerin de şirkete bırakılması istenebilmekte ya da yasağa aykırı davranan ortak tazminat talebi ile karşılaşabilmektedir. Bunun dışında esas sözleşmede ortakların yasağa aykırı davranması hâlinde cezai şart ödemesi kararlaştırılmış olabilir. Rekabet yasağına aykırı davranılması, ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması sonucunu da doğurabilmektedir.

Devreden ortak açısından rekabet yasağı payın devri ile sona erecek olup, devirden sonra rekabet yasağının devam etmesi isteniyor ise ayrıca özel bir rekabet yasağı sözleşmesi

⁸⁶⁹ Esas sözleşmede yer alana rekabet yasağına ilişkin ek açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.5.3.“Rekabet Yasağına İlişkin Düzenlemeler”

⁸⁷⁰ Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.113; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s. 476.

yapılması gerekecektir⁸⁷¹. Devralan açısından ise rekabet yasağı devrin tamamlanması ile başlayacaktır. Bu durumda eğer genel kurul onayı kaldırılmamış ise devrin genel kurul tarafından onaylanması ile, esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmış ise noter tarafından sözleşmedeki imzaların onaylanması ile devralan rekabet yasağına tabi olacaktır⁸⁷².

Devralanın aynı alanda faaliyet gösteren bir başka şirketin de ortağı olması hâlinde rekabet yasağına yine de tabi olup olmayacağı ise ayrıca ele alınmalıdır. Devralanın aynı alanda faaliyet gösteren başka bir şirketin ortağı olduğu biliniyor ve buna rağmen devre oybirliğiyle onay veriliyor ise TTK 613/4 maddesindeki düzenleme uyarınca geri kalan ortakların tümünün yazılı şekilde onay verdiği kabul edilebilecektir⁸⁷³. Buna karşılık devir, oy birliği ile değil de TTK 621/1-g maddesinde yer alan nisaplarla onaylanmış ise yine TTK 613/4 maddesi uyarınca ortaklar genel kurulunun onay verdiği kabul edilebilecektir⁸⁷⁴; ancak bütün bunlar devralanın başka bir şirketin de ortağı olduğunun bilinmesi hâlinde mümkündür. Şayet şirket bu durumdan haberdar değil ise devralan, devrin gerçekleşmesi ile birlikte rekabet yasağına tabi olacaktır⁸⁷⁵.

3.1.5 Payın Devrinin Şirket Esas Sözleşmesine Etkisi

Türk Ticaret Kanunu incelendiğinde pay devrinin, şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesini gerektirip gerektirmediği yönünde açık bir düzenlemenin yer almadığı görülmektedir. TTK 576. madde, limited şirket esas sözleşmesinde yazılması zorunlu kayıtları düzenlemektedir. Bu hüküm uyarınca, “*esas sermayenin itibari tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibari değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları*” mutlaka esas sözleşmede gösterilmelidir.

Madde metnini incelediğimizde, pay sahiplerinin isimleri ve sahip olduğu payların esas sözleşmede gösterilmesinin zorunlu unsurlar arasında bulunmadığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak payın devredilmesi hâlinde şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesinin zorunlu

⁸⁷¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.484; Karakılıç, **Rekabet Yasağı**, s.28.

⁸⁷² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.485; Karakılıç, **Rekabet Yasağı**, s.139.

⁸⁷³ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.489; Karakılıç, **Rekabet Yasağı**, s.140.

⁸⁷⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.489; Karakılıç, **Rekabet Yasağı**, s.140.

⁸⁷⁵ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.489-490; Karakılıç, **Rekabet Yasağı**, s.141.

olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür⁸⁷⁶. Doktrinde genel olarak kabul gören görüş de bu yöndedir⁸⁷⁷. Gerekçe olarak; sözleşmenin değiştirilmesinin, ortakların kamu borçları hariç olmak üzere üçüncü kişilere karşı şirketin borçlarından sorumlu olmamaları nedeniyle koruyucu bir etkisinin bulunmaması, devrin ticaret siciline tescil ve ilanının zorunlu olması ve kanunda ortakların isimlerinin esas sözleşmede yer almasının zorunlu unsurlar arasında sayılmaması ileri sürülmektedir⁸⁷⁸. Ayrıca, devir işlemine ilişkin şeffaflık, ticaret siciline tescil ve ilan ile sağlandığından esas sözleşmenin değiştirilmesinin bu açıdan da bir fonksiyonu olmayacaktır⁸⁷⁹.

Ticaret siciline tescil edilen hususlarda değişiklikleri düzenleyen TTK 31/1. maddeyi incelediğimizde de bu hususlarda meydana gelen değişikliklerin tescil edilmesi gerektiği görülmektedir. Limited şirketlerde ortakların isimleri esas sözleşmede yer almamakta ve esas sözleşme ile tescil edilmemektedir. Buna bağlı olarak payın devri esas sözleşmede bir değişiklik oluşturmayacağı için esas sözleşmenin yeniden tescil edilmesine de gerek olmayacaktır.

3.1.6 Sözleşmeden Dönme Hâlinde Tarafların İleri Sürebileceği Talepler

Taraflar arasında düzenlenerek imzaları noter tarafından onaylanmış devir sözleşmesinde, devrin gerçekleşebilmesi için tarafların bazı yükümlülükleri yerine getirmiş olması kararlaştırılabilir. Bunun yanında devir sözleşmesine ek olarak hazırlanmış bir protokolde de taraflar birtakım yükümlülükler belirlemiş olabilir. Sözleşmede belirlenen bu yükümlülüklerin yerine getirilmemiş olması hâlinde yahut devrin ivazlı olarak yapılması ve devir bedelinin ödenmemesi hâlinde tarafların sözleşmeden dönmesi mümkündür.

⁸⁷⁶ TTK 339. maddesinde anonim şirketlerde esas sözleşmenin içeriğine ilişkin düzenlemeye yer verildiği görülmektedir. TTK 339/2-j. maddesini incelediğimizde ise anonim şirketlerde pay sahiplerinin taahhüt ettikleri sermaye paylarının türlerinin ve miktarlarının esas sözleşmede bulunması zorunlu unsurlar arasında sayıldığı görülmektedir. Anonim şirketlerde ortakların taahhüt ettikleri sermaye paylarının ve türlerinin esas sözleşmede bulunması zorunlu unsurlardan olmasına karşılık payın devredilmesi halinde esas sözleşmede değişikliğe gidilmemektedir.

⁸⁷⁷ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.557; Öz, **a.g.e.**, s.384-386; Demirkapı, **Payın Devri**, s.373; Arslanlı, **TTK 520**, s.180; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.759; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.251, Özer, **a.g.e.**, s.197.

⁸⁷⁸ Öz, **a.g.e.**, s.384-386; Demirkapı, **Payın Devri**, s.373; Arslanlı, **TTK 520**, s.180; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.251.

⁸⁷⁹ Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s.557.

Tarafların dönme hakkını kullanması herhangi bir şekil şartına tabi değildir. Bir başka deyişle her ne kadar devir sözleşmesi TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına uygun olmak zorundaysa da sözleşmeden dönme için bu şekil şartlarına uyulması zorunlu değildir⁸⁸⁰.

Yargıtay verdiği bir kararda devir sözleşmesine ek olarak hazırlanan protokoldeki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde bunun, sözleşmeden dönme için geçerli bir sebep oluşturacağı yönünde hüküm kurmuştur⁸⁸¹.

Yargıtay vermiş olduğu bir başka kararda, devir bedeli olarak sözleşme dışı üçüncü kişiye ait kambiyo senedinin verilmesi hâlinde pay bedelinin ödenmiş sayılacağı, üçüncü kişi tarafından bedelin zamanında ödenmemesi hâlinde bu durumun sözleşmeden dönme için geçerli bir sebep olmayacağı, devralanın bedel için kambiyo senedinde borçlu sıfatını taşıyan üçüncü kişiye başvurması gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁸⁸².

Yine verdiği bir kararda Yargıtay, sözleşme bedelinin üçüncü kişiye ait bir bono ile ödenmesi ve bono bedelinin üçüncü kişi tarafından ödenmemesi hâlinde devreden devralana ancak iyi niyet kurallarına aykırı davrandığını ispat etmesi hâlinde rücu edebileceği yönünde hüküm kurmuştur⁸⁸³. Söz konusu kararda borcun hâlen tahsil imkânı bulunması ve devreden iyi niyet kurallarına aykırı davrandığının ispat edilememiş olması nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir.

Dönme, pay devir sözleşmesi genel kurul tarafından onaylanmadan önce de gerçekleşebilir. Bu durumda sözleşmeden dönüldüğünün şirkete bildirilmesi gerekir. Şirketin durumu öğrenmesinin ardından genel kurulda devre ilişkin bir karar verilmeyecektir.

Pay devri TTK'da düzenlenmiş bir kurum olduğu için, TTK 4/1. maddesi uyarınca mutlak ticari dava niteliğinde olacaktır. Buna bağlı olarak sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklarda sözleşmenin taraflarının tacir sıfatını taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın

⁸⁸⁰ Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.79.

⁸⁸¹ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/5339 E., 2019/4858 K. 26.06.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁸⁸² **Yargıtay 11. H.D.**, 2019/1329 E., 2019/8042 K., 10.12.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁸⁸³ **Yargıtay 11. H.D.** 2020/6911 E., 2021/6546 K. 24.11.2021 T., (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Asliye Ticaret Mahkemeleri görevli olacaktır⁸⁸⁴. Benzer şekilde pay devir bedelinin ödenmesi talebi ile açılan davalarda da görevli mahkeme Asliye Ticaret Mahkemeleridir.

3.1.7 Payın Devri ile Şirketin Tek Ortaklı Hale Gelmesi ve Sonuçları

6102 Sayılı TTK ile getirilen yeniliklerden biri de limited şirketlerin tek ortaklı şekilde kurulabilmesidir. Kurucu ortak, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir.

TTK 573. maddesinin gerekçesini incelediğimizde yapılan değişikliğin amacının, hem AB hukuku ile uyum sağlanması hem de kanunda belirtilen en az iki ortak şartını yerine getirebilmek için gerçekte ortak olmayan kimselerin ortak gibi gösterilmesinin önüne geçilmesi olduğunun ifade edildiği görülmektedir⁸⁸⁵. Benzer şekilde gerek İsviçre hukukunda gerekse Alman hukukunda limited şirketlerin tek ortaklı şekilde kurulması mümkündür⁸⁸⁶.

Limited şirketin tek ortak ile kurulması veya ortak sayısının sonradan bir kişiye düşmesi durumunda payın devri, TTK 574/2. maddesinde özel olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca, şirketteki ortak sayısının sonradan bir kişiye düşmesi hâlinde bu durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içerisinde şirket müdür yahut müdürlerine yazılı olarak bildirilecektir. Düzenlemede yer alan yedi günlük sürenin, noter tarafından imzaların onaylanmasından itibaren mi, yoksa genel kurul tarafından devrin onaylandığı tarihten itibaren mi başlayacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Bu konuda bir açıklık yoktur. Kanaatimizce kanunda yer alan “*bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren*” ifadesini dikkate aldığımızda devrin gerçekleşebilmesi için genel kurul tarafından onayın şart olduğu hâllerde yedi günlük süre genel kurul kararından itibaren başlamalıdır. Şayet şirket esas sözleşmesinde devirlerin genel kurulda onaylanması şartı kaldırılmış ise bu durumda yedi günlük süre, devrin gerçekleşeceği, noter tarafından imzaların onaylandığı tarihten itibaren başlamalıdır.

⁸⁸⁴ Şener, **Emsal Kararlar**, s.600.

⁸⁸⁵ Bkz. TTK 573. Madde gerekçesi.

⁸⁸⁶ Bkz. GmbHG 1. madde ve OR 772. Madde.

Kanun maddesini incelediğimizde müdür(ler)e yazılı bildirimin kim tarafından yapılacağına da açıkça düzenlenmediği görülmektedir. Bununla birlikte şirketin bütün payları elinde toplanan ortağın, bu bildirimi yapması hükmün amacına daha uygundur⁸⁸⁷.

TTK 338. maddesi uyarınca anonim şirketlerde ortak sayısının bire düşmesi hâlinde bildirimde bulunmayan pay sahibi, doğacak zararlardan sorumludur. Benzer bir düzenleme limited şirketlerde mevcut olmamasına rağmen TTK 338. maddenin limited şirketlerde de kıyasen uygulanabileceği kabul edilir ise ortak sayısının bire düşmesi halinde bildirimde bulunmayan ortağın doğacak zararlardan sorumlu olacağı sonucuna varılabilir.

Söz konusu bildirimi alan müdürler de yine bildirimi aldıkları tarihten itibaren yedi gün içerisinde şirketin tek ortaklı olduğunu, tek ortağın adını, yerleşim yerini ve hangi ülkenin vatandaşlığında olduğunu ticaret siciline bildirecek ve bu bilgilerin tescil ve ilanını sağlayacaktır. Bildirime rağmen tescil ve ilan işlemlerinin yapılmaması hâlinde TTK 574/2. maddesi uyarınca, bu durumdan doğacak zararlardan müdür(ler) sorumlu olacaktır.

Söz konusu bildirim yükümlülüğü şirketin kendi payını devralarak, kendisi dışında tek bir ortak ile paylara sahip olması hâlinde de geçerlidir. Zira şirket, kendi payını devralarak ortak statüsü kazanamaz⁸⁸⁸. Bu durumda da şirketin tek ortaklı hâle geldiği kabul edilecek ve bu durum şirket müdür yahut müdürleri tarafından tescil ve ilan edilecektir. Şirketin kendi payını devralması hâlinde, devralan sıfatına şirket sahip olduğu için müdürlerin tescil ve ilan işlemini kanaatimizce re'sen yerine getirmesi gerekir.

Devir sözleşmesi ile şirketin tek ortağı şirketin kendisi oluyor ise TTK 574/3. maddesine aykırı olan devir sözleşmesi batıl olacak ve devreden, ortak sıfatını taşımaya devam edecektir⁸⁸⁹.

Türk Ticaret Kanunu'nun 574/2. maddesinin gerekçesini incelediğimizde, ortak sayısının tek kişiye düşmesi hâlinde tescil ve ilan yükümlülüğünün "*şirketin bu durumunun üçüncü*

⁸⁸⁷ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.72; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.620; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.25; Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**, s.230; Yaşar, **a.g.e.**, s.77.

⁸⁸⁸ Ömer Teoman, Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi, **Tüm Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2012, s.153; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.23; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s.58; A. **Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt)**, s. 48. B., X; Scholz, **a.g.e.**, s.1739; Roskopf/ Notz, **a.g.e.**, §33, Rn.154; Çığsar, **a.g.e.**, s.18; Alışkan, **a.g.e.**, s.107.

⁸⁸⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.26; Çığsar, **a.g.e.**, s.18; Alışkan, **a.g.e.**, s.105.

kişiyi tanıtılması, tek kişilik şirket konumunun belirginleştirilmesi ve şeffaflık gereği” olduğu ifade edilmektedir⁸⁹⁰.

Tek ortaklı limited şirketlerde karşımıza çıkabilecek bir diğer hâl, limited şirketin tek ortağının payını kısmen devrederek şirketin iki ortaklı hâle gelmesidir. TTK 574/2. maddesinin gerekçesini incelediğimizde tescil ve ilan zorunluluğunun bu durumda da geçerli olduğu görülmektedir. Gerekçede yer verilen bu durum kanun metninde yer almamaktadır⁸⁹¹.

3.1.8 Payın Devri ile Ortak Sayısının Elli Kişiyi Geçmesi ve Sonuçları

TTK 574/1. maddesi uyarınca limited şirketlerde ortak sayısı elliyi aşmayacaktır. Bu düzenleme, limited şirketlerin ortaklarının kişisel özelliklerinin önemini ve şahıs şirketlerine yaklaşılarak anonim şirketlerden ayrılan yönlerinden birini ortaya koymaktadır; ancak kanunda ortak sayısının elli kişiyi aşması hâlinde bu durumun yaptırımının ne olacağı düzenlenmemiştir.

TTK 574. maddesinin gerekçesinde bu konudaki dikkat yükümlülüğünün müdürlere ve genel kurula yüklendiği görülmektedir. Ticaret sicili müdürü yaptığı inceleme sonunda ortak sayısının elliyi aştığını tespit etmiş ise söz konusu işlem, genel kurul tarafından onaylanmış olsa dahi tescil edilmemelidir⁸⁹²; ancak bu yükümlülüğe aykırı davranılması hâlinde de herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir. Kaldı ki payın devrinde tescil kurucu değil açıklayıcı bir işleve sahiptir. Bunun sonucu devir ticaret siciline tescil edilmese dahi geçerli olacaktır. Gerekçe uyarınca, devir sonucu elli ortak sayısının aşıldığı durumlarda ticaret siciline yapılan tescilin geçerli olup olmayacağı, ortak sayısının elli kişiyi aşmasının fesih nedeni sayılıp sayılmayacağı yahut söz konusu durumda nasıl bir yaptırım ile karşılaşılacağı yapılacak yargılamalar sonunda yüksek mahkemenin vereceği kararlar ile şekillenecektir. Bu durum doktrinde eleştirilmektedir.

Doktrindeki bir görüşe göre ortak sayısının yasal sınırı aşması, ortaklar tarafından fesih

⁸⁹⁰ Bkz. TTK 574/2 gerekçe.

⁸⁹² Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 516.

davası açılması için haklı neden oluşturmaktadır⁸⁹³. Ortaklar tarafından bu davanın açılması hâlinde ise mahkemenin vereceği süre içerisinde şirketin durumunun düzeltilmesi amacıyla ortak sayısının düşürülmesi yahut şirketin tür değiştirilerek anonim şirkete dönüşmesi için gerekli işlemlerin yapılması gerekir. Bu durumda mahkemenin fesih kararı vermesinin de önüne geçilebilecektir⁸⁹⁴.

Bir başka görüşe göre ise devir ile birlikte ortak sayısı elliyi aşıyor ise yapılan devrin geçersiz olması yaptırımına gidilebilir⁸⁹⁵. Zira ortak sayısını elli ile sınırlayan düzenleme emredici olup buna aykırı pay devirleri geçersiz olmalıdır⁸⁹⁶. Böylece ortak sayısının elliyi geçmesine neden olan işlem batıl sayılmalı ve tescil bu duruma uygun hâle getirilmelidir⁸⁹⁷.

Kanaatimizce son görüş yerindedir. Zira ortak sayısını elli ile sınırlayan düzenleme emredici niteliktedir. TBK 27/2. maddesi uyarınca yasal düzenlemeye aykırılık teşkil eden sözleşme batıl olmalıdır. TBK 27/2. maddesinin yanında TTK 1530. maddesinin 1. fıkrasında “*Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır.*” ifadelerine yer verilmiştir. TTK 574/1. maddesinde açıkça ortak sayısının elli kişiyi aşamayacağı belirtildiğinden, sözleşme ile ortak sayısı elliyi geçiyorsa ticari hükümlerle yasaklanmış bir işlem söz konusu olacaktır. Kaldı ki bu durumun limited şirket açısından fesih sebebi sayılması oldukça ağır bir yaptırımdır. Devrin batıl olması ile birlikte ortak sayısı yine ellinin altında kalacak ve yasal düzenlemelere uygun hâle gelecektir.

3.1.9 Şirket Esas Sözleşmesinde Bağlam Hükümlerinin Bulunması ve Bağlam Kurallarına Aykırı Şekilde Gerçekleşen Pay Devirlerinin Sonuçları

Limited şirketlerde de gerek kanundan kaynaklanan bazı hâllerde gerekse esas sözleşmelerde getirilecek bazı düzenlemeler ile kanunda düzenlenen devir usulünden farklı

⁸⁹³ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.622; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.417; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.21; Akın, **a.g.e.**, s.250; Çığsar, **a.g.e.**, s.19-20; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.853.

⁸⁹⁴ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.622; Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, s.417; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.21; Alışkan, **a.g.e.**, s.100; Çeker, **Ortak Sayısı**, s.62.

⁸⁹⁵ Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.70; Çığsar, **a.g.e.**, s.19; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**; s.419, Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.401; Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**, s.10; Pulaşlı, **Şerh**, s.3052.

⁸⁹⁶ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.720; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **a.g.e.**, s.419; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, s.401.

⁸⁹⁷ Çığsar, **a.g.e.**, s.19.

bir usul getirilebilir. Şirket, payın devrini sınırlayabileceği gibi payın devrini tamamen yasaklayabilir⁸⁹⁸. İşte kanundan kaynaklanan yahut esas sözleşmede yer alan payın devrine ilişkin kısıtlamalara bağlam kuralları denir⁸⁹⁹.

Kanuni bağlamlar dışındaki kuralların geçerli olabilmesi için mutlak surette şirket esas sözleşmesinde yer almaları zorunludur. Nitekim TTK 577/1-a maddesini incelediğimizde şirket esas sözleşmesinde düzenlenmiş olması hâlinde geçerli olan kayıtlar arasında, kanuni düzenlemeden ayrıık şekilde payın devrine yönelik getirilen sınırlandırmaların sayıldığı görülmektedir. Bir başka deyişle, esas sözleşmede yer almayan bağlam kurallarının geçerliliğinden söz edilemeyecektir.

Bağlam kuralları şirketin kuruluş aşamasında hazırlanan esas sözleşmede yer alabileceği gibi, sonradan esas sözleşmenin değiştirilmesi yolu ile de getirilmesi mümkündür. TTK 621/1-c maddesinde esas sermaye payının devrini sınırlandıran yahut yasaklayan esas sözleşme değişikliklerinin, genel kurul tarafından alınacak önemli kararlar arasında sayıldığı görülmektedir. Bu düzenleme uyarınca esas sözleşmede sonradan bu yönde bir değişiklik yapılacak ise genel kurulda karar alınırken temsil edilen oyların üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğunun bir arada sağlanması gerekmektedir. Söz konusu düzenleme bizi, esas sözleşmede sonradan yapılacak olan bir değişiklik ile pay devrinin sınırlandırılmasının yahut yasaklanmasının ortaklar açısından bir müktesep hak teşkil etmediği sonucuna ulaştırmaktadır⁹⁰⁰. Bu durum, doktrinde limited şirketin yapısına aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir⁹⁰¹.

Esas sözleşmede yer alan bağlam kurallarının yorum yolu ile genişletilmesi mümkün olmadığından açık ve anlaşılır olmaları gerekmektedir⁹⁰².

⁸⁹⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.285; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, §15, Rn.2; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.181; Çebi, **Ltd Şirketler**, s.229.

⁸⁹⁹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.285; Bozkurt, **Bağlam**, s.11.

⁹⁰⁰ Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, s.752; Yıldız, **Ltd Şirketler**, s.137; Can, **Şirketler Hukuku**, s.267. Aksi yöndeki görüş için Bkz Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.183; Çığsar, **a.g.e.**, s.152. Bu görüşe göre payın devrini ağırlaştıran yahut yasaklayan esas sözleşme hükümleri bütün ortaklar açısından müktesep hak teşkil ettiğinden ortakların onayı olmadan esas sözleşmede değişiklik yapılamayacaktır.

⁹⁰¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.291.

⁹⁰² Demirkapı, **Payın Devri**, s.288-289; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.202; Bozkurt, **Bağlam**, s.49.

Bağlam kuralları şekli yahut maddi olabilir. Şekli bağlam dediğimizde sözleşmenin şekline ilişkin getirilen kurallar anlaşılmalıdır. Burada esasen devri kısıtlayan değil belli bir şekle tabi kılan bağlam hükümleri mevcuttur⁹⁰³. Maddi bağlam dediğimizde ise gerçek anlamda devri kısıtlayan, payı devralacak kişinin sahip olması yahut olmaması gereken birtakım özellikleri düzenleyen hükümler söz konusudur⁹⁰⁴.

Bağlam kuralları, limited şirketlerin şahıs şirketine yakın yönlerini korumaları imkânını sağlayan önemli bir araçtır. Zira bağlam kuralları ile şirket ortağı olabilecek kişiler belirli bir grup şeklinde sınırlandırabilmekte yahut bazı kesimlerin şirket ortağı hâline gelmeleri engellenebilmektedir. Böylece şirket içerisindeki ortakların aralarındaki ilişkiler daha belirgin ve sürdürülebilir hâle gelmektedir⁹⁰⁵. Bu durum ile özellikle ortak çevresi birleşimini sağlamaya çalışan yahut aile şirketi niteliği taşıyan ortaklıklarda karşılaşılmaktadır. Aile tipi limited şirketlerde esas sözleşmede yer alan bağlam kuralları ile payların aile dışındaki kimselerin eline geçmesi engellenmeye yahut şirket içerisindeki güç dengeleri korunmaya çalışılmaktadır⁹⁰⁶. Bunun yanında bağlam kuralları, aile tipi bir limited şirket söz konusu olmasa dahi şirket içerisinde oy gücünün dengeli kalması yahut söz sahibi olan grubun varlığını sürdürmesine de hizmet etmektedir. Bu anlamda özellikle aile şirketlerinde pay devrinin sıkı kurallara bağlanması hatta pay devrinin yasaklanması ile karşılaşılmaktadır.

3.1.9.1 Kanunda belirlenen devir usulünün esas sözleşme ile değiştirilmesi

Limited şirketlerde esas sözleşmede gerçekleştirilebilecek bir değişiklik ile TTK 595. maddesinde belirlenen usulden farklı bir usulün getirilmesi mümkündür. Bununla kastedilen devrin esas sözleşmede belirlenecek birtakım ek prosedürlere bağlanabilmesi ve devir usulünün ortaklar açısından ağırlaştırılmasıdır⁹⁰⁷.

⁹⁰³ Bozkurt, **Bağlam**, s.16.

⁹⁰⁴ Bozkurt, **Bağlam**, s.16.

⁹⁰⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.285; Önal, **a.g.e.**, s. 123; Bozkurt, **Bağlam**, s.20.

⁹⁰⁶ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.179.

⁹⁰⁷ Demirkapı, **Payın Devri**, s.285; Michálski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.**, § 15, Rn.2; Verse, **a.g.e.**, § 15, Rn.82.

Söz konusu olabilecek düzenlemeleri örnekler ışığında incelemek, konuyu somutlaştırmak açısından faydalı olacaktır. Örneğin TTK 595. maddesi uyarınca pay devir sözleşmesinin taraflarca yazılı olarak yapılması ve taraf imzalarının noter tarafından onaylanması gerekmektedir. Buna karşılık şirket esas sözleşmesinde, devir sözleşmesinde imzaların onaylanması yerine sözleşmenin noter tarafından re'sen düzenlenmesi gerektiği yönünde hüküm getirilebilir.

Bunun dışında TTK 593. maddesi uyarınca limited şirketlerde pay senetlerinin ispat aracı yahut nama yazılı pay senedi şeklinde çıkartılması mümkündür. Şirket esas sözleşmesinde, devir sözleşmesi ile birlikte tarafların pay senedini de devretmeleri şart koşulmuş ise bir bağlam kuralından söz edilecektir.

Pay devir sözleşmesinin şirkete bildirilmesinin ardından genel kurul tarafından devir onaylanmalıdır. TTK 620. maddesi uyarınca sağlanması gereken nisap, genel kurulda temsil edilen payların salt çoğunluğudur. Bununla birlikte esas sözleşmede getirilebilecek bir hüküm ile devrin onaylanması için aranan nisabın arttırılması mümkündür. Hatta devir için bütün pay sahiplerinin onayının aranmasının önünde dahi bir engel bulunmamaktadır. Buna karşılık devrin onaylanmasının üçüncü bir kişiye yahut ortaklardan bir veya birkaçına bırakılması mümkün değildir. Zira TTK 616/1-g maddesi uyarınca devrin onaylanması genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. Esas sözleşme ile devrin onaylanması şartının kaldırılabilmesi mümkün olmakla birlikte şayet onay alınacaksa bu onay mutlak şekilde genel kurul tarafından verilmelidir. Üçüncü kişinin yahut ortaklardan bir ya da birkaçının onayı ancak genel kurulun onayının yanında şart koşulabilir⁹⁰⁸.

3.1.9.2 Esas sözleşme ile ortakların niteliklerine ilişkin düzenleme getirilmiş olması

Limited şirketlerde esas sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile pay devir sözleşmelerinde, devralanın sahip olması gereken niteliklere ilişkin birtakım düzenlemelere yer verilmiş olması mümkündür⁹⁰⁹. Bu durumda pay devri yasaklanmamakta ancak devralan açısından getirilen bazı kısıtlamalar ile bağlam yaratılmaktadır. Bu bağlam kuralları getirilirken

⁹⁰⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.294-295.

⁹⁰⁹ Pulaşlı, **Şerh**, s.3056; Demirkapı, **Payın Devri**, s.295; Çağa, **a.g.e.**, s.594; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.7; Michâlski / Heidinger / Leible / J. Schmidt, **a.g.e.** §15, Rn.2; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.207; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.260; Yasan, **a.g.e.**, s.193; Çeker, **Ltd Şirketler**, s.824; Çeker, **Ortak Sayısı**, s.61.

düzenleme tartışmaya yer vermeyecek şekilde açık olmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, şirket menfaatlerinin gözetilmesi ve getirilecek olan bağlam kuralları ile eşit işlem ilkesine aykırı sonuçların ortaya çıkmasının engellenmesidir⁹¹⁰.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere bu bağlam hükümleri ile daha çok aile şirketlerinde karşılaşılmaktadır.

Esas sözleşmede yapılacak bir düzenleme ile devralacak kimsenin uyruğu, yaşı, eğitim durumu, mesleki faaliyet gösterdiği alan gibi konularda birtakım şartlar getirilebilir. Örneğin şirketin payını devralacak kimsenin üniversite mezunu olması şartı getirilebileceği gibi aile şirketlerinde payı, belli aile üyeleri dışında kimselerin devralması yasaklanabilir.

3.1.9.3 Şirket esas sözleşmesinde pay devrinin yasaklanmış olması hâlinde sözleşmenin akıbeti

Limited şirketlerde esas sözleşme ile payın devri TTK 595/4. maddesi uyarınca yasaklanabilecektir. Bu hüküm limited şirketleri şahıs şirketlerine yaklaştıran düzenlemelerden birini oluşturmaktadır. Söz konusu düzenleme ile güdülen amaç, özellikle aile şirketlerinde yahut ortakların kişisel özelliklerinin önem arz ettiği durumlarda şirketin mevcut ortakları dışında üçüncü kişilerin pay sahibi olmalarının ve şirket yönetimini ele geçirmelerinin önüne geçmektir⁹¹¹. Bunun yanı sıra üçüncü kişilerin pay sahibi olması hâlinde şirketin işletme konusunu elde etmesinin önünde engeller oluşması da mümkündür⁹¹².

Pay devrinin yasaklanmasına ilişkin düzenleme limited şirketin kuruluş aşamasında esas sözleşmeye konulabileceği gibi sonradan esas sözleşme değişikliği yolu ile getirilmesi de mümkündür.

Esas sözleşme dışında ortakların payın devrini kısıtlamak amacıyla aralarında sözleşme yapmış olmaları hâlinde bu sözleşmeler, TTK 595/4. maddesi kapsamında

⁹¹⁰ Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.207.

⁹¹¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.320; Türe, **a.g.e.**, s.160; H. Bartl (Bartl/Bartl/Beine/Koch/Schlarb/Schmitt), **GmbH-Recht**, 8. baskı 2019, §15, Rn.II-7; Bayer, **a.g.e.**, §15, Rn.VII-1; Leo/ Sparka, **a.g.e.**, Rn.20.158; Weller/Reichert, **a.g.e.**, §15, Rn.362.

⁹¹² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.320; Türe, **a.g.e.**, s.160.

değerlendirilemeyecektir. Bu sözleşmeler, borçlar hukuku kapsamında yalnızca taraflarını bağlayacaktır⁹¹³.

Limited şirketlerin genelde az ortaklı olması ve birçoğunun aile şirketi niteliği taşıması dikkate alındığında bu yasak, şirketin yapısının korunması, bilgi birikiminin şirket içinde kalması ve kötü niyetli olabilecek kişilerin şirket dışında bırakılabilmesi için önem arz etmektedir⁹¹⁴.

Şirket esas sözleşmesinde payın devrinin yasaklanması hâlinde bunun kişilik haklarına ve ahlâka aykırılık oluşturacağı düşünülebilir. Kanun koyucu bunu engellemek amacıyla TTK 595/5. maddesinde esas sözleşmede pay devrinin yasaklanması halinde ortağın haklı nedenle çıkma hakkını kullanabileceğini yasal güvence altına almıştır.⁹¹⁵ Çıkma hakkı, ilgili yasal düzenleme ile koruma altına alınmış olup esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile kaldırılması mümkün değildir⁹¹⁶.

Yargıtay verdiği bir kararda çıkma hakkının kullanılması için şirket esas sözleşmesinde payın devrinin yasaklanmasının yeterli olmadığı, davacının payını devretmeye yönelik bir girişiminin dosyada tespit edilemediği ifadelerine yer vermiştir. Bir başka deyişle esas sözleşmede pay devrinin yasaklanmış olması hâlinde çıkma hakkının kullanılabilmesi için Yargıtay'ın görüşü uyarınca esas sözleşmedeki düzenlemenin yanında pay sahibinin payını devretmek için girişimde bulunmuş olması ve çıkmayı gerektiren haklı bir sebebin mevcut olması gerekir⁹¹⁷.

Devir, ortakların tamamı için yasaklanabileceği gibi yalnızca bazı ortaklar açısından devir yasağı getirilmesi de mümkündür⁹¹⁸.

Şirket esas sözleşmesinde payın devri yasaklanmış olmasına rağmen taraflar aralarında devir sözleşmesinin imzalanması ve bu imzaların noter tarafından onaylanması hâlinde

⁹¹³ Bayer, **a.g.e.**, §15, Rn.VII-2.

⁹¹⁴ Erçin, **a.g.e.**, s. 2068.

⁹¹⁵ Çıkma hakkına ilişkin ayrıntılı açıklamalar ne konuyla ilgili doktrin tartışmaları için bkz. 2. Bölüm/1.10.2.3. Kısım “Devrin onaylanmaması hâlinde devredenin çıkma hakkı”.

⁹¹⁶ Arslanlı, **TTK 520**, s.:186; Tatlı, **a.g.e.**, s. 171; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s.769; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.879.

⁹¹⁷ **Yargıtay 11. H.D.**, 2019/3224 E., 2020/2963 K., 17.06.2020 T.

⁹¹⁸ Demirkapı, **Payın Devri**, s.300.

sözleşmenin akıbetinin ne olacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir. Genel görüşe göre taraflarca imzalanan sözleşme, genel kurul tarafından da onaylanmış ise pay devrinin şirket esas sözleşmesinde yasak olması nedeni ile genel kurul kararı iptal edilebilir⁹¹⁹.

3.1.9.4 Bağlam kurallarına aykırı şekilde gerçekleşen pay devirlerinin sonuçları

Şirket esas sözleşmesinde bağlam kurallarının yer alması hâlinde devrin bildiriminin ardından yapılacak incelemede sözleşmenin bağlam kurallarına uygun olup olmadığının mutlak şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu konuda gerekli olan bilgi ve belgeler bağlam kurallarının niteliği dikkate alındığında devralan tarafından sunulmalıdır. Örneğin devralacak kişi ile ilgili yaş sınırlaması getirilmiş ise yahut devralanın ikametinin şirket çevresinde bulunması şart koşulmuş ise devralan bu koşulları sağladığına ilişkin bilgi ve belgeleri şirkete sunmak ile mükelleftir.

Müdür yahut müdürler tarafından yapılan inceleme sonucunda devrin bağlam kurallarına aykırı olduğunun tespit edilmesi hâlinde sözleşmenin akıbetinin ne olacağı ise ayrıca değerlendirilmelidir. *Demirkapı*'ya göre müdür yahut müdürler aykırılığı tespit ederek devir konusunda karar vermeyi genel kurula bırakabileceği gibi, bağlam kurallarına aykırı olduğu tespit edilen sözleşmenin doğrudan müdür yahut müdürler tarafından reddedilmesi de mümkündür⁹²⁰. Devrin müdür yahut müdürler tarafından reddedilmiş olması hâlinde ortağın genel kurulda yetkinin doğru kullanılmadığı yönünde itirazda bulunma hakkı saklı olacaktır⁹²¹.

Kanaatimizce esas sözleşmede bağlam kurallarının mevcut olduğu durumlarda genel kurul, bağlam kurallarına aykırı devir sözleşmesini onaylamayacaktır; ancak esas sözleşmede yer alan bağlam kurallarına karşılık genel kurulda yine de devir onaylanmış ise bu durum, kanaatimizce TTK 445. maddeye aykırılık teşkil edecektir. Bir başka deyişle esas sözleşmeye aykırı olan devir kararı iptal edilebilir. Buna karşılık onay kararı eğer oy birliği ile alınmış ise bu durumda artık onay kararının iptal davasına konu olması mümkün olmayacaktır.

⁹¹⁹ Öz, **a.g.e.**, s.380; Taşdelen, **a.g.e.**, s.112.

⁹²⁰ Demirkapı, **Payın Devri**, s.303.

⁹²¹ Demirkapı, **Payın Devri**, s.303.

Şener'e göre tek bir ortağı olan limited şirketlerde yahut devir ile şirketin tek ortaklı hâle geldiği durumlarda bu devirler bakımından kanuni ve esas sözleşmede yer alan bağlam kuralları uygulanamaz⁹²².

Devrin onaylanmasının üzerinden üç aylık hak düşürücü süre geçmiş olmasına rağmen iptal davası açılmamışsa yine bağlam kurallarına rağmen devrin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Onaya ilişkin genel kurul kararının iptal davasına konu edilmesi ve mahkeme tarafından da iptal edilmesi halinde ise genel kurul kararı geriye doğru bütün sonuçları ile ortadan kalkacaktır⁹²³. Bu durumda pay devredene geri dönecek ve devralan da ortaklık sıfatını kaybedecektir.

3.1.10 Devrin Önalım, Alım ve Geri Alım Hakları Açısından Doğurduğu Sonuçlar

Mülkiyet hakkı, sahibine en geniş tasarruf yetkisi veren haktır. Bununla birlikte malik, tarafı olduğu sözleşmeler ile sahip olduğu mülkiyet hakkı üzerinde kısıtlamalara gidebilecektir. Önalım, alım, ve geri alım hakları bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu hakların tanınması ile malik, karşı tarafa tek taraflı irade beyanları ile payı alma hakkı tanımaktadır⁹²⁴.

TTK577/1-b maddesi uyarınca ortaklara veya şirkete esas sermaye payları ile ilgili önalım, geri alım ve alım hakları tanınması ancak şirket esas sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olacaktır. Bu haklar ortakların hepsine tanınabileceği gibi bazı ortaklara ya da pay gruplarına tanınması da mümkündür. Ayrıca ortakların akrabaları, şirket çalışanları yahut özel olarak belirtilen üçüncü kişiler lehine de bu hakların getirilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır⁹²⁵. Bu hakların şirket esas sözleşmesinde öngörülmüş olması hâlinde TTK 595/1. maddesi uyarınca devir sözleşmesinde belirtilmeleri gerekir⁹²⁶. Burada payı devralan

⁹²² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s.320-321.

⁹²³ Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm/1.12.3.5. Kısım “İptal Davasının Sonuçları”.

⁹²⁴ Şeref Ertaş, **Eşya Hukuku**, 16. Baskı, Barış Yayınları, 2021, s.403; Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri” **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.21, S.2, 2001,s.83; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.239.

⁹²⁵ Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.88.

⁹²⁶ Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm/4.2.5. Kısım “Esas Sözleşmede Mevcut Olması Hâlinde Pay Devir Sözleşmesinde Bulunması Zorunlu Unsurlar”.

kişinin payın hangi sınırlamalara tabi olduğu ve üstlendiği yükümlülüklerle ilişkin bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.

Kanunda yer verilmiş olmakla birlikte hakların hangi usul kurallarına uyularak kullanılacağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Bu haklara daha çok aile şirketlerine yahut düşük sayıda ortağa sahip limited şirketlere ait esas sözleşmelerde yer verilmektedir. Böylelikle şirket paylarının aile dışındaki kişilerin eline geçmesinin engellenmesi yahut ortaklık çevresinin korunması amaçlanmaktadır.

Şirket esas sözleşmesinde şirket lehine, belli ortaklara yahut ortakların tümüne bir önalım, geri alım yahut alım hakkı tanınmış olabilir. Bu durumda ortak ya da şirket, pay devir sözleşmesinin genel kurula sunulması ile bu haklarını kullanabilecektir. TTK 595/1. maddesi uyarınca bu kayıtların esas sözleşmede bulunması kanuni bir gereklilik olduğundan devralan bu hakların varlığından haberdar olmadığını ileri süremez. Devralanın iyi niyetli olması, hakların kullanılmasının önüne geçmez⁹²⁷. Şayet devreden bilgi verme yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemiş ve bu kayıtlar sözleşmede yer almıyor ise doktrindeki genel görüş uyarınca devir sözleşmesi kanunun emredici hükmüne aykırı olduğu için butlan ile batıl olacaktır. Benzer durumlar alım ve geri alım hakları açısından da geçerlidir.

Lehine hak tesis edilen ortaklar yahut şirket, devirden haberdar olduktan sonra, gerekli koşulları sağlamak kaydıyla payın kendilerine devredilmesini talep edebilecektir⁹²⁸.

Söz konusu hakların varlığına rağmen pay üçüncü kişiye devredilmiş ise hak sahibi genel kurulda esas sözleşmeye aykırılık sebebiyle devrin onaylanmasının reddedilmesini isteyebilecektir. Şayet payın devrinde genel kurul onayı esas sözleşme ile kaldırılmışsa bu durumda hak sahibi devralana başvurarak payın kendisine devredilmesini talep edebilir⁹²⁹.

TTK 587/1-j maddesinde alım, önalım ve geri alım hakları esas sözleşmede mevcut olması halinde, tescil ve ilan edilmesi zorunlu unsurlar arasında düzenlenmiştir. Bu durumda TTK

⁹²⁷ Arslanlı, **TTK 520**, s.186; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.182; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.260.

⁹²⁸ Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.182, Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.260.

⁹²⁹ Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**, s. 295.

36. madde uyarınca üçüncü kişiler açısından tescil ve ilan etkili olacaktır⁹³⁰. Bir başka deyişle sicilin olumlu etkisinin sonucu olarak söz konusu hakların varlığına rağmen payı devralan kişi iyi niyetli olduğunu ileri süremeyecektir.

Esas sözleşme dışında devreden, haricen yaptığı bir sözleşmeyle şirket yahut ortaklar dışında, üçüncü bir kişiye de alım, önalım yahut geri alım hakkı tanımış olabilir; ancak bu durumda hangi hükümlerin uygulanacağına dair de kanunda bir düzenleme mevcut değildir. TMK 730-736. maddeler arasında yer alan önalım, geri alım ve alım haklarına ilişkin düzenlemeler, taşınmazlar üzerinde bu hakların tesis edilmesi hâlinde uygulanacak kuralları göstermektedir. Bir taşınmaz üzerinde tesis edilen hakların tapuya şerh edilmesi hâlinde eşyaya bağlı bir borç ilişkisi ortaya çıkmakta ve taşınmazı satın alan kişilere karşı da ileri sürülebilmektedir⁹³¹; ancak hakkın konusunu limited şirket payının oluşturması hâlinde böyle bir şerh sistemi uygulanamayacağından söz konusu sözleşme, hükümlerini yalnızca taraflar arasında doğuracaktır.

Önalım hakkını içeren bir sözleşme olduğunda ise pay sahibi payını üçüncü kişiye devretmek istediğinde, lehine önalım hakkı tesis edilen kişi, bu devir sözleşmesindeki koşulları kabul etmek şartıyla payı öncelikli olarak devralabilecektir⁹³². Sözleşmeden doğan önalım hakları TBK 237/3. maddesi uyarınca yazılı şekil şartına tabidir; ancak konusu limited şirket payı olan önalım sözleşmeleri TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına uygun olmalıdır.

Sözleşmeden doğan alım hakkı ise taraflar arasında yapılacak olan sözleşme ile alacaklıya tek taraflı irade beyanı ile satın alma hakkı tanınması olarak tanımlanabilir⁹³³. Söz konusu sözleşme pay sahibi ile üçüncü kişi, şirket ortağı yahut şirket arasında düzenlenebilir. Hak sahibi, bu hakkını istediği zaman kullanarak payı aralarındaki sözleşme koşullarına uygun

⁹³⁰ Anonim şirketlerde esas sözleşmede tescil ve ilanı zorunlu hususlar TTK 354. maddede düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca anonim şirketlerde, limited şirketlerden farklı olarak esas sözleşmede alım, önalım ve geri alım haklarının mevcut olması halinde bu hükümlerin tescil ve ilanı zorunlu değildir. Bu durumda mülkiyet hakkını sınırlayan bu düzenlemelerin sicilin olumlu etkisinden faydalanacağı söylenemeyecektir. Bu yöndeki açıklamalar için bkz Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.271

⁹³¹ Tandoğan, **a.g.e.**, s.280; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.84; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.240; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.214.

⁹³² Tandoğan, **a.g.e.**, s.274; Ertaş, **a.g.e.**, s.405, Hatemi, **a.g.e.**, s.115; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.211.

⁹³³ Tandoğan, **a.g.e.**, s.274; Ertaş, **a.g.e.**, s.404; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.208.

olarak devralabilecektir⁹³⁴. Taraflar arasındaki alım hakkını içeren sözleşmenin konusu pay devri olduğundan TTK 595. maddede yer alan şekil koşullarına uygun düzenlenmelidir.

Son olarak geri alım sözleşmesi ise payı devreden eski ortak ile yeni pay sahibi arasında yapılacaktır. Bu sözleşme uyarınca devreden tek taraflı irade beyanı ile payı yeniden devralma hakkına sahip olacaktır⁹³⁵. Burada da sözleşmenin konusu payın devri olduğundan geri alım sözleşmesi, TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına uygun olmalıdır.

Önalım, alım ve geri alım sözleşmeleri kural olarak karşı tarafa tek taraflı irade beyanı ile payı devralma hakkı tanımaktadır. Bu yönüyle yenilik doğurucu hak niteliğindedirler⁹³⁶. Payın sözleşmeye aykırı şekilde üçüncü kişiye devredilmesi hâlinde ortaya çıkacak sonuçlar ise ayrıca değerlendirilmelidir. Burada ortaya çıkan sonuçlar esas sözleşme ile tanınan alım, önalım ve geri alım hakkından farklıdır. Zira burada devreden sözleşme öncesi bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davranması hâlinde devralanın bu durumdan haberdar olması mümkün olmayabilir. Bu nedenle devralan iyi niyetli olarak payı devraldığını ileri sürebilecektir. Kanaatimizce burada devralanın iyi niyeti korunmalıdır. Alım, önalım ve geri alım sözleşmesinin karşı tarafı bu durumda devredenden sözleşmeye aykırı davranışı sonucunda uğradığı zararın tazminini talep edebilir⁹³⁷.

3.1.11 Payın İnançlı İşlem Yoluyla Devredilmesi ve Sonuçları

İnançlı işlem söz konusu olduğunda, bir hak devredilmekle birlikte, sözleşmede belirlenen sürenin geçmesi yahut koşulun gerçekleşmesi ile devralan, hakkı devredene iade etmeyi kabul etmiştir⁹³⁸.

Payın devri de inancılı işlem yolu ile gerçekleşebilir. Payın inancılı işlem yolu ile devri, kanunen yasaklanmamış birçok farklı amaç ile ortaya çıkabilir⁹³⁹. Bir inancılı işlem, kanuna

⁹³⁴ Tandoğan, **a.g.e.**, s.274; Ertaş, **a.g.e.**, s.404.

⁹³⁵ Tandoğan, **a.g.e.**, s.274; Ertaş, **a.g.e.**, s.404; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.209.

⁹³⁶ Tandoğan, **a.g.e.**, s.274-275; Ertaş, **a.g.e.**, s.404-405; Hatemi, **a.g.e.**, s.114; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.83; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.208, 211.

⁹³⁷ Tandoğan, **a.g.e.**, s.280; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s.120; Aral- Ayrancı, **a.g.e.**, s.213.

⁹³⁸ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 244; Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.133; Ayan, **a.g.e.**, s.227; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.** s.136; Erdoğan, **a.g.e.**, s.82.

⁹³⁹ Arslanlı, **TTK 520**, s. 198; Demirkapı, **Payın Devri**, s.184.

aykırı bir amaç taşıdığı yahut esas sözleşmede yer alan birtakım kuralları dolanmak maksadını taşıdığı hâllerde geçersiz olacaktır⁹⁴⁰.

İnançlı işlem ile muvazaa birbirinden farklı kavramlardır. Öncelikle her iki sözleşmede de dış görünüşte pay bütün hak ve borçlarla birlikte devralana geçmiş görünmektedir. İç ilişkide de her ne kadar pay devralana geçmiş görünse de ikinci bir sözleşme ile devralanın pay üzerindeki yetkileri sınırlandırılmıştır⁹⁴¹. Buna karşılık muvazaada tarafların gerçek iradeleri ile sözleşmeye yansıyan iradeleri farklıdır. İnançlı işlemde ise taraf iradeleri gerçekten payın devri yönünde olmakla birlikte sözleşmedeki koşulun gerçekleşmesi ile pay devredene iade edilecektir⁹⁴². Muvazaalı devirlerde üçüncü kişileri aldatma kastı mevcut olmasına karşılık inancılı işlemler üçüncü kişileri aldatma kastı taşımamaktadır. Esas itibarıyla hukuk sistemimiz payın inancılı işlem vasıtası ile devrine izin vermektedir. Bir başka deyişle payın inancılı işlem yolu ile devri geçerli bir devirdir. Buna karşılık muvazaalı işlemlerde taraflar bilerek ve isteyerek gerçek iradelerini yansıtmayan bir işlem gerçekleştirmektedir. Bu aykırılık da bazı hâllerde sözleşmenin geçersiz olması sonucunu doğurmaktadır⁹⁴³.

İnançlı işlemlere ilişkin bir şekil şartı kanunda mevcut değildir; ancak Yargıtay verdiği kararlarda, 5.2.1947 tarih ve 20/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararını da emsal göstererek inancılı işlemin yazılı şekilde yapılması gerektiği yönünde hüküm kurmaktadır. Bunun kaynağını inancılı işlemin hakkı sınırlayıcı ve bozucu etkisi oluşturmaktadır⁹⁴⁴. İnançlı işlemin konusunu limited şirket payının oluşturduğu durumları ise ayrıca incelemek gerekmektedir. Taraflar arasında payın devrine yönelik gerçekleştirilecek inancılı işlemler gerek iç ilişkide gerekse dış ilişkide tam bir devir niteliğinde olduğu için yine TTK 595. madde hükümlerine tabidir⁹⁴⁵. İnançlı işlem, yazılı şekilde yapılmalı ve tarafların imzaları noter tarafından onaylanmalıdır. Böylece devralan hem devreden ile olan ilişkisinde hem de

⁹⁴⁰ Arslanlı, **TTK 520**, s. 197.

⁹⁴¹ Süleyman Yılmaz – Hamdi Pınar, “İnançlı İşlemlerin Muvaazalı İşlemlerle Karşılaştırılması Üzerine Bir Değerlendirme”, **AÜHFD**, 2019, C.68, S.4, s.985.

⁹⁴² Ayan, **a.g.e.**, s.226-227; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.136; Yılmaz/ Pınar, **a.g.e.**, s.967.

⁹⁴³ Bu konudaki açıklamalar için bkz. 3. Bölüm/1.12. Kısım “Pay Devir Sözleşmesinin Muvaazalı Olması ve Sonuçları.”.

⁹⁴⁴ Yılmaz/ Pınar, **a.g.e.**, s.965.

⁹⁴⁵ Demirkapı, **Payın Devri**, s.184; Arslanlı, **TTK 520**, s.198; Servatius, **a.g.e.**, §15, Rn.55; Taşdelen, **a.g.e.**, s.93.

üçüncü kişilere karşı payın sahibi konumuna gelmekte olup, paya ilişkin yönetim yetkisi de devralana geçmektedir⁹⁴⁶.

Buna karşılık Yargıtay vermiş olduğu kararlarda her ne kadar inançlı işlem TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına uygun yapılmamışsa da yazılı sözleşmede devrin inançlı gerçekleştiğinin ortaya konduğu ve dosyadaki tanık beyanları ile de desteklendiği hâllerde inançlı işlemin varlığının kabul edilmesi ve buna göre karar verilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur⁹⁴⁷.

Devralan, dış ilişkide payın sahibi ve limited şirket ortağıdır⁹⁴⁸. Ortaklık sıfatından kaynaklanan hakları kendi adına kullandığı gibi yükümlülükleri de kendi adına yerine getirir⁹⁴⁹. İç ilişkide de sözleşmenin amacı payın devri olduğu için paydan kaynaklanan haklar devralana ait olacaktır⁹⁵⁰. Devralan sözleşmede yer alan koşulun gerçekleşmesi yahut belirlenen sürenin dolması hâlinde payı devredene iade etmekle yükümlü olacaktır⁹⁵¹. İnançlı işlem sonucu payı devralan kişi, payı devralmak ile birlikte devreden ile aralarındaki inançlı işlemin koşulları ile bağlı olmaya devam edecektir. Buna karşılık mülkiyet hakkını elinde bulunduran devralanın payı bir başkasına devretmesinin önünde de bir engel bulunmamaktadır⁹⁵². Devreden ile arasındaki inançlı işleme aykırı şekilde devralanın payı üçüncü kişiye devretmesi hâlinde bu geçerli bir devir olacaktır, ancak inançlı işleme aykırı davranış nedeniyle zarara uğrayan devreden TBK 112. maddesi uyarınca devralandan zararının tazmin edilmesini talep edebilir⁹⁵³.

İnançlı işlemde kararlaştırılan sürenin dolması yahut koşulun gerçekleşmesiyle birlikte devralan, payı devredene iade edecektir. Taraflar arasında gerçekleştirilen inançlı devir, içerisinde iade borcunu da barındırır. İnançlı işlemde belirlenen süre dolmuş yahut koşul gerçekleşmiş olmasına rağmen devralan payı iade etmemiş ise inançlı işlem gereği payın

⁹⁴⁶ Taşdelen, **a.g.e.**, s.93.

⁹⁴⁷ **Yargıtay 11. H.D.**, 2016/1835 E., 2017/986 K. 21.02.2017 T., aynı yönde **Yargıtay 11. H.D.** 2016/7383 E., 2017/5386 K., 16.10.2017 T.

⁹⁴⁸ Arslanlı, **TTK 520**, s.196; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.191; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.271.

⁹⁴⁹ Arslanlı, **TTK 520**, s.196; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.191; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.271.

⁹⁵⁰ Arslanlı, **TTK 520**, s.196; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.191; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.271.

⁹⁵¹ Arslanlı, **TTK 520**, s.196; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.191; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s.271.

⁹⁵² Yılmaz/ Pınar, **a.g.e.**, s.971.

⁹⁵³ Yılmaz/ Pınar, **a.g.e.**, s.971.

iadesi talebi ile dava açılabilir. *Demirkapı*'ya göre inançlı işlemde belirlenen amacın gerçekleşmesi yahut sürenin dolması sonucu devreden payı geri alırken genel kurul onayına ihtiyaç yoktur. Payın inançlı işlem yolu ile devrine ilişkin genel kurul tarafından verilen onay kararı, içinde payın iade edilmesi hâlinde ihtiyaç duyulacak olan onay kararını da barındırır. Bu onay kararı sözleşme öncesi verilen bir onay olarak nitelendirilecektir⁹⁵⁴.

Kanaatimizce devir sözleşmesinde devrin inançlı işlem yolu ile gerçekleştiği ve payın koşulların gerçekleşmesi hâlinde devredene iade edileceği açık ise *Demirkapı*'nın da ifade ettiği üzere, sözleşme öncesi bir onay olarak nitelendirilebilir; ancak devrin inançlı şekilde gerçekleştiği imzaları noter tarafından onaylanmış devir sözleşmesinden anlaşılamıyor ise bu durumda genel kurulun payın devredene iadesine sözleşme öncesi onay verdiği kabul edilmemelidir. Bu durumda payın iadesi hâlinde devredenin ortak sıfatını kazanabilmesi için genel kurul tarafından iade amaçlı devir yine onaylanmalıdır.

İnançlı işlemlerde pay, çoğu zaman devreden bir borcuna karşılık teminat olarak devredilmektedir. Pay, bir borca teminat olmak üzere devredilmiş ise burada rehin hükümleri uygulanacaktır⁹⁵⁵. Şayet devreden borcunu ifa etmezse devralan, payı paraya çevirerek borcunu tahsil edebilir⁹⁵⁶. Borcun ödenmemesi hâlinde payın devralana ait olacağı yönündeki anlaşmalar hükümsüzdür⁹⁵⁷; ancak Yargıtay verdiği kararlarda yalnızca sözleşmede belirlenen borcun ifası hâlinde inançlı işleme konu malın iadesinin gerekeceği aksi takdirde devralanın malın mülkiyetini korumakta haklı olduğu yönünde hüküm kurmaktadır⁹⁵⁸. Yargıtay'a göre bu durumda, inançlı işlem ile pay devredilmiş ise devreden, borcunu ifa etmedikçe payın iadesini talep edemeyecektir.

⁹⁵⁴ Demirkapı, **Payın Devri**, s.184.

⁹⁵⁵ Arslanlı, **TTK 520**, s.196; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.191.

⁹⁵⁶ Arslanlı, **TTK 520**, s.197; Arslanlı, **TTK Şerhi**, s.192.

⁹⁵⁷ Arslanlı, **TTK 520**, s.197.

⁹⁵⁸ **Yargıtay 1. H.D. 2021/8234 E., 2022/5304 K., 30.06.2022 T. ve aynı yönde Yargıtay 1. H.D. 2022/6060 E., 2022/6405 K., 04.10.2022 T.**

3.1.12 Pay Devir Sözleşmesinin Muvazaalı Olması ve Sonuçları

Muvazaalı sözleşmelerde, sözleşmenin taraflarının gerçek iradeleri ile sözleşmeye yansıyan iradeleri arasında bilerek ve isteyerek gerçekleşen bir uyumsuzluk mevcuttur⁹⁵⁹. Muvazaa hâlinde sözleşmenin tarafları, her ne kadar görünüşte bir sözleşme yapıyor olsa da çeşitli saiklerle aynı zamanda bu sözleşmenin hüküm doğurmaması yahut bir başka sözleşmenin hükümlerini meydana getirmesi konusunda anlaşılmaktadır⁹⁶⁰. Muvazaa hâlinde taraflar, gerçekte bir sözleşme yapma iradeleri mevcut olmamasına rağmen üçüncü kişileri aldatmak maksadıyla sözleşmeyi yapmış görünebileceği gibi, aslında iradeleri başka bir sözleşme yapmak yönünde olmasına rağmen görünüşteki sözleşmenin arkasına gizlenerek asıl iradelerini saklayabilirler⁹⁶¹. Bir başka deyişle ortada bir sözleşme olmakla birlikte tarafların gerçek iradelerini yansıtmamaktadır.

TBK’da muvazaanın tanımı yapılmamış ancak TBK 19. maddede “*Sözleşmenin yorumu ve muvazaalı işler*” başlığı altında düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca bir sözleşmenin türü ve içeriği belirlenirken ve yorumlanırken tarafların gerçek ve ortak iradeleri dikkate alınacaktır. Tarafların yanlışlıkla yahut gerçek amacını gizlemek amacıyla ortaya koyduğu iradeler sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde yahut sözleşmenin yorumlanmasında dikkate alınmaz.

Pay devir sözleşmelerinin de muvazaalı olması mümkündür. Bu hâllerden ilkinde tarafların iradesi gerçekten payı devretmek yönünde olmakla birlikte, sözleşme koşullarında, örneğin pay bedelinin belirlenmesi konusunda muvazaa söz konusu olabilir. Nispi muvazaa olarak adlandırılan bu hâlde muvazaa sözleşmenin tamamında değil yalnızca bazı koşullarında mevcuttur⁹⁶². Bir başka deyişle nispi muvazaa hâlinde tarafların gerçek iradelerini yansıtmayan görünürde bir sözleşme ve tarafların gerçek iradelerini yansıtan bir de gizli

⁹⁵⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.345; v. Thur, **a.g.e.**, s.272; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 234; Ayan, **a.g.e.**, s.226; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.127; Erdoğan, **a.g.e.**, s.76; Ali Haydar Yıldırım, “Limited Ortaklık Pay Devirleri Muris Muvazaası Nedeniyle Geçersiz Kılınabilir Mi?”, **XXXIV Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001, s.246; Yılmaz/ Pınar, **a.g.e.**, s.961.

⁹⁶⁰ Oğuzman/Öz, **C.I.**, s.128; v. Thur, **a.g.e.**, s.273-274; Nomer, **Genel Hükümler**, s.73; Nomer, **El Kitabı**, s.57.

⁹⁶¹ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 237-238; Ayan, **a.g.e.**, s.226; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.128; Erdoğan, **a.g.e.**, s.76

⁹⁶² Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s.349; Yılmaz/ Pınar, **a.g.e.**, s.980.

sözleşme mevcuttur. Tarafların gerçek iradelerini yansıtan gizli işlemin geçersizliği sonucunu doğuracak hukuka veya ahlaka aykırılık gibi başkaca bir sebep yok ise, TBK 19. maddesi gereğince gizli sözleşme kural olarak geçerli olacaktır.

Muvazaa borçlandırııcı işlemde karşımıza çıkabileceği gibi tasarruf işleminin de muvazaalı olması mümkündür⁹⁶³.

Her ne kadar pay devir sözleşmesi TTK 595. maddesindeki koşullara tabi olsa da muvazaa sözleşmesinin bu koşulları taşıması aranmayacaktır; ancak muvazaanın ispat edilebilmesi için HMK 200. maddesi uyarınca yazılı delil ile ispat edilmesi gerekir. Pay bedeli, HMK 200. maddesinde belirlenen değerin üzerinde ise yazılı delil şarttır⁹⁶⁴. Buradaki yazılı olma şartı geçerlilik değil ispat şartıdır. Şayet bir delil başlangıcı var ise iddiaların ispatı amacıyla tanık dinlenmesi de mümkün hâle gelecektir. Üçüncü kişiler açısından ispat herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır. Bir başka deyişle devrin muvazaalı olduğunu üçüncü kişiler tanık deliline dayanarak dahi ispat edebilir⁹⁶⁵.

Yargıtay verdiği bir kararda delil olarak ortaya konan sözleşmede, devrin muvazaalı olduğuna ilişkin açık bir ifade bulunamamasından yola çıkarak iddiaların ispat edilemediği sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu kararda esas sözleşmede pay devri kısıtlaması mevcuttur. Bu nedenle pay kısmen devredilmiş olmasına rağmen bağlamı aşmak amacıyla payın tamamı devredilmiş gibi pay devir sözleşmesi düzenlenmiştir. Daha sonra taraflar aralarında yaptıkları adi yazılı sözleşme ile payın bir kısmının devredene iade edilmesini kararlaştırmıştır. Yargıtay verdiği kararda, adi yazılı şekilde yapılmış pay devir sözleşmesinin geçerli olmayacağı ve adi yazılı sözleşmede noterden yapılan devrin muvazaalı olduğuna ilişkin bir ifade yer almadığı gerekçesi ile reddedilen davayı onamıştır⁹⁶⁶.

⁹⁶³ v. Thur, **a.g.e.**, s.276

⁹⁶⁴ Senetle ispat koşulu müddeabihin belirli bir miktarın üzerinde olması hâlinde geçerlidir. Senetle ispat zorunluluğunun sınırı her yıl değişmekle birlikte 2023 yılı itibarı ile 14.800,00 TL olarak belirlenmiştir. Buna göre şayet pay bedeli 14.800,00 TL'nin üzerindeyse muvazaanın varlığı ancak yazılı delil ile ispat edilebilecektir.

⁹⁶⁵ Yılmaz /Pınar, **a.g.e.**, s.984.

⁹⁶⁶ **Yargıtay 11. H.D.**, 2018/5788 E. , 2019/6746 K.14.11.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

Bedelde muvazaa uygulamada en çok karşılaşılan durumlardan biridir. Esas itibariyle sözleşme özgürlüğü kapsamında tarafların sözleşme bedelini diledikleri gibi belirleme hakları mevcuttur. Buna karşılık sözleşmede yer alan bedel gerçeği yansıtmıyor ve sözleşmenin tarafları bedeli belirlerken üçüncü kişileri aldatma kastı taşıyor ise muvazaanın var olduğu kabul edilmelidir⁹⁶⁷.

Bedelde muvazaa, ortaklara ya da şirkete önalım hakkı tanındığı durumlarda önem arz edecektir. Ortakların yahut şirketin önalım hakkını kullanmasını engellemek için sözleşmenin bedelinin yüksek gösterilmesi mümkündür. Bu durumda önalım hakkını kullanmak isteyen ortak ya da şirket, bedelde muvazaa olduğunu ileri sürebilir. Ortak ya da şirket sözleşmenin tarafı olmadığı için iddiasını he türlü delil ile ispat edebilir. Bedelde muvazaanın ispat edilmesi hâlinde önalım hakkı, gerçek bedel üzerinden kullanılacaktır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 12.10.2021 tarihinde verdiği bir kararda, taraflar arasında düzenlenen ve imzaları noter tarafından onaylanan pay devir sözleşmesinde belirtilen devir bedelinin muvazaalı olduğunun ileri sürülmesi hâlinde muvazaanın nasıl ispat edilmiş sayılacağına ilişkin ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur. Somut uyuşmazlıkta taraflar arasında geçerli olmayan bir bono bulunmakta olup bononun arkasında pay devir sözleşmesi bedeline istinaden verildiği ibaresi yer almaktadır. YHGK dosyada yaptığı inceleme sonucunda, her ne kadar bono geçerlilik unsurlarına sahip değilse de arkasında yer alan ibarenin devir bedelinin ispatı açısından yazılı delil başlangıcı sayılması gerektiğine ve tanık delili ile desteklenmesi hâlinde de muvazaanın ispat edilmiş sayılacağına hükmetmiştir⁹⁶⁸. Kararda yer alan muhalefet şerhinde ise bononun geçersiz olmasının onu yazılı delil başlangıcı hâline getirmeyeceği, geçersiz bononun bu hâliyle yazılı delil yerine geçtiği ve tanık dinlenmesine gerek olmaksızın muvazaanın ispat edildiğinin kabul edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir. Kanaatimizce karardaki muhalefet şerhi yerindedir. Zira geçerli olmasa da bono, borçlunun kendisi tarafından vücuda getirilmiş olup aleyhine delil teşkil ettiğinden senet niteliğindedir. Bu durumda geçersiz bononun ispat açısından yeterli olduğu kabul edilmelidir.

⁹⁶⁷ Nihâl Şenol, “*Taşınmaz Satış Sözleşmelerinde, Bedelde Muvazaa ve Sonuçları*”, **YÜHFD**, C.XV, 2020/1, s.310-311.

⁹⁶⁸ **YHGK** 2017/2905 E., 2021/1214 K., 12.10.2021 T.

Bir diğerk nispi muvazaa hâlinde ise tarafların iradesi yine payın devri yönünde olmakla birlikte, görünüşteki sözleşmenin arkasına gizlenerek asıl iradelerini saklamaları şeklinde ortaya çıkar. Bu duruma verilebilecek en iyi örneklerden biri de devredenin payı bağışlama iradesine sahip olmasına rağmen, miras kaçırma maksadıyla satış sözleşmesine konu edilmiş gibi gösterilmesidir. Burada da görünüşteki sözleşme tarafların asıl iradesini yansıtmamaktadır. Bu durumda görünüşte yapılan sözleşme muvazaa nedeniyle geçersiz olacaktır. Gizlenen sözleşmenin geçerli olabilmesi için de yasada bu sözleşme için aranılan geçerlilik koşullarının varlığı aranır⁹⁶⁹.

Yargıtay verdiği bir içtihadı birleştirme kararında, tapuda yapılan muvazaalı bir taşınmaz satış sözleşmesinde, satış sözleşmesinin muvazaalı olduğu ve bağış sözleşmesinin de tapuda resmî şekilde yapılmadığı gerekçesi ile geçersiz olacağı sonucuna ulaşmıştır⁹⁷⁰.

Kanaatimizce söz konusu YİBK pay devir sözleşmelerinde de uygulanabilecektir. Pay devrinde uygulanması gereken usl TTK 595. maddesinde özel olarak düzenlenmiştir. Geçerli bir bağış sözleşmesinden bahsedebilmemiz için TTK 595. maddede yer alan şekle uygun bir bağış sözleşmesi mevcut olmalıdır. Muvazaalı olarak yapılan ve imzaları onaylanmış satış sözleşmesi tarafların gerçek iradelerini yansıtmadığı için muvazaa sebebiyle geçersiz olacağı gibi, ortada bağış iradesi içeren ve TTK 595. maddede düzenlenen şekle uygun bir bağış sözleşmesi de bulunmadığından bağış sözleşmesi de şekle aykırılıktan geçersiz olacaktır.

Yine uygulamada sıkça karşılaşılan bir hâl, pay devir sözleşmesinin aslında sonuç doğurması istenmemiş olmasına rağmen üçüncü kişileri aldatmak maksadıyla devir gerçekleşmiş gibi göstermek amacını taşımalarıdır. Burada sözleşmenin taraflarının aslında payı devretme iradesi mevcut değildir. Üçüncü kişileri aldatmak maksadıyla gerçekleşen muvazaalı işlemler daha çok devredenin maddi durumunun kötü olduğu ve mal kaçırma maksadıyla hareket ettiği durumlarda ya da muris muvazaası şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında esas sözleşmede yer alan bağlam kurallarını dolanmak maksadıyla da muvazaalı devirler yapılabilmektedir. Bu durumda devralan gerçekte paya sahip olmamakta ve iç

⁹⁶⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s.238; Ayan, a.g.e., s.237; Doğan/Şahan/Atamulu, a.g.e., s.130.

⁹⁷⁰ YİBK 1974/1 E., 1974/2 K. 01.04.1974 T. (www.legalbank.com.tr)

ilişkide devreden paya ait hakları kullanmaktadır⁹⁷¹. Devreden ile devralanın arasında bir temsil ilişkisi mevcuttur; ancak bu ilişki yalnızca devreden ve devralan arasında olup üçüncü kişiler nezdinde devralan, payın sahibi olarak görülmektedir⁹⁷². Bu ilişki uyarınca devralan, payı devredenin iradesine uygun şekilde yönetecektir. Tarafların devir iradeleri bulunmadığından ve pay devir sözleşmesi tarafların gerçek iradelerini yansıtmadığından batıldır⁹⁷³. Sözleşmenin tarafları, muvazaa iddialarını ancak senet veya kesin delilin mevcut olması hâlinde ispat edebilecektir. Buna karşılık üçüncü kişiler sözleşmenin geçersizliğini ve muvazaanın varlığını her türlü delil ile ispat edebilir.

Yargıtay, borçlunun alacaklısını zarar uğratmak maksadıyla gerçekleştirdiği muvazaalı pay devir sözleşmelerinin İİK 280. maddesi uyarınca iptaline karar vermektedir⁹⁷⁴. Yine Yargıtay verdiği bir kararda ortağın, esas sözleşmede yer alan oy sınırlamasına ilişkin kuralı dolanmak maksadı ile eşi ile arasındaki mal rejimini değiştirerek paylarının bir kısmını eşine devrettiği davada, muvazaalı devrin diğer pay sahiplerine zarar verme maksadı taşıdığı gerekçesi ile iptaline karar vermiştir⁹⁷⁵.

3.1.13 Devir Sözleşmesinin Şarta Bağlı Olmasının Sonuçları

Şarta bağlı bir işlem dediğimizde, borcun yahut sözleşmenin hukuken sonuç doğurmasının yahut hükümden düşmesinin, gelecekte gerçekleşip gerçekleşmeyeceği şüpheli bir olguya bağlanması anlaşılr⁹⁷⁶.

⁹⁷¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s.92.

⁹⁷² Taşdelen, **a.g.e.**, s.92.

⁹⁷³ Nomer, **Genel Hükümler**, s.73; Nomer, **El Kitabı**, s.57; Şenol, **a.g.e.**, s. 307; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 238; Ayan, **a.g.e.**, s.232; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.128; Erdoğan, **a.g.e.**, s.78; Yılmaz /Pınar, **a.g.e.**, s.976
Sözleşme hiçbir hukuki sonuç doğurma amacı taşımadığından yokluğun söz konusu olduğu yönündeki görüş için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku**, s. 335.

⁹⁷⁴ **Yargıtay 17. H.D.** 2017/4621 E., 2019/11995 K. 16.12.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁹⁷⁵ **Yargıtay 11. H.D.** 2018/627 E., 2019/5867 K., 26.09.2019 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>)

⁹⁷⁶ Oğuzman/Öz, **C.I**, s.171; Oğuzman/Öz, **C.2**, s.511; v. Thur, **a.g.e.**, s.736; Nomer, **Genel Hükümler**, s.353, Vardar Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.118; Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s.7-8; Ayan, **a.g.e.**, s.159; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.328.

Şarta bağlı bir sözleşmeden söz edebilmek için öncelikli olarak taraf iradelerinin bu şart üzerinde açık veya örtülü şekilde uyuşmuş olması⁹⁷⁷ve belirlenen şartın gelecekte gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin kuşku olması⁹⁷⁸ gerekmektedir.

Şayet sözleşmenin hüküm doğurması, gerçekleşmesi belirsiz olan bir olguya bağlanmış ise geciktirici şarta bağlı bir sözleşme, sözleşmenin hükümden düşmesi gerçekleşmesi belirsiz bir olguya bağlanmışsa da bozucu şarta bağlı bir sözleşme söz konusudur⁹⁷⁹.

Pay devir sözleşmelerinin de sonuç doğurması ileride belirsiz bir olayın gerçekleşmesi şartına bağlanabilir. Bu durumda geciktirici şarta bağlanmış bir devir sözleşmesi söz konusu olacaktır⁹⁸⁰. Geciktirici şarta bağlı bir sözleşme, taraf iradelerinin açıklanması ile doğar ve taraflar arasında borç ilişkisi kurulmuş olur. Buna karşılık sözleşmenin hükümlerini doğurması şartın gerçekleşeceği ana ertelenmiştir⁹⁸¹. Şartın genel kurul onayından önce gerçekleşmiş olması hâlinde, pay onay ile birlikte devralana geçer. Şart, genel kurul onayından sonra gerçekleşmiş ise TBK 170/2. maddesi uygulanacaktır. Buna göre devralan ortaklık sıfatını ancak şartın gerçekleşmesi ile kazanır. Buna karşılık genel kurulun onayından sonra şartın gerçekleşmeyeceği anlaşılmış ise pay, devredene geri dönecektir.

Pay devir sözleşmesinin sonuçlarının sona ermesi, ileride gerçekleşeceği belirsiz bir olaya bağlanmış olabilir. Bu durumda ise bozucu şarta bağlanmış bir devir sözleşmesi söz konusu olacaktır⁹⁸². Bozucu şarta bağlı bir sözleşme yapıldığı anda hükümlerini doğurmaya başlayacaktır⁹⁸³. Şartın gerçekleşmesi ile birlikte sözleşme hükümleri TBK 173/2. maddesi uyarınca koşulun gerçekleştiği anda ortadan kalkacaktır. Tasarruf işleminin şarta bağlanması, tasarruf yetkisi üzerinde bir sınırlama sayılabilecek ve şartın gerçekleşmesi ile tasarruf işlemi hükümlerini kaybedecektir⁹⁸⁴.

⁹⁷⁷ Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s.16.

⁹⁷⁸ Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s.23; Ayan, **a.g.e.**, s.159.

⁹⁷⁹ Bkz TBK 170 ve TBK 173. maddeler.

⁹⁸⁰ Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**; s.57, Ayan, **a.g.e.**, s.162; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.328.

⁹⁸¹ Ayan, **a.g.e.**, s.164; Erdoğan, **a.g.e.**, s.273; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.328.

⁹⁸² Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s.63; Ayan, **a.g.e.**, s.163.

⁹⁸³ Ayan, **a.g.e.**, s.166; Erdoğan, **a.g.e.**, s.275; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.329.

⁹⁸⁴ v. Thur, **a.g.e.**, s.219

Buna karşılık şartın gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa sözleşme, bütün hükümleri ile varlığını sürdürmeye devam eder⁹⁸⁵.

Şart ile vade kavramı birbirinden farklı olup karıştırılmaması gerekmektedir. Vade dediğimiz zaman taraflar yine sözleşmenin sonuç doğurmasını yahut ortadan kalkmasını bir olaya bağlamaktadır; ancak şart söz konusu olduğu zaman, söz konusu olayın gelecekte gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsizken, vadede söz konusu olayın gerçekleşeceği kesindir⁹⁸⁶.

Pay bedelinin ödenmesine ilişkin sözleşmede yer alan düzenlemeler, devir sözleşmesi açısından geciktirici şart ya da bozucu şart oluşturabilir. Şayet devrin gerçekleşmesi pay bedelinin ileri bir tarihe kadar ödenmesi şartına bağlanmış ise devir, ancak bedelin ödenmesi ile tamamlanacaktır. Buna karşılık taraflar, devir bedelinin belirli bir tarihe kadar ödenmemesi hâlinde, sözleşmenin hükümden düşmesini kararlaştırmış olabilir. Bu durumda devralan tarafından devir bedelinin ödenmemesi hâlinde, artık sözleşme belirlenen tarihte ortadan kalkacaktır.

Taraflar bazen pay devir bedeli tamamen ödenmemiş olmasına rağmen, noterde yapılan pay devir sözleşmesinde devir bedelinin ödendiği yönünde beyanda bulunmuş olabilir. Sonrasında devir bedelini ödemekle yükümlü tarafın bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve bu durumun ispatı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Öncelikli olarak devir bedelinin ödenmediğinin ispat yükü davacıya ait olacaktır. Bu davada noterde onaylanan devir sözleşmesi kesin delil niteliğinde olduğundan pay bedelinin ödenmediği de mutlaka kesin delil ile ispat edilmelidir⁹⁸⁷. Davalının imzasını taşıyan ve devir bedelinin ödenmediğini ortaya koyan bir delil bu anlamda kesin delil sayılacaktır. Buna karşılık

⁹⁸⁵ Ayan, **a.g.e.**, s.168.

⁹⁸⁶ Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s.70; Ayan, **a.g.e.**, s.159; Doğan/Şahan/Atamulu, **a.g.e.**, s.328.

⁹⁸⁷ Şener, **Emsal Kararlar**, s.620. Ayrıca bu yönde **Yargıtay 11. H.D. 2016/8791 E., 2017/7621 K., 26.12.2017 T. “davacının sunduğu tarafların imzalarını haiz belge yazılı delil başlangıcı niteliğinde olmayıp aksi kanıtlanmadığı sürece HMK 205/1 maddesi uyarınca kesin delil niteliğindedir. Zira, noter devir sözleşmesinden sonra yapılmış olan adi yazılı bu sözleşmede devir bedeli noter sözleşmesindeki devir bedelinden farklı olarak belirtilmiş olup, taraflar arasında imzalanmış olan noter sözleşmesindeki bedelde muvazaa olduğu iddiası bahsi geçen yazılı belge ile ispat edilmiş sayılır”**

Yargıtay, delil başlangıcının dosyaya sunulmuş olması hâlinde tanık dinlenmesi yolu ile davacının iddiasını ispat edebileceği yönünde de kararlar vermiştir⁹⁸⁸.

3.2 PAY DEVİR SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARIN TAHKİM VE ARABULUCULUK YOLU İLE ÇÖZÜMÜ

3.2.1 Pay Devir Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu İle Çözümlemesi

Ülkemizde yargının üzerindeki ağır iş yükü, yargılama faaliyetlerinin çok uzun sürmesi ve tahkimin daha seri, etkili ve gizlilik içerisinde uyuşmazlıkları çözüme kavuşturduğu dikkate alındığında, tahkimin git gide daha fazla tercih edilir hale geldiği görülmektedir.

HMK 408. maddesi uyarınca “*Taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklardan veya iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.*”. Ayrıca MTK 1/4. maddesi uyarınca da Türkiye’de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tâbi olmayan uyuşmazlıklarda milletlerarası tahkime ilişkin hükümler uygulanamayacaktır.

Bu düzenlemelerden yola çıkarak pay devir sözleşmeleri değerlendirilirse, sözleşmenin konusu olan pay taşınmaz niteliğinde olmadığından ve sözleşme iki tarafın iradesine bağlı olduğundan pay devir sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür⁹⁸⁹.

Pay devir sözleşmesinden doğacak uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözülebilmesi için pay devir sözleşmesinde tahkim şartının yer alması yahut taraflar arasında ayrıca bir tahkim sözleşmesinin yapılmış olması gereklidir⁹⁹⁰. Bir başka deyişle uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözümlenebilmesi için tahkime elverişli olması ve taraflar arasında bu yönde bir anlaşmanın

⁹⁸⁸ **YHGK** 2017/2905 E., 2021/1214 K., 12.10.2021 T. “*..dava konusu senet arkasındaki “Şirketin %20 hissesine karşılık verilmiştir.” ibaresinin davalı eli ürünü olduğunun tespiti hâlinde bu belge, şirket hisse devir sözleşmesinin senet bedeli kadar olduğuna dair iddia bakımından bir yazılı delil başlangıcı niteliğindedir. Bu doğrultuda senet arkasındaki ibarenin davalıdan sadır olduğunun belirlenmesi durumunda yazılı delil başlangıcı niteliği kazanacak olan bu belgeye dayanılarak limited şirket hisse devir sözleşmesindeki bedelde muvazaa iddiasının tanıkla ispatı mümkün hâle gelecektir.*” (www.lexpera.com)

⁹⁸⁹ Ayoğlu, **a.g.e.**, s.298; Muhammed Sulu, “Pay Sahipleri Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabuluculuk ve Tahkim”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.8, S.2., 2022, s.518.

⁹⁹⁰ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.299; Kırca, **a.g.e.**, s.188.

mevcut olması gerekmektedir⁹⁹¹. Bu ihtimalde, taraflar arasında pay devir sözleşmesinden kaynaklanan bir uyuşmazlık mevcut olduğunda, sözleşmede yer alan tahkim şartı gereği bu uyuşmazlık adli yargıda değil tahkim yargılamasında sonuçlandırılacaktır.

TTK 595. maddesi uyarınca pay devir sözleşmeleri resmî şekil şartına tabidir. Buna karşılık tahkim sözleşmelerinde geçerli olan bağımsızlık ilkesi gereği, ayrı bir sözleşme şeklinde yapılmış olması halinde, imzaların noter tarafından onaylanması şart değildir⁹⁹². Tahkim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması yeterlidir. Buna bağlı olarak örneğin pay devir sözleşmesinin şekle aykırılık nedeniyle batıl olması halinde bu durum tahkim sözleşmesinin geçerliliğini etkilemeyecektir⁹⁹³.

Taraflar arasındaki uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözümlenmesi halinde verilen hüküm, kural olarak yalnızca sözleşmenin taraflarını bağlayacaktır. Örneğin pay bedelinin ödenmesine ilişkin bir uyuşmazlıkta tahkim yargılaması sonucunda pay bedelinin ödendiğine karar verilmiş olsun. Verilen bu karar, şayet esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmamış ise, tek başına devralanın ortak sıfatını kazanması için yeterli olmayacaktır. Buna karşılık esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmış ve tahkim yargılaması sonucunda devralanın pay devir sözleşmesinden doğan sorumluluklarını yerine getirdiğine hükmedilmiş ise artık şirket de devralanı, ortak olarak pay defterine kaydetmek ve ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır⁹⁹⁴.

Pay devir sözleşmesinin yapılmasının ardından genel kurul tarafından devrin onaylanmaması halinde, ret kararına ilişkin açılacak iptal davasının tahkim yolu ile çözümlenip çözümlenemeyeceği değerlendirilmesi gereken muhtemel uyuşmazlıklardan biridir. Sözleşmenin tarafları pay sahibi olan devreden ve devralandır. Şirketin devreden yahut devralan olduğu durumlar haricinde şirket, pay devir sözleşmesinin ve buna bağlı olarak da tahkim sözleşmesinin tarafı değildir. Bu durumda şirkete karşı açılacak olan davalar adli yargıda görülecektir. Şirketin pay devir sözleşmesinin tarafı olması halinde de şirketi temsilen imza yetkisi müdürler de olacağından ve devrin onaylanması genel kurulun devredilemez yetkileri arasında olduğundan, söz konusu onay, şirket açısından bağlayıcı

⁹⁹¹ Sulu, **a.g.e.**, s.518 Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s.500.

⁹⁹² Dural, **a.g.e.**, s.120.

⁹⁹³ Mekengeç, **a.g.e.**, s.5.

⁹⁹⁴ Ayoğlu, **a.g.e.**, s.290.

olmayacaktır. Bir başka deyişle, genel kurul tarafından devrin onaylanmaması halinde şirket aleyhine açılacak dava adli yargıda görülecektir⁹⁹⁵.

Şirket esas sözleşmesinde tahkim şartına yer verilip verilemeyeceği ise ayrıca değerlendirilmelidir. Kanunda bu konuda açık bir düzenleme mevcut değildir. Genel görüş, her ne kadar kanunda açık bir düzenleme mevcut olmasa da esas sözleşmede tahkim şartına yer verilebileceği yönündedir⁹⁹⁶. Esas sözleşmede yer alacak bir tahkim şartı TTK 579. maddesinde yer alan “emredici hükümler” ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir⁹⁹⁷. Her ne kadar esas sözleşmede tahkim şartına yer verilmişse de söz konusu düzenleme bütün uyuşmazlıklar açısından geçerli olmayacak ve uyuşmazlığın tahkime elverişli olup olmadığı her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilecektir⁹⁹⁸.

Esas sözleşmede yer alan pay devrine ilişkin düzenlemeler kamu düzeninden olmayıp, şirket ile ortak(lar) yahut şirket tüzel kişiliğine ilişkin düzenlemelerdir. Bu yönüyle kamu düzeninden sayılmayan tahkim şartı geçerli sayılmalıdır⁹⁹⁹.

Esas sözleşmede iptal davalarına ilişkin yer alacak bir tahkim şartının geçerli olup olmadığı ise tartışmalıdır. Doktrindeki ilk görüş, iptal davaları iki tarafın iradesine tabi işlerden olmadığı için tahkime uygun olmadığı yönündedir¹⁰⁰⁰. Moroğlu’na göre pay sahibi tarafın şirkete karşı açılacak olan bir iptal davasının, bütün ortakları etkileyecek olması dikkate alındığında uyuşmazlığın bu taraflar arasında sulh olunarak çözülmesi mümkün değildir¹⁰⁰¹. Nitekim yargı kararlarında da bu gerekçe ile esas sözleşmede yer verilen tahkim şartının iptal davalarının niteliği dikkate alındığında geçersiz olması gerektiği yönünde hüküm kurulmaktadır¹⁰⁰². Buna karşılık ikinci görüş uyarınca iptal davaları, tahkime elverişlidir.

⁹⁹⁵ Dural, **a.g.e.**, s.120.

⁹⁹⁶ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.209; Ayoğlu, **a.g.e.**, s.31-32; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s501.

⁹⁹⁷ Ayoğlu, **a.g.e.**, s.31-32; Hamamcıoğlu, **a.g.e.**, s501.

⁹⁹⁸ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.210

⁹⁹⁹ Dural, **a.g.e.**, s.114-115.

¹⁰⁰⁰ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.299; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.211; Kırca, **a.g.e.**, s.188.

¹⁰⁰¹ Moroğlu, **GK Kararlarının Hükümsüzlüğü**, s.299-300.

¹⁰⁰² **Yargıtay 11. H.D., 2019/2226 E., 2019/5000 K., 01.07.2019 T., “..genel kurul kararının iptali hususunda tahkim yoluna başvurulamayacağı, hakem kararında davalının talebinin, genel kurul kararının iptalini gerektiren kar payı istemine ilişkin olup, şirketin ana sözleşmesinde yer**

Zira tahkime elverişlilik belirlenirken tarafların serbestçe tasarruf yetkisine sahip olup olmadığına bakmak gereklidir. İptal davalarında her ne kadar tarafların sulh olması mümkün değilse de kesin hükme kadar genel kurul tarafından alınacak yeni bir karar ile dava konusuz bırakılabilecektir. Bu da tarafların uyuşmazlık üzerinde tasarruf yetkisinin varlığına karine teşkil etmektedir¹⁰⁰³.

Esas sözleşmede tahkim şartına yer verilmiş olması halinde devralanın bu tahkim şartı ile bağlı olup olmadığı da doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre¹⁰⁰⁴ payı devralan kişi esas sözleşmede yer alan tahkim şartı ile bağlı olacaktır. Zira esas sözleşme ticaret sicilinde tescil edilmektedir ve alenidir. Buna bağlı olarak devralan esas sözleşmeden haberdar olmadığını ileri süremeyecek ve pay devir sözleşmesi ile birlikte esas sözleşmede yer alan koşulları da kabul etmiş sayılacaktır¹⁰⁰⁵. Diğer görüşe göre ise esas sözleşmeye konu olurken olumlu oy vermemiş yahut sonradan şirket ortağı olan kimseler açısından esas sözleşmede yer alan tahkim şartı bağlayıcı değildir¹⁰⁰⁶.

Kanaatimizce ilk görüş yerindedir. Zira devir sözleşmesinin konusunu her ne kadar limited şirket payı oluşturuyorsa da aynı zamanda devreden ile şirket arasındaki ilişki de sözleşme ile devredilmektedir. Devralan ticaret sicilde tescil ve ilan edilerek aleni hale gelmiş esas sözleşmede yer alan düzenlemelerden haberdar olarak payı devralmaktadır. Bu durumda kanaatimizce devralan mevcut düzenlemeler ile bağlı olmadığını ileri sürememelidir.

3.2.2 Pay Devir Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Arabuluculuk Yolu ile Çözümlemesi

Pay devir sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların arabulucu aracılığı ile çözüme kavuşturulması mümkündür. Söz konusu uyuşmazlık ihtiyari arabuluculuk kapsamında çözüme kavuşturulabileceği gibi, TTK 5/A. maddesinde yer alan koşulların mevcut olması

alan tahkim şartının bu tür uyuşmazlık açısından geçersiz olduğu, 6100 sayılı HMK' nın 439/2-a maddesi uyarınca uyuşmazlığın tahkime elverişli olmadığı..” (karararama.yargitay.gov.tr)

¹⁰⁰³ Huysal, **a.g.e.**, s.313.

¹⁰⁰⁴ Burak Huysal, **Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik**, Vedat, Kitapçılık, 2010, s.296, Mekengeç, **a.g.e.**, s.17.

¹⁰⁰⁵ Mekengeç, **a.g.e.**, s.17, Huysal, **a.g.e.**, s.297.

¹⁰⁰⁶ Sulu, **a.g.e.**, s.519.

ve taraflar arasındaki pay devir sözleşmesinde tahkim şartının bulunmaması kaydıyla yargı yoluna başvurmadan önce dava şartı olarak arabulucuya başvurulması zorunludur.

İhtiyari arabuluculuk yolu ile çözümlenen uyuşmazlıkların yargı önüne getirilememesi için arabulucuya mevcut düzenlemelere uygun bir başvuru yapılmış olması, arabulucu tarafından görüşmelerin yine bu düzenlemelere uygun şekilde yürütülerek tutanak düzenlenmiş olması gerekmektedir.

İhtiyari arabulucu, HUAK 2/a. maddesi uyarınca Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen arabulucular siciline kayıtlı bir gerçek kişi olmalıdır. Aksi takdirde düzenlenecek anlaşma belgesi beklenen hukuki faydayı sağlamayacak, HUAK 18/5. maddesi burada uygulanamayacak ve taraflar söz konusu uyuşmazlık için dava yoluna gidebilecektir.

Burada değerlendirilmesi gereken bir diğer nokta devrin onaylanmasına yahut reddine ilişkin genel kurul kararının iptal edilmesine ilişkin talebin arabuluculuk yolu ile çözülüp çözülemeyeceğidir. HUAK 1/2. maddesi uyarınca bir uyuşmazlığın arabuluculuğa uygun olması için tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir iş veya işlem olması gerekmektedir. İptal davalarının tarafların arasında sulh olması suretiyle çözülmesi mümkün olmamakla birlikte mahkeme tarafından dava sonuçlanana kadar genel kurul tarafından yeni bir karar alınması suretiyle davayı konusuz bırakması da mümkündür. Bu durumda iptal taleplerinin tahkime uygun olup olmadığı yönündeki tartışmaların burada da geçerli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır¹⁰⁰⁷.

Pay devir sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlıkların dava şartı olarak zorunlu arabuluculuğa tabi olabilmesi için gerekli olan koşullar ise TTK 5/A maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca Türk Ticaret Kanunu'nun “4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır”. Buna karşılık ortaklığın tespiti gibi bir talebin yanında uğranılan zararın tazmini de talep edilmiş ise bu durumda HMK 110. maddesi uyarınca davaların yığılması söz konusu olacaktır. Böyle bir uyuşmazlıkta tazminat talebi arabuluculuğa tabi olmakla birlikte ortaklığın tespiti talebi, zorunlu arabuluculuk

¹⁰⁰⁷ Bu konudaki tartışmalar için bkz. 3. Bölüm/2.1. Kısım “Pay Devir Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Tahkim Yolu İle Çözümlemesi”

kapsamında değildir. Davacının taleplerinden birinin zorunlu arabuluculuğa tabi olmadığı hallerde davacı bütün talepleri ile ilgili olarak arabulucuya başvurmak zorunda olmaksızın doğrudan dava açabilecektir¹⁰⁰⁸.

¹⁰⁰⁸ Sulu, **a.g.e.**, s.523.

4. SONUÇ

Limited şirketler hem şahıs şirketlerine hem de sermaye şirketlerine has özellikler taşırlar. Limited şirketlerde pay devri de devrin genel kurul onayına tabi olması ve esas sözleşmede devrin yasaklanabilmesi ile şahıs şirketlerine has bir özellik gösterirken esas sözleşmede genel kurul onayının kaldırılabiliyor olması sermaye şirketlerine yaklaşan yönlerinden birini oluşturur.

Limited şirketlerde ortak sıfatı pay sahipliğine bağlı olup, pay sahipliği ile ortak sıfatı kazanılmaktadır. Ortak gerçek ya da tüzel kişi olabilir.

Limited şirketlerde esas sermaye, esas sermaye paylarının toplamından oluşur. Her bir pay, ortağın taahhüt ettiği sermayeyi göstermektedir. Bir ortağın birden fazla payı olabileceği gibi, birden fazla kişi bir paya birlikte de malik olabilir. Limited şirketlerde payın ispat aracı olarak yahut nama yazılı şekilde senede bağlanması mümkündür; ancak payın senede bağlanması dolaşım kolaylığı sağlamayacak ve TTK 595. maddede payın devrine ilişkin yer alan kurallar yine uygulanacaktır.

TTK 593/2. maddesinde pay senetlerinin ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenebileceği yönündeki açık ifade ve TTK 654. maddede nama yazılı senetlerin kıymetli evrak olarak nitelendirilmesi dikkate alındığında limited şirkette nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak vasfını haiz olduğunu söylemek mümkündür. Kıymetli evrak vasfını haiz olmasına rağmen kanunda devir usulünün farklı şekilde düzenlenmemiş olması kanaatimizce hatalı olup, yapılacak bir değişiklik ile limited şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin devri kıymetli evrak vasfına uygun şekilde özel olarak düzenlenmelidir.

Payın devrinde borçlandırıcı işlem ve tasarruf işlemi aynı anda yapılabileceği gibi ayrı ayrı yapılması da mümkündür. Payı devir borcu doğuran işlem (devir vaadi) borçlandırıcı işlemi oluştururken pay devir sözleşmesi tasarruf işlemi oluşturur.

Devreden pay devir sözleşmesiyle, sahip olduğu hak ve yükümlülükler ile birlikte şirket ile arasındaki hukuki ilişkiyi de devredecektir. Bu nedenle payın devri sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. Devir sözleşmelerinde devreden pay sahibi iken devralan şirket, şirket ortağı yahut üçüncü kişi olabilir. Devreden ve devralanın sözleşmenin tarafı olabilmesi için tam ehliyetli olması gerekir.

Şirketin kendi payının devralması hâlinde yasada belirlenen oransal ve maddi koşullar dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde yasaya aykırı sözleşme batıldır. Şirket kendi paylarını

devraldığında bu paydan doğan idari haklar donacaktır. Ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri pay şirketin elinde olduğu müddetçe istenemez. Kâr payı ve yeni pay alma hakkı ise şirket tarafından kullanılabilir.

Payı devir borcu doğuran işlemler ve pay devir sözleşmeleri yazılı şekilde yapılmalı ve tarafların imzaları noter tarafından onaylanmalıdır. Sözleşme ivazsız olsa dahi devralan şirkete karşı birtakım borçlar altına girdiği için sözleşmede her iki tarafın da imzası bulunmalıdır. Sözleşmenin yazılı olması ve tarafların imzalarının noter tarafından onaylanması bir geçerlilik şartı olup aksi durumda sözleşme batıldır. Bu durumun istisnası TTK 2. maddesi uyarınca hakkın kötüye kullanılmasıdır. Sözleşmenin şekle aykırı olduğu bilinmesine rağmen taraflar borçlarını ifa etmiş ise artık şekle aykırılığı ileri süremeyeceklerdir.

Devrin sulh sözleşmesi şeklinde yapılması hâlinde de TTK 595. maddede düzenlenen şekil kurallarına uyulmalıdır. Sulhun mahkeme huzurunda gerçekleşmesi hâlinde ilam, sulh sözleşmesi yerine geçecek ama yine de genel kurul tarafından onaylanması gerekecektir. Tarafların arabulucu huzurunda sulh olması halinde düzenlenecek olan belgede, arabulucunun onayı pay devir sözleşmesinde aranan resmî memur onayı yerine geçecek ve taraflarca da imzalanan belge ile TTK 595. maddesinde aranan şekil şartları yerine getirilmiş sayılacaktır.

Miras taksim sözleşmesi ile, payların oluşturulması yahut mevcut pay oranı dikkate alınarak mirasın paylaşılması hâlinde yapılacak olan sözleşmenin yazılı şekilde yapılması yeterli olup TTK 595. maddede yer alan şekil şartlarına uyulması zorunlu değildir. Yapılan miras taksim sözleşmesi şirkete bildirilmeli, şirket, payın miras yolu ile geçişini onaylamıyor ise üç ay içerisinde bu durumu mirasçılara bildirmelidir.

Pay sahibinin üçüncü kişi ile yapacağı alt ortaklık sözleşmesinde de TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına uyulması zorunlu değildir. Bu sözleşme taraflar arasında bir adi ortaklık oluşturacağından herhangi bir şekil şartına tabi olmayacaktır. Bu sözleşmeler geçerli olduğu gibi şirkete bildirilmeleri de zorunlu değildir.

Devre konu payın belirli olması, devir iradesinin sözleşmeden açıkça anlaşılması ve devir ivaz karşılığı yapılacak ise bu durumun sözleşmeden anlaşılması objektif esaslı unsurları oluşturur.

Ön ortaklık aşamasında da payın devri mümkündür. Bunun için TTK 595. maddesinde yer alan şekil kurallarına uygun bir devir sözleşmesi yapılmalıdır; ancak payın devri genel kurul

onayı ile tamamlanabileceği için şirket ticaret siciline tescil edilerek genel kurul oluşturulmadığı sürece devir gerçekleşmeyecektir. Devrin sonuçlarını tescil öncesi doğurması isteniyorsa diğer bütün ortakların onayı alınmalı ve devralan tarafından şirket esas sözleşmesi imzalanmalıdır.

Bedeli tamamen ödenmemiş payların devrinde anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanır. Şirketin, ivazsız olması ve en kısa sürede bu payları devretmesi hâli istisna olmak üzere bedeli tamamen ödenmemiş kendi payını devralması mümkün değildir.

Bu unsurların yanı sıra TTK 595/1. maddesi uyarınca esas sözleşmede yer alan ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağının ağırlaştırılmış olması yahut bütün ortakları kapsayacak şekilde genişletilmesi hâlinde bu durum, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullar da devir sözleşmesinde yer almalıdır. Bu unsurların sözleşmede yer almaması hâlinde sözleşme, kanunun emredici hükmüne aykırı olduğu için batıl olacaktır.

Pay devir sözleşmesi, kural olarak genel kurul tarafından onaylanmalıdır. Esas sözleşmede devrin genel kurul tarafından onaylanması şartı kaldırılmış olabilir. Devrin onaylanması için sağlanması gereken karar nisabı toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğudur. Devreden ve pay sahibi olması hâlinde devralan yapılacak olan oylamada oy kullanma hakkına sahiptir. Devredenın yapılan oylamada olumsuz oy kullanması sonucunda devir reddedilmiş ise sözleşmeye aykırı davranan devreden, devralanın bundan doğan zararlarını tazmin ile yükümlüdür.

Onay, genel kurul tarafından sözleşme öncesi yahut sonrası verilebilir. Bunun için devrin şirkete bildirilmesi gerekir. Bildirim şekil şartına tabi değildir. Bildirim, devralan veya devreden tarafından ayrı ayrı yahut birlikte yapılabilir. Bildirim müdür(ler) tarafından incelenecektir. İmzaların noter tarafından onaylanması ile genel kurul onayı arasında geçen sürede sözleşme askıdadır. Noter onayı ile birlikte sözleşme taraflar açısından bağlayıcı hâle gelecektir. Buna karşılık bir yasal şart teşkil eden genel kurul onayı gerçekleşmedikçe devir sözleşmesi hükümlerini şirkete ve üçüncü kişilere karşı doğurmaya başlamayacaktır. Onaya kadar pay sahipliği sıfatı devredene ait olup genel kurula katılma, oy kullanma gibi idari haklar, devreden tarafından kullanılacaktır. Mali haklar ise sözleşmenin onaylanması şartıyla devralana aittir. Askı aşamasında mali haklar açısından da şirketin sorumluluğu devredene karşı olup, örneğin kâr payı dağıtılmasına karar verilmesi hâlinde devredene yaptığı ödeme ile sorumluluktan kurtulacaktır.

Devrin bildirildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde genel kurul, açıkça reddetmezse devri zımnen onaylamış sayılacaktır.

Esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmamış ise devir tarihi genel kurul karar tarihidir. Esas sözleşmede genel kurul onayı kaldırılmış ise devir, imzaların noter tarafından onaylandığı tarih itibari ile gerçekleşecektir. Devir zımnen onaylanmış ise devir tarihi bildirim tarihinin üzerinden üç ay geçmekle devrin onaylanmış sayıldığı tarih olacaktır. Onay kararı, olağan ya da olağanüstü genel kurulda, elden dolaştırma yöntemi ile alınacak bir karar ile yahut çağrısız genel kurulda verilebilir.

Genel kurulun sebep göstermeksizin devri reddetme hakkı mevcuttur. Bunun sınırını dürüstlük kuralı ve eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur. Ayrıca esas sözleşmede hangi hâllerde devrin reddedilebileceği düzenlenmiş olabilir. TTK 595/6. maddesi uyarınca esas sözleşmede ek ödeme veya yan edim yükümlülüğü öngörülmüş ise devralanın ödeme gücünün şüpheli görüldüğü hâllerde devralandan teminat göstermesi talep edilebilir. Devralan tarafından teminat gösterilmemesi hâlinde, esas sözleşmede hüküm bulunmasa dahi genel kurul devri reddedebilir.

Devrin reddedilmesi hâlinde, sözleşme imkânsızlık nedeniyle geçersiz hâle gelecektir. Zira yasal şarta bağlı devir sözleşmesinde, devrin reddedilmesi ile yasal şartın gerçekleşmesi imkânsız olacak ve sözleşme geçersiz hâle gelecektir. İmkansızlığın ortaya çıkmasında tarafların kusuru yoksa sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak verdiklerinin iadesini talep edebilirler. Genel kurulun devri dürüstlük kuralına aykırı şekilde reddetmesi hâlinde devreden, şirketten uğradığı zararın tazminini talep edebilir. Ayrıca devredenın çıkma hakkı saklıdır. Çıkma hakkı kullanılırken esas sözleşmede yer alan sebeplere dayanılabileceği gibi devrin esas sözleşmede yasaklandığı yahut devrin reddedildiği durumlarda haklı sebeple çıkma hakkı da kullanılabilir. Haklı sebep, şirket ile ortak arasındaki ilişkiden kaynaklanabileceği gibi ortağın şahsi sebeplerinden de kaynaklanabilir. Ortak şirket ile olan ilişkisinden kaynaklanan bir haklı sebebe dayanıyorsa bu haklı sebebin oluşmasında kusurunun olmaması gerekir. Payın devrinin tek başına reddedilmesi çıkma hakkının kullanılması için yeterli olmamakla birlikte bu durum haklı sebebin varlığı açısından bir karine oluşturacaktır.

Devrin onaylanmasına ilişkin karar geri alınamaz; ancak devrin reddine karar verilmiş ise sonradan alınacak yeni bir karar ile devrin onaylanmasının önünde bir engel yoktur.

Devrin reddine yahut onaylanmasına ilişkin karara, anonim şirketlerin genel kurul kararlarının hükümsüzlük hâllerine ilişkin düzenlemeler kıyasen uygulanabilir. Kanunda esas sözleşmeye ve kanununa aykırılık, iptal sebepleri arasında sayılmıştır. Kanuna aykırılık aynı zamanda bir genel kurul kararının batıl olması sonucunu da doğurabilir. Bu durumda kanuna aykırılık hâlinde, hükümler arasında bir ayrıma gidilmeli ve kurul kararının oluşabilmesi için getirilmiş kurucu ve şekli nitelikteki kesin emredici hükümlere aykırılık ile üçüncü kişileri ve ortaklık alacaklılarını korumaya yönelik emredici hükümlere aykırılık söz konusu olduğunda genel kurul kararı batıl sayılmalıdır. Buna karşılık üçüncü kişiler ve ortaklık alacaklıları dışında kalan ve mevcut ortakları korumaya yönelik nispi emredici hükümlere aykırı genel kurul kararları iptal davasına tabi olmalıdır.

Genel kurul tarafından onaylanan karar, pay defterine müdür(ler) tarafından re'sen kaydedilir. Deftere yapılan kayıt açıklayıcıdır. Müdür(ler) pay defterine kaydı gerçekleştirmezse devralan, devreden yahut menfaati bulunan diğer ortaklar hükmen yazım davası açabilir.

Son olarak devir ticaret siciline tescil edilmelidir tescil için başvuru müdür tarafından re'sen yapılır. Müdür tarafından tescil başvurusunun devir tarihinden itibaren otuz gün içerisinde yapılmaması hâlinde, devreden sicile durumu bildirebilir. Bunun üzerine ticaret sicil müdürü şirketten tescili gereken bir husus bulunup bulunmadığı hakkında bilgi talep eder. Bilgi verilmez yahut tescili gerekli bir hususun bulunmadığı ispat edilemezse, sicil müdürü şirketin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesinden tescile ilişkin karar verilmesini talep edebilir. Devralana ticaret siciline başvuru hakkı kanunda tanınmamıştır. Bu konuda yapılacak bir kanun değişikliği devralanın haklarına kavuşması açısından yerinde olacaktır. Hukukumuzda her ne kadar ticaret siciline tescil açıklayıcı olsa da pay devrinde iyiniyetli üçüncü kişilerin sicile güveni korunmaktadır.

Devrin tamamlanması ile birlikte devredenin ortak sıfatı sona erecek, devralan ortak sıfatına ve ortak sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerle sahip olacaktır. Ortak sıfatı sona eren devreden artık şirkete karşı bir yükümlülüğü kalmayacaktır. Bu durumun istisnaları kanunda düzenlenen koşulların oluşması hâlinde kamu borçlarından, ek ödeme yükümlülüğünden ve ödenmemiş sermaye taahhüdünden sorumluluktur.

Şayet devreden şahsına tanınmış imtiyazlar varsa bunlar payın devri ile sona erecektir. Buna karşılık imtiyaz devre konu paya tanınmış ise devralan pay ile birlikte bu imtiyazlara da sahip olacaktır.

Limited şirketlerde ortak isimleri esas sözleşmede yer almadığı ve esas sözleşme ile tescil ve ilan edilmediği için payın devri halinde esas sözleşmenin yeniden tescil ve ilan edilmesi gerekmeyecektir.

Şirketin tek ortaklı olması hâlinde bu ortağın payı devretmesi yahut devir sözleşmesi ile şirketin tek ortaklı hâle geldiği hâllerde bu durum, müdür(ler) tarafında ticaret siciline re'sen tescil ve ilan edilmesi gerekir. Aksi takdirde uğranılacak zararlardan müdür(ler) şahsen sorumlu olacaktır.

Kanunda limited şirketlerin en çok elli ortağa sahip olacağı belirtilmiştir. Şayet devir sözleşmesi ile ortak sayısı elliye geçiyor ise kanunun emredici hükümlerine aykırı devir sözleşmesi batıldır.

Esas sözleşmede bağlam hükümlerinin bulunması hâlinde devir bu bağlam hükümlerine uygun gerçekleşmelidir. Esas sözleşmede payın devri yasaklanmış, devir usulü değiştirilmiş yahut devralacak ortakların niteliklerine ilişkin sınırlamalar getirilmiş olabilir. Bu durumda devir genel kurul tarafından onaylansa dahi TTK 445. madde uyarınca esas sözleşmeye aykırı olduğundan alınan genel kurul kararı iptal edilebilir.

Esas sözleşmede şirkete yahut ortaklara, alım, önalım ve geri alım hakları tanınmış olabilir. Bu durum devir sözleşmesinde mutlaka belirtilmelidir. Aksi takdirde emredici kanun hükmüne aykırı olan devir sözleşmesi batıldır. Payın devredilmesi hâlinde, lehine hak tesis edilen şirket ortakları yahut şirketin kendisi devirden haberdar olduktan sonra, gerekli koşulları sağlamak kaydıyla payın kendilerine devredilmesini talep edebilecektir. Esas sözleşme dışında ortaklar üçüncü kişilerle borçlar hukuku kapsamında alım, önalım ve geri alım sözleşmeleri düzenleyebilirler. Bu sözleşmeler TTK 595. maddede yer alan şekil kurallarına uygun yapılmalıdır. Hak tesislerinden haberdar olmaksızın payı devralan üçüncü kişinin iyi niyeti kanaatimizce korunmalıdır. Zira taşınmazlar üzerinde yapılan hak tesislerinde olduğu gibi burada devralanın bilgi sahibi olacağı bir sicil mevcut değildir: ancak lehine hak tesis edilen kimseler devredene karşı tazminat davası açabilir.

Payın inançlı işlem yolu ile devri de mümkündür. Sözleşme TTK 595. maddede yer alan usule uygun şekilde devredilir. Sözleşmede belirlenen koşulun gerçekleşmesi yahut sözleşmede belirlenen sürenin dolması ile devreden payı geri alacaktır. Pay bir borca teminat olarak devredilmiş ise borcun ödenmemesi hâlinde pay, paraya çevrilerek borç ifa edilmelidir.

Pay devir sözleşmesinin muvazaalı olması da mümkündür. Nispi muvazaanın söz konusu olduğu hâllerde tarafların iradesi payın devri yönünde olduğundan kural olarak pay devir sözleşmesi geçerlidir; ancak tarafların payın devri yönünde bir iradelerinin mevcut olmamasına rağmen asıl amaçlarına gizlemek maksadı ile muvazaalı bir devir sözleşmesi akdetmesi hâlinde sözleşme batıldır. Sözleşmenin tarafları muvazaa iddiasını ancak kesin deliller ile ispat edebilir. Üçüncü kişiler ise her türlü delil ile muvazaa iddialarını ispat edebilecektir.

Pay devir sözleşmeleri geciktirici yahut bozucu şarta bağlı şekilde yapılabilir. Sözleşme geciktirici şarta bağlı şekilde yapılmış ise genel kurul tarafından devir onaylansa dahi şart gerçekleşmeden payın devri gerçekleşmez. Bozucu şarta bağlı devir sözleşmelerinde de şayet şart gerçekleşir ise devir genel kurul tarafından onaylanmış olsa dahi pay devredene geri dönecektir.

Pay devir sözleşmelerinden doğan ve tarafların iradelerine tabi olan konularda uyuşmazlıklar tahkim ve arabuluculuk yolu ile çözümlenebilecektir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık, ihtiyari arabuluculuk yolu ile çözümlenebileceği gibi TTK 5/A kapsamında olan uyuşmazlıklar açısından dava açmadan önce dava şartı olarak arabuluculuk yoluna başvurulması zorunludur. Şayet davaların yığılması söz konusu ise ve taleplerden biri zorunlu arabuluculuk kapsamında değil ise taraflar arabulucuya başvurmak zorunda olmaksızın doğrudan dava açabilecektir.

REFERANSLAR

Akbay, Direnç: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010

Aker, Hâlit: 'Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep ile Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler' **BATİDER**, C.32, S.1, 2016, s. 63-150

Akın, Zekeriya: **Limited Şirketlerde Payın Devri**, Seçkin Yayınevi, 2023

Akın, Murat Yusuf/ Cankat, Rifat: "Limited Ortaklıklarda Opsiyon Haklarının Hukuki Niteliği", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 28, S. 2, Aralık 2022, s.979-1002

Aksu Özkan, Raziye: "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Pay Devrinin Ortağın Kamu Borçlarına Etkisi", **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1, 2020, s.226-267

(Aksu Özkan, **Pay Devri**)

Aksu Özkan, Raziye: "Limited Şirket Pay Devri Sözleşmesinde TTK 595/1'de Yer Alan Kayıtların Bulunmamasının Devir Sözleşmesinin Geçerliliğine Etkisi" **Regesta**, C.5, S.2, 2020 s. 283-316.

(Aksu Özkan, **Devrin Geçerliliği**)

Alışkan, Murat: **Limited Şirket (Tarihçe Niteliği)**, Legal Yayınevi, İstanbul 2013

Altmeppen, Holger: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung: GmbHG, 11. Baskı, C.H. Beck, 2023

Antalya, Gökhan/ Topuz, Murat: **Medeni Hukuk**, 3. Baskı, İstanbul Seçkin Yayıncılık, 2019

Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 14. Baskı, Yetkin Basımevi, 2021

Arsılanlı, Hâilil: "Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere Dair 520'nci Maddesi Hükümleri". **BATİDER**, C. II, S. 2, 1963, s. 163-201

(Arslanlı, **TTK 520**)

Arslanlı, Hâilil: Ticaret Kanunu Şerhi- Limited Şirketler, 2. Kitap, 7. Fasıl, Fakülteler Matbaası, 1963

(Arslanlı, **TTK Şerhi**)

Arslanlı, Hâilil – Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Hisseli Komandit Şirketler**, Temel Yayınevi, 1989

Atakan, Murat Can: “Ön Anonim Şirketin Tüzel Kişilik Kazanması” **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu**, On İki Levha Yayınları, 2020

(Atakan, **Ön Anonim Şirket**)

Atakan, Murat Can: “Anonim Şirketlerin Kendi Paylarını İktisabının Hukuki Sonuçları”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2021, C.12, S.1, s.363-379

Atalı, Murat; **Pekcanitez Usul - Medeni Usul Hukuku**, 15. Baskı, İstanbul 2017

Ayan, Mehmet: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Adalet Yayınevi, 2020

Ayan, Özge: "Ölümün Şirketler Hukuku İlişkilerine Etkileri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 21, S. 1, 2019, s. 1-25

Aydın, Ramazan: “Aşırı Yararlanma (TBK 28)”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, S.1, 2013, s.87-106

Aydın, Sema: “Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Ayrılma Akçesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.17, S.188, Nisan 2022, s.25-42

Aydoğan, Fatih: “Federal Almanya’da Limited Şirketler Kanunu’nda (GmbHG) Yapılan Değişiklikler-Yenilikler (MoMiG)”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 25, S. 3, Eylül 2009, s. 391-42

Ayhan, Rıza / Çağlar, Hayrettin / Özdamar, Mehmet: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021

Ayoğlu, Tolga: **Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim**, On İki Levha Yayıncılık, 2018

Badur, Emel: “Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi” **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Y.9, S.18, 2021, s.49-87

Bahar Sayın, Hediye: “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu” **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.23, S.1, 2019, s.25-59

Bahtiyar, Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, 16. Baskı, Beta Yayınevi, 2022

(Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**)

Bahtiyar Mehmet: “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri” **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.21, S.2, 2001, s.83-127

(Bahtiyar, **Önalım Hakkı**)

Bahtiyar, Mehmet: **Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi**, Beta Basım Yayım, 2001

(Bahtiyar, **Anasözleşme**)

Bahtiyar, Mehmet: “Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının “Toplantı Süresince Korunması” Şartına İlişkin TTK 418/1 Hükümünün Değerlendirilmesi” (Toplantı Yetersayısı)” **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s.59-102

(Bahtiyar, **Genel Kurul**)

Bartl, Herald- Bartl, Angela - Beine, Klaus- Koch, Detlef, Schlarb, Everhard- Schmitt, Michaela C.: **GmbH-Recht**, 8. Baskı, FC Müller, 2019

Bayer, Walter: **Lutter/Hommelhoff GmbH Gesetz**, 20. Baskı, Otto Schmidt, 2020

Becker, Herman: **İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi**, Çeviren A. Suat Dura, Yargıtay Yayınları No:24, 1993

Bilge, Mehmet Emin: “Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na Yaş Günü Armağanı**, İÜHF Yayınları, 1999, s.111-138

Bilgili, Fatih / Cengil, M. Fatih: “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, **Galatasaray Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.16, S.1, Ocak 2017, s.69-121.

Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı Dora Yayıncılık, 2013

(Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku**)

Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 10. Baskı, Dora Yayıncılık, 2019 (Bilgili/Demirkapı, **Kıymetli Evrak**)

Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku Dersleri**, 8. Baskı, Dora, 2021

(Bilgili/ Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**)

Bora, Sevda: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri, -Devrin Sonuçları ve Devre İlişkin Önemli Hususlar” **Kocaeli Üniversitesi , Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.7, Ocak 2013, s.75-93.

Bozer, Ali/Celal Göle: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 7. Baskı Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017

Bozkurt, Tamer: “Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri, Devir Sınırlamaları ve Özellikle Yasal İntikallerde Ortaya Çıkabilecek Sorunlar” **Ticaret Hukukunda Genç Yaklaşımlar** No:10, On İki Levha Yayınları, 2021, s.363-422

(Bozkurt, **Pay Devri**)

Bozkurt, Tamer: **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam)**, On İki Levha Yayıncılık, 2016

(Bozkurt, **Bağlam**)

Bozkurt, Tamer: **Şirketler Hukuku**, Legem Yayıncılık, 2020, Ankara

(Bozkurt, **Şirketler Hukuku**)

Böckli, Peter: **Das neue schweizerische GmbH-Recht - was ist wirklich neu? Eine Übersicht / Literaturübersicht**, Schultess, 2006

Burcuoğlu, Haluk: “Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık ve Soyutluk Kavramları ve Bu Kavramlar Kapsamında Sebepsiz Zenginleşme”, **İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S.1, 2018, s.57-82

ns.516-535

Can, Hacı / Toker, Ali Gümrah: **Milletlerarası Özel Hukuk**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018

Can, Mustafa Erdem: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Gore Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, S.4, 2011, s. 1-23.

(Can, **Ortağın Borçları ve Yükümlülükleri**)

Can, Mustafa Erdem: Şirketler Hukuku Dersleri, 2. Baskı Turhan Kitabevi, 2017

(Can, **Şirketler Hukuku**)

Can, Mustafa Erdem: “Limited Şirketin Kamu Borçlarından Dolayı Ortakların ve Yöneticilerin Sorumluluğu”, **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.7, S.1, 2017, s. 61-80

(Can, **Sorumluluk**)

Cansel, Erol / Özel, Çağlar: “Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu The Penal Clause in Turkish Code of Obligations” **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, C.8, S. Özel, 2013, s.713-733

Cenkci, Esra: “Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642)”, **Ankara Barosu Dergisi**, C.76, S.4, 2018, s.1-50.

Çağa, Barbaros: “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **BATİDER**, C. VII, S. 3, 1974, s. 581-602

Çağlar, Hayrettin: “Aşırı Yararlanma Gabin Hükümlerinin Tacirler Bakımından Uygulanması (TBK m.28)”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü**, C.32, S.4, 2016, s.69-93

Çakırca, Seda İrem, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Aşırı Yararlanma Kavramı**, On İki Levha Yayıncılık, 2015

Çamoğlu, Ersin: **Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020

(Çamoğlu, **Limited Ortaklıklar**)

Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklığın Haklı Nedenle Fesih ve Yargıtay Kararları” **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Haziran 2017, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s.57- 95

(Çamoğlu, **Ortaklığın Feshi**)

Çapa, Mehmet Sadık: **Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2013

Çebi, Hakan: **Şirketler Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020

(Çebi, **Şirketler Hukuku**)

Çebi, Hakan: **Limited Şirketler Hukuku**, Adalet Yayınevi, 2019

(Çebi, **Ltd Şirketler**)

Çeker, Mustafa: “Limited Şirketler” **Prof. Dr. Sami Karahan, Şirketler Hukuku**, 2.

Baskı, Mimoza Yayınevi, 2013

(Çeker, **Limited Şirketler**)

Çeker, Mustafa: “Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması”. **TFMHD**, C.1.,

S.1, 2015, s.57-64

(Çeker, **Ortak Sayısı**)

Çelikel, Aysel / Erdem, B. Bahadır : **Milletlerarası Özel Hukuk**, 15. Baskı, Beta

Yayınevi, 2017

Çığsar, Melis Gizem: **Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Rehni**, Seçkin Yayınları,

2019

Dal, Seniha: **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler Hukuku El Kitabı**,

Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013

Demirayak, Ezgi Başak: "Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık

Yükümlülüğü", **Ankara Barosu Dergisi**, C. 76, S. 3, 2018, s. 23-54

Demirkapı, Ertan: **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre**

Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir, Güncel Yayınevi, 2008

(Demirkapı, **Payın Devri**)

Demirkapı, Ertan: "Limited Ortaklıkta Payın Devir Vaadi İşleminin Konusu ve Hukuki

Niteliği", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 0, Temmuz 2007,

s. 815-848

(Demirkapı, **Devir Vaadi İşlemi**)

Demirkapı, Ertan: Noterlik Uygulaması Açısından Limited Ortaklık Pay Devir Vaadi ve Pay

Devri”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Üniversite ve Fakülte 10.Yıl**

Kuruluş Armağanı, C.7, S.2, 2008, s. 143-178

(Demirkapı, **Noterlik Uygulaması**)

Demirkapı, Ertan / Yıldırım, Ali Haydar, (2008): “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **BATİDER**, C.24, S.3, 2008 s.435- 466.

Derekaya, Kemal Çağrı: **Limited Şirketlerde Pay Devri**, Seçkin Yayıncılık, 2022

Develi Ayverdi, Emine: “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği” **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 81. S. 80(1), 2022, s. 81-116

Dinç, Serhan: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketin Unsurları ile Limited Şirketlerde Pay ve Ortak Kavramları”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl:7, S.29, Ocak 2017, s. 135- 165

Doğan, Murat/Şahan, Gökhan/Atamulu, İsmail: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**, Seçkin Yayıncılık, 2019

Doğanay, İsmail: “Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nedir?”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 2, Sayfa: 83-93, Aralık 1975

Doğrusöz Koşut, Hanife: “Limited Şirkette Nama Yazılı Senede Bağlanmış Esas Sermaye Payının Devir Şartları”, **MÜHFD HAD**, C. 22, S.1, s.365-387

Dural, Hasan Ali: “Hisse Satış Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar Bakımından Tahkim”, **Şirketler Hukuku Uyuşmazlıkları ve Tahkim**, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.113-120

Epe, Daniel: **AktG**, (Hrsg Wachter),4. Baskı, RWS Yayınevi, 2022

Erçin, Ferhat: "Limited Şirkette Pay Devri (TTK.520)", **Legal Mali Hukuk Dergisi** , C.1, Sa. 8, Ağustos 2005, s. 2065-2083.

Erdoğan, İhsan: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, 2019

Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 9. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021

Ertaş, Şeref: **Eşya Hukuku**, 16. Baskı, Barış Yayınları, 2021

Fleischer, Thomas: **Henssler / Strohn, Gesellschaftsrecht**, 5. Baskı, C.H. BECK , 2021

Göz, Filip: **Bürgers/Körber/Lieder, Aktiengesetz**, 5. Baskı, CF Müller, 2021

Gümüş, Mustafa Alper: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 5. baskı, Filiz Kitabevi, 2020

Gürpınar, Bünyamin: “Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XX, S. 2, 2016, s.73-101.

Hamamcıoğlu, Esra: **Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, 2022

Hamamcıoğlu, Esra / Biçer, Levent: “*Limited Ortaklıkla Esas Sermaye Payının Rehni*”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S.2, 2013, s.59-88

(Hamamcıoğlu/ Biçer, Rehin)

Hamamcıoğlu, Esra / Biçer, Levent: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıklarda Meydana Getirdiği Temel Değişiklikler”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 1, Haziran 2011, Sayfa: 229-248

(Hamamcıoğlu/ Biçer, **Değişiklikler**)

Hamamcıoğlu, Esra / Biçer, Levent: “Limited Şirket Genel Kurulunda Yeter Sayılar”. **İKÜHFD**, C.16, S.2, 2017, s.343-381.

(Hamamcıoğlu, Biçer, **Yetersayılar**)

Handschin, Lukas / Truniger, Christof: **Die GmbH**, Schulthess Juristische Medien AG, 3. Baskı, 2019

Hatemi, Hüseyin: **Eşya Hukuku**, On İki Levha Yayınları, 2020

Huysal, Burak: **Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik**, Vedat, Kitapçılık, 2010

Jörg, Florian S./ Arter, Oliver: **Das Recht der schweizerischen Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)**, Staempfli Verlag, 2015

Kanışlı, Erhan: **İsviçre- Türk Borçlar Hukukuna Göre Sözleşmenin Kurulmasında Yanılma**, On İki Levha Yayıncılık, 2018

Karakılıç, Hasan: **Limited Ortaklıkta Rekabet Yasağı**, On İki Levha Yayıncılık, 2019
İstanbul (Karakılıç, **Rekabet Yasağı**)

Karakılıç, Hasan: “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”. **Hacettepe Hukuk**

Fakültesi Dergisi, C.4, S.2, 2014, s.107-144.

(Karakılıç, **Ek Ödeme Yükümlülüğü**)

Kaya, İlknur: "Limited Şirket Ortağının Kamu Borçlarından Sorumluluğu ve Danıştayın 2013/1 E. ve 2018/1 K. Sayılı İBK Üzerine Kısa Bir Değerlendirme", **Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 1, Şubat 2020, s. 133-157,

Kaya, Mustafa İsmail: "Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payı Devri ve Devir Borcunu Doğuran İşlemlerde Tarafların İmzalarının Noter Tarafından Onaylanması Zorunluluğu", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 3, Sayı: 2, Aralık 2008, Sayfa: 361-376

Kayar, İsmail: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul Seçkin Yayınevi, 2018

Kayhan, Şaban: **Şirketler Hukuku**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, 2020

Kendigelen, Abuzer: **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016

(Kendigelen, **İlk Tespitler**)

Kendigelen, Abuzer: "İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz'i Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi, **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı**, Beta Yayınları, 2001

(Kendigelen, **İptal Davası**)

Kersting, Christian, Noack: **Servatius, Haas, GmbHG**, 23. Baskı, C.H.BECK, 2022

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Turhan Kitabevi, 2021

Kılıçoğlu, Ahmet M.: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2020

(Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**)

Kıran, Süleyman: "Ticaret Sicilinde Görünüşe Güvenin Başlangıç Anına İlişkin Bir Değerlendirme". **TBB Dergisi**, S. 143, 2019, s. 257-282

Kırca, İsmail: **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2022

Kocayusufpaşaoğlu, Necip: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 1. Cilt, 5. Baskı, İstanbul,0 Filiz Kitabevi, 2010

Kortunay, Ayhan: Alman Limited Şirketler Hukukundaki Yeni Gelişmeler ve Türk Hukukuna Yönelik Bazı Tespitler, **BATİDER**, Eylül 2009, C. XXXV, S. 3, s. 317-344

Leo, Hubertus/ Sparka, Felix Wiese, Götz T.: **Unternehmensnachfolge**, Dr. Otto Schmidt, 2020

Lutter, Marcus – Hommelhoff, Peter: **GmbH-Gesetz Kommentar**, 20. Baskı, Dr. Otto Schmidt Verl., Köln, 2020

Mekengeç, Merve Acun, “Türk Şirketler Hukukundaki Bazı Durumlarda Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili Sorunu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.68, S.1, 2019, s.1-38

Michâlski, Lutz / Heidinger, Andreas / Leible, Stefan / Schmidt, Jessica: **Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung**, 3. Baskı, C.H.BECK, 2017

Moroğlu, Erdoğan: **Oy Sözleşmeleri**, Vedat Kitapçılık, 5. Baskı, 2015

(Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**)

Moroğlu, Erdoğan: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Nisan 2016

(Moroğlu, **Öneriler**)

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2020

(Moroğlu, **G.K. Kararlarının Hükümsüzlüğü**)

Nomer, Hâluk Nami: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 13. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2013

(Nomer, **Genel Hükümler**)

Nomer, Hâluk Nami: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler El Kitabı**, 3. Baskı İstanbul Beta Basım Yayım, 2022

(Nomer, **El Kitabı**)

Nomer, Hâluk Nami/ Engin, Baki İlkay: **Türk Borçlar Kanunu Şerhi Özel Borç İlişkileri 1. Cilt**, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, 2022

Oğuz, Sefer: “Limited Ortaklık Esas Sermaye Payının Devri” **Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** C.4, S.8, 2017, s.183-203

Oğuzman, Kemal/ Barlas, Nami: **Medeni Hukuk**, 22. Baskı, İstanbul Vedat Kitapçılık, 2016

Oğuzman, Kemal/ Öz, M. Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt 1, 16. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2018

(Oğuzman/Öz, **C.I**)

Oğuzman, Kemal/ Öz, M. Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt 2, 16. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2018

(Oğuzman/Öz, **C.2**)

Okutan- Nilsson, Gül: **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahipleri Sözleşmeleri**, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004

Opitz, Peter: **Kronke/Melis/Kuhn, Handbuch Internationales Wirtschaftsrecht**, 2. Baskı, Otto Schmidt, 2017

Önal, Esin: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri ve Senede Bağlanması Sonuçları", **Banka ve Finans Hukuku Dergisi**, C. 4, Sa. 16, 2015, s. 111-137

Öz, Turgut: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınları, 2023

Öz, Turgut: “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, **İÜHFM, Ord.Prof. Sulhi Dönmezer’e Armağan**, C. LII, S. 1-4, 1987, s. 345-386

Özer, Işık: “Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri ve Pay Defterinin Hukuki Niteliği”, **Prof. Dr. Ersin Çamoğlu’na Saygı Günü, Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu, 30 Ekim 2017**, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, 2019, s.175-212

Palta, Nihan: “Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi” **İstanbul Barosu Dergisi**, C.91, S.4, 2017, s.44-73

Pelvan, Neslihan: "Limited Şirketlerde Pay Devri", **Bursa Barosu Dergisi**, C. 43, S. 107, Mart, 2019, s. 84-87.

Polat, Burak: "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarına Karşı Açılan İptal Davası Sırasında Pay Devrinin Davacılık Sıfatına Etkisi", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.12, S. 45, Ocak 2021, s. 399-415

Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal: **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 23. Baskı İstanbul Vedat Kitapçılık, 2019

Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku**, Cilt I -II, 14. Baskı Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019,

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 7. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021 (Pulaşlı, **Genel Esaslar**)

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt IV, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, 2022 (Pulaşlı, **Şerh**)

Pulaşlı, Hasan: "Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar", **BATİDER** 2009, C. XXV S. 2, s. 37-54 (Pulaşlı, **Güncel Gelişmeler**)

Pulaşlı, Hasan: **Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Yetkin Yayınları, 1989 (Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**)

Rino, Siffert / Pascal, Fischer Marc / Martin, Petrin: **GmbH-Recht**, SHK, 2008

Roskopf, Gabriele, Notz, Richard L.: **Münchener Kommentar zum GmbHG (Hrsg. Holger Fleischer /Wulf Goette)**, 4. Baskı, Verlag C.H.BECK München, 2022

Scholz, Franz: **GmbHG**, 13. Baskı, Otto Schimdt, 2022

Schwarb, Martin, Schmidt, K./Lutter: **AktG**, 4. Baskı, Otto Schmidt, 2020

Seibt, Christoph H.: **Scholz, GmbHG**, 13. Baskı, Dr. Otto Schmidt, 2022

Sert, Mehmet Yusuf/ Bildik, Zeynep: "Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma Durumlarında Şirketin Kendi Payını İktisabı Sorunu ve İsviçre Hukukunda Durum", **GSÜHFD**, C.20, S.2, 2021, s.21081-2212

Servatius, Wolfgang: **Noack, Servatius, Haas, GmbHG**, 23. Baskı, C.H.BECK, 2022

Sevi, Ali Murat: Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Seçkin Yayınları, 2004

Sezgin Huysal, Ayşegül: "Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 1, s. 317-346, Mar. 2017

(Sezgin Huysal, **Nama Yazılı Pay**)

Sezgin Huysal, Ayşegül. "Genel Kurul", **Prof. Dr. Sami Karahan, Şirketler Hukuku**, 2. baskı Mimoza Yayınevi, 2013

(Sezgin Huysal, **Genel Kurul**)

Söğüt, İpek Sevdâ: "Özel Hukuk Sorunlarının Çözümünde Roma Hukukuna Dayanan Temellerden Uzaklaşılmasının Sonuçları" **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.69, S.2, 2020, s.759-791

Stephan, Brandes: **Bork/Schäfer, GmbHG**, 5. Baskı, RWS Yayınevi, 2022

Sulu, Muhammed, "Pay Sahipleri Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabuluculuk ve Tahkim", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.8, S.2., 2022, s.511-528

Şener, Oruç Hami: **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, 1. Baskı, İstanbul Seçkin Yayınevi, 2017

(Şener, **Limited Ortaklıklar**)

Şener, Oruç Hami: **Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Emsal Kararların Değerlendirilmesi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020

(Şener, **Emsal Kararlar**)

Şenol, Nihâl: "Taşınmaz Satış Sözleşmelerinde, Bedelde Muvazaa ve Sonuçları", **YÜHFD**, C.XV, 2020/1, s.305-337

Tandoğan, Halûk: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2008

Tarman, Zeynep Derya: **Milletlerarası Özel Hukuk**, Vedat Kitapçılık, 2017

Taşdelen, Nihat: **Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Ankara 2012.

Tatlı, Burçak: "Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarma ve Ayrılma Akçesi", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 1, Oca. 2021,s. 165-210,

Tekil, Fahiman: “Yokluk, Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları”, **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan**, İstanbul 2000, s.1091-1114

Tekinalp, Ünal: “Limited Ortaklık Payının Devrinde Tescil Davası” **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XIX. 10 Mayıs 2003**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2003, s. 3-9.

(Tekinalp, **Tescil Davası**)

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020

(Tekinalp, **Yeni Hukuk**)

Tekinalp, Ünal: **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, 2. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011

(Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**)

Tekinalp, Ünal: “Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu”, **GÜHFD**, C.12, S.2, 2013, s.3-18

(Tekinalp, **İptal ve Butlan**)

Tekinay, Selahattin Sulhi/ Akman, Sermet, Burcuoğlu, Haluk/ Altop, Atilla; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Filiz Yayınevi, 1993

Tekinay, Selahattin Sulhi, Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar (Eşya Hukuku II/3), Filiz Kitabevi, 1994

Teoman, Ömer: “Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi”, **Tüm Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2012, s. 135-152

(Teoman, **Kendi Payını Edinme Yasağı**)

Teoman, Ömer: “Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi”, **Tüm Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2012, s. 153-162

(Teoman, Kendi Payını Edinme)

Trüeb, Hans Rudolf: **GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere – Bucheffektengesetz**, Schultesss, 3. Baskı, 2016

Türe, Murat: “Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 0, S. 51, s. 143-172, Temmuz 2022

Uçar, Sercan: **Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları**, On İki Levha Yayıncılık, 2017

Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kaya, Aslan/Nomer Ertan, Füsün: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2021

Ünal, Akın: “Üçüncü Kişilere Etkileri Açısından Ticaret Sicilinin Fonksiyonları (Türk Ticaret Kanunu ve Kanun Tasarısına Göre Bir Değerlendirme)”. **Legal Hukuk Dergisi (LHD)**, C.4, S. 41, 2006, s. 1395-1411

von Thur, Andreas: **Borçlar Hukuku**, Çeviren Cevat Edege, 2. Baskı, Yargıtay Yayınları No:15, 1983

Vardar Hamamcıoğlu, Gülşah: **Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı**, On İki Levha. Yayıncılık, 2014

Verse, Dirk A.: **Henssler / Strohn, Gesellschaftsrecht**, 5. Baskı, C.H. BECK , 2021

Weller, Marc-Philippe/ Reichert, Jochem: **Münchener Kommentar zum GmbHG (Hrsg. Holger Fleischer /Wulf Goette)**, 4. Baskı, . Verlag C.H.BECK München, 2022

Wibmer, Jeanette: **OR Kommentar**, 3. Baskı, Orell Füssli, 2016

Yanlı, Veliye: “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil” **Ünal Tekinalp’e Armağan C. I**, İstanbul, 2003, s. 673-693

(Yanlı, **Şekil**).

Yanlı, Veliye: “Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul: Beta Basım Yayım, 1999, s.743-770

(Yanlı, **Sorumluluk**)

Yaralı, Levent: **Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu**, Yaklaşım Yayıncılık, 2010,

Yasan, Mustafa: **Ortaklıklar Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2021

Yaşar, Tuğçe Nimet: **Tek ortaklı Limited Şirket**, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012

Yavuz, Cevdet: **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 1. Cilt, 11 Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2022

Yavuz, Mustafa: “Yargı Kararları Işığında Limited Şirketlerde Hisse Devir Sözleşmeleri” **Vergi Dünyası** C. 38, S. 445, Eylül 2018, s.147-153.

(Yavuz, **Hisse Devri**)

Yavuz, Mustafa: “Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Devrinin Ticaret Siciline Tescil ve İlanı” **Vergi Dünyası**, C.40, S.473, Ocak 2021, s.72-77.

(Yavuz, **Tescil ve İlan**)

Yıldırım, Abdülkerim - Gözüyeşil, Fevzi Fırat. "Limited Şirket Pay Devir Sözleşmesindeki Ceza Koşulunun Tenkisi", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.28, S.3, Aralık 2020, s. 1145-1179

Yıldırım, Ali Haydar: “Limited Ortaklık Pay Devirleri Muris Muvazaası Nedeniyle Geçersiz Kılınabilir Mi?”, **XXXIV Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001, s.245-251

Yıldız, Şükrü: **Limited Şirketler Hukuku**, Arıkan Yayıncılık, 2007

(Yıldız, **Ltd Şirketler**)

Yıldız, Şükrü: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”. **Makalelerim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 501-521

(Yıldız, **Tasarı**)

Yılmaz, Süleyman- Pınar, Hamdi: “İnançlı İşlemlerin Muvaazalı İşlemlerle Karşılaştırılması Üzerine Bir Değerlendirme”, **AÜHFD**, 2019, C.68, S.4, s.959-998

Zevkililer, Aydın/ Ertaş Şeref/ Havutcu, Ayşe/ Aydoğdu, Murat/ Cumalıoğlu, Emre: **Borçlar Hukuku**, Barış Yayınları, 2013

İnternet Kaynakları

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari>

<https://legalbank.net/arama>

<https://beck-online.beck.de/Home>

<https://www.juris.de/jportal/nav/index.jsp#/>

<https://www.swisslex.ch/de/>

